

RAPORT O STANIE WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO W 2019 R.

Podsumowanie działalności Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w roku 2019
wykonane na podstawie art. 34a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie
województwa
(t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 512 z późn. zm.)

Opracowanie:
Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Spis treści

1	Wprowadzenie	4
1.1	Podstawa prawna i metodyka prac nad <i>Raportem o stanie województwa kujawsko-pomorskiego</i>	4
1.2	Opis uwarunkowań społeczno-gospodarczych działalności Zarządu Województwa w 2019 r.	6
2	Opis realizacji strategii, programów, polityk	6
2.1	Informacja o realizacji <i>Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+</i>	7
2.2	Informacja o realizacji <i>Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020</i>	9
2.3	Informacja o realizacji <i>Założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020</i>	12
2.4	Informacja o realizacji pozostałych dokumentów programowych Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego	17
2.5	Informacja o realizacji <i>Kontraktu Terytorialnego dla województwa kujawsko-pomorskiego</i>	29
3	Informacja o pracy Zarządu Województwa	30
3.1	Działania Zarządu Województwa w 2019 r. w zakresie wykonywania uchwał Sejmiku Województwa	30
3.2	Informacja o uchwałach Sejmiku Województwa z 2019 r. delegujących zadania na Zarząd Województwa i Marszałka Województwa	34
4	Działania Zarządu Województwa na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego regionu	35
4.1	Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Gospodarka i miejsca pracy	35
4.2	Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Dostępność i spójność.....	59
4.3	Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi	66
4.4	Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Innowacyjność	88
4.5	Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Nowoczesny sektor rolno-spożywczy.....	93
4.6	Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Bezpieczeństwo	99
4.7	Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Sprawne zarządzanie.....	105
4.8	Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Tożsamość i dziedzictwo.....	123
5	Podsumowanie	138
	Załącznik nr 1. Szczegółowe informacje nt. realizacji przedsięwzięć Strategii w ramach poszczególnych celów strategicznych	140
	Załącznik nr 2. Wyjaśnienie relacji pomiędzy „Raportem o stanie Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2019 r.”, a „Sprawozdaniem z wykonania budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego za 2019 rok.”	181

1 Wprowadzenie

1.1 Podstawa prawna i metodyka prac nad *Raportem o stanie województwa kujawsko-pomorskiego*

Zgodnie z art. 34a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego (dalej: Zarząd Województwa) co roku do dnia 31 maja ma obowiązek przedstawić Sejmikowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego (dalej: Sejmiku Województwa) raport o stanie województwa. Raport obejmuje podsumowanie działalności Zarządu Województwa w roku poprzednim¹, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał Sejmiku Województwa i budżetu obywatelskiego². Szczegółowy zakres raportu, sporządzanego dla województwa kujawsko-pomorskiego, określa uchwała nr III/74/19 Sejmiku Województwa z dnia 18 lutego 2019 r.

Przez realizację ww. polityk, programów, strategii i uchwał sejmiku województwa rozumie się:

- polityki³ – poza założeniami polityki terytorialnej,⁴ województwo kujawsko-pomorskie nie ma określonych w sposób formalny innych polityk. Działania realizowane są w oparciu o założenia wynikające z głównego dokumentu strategicznego regionu tj. *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* (dalej: *Strategia*). Opracowanie to określa kierunki działania w takich obszarach jak: gospodarka i rynek pracy, infrastruktura techniczna i społeczna, finanse, kapitał społeczny, ochrona i kształtowanie środowiska, nauka i innowacje, dziedzictwo kulturowe, promocja województwa, czy integracja społeczna, zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o samorządzie województwa, określającym elementy składowe polityki rozwoju województwa;
- strategie i programy – województwo posiada 55 strategii/programów/planów będących narzędziami realizacji ww. polityki rozwoju województwa. Przy czym należy wskazać, że podstawowym dokumentem jest *Strategia*, realizowana głównie przez programy, w tym *Regionalny program operacyjny województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020* (dalej: RPO WK-P 2014-2020);
- uchwały sejmiku województwa – uchwały podjęte przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Tegoroczny *Raport o stanie województwa kujawsko-pomorskiego w 2019 r.* (dalej: *Raport o stanie województwa* lub *Raport*) stanowi drugą (po ubiegłorocznej) edycję tego rodzaju opracowania. Jak wspomniano wcześniej, zawartość *Raportu* wynika z ustawy oraz z uchwały Sejmiku Województwa. Jednocześnie w niniejszym *Raporcie* przedstawiono wyniki monitorowania realizacji ustaleń *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*, które dotąd corocznie przedstawiane były w formie odrębnego raportu. Zawartość obydwu raportów częściowo jest tożsama, co uzasadnia ich połączenie. Warto także zauważyć, że „*Plan modernizacji*” zawiera bardzo duży udział informacji na temat stopnia realizacji ustaleń. Te, których dotąd nie zrealizowano, najczęściej już w poprzednich latach były wskazywane jako zdezaktualizowane (tj. już wcześniej z różnych powodów odstąpiono od zamiaru ich realizacji). W takiej sytuacji monitorowanie realizacji tego dokumentu ma mniejsze znaczenie, niż w początkowej lub środkowej fazie jego wdrażania.

¹ W tym miejscu warto wyjaśnić, że nazwa opracowania „raport o stanie województwa”, określona w ust. 1 art. 34a ustawy o samorządzie województwa nie jest adekwatna do zakresu opracowania, określonego w ust. 2 tego samego artykułu, który wskazuje, że raport o stanie województwa „obejmuje podsumowanie działalności zarządu województwa w roku poprzednim”. Pomimo więc, że nazwa opracowania „raport o stanie województwa” zastosowana w ustawie sugeruje, że dokument powinien odnosić się do stanu rozwoju społeczno-gospodarczego województwa w roku poprzednim, to określenie zakresu opracowania jako „podsumowanie działalności zarządu województwa” jednoznacznie wskazuje na jego zakres merytoryczny, czyli przedstawienie realizacji zadań zarządu województwa w roku poprzednim.

² W województwie kujawsko-pomorskim, na poziomie województwa, nie jest stosowany instrument budżetu obywatelskiego, dlatego *Raport o stanie województwa* nie zawiera w tym zakresie informacji.

³ W ustawodawstwie brak definicji polityk. W ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju zdefiniowano jedynie ogólnie rozumianą „politykę rozwoju” oraz „politykę miejską”. Warto wskazać, że przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej.

⁴ Jediną formalnie zdefiniowaną polityką w regionie są *Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020*, które zostały przyjęte uchwałą nr 43/1605/13 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 października 2013 r. i podlegały kilku zmianom (więcej informacji w tym zakresie zamieszczono w rozdziale 2).

Raport o stanie województwa został przygotowany w oparciu o:

- dane z departamentów i jednostek organizacyjnych⁵ Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu (dalej: UMWKP) oraz pełnomocników Marszałka i Zarządu Województwa,
- uchwały Sejmiku i Zarządu Województwa,
- Sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego za 2019 rok,
- dane od partnerów zewnętrznych: jednostek samorządu terytorialnego, instytucji, organizacji i innych podmiotów uczestniczących w rozwoju województwa,
- informacje ze strony www.mojregion.eu,
- informacje ze strony www.kujawsko-pomorskie.pl,
- dane Banku Danych Lokalnych GUS.

Dla uzyskania kompletnej informacji o procesach rozwojowych, które miały miejsce w województwie w roku 2019 i były powodowane bezpośrednio lub pośrednio działalnością Zarządu Województwa zasadne jest także zapoznanie się z dokumentem pt. **Sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego za 2019 rok** (dalej: *Sprawozdanie*). *Sprawozdanie* oraz *Raport o stanie województwa* są analizami dopełniającymi się, ponieważ odnoszą się do różnych aspektów tych samych zagadnień, a dodatkowo ze względu na specyfikę każdego z tych dokumentów, każdy z nich kładzie akcenty na inne zagadnienia i porusza także kwestie dodatkowe, niepodejmowane w drugim. *Sprawozdanie* jest sporządzane corocznie, na podstawie ustawy o finansach publicznych i corocznie jest przedstawiane na sesji Sejmiku. Jest dokumentem niezwykle szczegółowym, odnoszącym się do wszystkich pozycji klasyfikacji budżetowej, a więc wyjaśniającym wszystkie dochody i wydatki budżetu województwa w każdej z konkretnych dziedzin. *Sprawozdanie* skupia się na wielkości dochodów/wydatków, strukturze ich pochodzenia (źródła finansowania), stopniu realizacji zakładanych planów, jednocześnie wyjaśniając podstawy prawne uzyskania lub wydatkowania środków, jak też przedstawiając efekty wydatkowania środków. Należy też podkreślić, że *Sprawozdanie* jest opracowaniem całościowym i kompletnym – odnoszącym się do wszystkich sfer funkcjonowania samorządu województwa w aspektach finansowania tego funkcjonowania. *Raport o stanie województwa* jest natomiast opracowaniem ukierunkowanym na pokazanie efektów działalności Zarządu Województwa w postaci wystąpienia konkretnych korzyści rozwojowych (efekty przedstawione w formie wymiernej – np. jako zrealizowane działania, powstałe zagospodarowanie, osiągnięte wskaźniki, wydarzenia, które miały miejsce, itp.) lub uruchomienia, czy też kontynuacji procesów mających na celu ich wystąpienie (analiza uchwał podejmowanych przez Zarząd inicjujących działania, analiza stanu realizacji dokumentów programowych i strategicznych). Nie skupia się na kwestiach finansowych (są one przytaczane tylko tam, gdzie są niezbędne dla ukazania skali prowadzonych działań), ale na skutkach prowadzonej działalności. *Raport* wyjaśnia także podstawy działań Zarządu (wynikające z uchwał Sejmiku). Co bardzo ważne – szereg działań przedstawionych w *Raporcie* nie znajduje odzwierciedlenia w *Sprawozdaniu*, ponieważ nie powodowało konkretnych skutków dla budżetu. Zasadniczą część *Raporcu* (rozdział 4) przedstawia te procesy rozwojowe i ich efekty w sposób możliwie popularny, łatwy do zrozumienia dla odbiorcy nie posiadającego specjalistycznego przygotowania, w odniesieniu do ośmiu celów *Strategii rozwoju województwa*. W pewnym uogólnieniu można bowiem stwierdzić, że całość podejmowanych decyzji, służących rozwojowi województwa oraz zapewnieniu sprawności jego funkcjonowania, jest podporządkowana realizacji ustaleń *Strategii*, a więc przedstawienie prac Zarządu Województwa w ujęciu celów strategicznych, pozwala na przejrzyste przedstawienie działań podejmowanych na rzecz realizacji *Strategii*. Z tego też powodu *Raport* nie powiela informacji zawartych w *Sprawozdaniu*. Zatem odbiorca zainteresowany informacją o pracach Zarządu Województwa na rzecz rozwoju województwa, przedstawioną w bardziej ogólnej i przystępny sposób, powinien traktować *Raport* jako podstawowe źródło informacji. Natomiast dla odbiorców wymagających informacji kompletnej i bardzo szczegółowej, niezbędne jest dopełnienie *Raporcu* lekturą *Sprawozdania*. Zastosowane w obydwu analizach metody przedstawiania wyników (klasyfikacja budżetowa w *Sprawozdaniu* i cele *Strategii* rozwoju województwa w *Raporcie*) stanowią całkowicie odmienne płaszczyzny odniesienia i nie można zapewnić całkowitej spójności pomiędzy obydwoma opracowaniami (czego wyrazem byłby np. ich tożsamy spis treści). Dlatego też w Załączniku nr 2 do niniejszego *Raporcu* przedstawiono tabelę wyjaśniającą, w jaki sposób działy klasyfikacji budżetowej wiążą się celami *Strategii rozwoju województwa* – co ułatwi poszukiwanie w *Sprawozdaniu* informacji poszerzającej informacje zawarte w *Raporcie*.

⁵W *Raporcie* przyjęto nazwy departamentów i jednostek organizacyjnych oraz ich zakresy kompetencji zgodnie z *Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu*, stanowiącym załącznik do uchwały nr 6/226/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia *Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu*, zmienionym uchwałą Nr 8/298/19 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 lutego 2019 r., uchwałą Nr 21/921/19 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 31 maja 2019 r. oraz uchwałą Nr 45/2053/19 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 listopada 2019 r.

1.2 Opis uwarunkowań społeczno-gospodarczych działalności Zarządu Województwa w 2019 r.

Rozwój województwa kujawsko-pomorskiego, podobnie jak wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, kształtowany i realizowany jest w określonym kontekście społeczno-gospodarczym, wyznaczanym przez procesy o charakterze krajowym, europejskim i globalnym. Są one uwarunkowaniami zewnętrznymi procesu programowania polityki rozwoju i jej realizacji (bieżącego zarządzania). Mają też zróżnicowany charakter co do wektora oddziaływania (sprzyjają lub nie sprzyjają rozwojowi danej jednostki), co do zasięgu oddziaływania (mają charakter powszechny lub tylko w sposób specyficzny dotyczą wybranych jednostek), co do trwałości oddziaływania (mogą wpływać na zmianę charakteru rozwoju tylko przez krótki okres – a więc na działania bieżące, mogą być na tyle trwałe, że wymuszają zmiany w programowaniu średniookresowym lub też mogą oddziaływać trwale – zmieniając pewne fundamentalne założenia rozwoju). Są to czynniki o charakterze lokalnym lub regionalnym, na które nie mamy wpływu i można je jedynie uwzględnić w bieżących lub długofalowych działaniach samorządów.

W 2019 roku obserwowano zarówno kontynuację trendów, które identyfikowano jako uwarunkowania rozwoju już w roku poprzednim lub w latach wcześniejszych, a także zaistniały nowe okoliczności, wpływające na funkcjonowanie województwa. Należy zauważyć bardzo dobrą koniunkturę gospodarczą w Polsce, co skutkowało dalszą poprawą sytuacji materialnej ludności w Polsce, związaną przede wszystkim z sytuacją na rynku pracy. W grudniu 2019 roku stopa bezrobocia w Polsce wg kryteriów Eurostat wynosiła 2,9% i była drugą najniższą (po Czechach) w krajach UE28. W województwie kujawsko-pomorskim stopa bezrobocia w IV kwartale 2019 roku wynosiła (wg kryteriów Eurostat) 3,6% (była znacznie niższa niż np. we Francji, Szwecji, Austrii i Danii). Spośród uwarunkowań o charakterze ogólnoeuropejskim należy wskazać: kryzys migracyjny (w 2019 jego natężenie było mniejsze, niż w 2018), różnice w polityce wewnętrznej i zewnętrznej poszczególnych krajów członkowskich (które wpływają także na kształtowanie założeń Polityki Spójności na kolejny okres programowania, a to będzie mieć bezpośredni wpływ na możliwości rozwoju województw), brexit (rok 2019 był także okresem finalizowania wyjścia Wielkiej Brytanii ze struktur Unii Europejskiej, które ostatecznie nastąpiło 31 stycznia 2020 roku), postępujące zmiany demograficzne w kierunku starzenia się społeczeństwa oraz postępujący wzrost świadomości społecznej i coraz większą presję na podejmowanie działań w kierunku poprawy stanu czystości powietrza oraz szerzej ujmując – przeciwdziałania niekorzystnym zmianom klimatu.

13 października 2019 r. odbyły się wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. Miały istotny wpływ na funkcjonowanie samorządu województwa kujawsko-pomorskiego, bowiem spowodowały zmiany osobowe w Sejmiku Województwa oraz Zarządzie Województwa. Do Senatu RP został wybrany Pan Ryszard Bober, pełniący funkcję Przewodniczącego Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego, a do Sejmu RP został wybrany Pan Dariusz Kurzawa – Wicemarszałek Województwa. Ich mandaty w Sejmiku Województwa objęli: Pan Paweł Zgórzyński i Pan Marek Domżała. Stanowisko Przewodniczącego Sejmiku objęła Pani Elżbieta Piniewska, a Wicemarszałkiem został Pan Zbigniew Sosnowski.

2 Opis realizacji strategii, programów, polityk

Dokumenty służące planowaniu rozwoju na obszarze regionu tworzą pewien system powiązań, który częściowo regulują przepisy prawa. W ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju wskazano, że politykę rozwoju prowadzi samorząd województwa na podstawie m.in. strategii rozwoju i programów. Jednocześnie zgodnie z art. 11 ust. 3 ustawy o samorządzie województwa strategia rozwoju województwa realizowana jest m.in. poprzez programy rozwoju i regionalny program operacyjny. Ponadto w tym rozdziale 2.4 zostały także ujęte inne dokumenty programowe, których opracowanie wynikało z obowiązujących przepisów szczegółowych lub powstały w odpowiedzi na istniejące potrzeby regionalne.

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego realizuje łącznie 55 bardzo zróżnicowanych dokumentów programowych (strategii, programów, planów itp.), wśród których do najważniejszych, ze względu na rolę i znaczenie w planowaniu oraz finansowaniu rozwoju, należą:

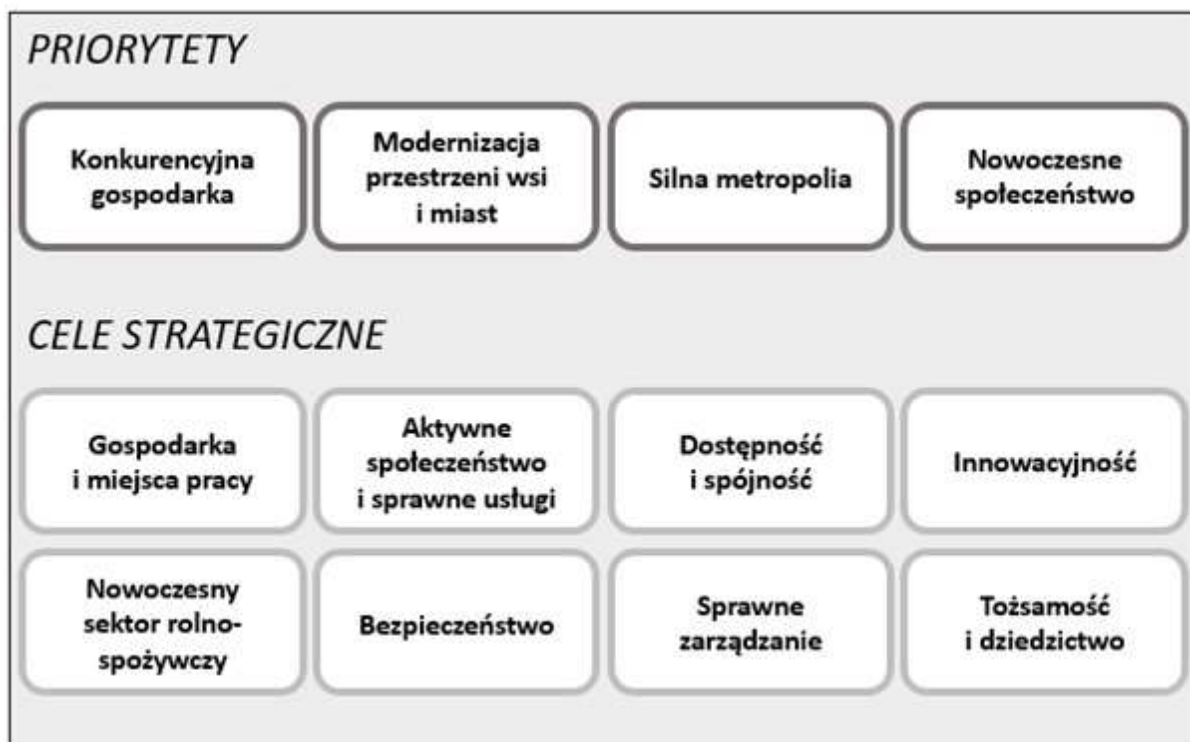
- *Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+,*
- *Regionalny program operacyjny województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020,*
- *Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020.*

Podstawowe informacje w zakresie ich realizacji a także pozostałych dokumentów programowych zaprezentowano w rozdziałach: 2.1; 2.2; 2.3; 2.4 oraz 2.5.

2.1 Informacja o realizacji *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+, która przyjęta została uchwałą nr XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 października 2013 r. określa 4 priorytety rozwoju, realizowane przez osiem celów strategicznych.

Sprawozdanie z wdrażania *Strategii* prowadzone jest głównie w oparciu o analizę zastosowanych instrumentów polityki regionalnej tj. realizacji programów, kontraktu terytorialnego, polityki terytorialnej województwa, planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz postępu wdrażania przedsięwzięć zawartych w poszczególnych celach strategicznych. Ze wstępnie zebranych danych za rok 2019 wynika, że *Strategia* jest systematycznie realizowana, corocznie zwiększa się liczba przedsięwzięć, które zostały zrealizowane lub są w zaawansowanej fazie realizacji. Jednocześnie następuje weryfikacja zaplanowanych działań, m.in. w związku ze zmieniającymi się uwarunkowaniami zewnętrznymi i wewnętrznymi, których konsekwencją jest przeformułowanie niektórych zadań lub decyzje o odstąpieniu od ich realizacji. Podczas analizy wykonywanej w tym roku, ponownie zwiększyła się liczba przedsięwzięć, od których realizacji odstąpiono, ponieważ od końca roku 2019 trwały konsultacje związane z przygotowaniem nowej strategii rozwoju i bardzo często odnoszono się do ustaleń strategii obowiązującej, wskazując na konieczność kontynuacji pewnych działań nawet jeśli dotąd nie zawsze zaistniały korzystne warunki ich realizacji w ogóle lub realizacji na satysfakcjonującym poziomie, albo wprost przeciwnie – pojawiały się postulaty niepodtrzymywania zagadnień obecnie uznawanych już za niepotrzebne. Należy wskazać, że zmiany jakie zachodzą w systemie zarządzania rozwojem kraju, w tym aktualizacja krajowych dokumentów strategicznych i planowane zmiany przepisów w zakresie polityki rozwoju, a także zbliżający się nowy okres programowania 2021-2027 tworzą nowe warunki rozwoju, czego konsekwencją jest potrzeba rozważenia opracowywania nowych dokumentów programowych.

Rysunek 1. Priorytety i cele strategiczne Strategii

Źródło: Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+

Zasadnicza część niniejszego *Raportu* (rozdział „Działania Zarządu Województwa na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego regionu”) została opracowana w ujęciu ośmiu celów strategicznych określonych w *Strategii rozwoju województwa*. Charakteryzując prace Zarządu Województwa w roku 2019 uzyskano w ten sposób informację na temat działań prowadzonych w obrębie poszczególnych celów – a więc bezpośrednio i pośrednio na rzecz ich realizacji.

Podkreślić należy, że realizacja *Strategii* podlega szczegółowemu i regularnemu monitorowaniu. Odbyna się ono na podstawie systemu określonego w *Szczegółowym planie działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*, przyjętym uchwałą Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 15 października 2014 r. (przy czym ostatnia zmiana dokumentu została wprowadzona uchwałą nr 1/11/17 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 11 stycznia 2017 r.). Monitoring odbywał się dotąd wg następujących zasad:

- w cyklu rocznym – powstaje opracowanie pt. *Raport z realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*, którego głównym celem jest ocena realizacji poszczególnych przedsięwzięć określonych w *Strategii*. Opracowanie powstawało corocznie, jako odrębny dokument, od roku 2014 do roku 2019.
- w cyklu trzyletnim – powstaje opracowanie pt. *Raport o stanie rozwoju społeczno-gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego*. Pierwsza edycja, *dotycząca zmian w okresie 2012-2014* została przyjęta uchwałą nr 4/76/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 stycznia 2016 r., a druga edycja dotycząca okresu 2012-2017, została przyjęta uchwałą nr 9/303/19 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 6 marca 2019 r.

Obydwa rodzaje raportów były prezentowane Sejmikowi Województwa.

W związku z pojawieniem się obowiązku sporządzenia niniejszego Raportu o stanie województwa, który zawiera także odniesienia do zagadnień będących dotąd przedmiotem corocznego Raportu z realizacji Strategii, dla uniknięcia powtórzeń tych samych treści w dwóch formalnie odrębnych raportach, w niniejszym Raporcie postanowiono w sposób rozszerzony przedstawić informację o stanie realizacji Strategii rozwoju województwa, rezygnując tym samym z opracowania odrębnego raportu o takim charakterze. W Załączniku nr 1 do niniejszego Raportu przedstawiono w formie tabelarycznej szczegółową informację o stanie realizacji poszczególnych przedsięwzięć określonych w *Strategii rozwoju województwa*.

Tabela 1 Ocena stanu realizacji przedsięwzięć w ramach celów Strategii, przeprowadzona na podstawie dotąd wykonanych prac sprawozdawczych z realizacji Strategii za 2019 r.

Etapy realizacji przedsięwzięć	Liczba przedsięwzięć na danym etapie realizacji	Udział przedsięwzięć na danym etapie realizacji	
zrealizowano, zrealizowano (działanie ciągłe)	60	31%	46%
faza zaawansowana/ zaawansowana faza procesu inwestycyjnego	28	15%	
wstępna faza procesu inwestycyjnego	4	2%	17%
faza uzgadniania dokumentacji	0	0%	
faza projektowa/początkowa	29	15%	
nie rozpoczęto realizacji	31	16%	37%
odstąpiono od realizacji/ odstąpiono od realizacji w okresie do roku 2020	34	18%	
b.d.	6	3%	
RAZEM:	192	100%	100%

Źródło: opracowanie własne

Podkreślić należy, że dokonując oceny realizacji celów strategicznych *Strategii* w działaniach Zarządu Województwa w roku 2019 niezbędne jest uwzględnienie następujących uwarunkowań:

- *Strategia* ma charakter kompleksowy – obejmuje ogół działalności, które są niezbędne dla prawidłowego rozwoju województwa, a więc także działalności, za których realizację odpowiadają podmioty inne, niż samorząd województwa. Rolą samorządu województwa w tego typu działaniach może więc być głównie ich inicjowanie, lobbowanie na ich rzecz, ale niektóre z tych zadań wiążą się na tyle ściśle z podziałem kompetencyjnym organów administracji publicznej (rządowej i samorządowej), że w praktyce uniemożliwia to podejmowanie przez samorząd województwa nawet pośrednich działań,
- z analizy stanu realizacji przedsięwzięć leżących w gestii administracji rządowej wynika, że znaczna ich część znajduje się w początkowej fazie realizacji lub w ogóle się nie rozpoczęła. Dlatego też, ze względu na ich fundamentalne znaczenie dla dalszego rozwoju naszego województwa, konieczne jest

podejmowanie dalszych działań lobbingsowych na rzecz ich realizacji. Zostaną one również zaproponowane do *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku*,

- *Strategia* ma charakter wieloletni i jest realizowana już od ponad 6 lat. Oznacza to, że różne rodzaje (kategorie) interwencji mogą być podejmowane w różnych okresach, a więc fakt, że takich aktywności nie wykazywano w danym roku, za który sporządza się *Raport* nie musi oznaczać, że dotąd nie podjęto już działań mających na celu realizację tej interwencji,
- z dotychczasowej analizy procesu realizacji *Strategii* wynika, że zdecydowana część wskazanych w ww. dokumencie 192 przedsięwzięć została już zrealizowana lub znajduje się w zaawansowanej fazie realizacji – 46% wszystkich zadań, a realizacja kolejnych 17% przedsięwzięć została już rozpoczęta (razem 121 zadań),
- z zaplanowanych 192 przedsięwzięć nie rozpoczęto lub odstąpiono od realizacji 65 zadań. Wśród przyczyn nie podjęcia działań na rzecz realizacji ww. przedsięwzięć wskazywano m.in.: brak środków finansowych, brak zainteresowania ze strony podmiotów odpowiedzialnych za realizację danego zadania lub utratę ich aktualności.

2.2 Informacja o realizacji *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020*

Regionalny program operacyjny województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020 jest podstawowym instrumentem realizacji celów *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*. Celem głównym RPO WK-P 2014-2020 jest uczynienie województwa kujawsko-pomorskiego konkurencyjnym i innowacyjnym regionem Europy oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców.

Program zawiera 12 osi priorytetowych, współfinansowanych z EFRR, EFS oraz publicznych środków krajowych i środków prywatnych:

1. Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu,
2. Cyfrowy region,
3. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie,
4. Region przyjazny środowisku,
5. Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu,
6. Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry,
7. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność,
8. Aktywni na rynku pracy,
9. Solidarne społeczeństwo,
10. Innowacyjna edukacja,
11. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność,
12. Pomoc techniczna.

Wartość dofinansowania UE dla RPO WK-P 2014-2020 wynosi ponad 1,9 mld euro (ponad 8,1 mld zł, wg kursu z dnia 30.12.2019 r. wynoszącego 1 euro = 4,2567 zł), w tym:

- ponad 5,8 mld zł w EFRR – co stanowi 71,9% wartości środków unijnych w RPO WK-P 2014-2020,
- prawie 2,3 mld zł w EFS – co stanowi 28,1% wartości środków unijnych w RPO WK-P 2014-2020.

W łącznej kwocie środków UE dla wszystkich województw, wynoszącej ponad 133,1 mld zł, środki dla województwa kujawsko-pomorskiego stanowią 6,1%.

Podczas dotychczasowej realizacji RPO WK-P 2014-2020, według stanu na koniec grudnia 2019 r.:

- Komitet Monitorujący RPO WK-P zatwierdził 475 pakietów kryteriów do wyboru projektów do dofinansowania,
- złożono 5 260 wniosków o dofinansowanie projektów, w tym 3 283 wnioski były poprawne formalnie,
- podpisano 2 136 umów o dofinansowanie projektów na kwotę ponad 6,26 mld zł, kontraktując tym samym 77,3% alokacji programu,
- zatwierdzono 1 786 wniosków o płatność na kwotę ponad 2,29 mld zł, wykorzystując 28,3% alokacji programu,
- 349 wniosków zatwierdzonych do dofinansowania, wpisało się w obszary Inteligentnych Specjalizacji, realizowanych w ramach RPO WK-P 2014-2020, z czego zawarte zostały 324 umowy na kwotę ponad 1,62 mld zł, co stanowi 20% alokacji programu,
- poziom certyfikacji środków (wydatków zadeklarowanych przez Instytucje Zarządzające RPO do Komisji Europejskiej), który stanowi miarę realnego wykorzystania środków unijnych przez ich odbiorców, wyniósł 31,1% tj. około 592 mln euro,

- poziom realizacji celu n+3 na 2019 r., określający minimalny poziom zatwierdzonych wydatków unijnych do osiągnięcia w danym roku (wynoszący dla kujawsko-pomorskiego 455 165 162 euro, co stanowiło 23,9% alokacji programu) osiągnął poziom 130,0% zakładanego celu już na zakończenie drugiego kwartału 2019 r.

Do 31 grudnia 2019 r. w ramach realizacji projektów współfinansowanych ze środków RPO WK-P 2014-2020 osiągnięto wybrane efekty rzeczowe:

1. Rozwój gospodarczy:

- **1 153** przedsiębiorstwa otrzymały wsparcie,
- **31** wspartych laboratoriów badawczych,
- **59** przedsiębiorstw wspartych w zakresie doradztwa specjalistycznego,
- **35,4** mln zł nakładów inwestycyjnych na zakup aparatury naukowo-badawczej⁶,
- **99** wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym,
- **88** przedsiębiorstw wspartych w zakresie ekoinnowacji,
- **110** usług publicznych udostępnionych on-line.

2. Edukacja, w tym szkolnictwo wyższe:

- **1 443** utworzone miejsca opieki nad dziećmi w wieku do lat 3,
- **2 303** osoby opiekujące się dziećmi w wieku do lat 3 objęto wsparciem,
- **2 555** miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie,
- **25** wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej,
- **1 895** dzieci korzystających z objętej wsparciem infrastruktury przedszkolnej,
- **2 164** wsparte miejsca w infrastrukturze kształcenia zawodowego,
- **29** wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego,
- **15** wspartych obiektów infrastruktury kształcenia praktycznego i ustawicznego,
- **41 056** uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie lub umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy,
- **2 850** osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia,
- **2 671** uczniów szkół i placówek systemu oświaty, którzy otrzymali stypendium.

3. Kultura oraz ochrona zabytków i opieka nad zabytkami:

- **161** zabytków nieruchomych objęto wsparciem,
- **251** zabytków ruchomych objęto wsparciem,
- **892 624** liczba odwiedzin, w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne,
- **42** km utworzonych szlaków turystycznych.

4. Promocja i ochrona zdrowia:

- **44** wsparte podmioty lecznicze,
- **491** sztuk zakupionej aparatury medycznej,
- **41,01** mln zł nakładów inwestycyjnych na zakup aparatury medycznej⁷,
- **249** ulepszonych usług zdrowotnych w wyniku realizacji projektu,
- **69 763** osoby korzystające z zakupionej aparatury medycznej.

5. Pomoc społeczna:

- **7 420** osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objęto wsparciem,
- **12 036** osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objęto usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym,
- **2 741** osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objęto usługami asystenckimi i opiekuńczymi świadczonymi w społeczności lokalnej,
- **3 905** osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objęto usługami wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
- **135** miejsc świadczenia usług asystenckich i opiekuńczych, utworzonych w programie i istniejących po zakończeniu projektu,
- **407** podmiotów ekonomii społecznej objęto wsparciem,
- **108** gmin objętych działaniami upowszechniającymi współpracę z podmiotami ekonomii społecznej,
- **463** miejsca pracy utworzone w przedsiębiorstwach społecznych.

6. Zagospodarowanie przestrzenne:

- **47** obiektów infrastruktury zlokalizowanej na rewitalizowanych obszarach,

⁶ Wskaźniki wyrażane w EUR, przeliczone na PLN kursem sprawozdawczym 4,2567 zł z 30 grudnia 2019 r.

⁷ Wskaźniki wyrażane w EUR, przeliczone na PLN kursem sprawozdawczym 4,2567 zł z 30 grudnia 2019 r.

- **12,53** ha powierzchni obszarów objętych rewitalizacją.

7. Ochrona środowiska:

- **241** zmodernizowanych energetycznie budynków,
- **648** wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE,
- **1 009 920** m³ – pojemność wybudowanych obiektów małej retencji wodnej,
- **26** wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych,
- **22 776** dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków,
- **181 394,4** m² powierzchni użytkowej budynków poddanych termomodernizacji,
- **26** jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof,
- **964 000** osób zabezpieczonych przed zagrożeniami naturalnymi i poważnymi awariami w wyniku realizacji projektów.

8. Rynek pracy:

- **24 842** osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) zostało objęto wsparciem,
- **2 398** osób z niepełnosprawnościami objęto wsparciem w programie,
- **10 323** osoby w wieku 50 lat i więcej objęto wsparciem w programie,
- **25 403** osoby o niskich kwalifikacjach objęto wsparciem w programie,
- **2 966** osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie,
- **2 237** osób biernych zawodowo objęto wsparciem w programie,
- **17 507** osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek),
- **3 516** osób, które uzyskały kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu (bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, z niepełnosprawnościami, biernych zawodowo),
- **3 098** utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej,
- **5 526** uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy.

9. Transport zbiorowy i drogi publiczne

- **1,8** km nowych lub przebudowanych linii tramwajowych,
- **62,6** km przebudowanych lub zmodernizowanych dróg,
- **29,9** km przebudowanych dróg wojewódzkich,
- **32,4** km wybudowanych lub przebudowanych dróg powiatowych,
- **4,5** km wybudowanych lub przebudowanych dróg gminnych,
- **57,9** km wybudowanych i przebudowanych dróg dla rowerów,
- **187** sztuk zakupionego sprzętu/systemów służących poprawie bezpieczeństwa/ochrony uczestników ruchu drogowego,
- **178** stanowisk postojowych w wybudowanych obiektach „Bike&Ride”,
- **29** zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej.

Realizacja RPO WK-P 2014-2020 podlega odrębnemu, szczegółowemu monitorowaniu. Poniżej zamieszczono tylko bardzo ogólne wnioski dotyczące stanu zaawansowania programu w końcu roku 2019:

1. Proces tworzenia i zatwierdzania kryteriów wyboru projektów jest czasochłonny i wymaga zaangażowania wielu stron (zarówno pracowników IZ RPO WK-P, jak i członków KM RPO WK-P oraz grup roboczych) – do 31.12.2019 r. przygotowano i zatwierdzono 475 pakietów wyboru kryteriów.
2. Harmonogramy konkursów przyjmowane są na dany rok kalendarzowy i podlegają zmianom. Od 2018 roku planowany termin rozpoczęcia naboru podawany jest z dokładnością do dnia (poprzednio do miesiąca), co pozwala potencjalnym beneficjentom lepiej zaplanować prace nad wnioskiem o dofinansowanie.
3. W latach 2015-2019 ogłoszono łącznie 432 konkursy, w tym 296 współfinansowanych ze środków EFRR i 136 współfinansowanych ze środków EFS.
4. Proces oceny wyboru projektów jest bardzo złożony, odbywa się w oparciu o procedury zawarte w *Systemie oceny projektów w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020* i jest uzależniony od trybu w jakim prowadzony jest nabór (trwa obecnie od 45 dni roboczych (dla trybu pozakonkursowego) do 100 dni roboczych (dla trybu konkursowego), a w przypadku oceny preselekcyjnej jeszcze o 15 dni dłużej i dodatkowe 14 dni robocze dla oceny strategicznej w ZIT). W 2019 r. 113 konkursów realizowanych było w trybie konkursowym, a jedynie 6 w trybie pozakonkursowym.

5. Od początku realizacji RPO WK-P 2014-2020 do 31.12.2019 r. zatwierdzono do dofinansowania 2 329 wniosków. Podpisano 2 136 umów: 1 135 z EFRR z czego 195 w ramach ZIT, a w ramach EFS 1 001 umów, w tym 165 umów, w których WUP jest IP, a 94 w ramach ZIT.
6. Na koniec 2019 r. zakontraktowano 6 266 951 165 zł, co stanowi 77,34% całkowitej alokacji programu, w tym alokacja w EFRR wynosi 80,79% całkowitej przewidzianej w programie na EFRR, zaś alokacja w EFS – 68,55% całkowitej przewidzianej w programie na EFS.

Tabela 2 Porównanie wybranych elementów realizacji RPO WKP 2014-2020 narastająco

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Pakiety opracowanych i zatwierdzonych kryteriów wyboru projektów	130	281	404	475
Ogłoszone konkursy, w tym:	93	196	313	432
EFRR	51	124	212	296
EFS	42	72	101	136
Liczba konkursów nieskutecznych	1	18	28	34
Liczba wszystkich złożonych wniosków o dofinansowanie, w tym preselekcyjne	1 502 571	2 912 591	3 797 591	5 260 1 138
Wartość wkładu UE w złożonych wnioskach (bez preselekcyjnych) [w mld PLN]	1,3 mld	5,3 mld	7,6 mld	8,8 mld
Liczba ocenionych wniosków	280	1 989	2 710	3 508
Liczba podpisanych umów	120	816	1 545	2 136
Wkład UE w podpisanych umowach [w mln/mld PLN]	318 mln	3,5 mld	4,6 mld	6,3 mld
% kontraktacji, w tym:	3,78%	43,54%	56,79%	77,34%
EFRR	1,93%	47,21%	58,35%	80,79%
EFS	8,51%	34,15%	52,82%	68,55%
Liczba projektów ogólnowojevodzkich / kwota dofinansowania UE [w mln/mld PLN]	10 137,7 mln	46 1,8 mld	98 2,37 mld	126 2,63 mld
Liczba zakończonych projektów / kwota dofinansowania UE [w mln PLN]	28 42 mln	62 107,8 mln	248 300,3 mln	611 780,7 mln
% certyfikacji środków	0,99%	6,08%	16,43%	31,18%

Źródło: opracowanie własne

7. Z puli 2 136 podpisanych umów najwięcej, bo 1 034 realizowanych jest na obszarach wiejskich, jednak stanowią one tylko 28,2% dotychczasowej kontraktacji. Natomiast na dużych obszarach miejskich (o ludności >50 000 i dużej gęstości zaludnienia) realizowanych jest 655 projektów, które mają 58,1% udziału w kontraktacji, co świadczy o dużej wartości projektów. Na małych obszarach miejskich (o ludności >5 000 i średniej gęstości zaludnienia) realizowanych jest 447 projektów i stanowi to 13,7% dotychczasowej kontraktacji.
8. 126 projektów zostało zakwalifikowanych jako ogólnowojevodzkie (ogólna kwota dofinansowania UE w tych projektach to 2,6 mld zł, co stanowi 42,0% dotychczasowej kontraktacji (po 63 projekty w EFRR i EFS) i 32,5% alokacji programu).
9. Na dzień 31.12.2019 r. w ramach RPO WK-P 2014-2020 w Komisji Europejskiej dokonano certyfikacji 31,1% alokacji programu.
10. Analizując realizację RPO WK-P 2014-2020 według 17 obszarów wsparcia, najwyższy poziom realizacji wkładu UE w podpisanych umowach osiągnięto w obszarach: e-usługi - 105,34%, drogi - 95,42%, transport zbiorowy - 90,72%. Najniższy poziom realizacji wkładu UE osiągnięto w obszarach: rewitalizacja - 17,84%, RLKS - 52,58%, kształcenie zawodowe - 57,27%, koleje - 58,20%, innowacje i transfer wiedzy do gospodarki - 55,97% i aktywizacja zawodowa - 65,18%.
11. Wartość wkładu UE we wszystkich realizowanych projektach na obszarze całego województwa w ramach RPO WK-P 2014-2020 wynosi nieco ponad 3 tys. zł na mieszkańca.

2.3 Informacja o realizacji Założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020

Polityka terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego określona w *Założeniach polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020* (przyjętych uchwałą nr 43/1605/13 Zarządu

Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 października 2013 r.⁸⁾ jest jedyną, formalnie zdefiniowaną polityką samorządu województwa kujawsko-pomorskiego. Terytorialny wymiar polityki rozwoju realizowany jest przez określenie obszarów funkcjonalno-przestrzennych, w celu optymalnego wykorzystania ich endogenicznych czynników rozwoju oraz wykreowania nowych form współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego.

W województwie kujawsko-pomorskim polityka terytorialna jest realizowana na 4 poziomach:

- na poziomie wojewódzkim – obejmuje miasta Bydgoszcz i Toruń oraz obszar powiązany z nimi funkcjonalnie (określone jako obszar realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, dalej: ZIT),
- na poziomie regionalnym i subregionalnym – obejmuje miasta Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z obszarami powiązаныmi z nimi funkcjonalnie (określone jako Obszary Strategicznej Interwencji miast regionalnych/subregionalnych, dalej: OSI),
- na poziomie ponadlokalnym – obejmuje miasta powiatowe i powiązane z nimi obszary (określone jako Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego, dalej: ORSG),
- na poziomie lokalnym – w ramach realizacji idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS). Działania w ramach RLKS są realizowane przez Lokalne Grupy Działania.

Rysunek 2. Poziomy realizacji polityki terytorialnej w województwie kujawsko-pomorskim

Źródło: Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020

⁸⁾ Zmieniona uchwałą nr 11/346/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 16 marca 2016 r. oraz uchwałą nr 7/238/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 21 lutego 2018 r.

Realizacja polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego odbywa się przy finansowym wsparciu z RPO WK-P 2014-2020 (a w przypadku instrumentu RLKS również ze środków *Programu rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020* oraz *Programu operacyjnego Rybactwo i Morze 2014-2020*), zgodnie z wyżej wskazanym układem terytorialnym. Stan wdrażania został przedstawiony poprzez zestawienie wydatkowania dofinansowania oraz liczby zawartych umów na realizację przedsięwzięć ujętych w strategiach rozwoju poszczególnych obszarów terytorialnych.

Tabela 3 Wykorzystanie środków i zawartych umów w ramach polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2019 włącznie

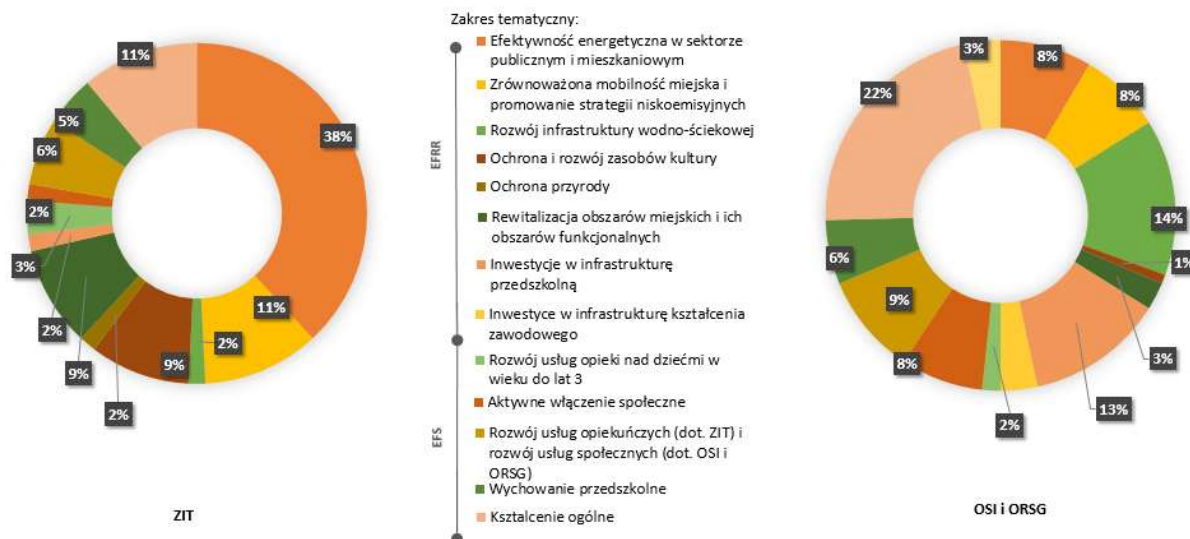
Poziom realizacji polityki terytorialnej	Alokacja ogółem [zł]	Wartość podpisanych umów o dofinansowanie w 2019 r. [zł]	Wartość podpisanych umów o dofinansowanie do dnia 31.12.2019 r. [zł]	% wykorzystanej alokacji	Liczba zawartych umów w 2019 r.	Liczba zawartych umów do 31.12.2019 r.
ZIT	720 736 111,40	69 051 277,35	579 368 837,61	80,39	63	289
OSI i ORSG	859 790 783,33	118 347 210,63	554 498 237,93	64,49	118	500

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Stan na dzień 31.12.2019 r.

W ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) w 2019 r. zawarto 63 umowy, a wartość dofinansowania wyniosła 69 mln zł. W efekcie poziom wykorzystania alokacji ogółem na koniec 2019 r. wyniósł 80,4% i był o ponad 10 punktów procentowych wyższy, niż rok temu. Wsparcie udzielane w ramach ZIT dotyczyło, m.in.:

- efektywności energetycznej budynków w sektorze publicznym i mieszkaniowym (24 umowy),
- mobilności miejskiej i promowania strategii niskoemisyjnych (7),
- kształcenia ogólnego (7),
- kultury (6),
- rewitalizacji (6),
- rozwoju usług opiekuńczych (4),
- wychowania przedszkolnego (3).

Największa wartość dofinansowania objęła działania w ramach efektywności energetycznej budynków w sektorze publicznym i mieszkaniowym. Znaczna część dofinansowania w ramach ZIT została przekazana też na działania w ramach mobilności miejskiej i promowania strategii niskoemisyjnych, rewitalizacji i kultury.

Rysunek 3. Udział umów wg zakresu tematycznego oraz poziomu realizacji polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego (ZIT, OSi, ORSG) zawartych w 2019 r. (%).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Stan na dzień 31.12.2019 r.

W ramach OSI i ORSG łączna alokacja wynosi 859,8 mln zł. Dotychczasowy całociowy poziom wykorzystania alokacji wyniósł 64,5% a więc jest o ponad 15 punktów procentowych wyższa, niż rok temu. W ramach omawianych poziomów polityki terytorialnej województwa w 2019 r. podpisano łącznie 118 umów. W 2019 r. największą liczbę podpisanych umów zanotowano w ramach działań/poddziałań dotyczących:

- kształcenia ogólnego (26 umów),
- gospodarki wodno-ściekowej (17),
- inwestycji w infrastrukturę przedszkolną (15),
- rozwoju usług społecznych (11),
- efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym (10),
- mobilności miejskiej i promowania strategii niskoemisyjnych (9),
- włączenia społecznego (9),
- wychowania przedszkolnego (7),
- kształcenia zawodowego (4),
- inwestycji w infrastrukturę kształcenia zawodowego (4),
- rewitalizacji (3).

W ramach RLKS do końca 2019 roku podpisano 1 352 umowy, a ich wartość wyniosła 288 516 926,60 zł, w tym 151 750 368,59 zł finansowane było z RPO WK-P 2014-2020. Natomiast w samym 2019 r. w ramach RPO WK-P 2014-2020 podpisano 65 umów na łączną kwotę dofinansowania 49 146 920,67 zł.

W obecnej perspektywie finansowej Unii Europejskiej polskie samorzady mają szansę pozyskania dużych środków na inwestycje i projekty społeczne, dzięki którym zdegradowane obszary staną się dobrymi miejscami oferującymi korzystne warunki zamieszkania, pracy (w tym rozpoczynania działalności gospodarczych przez osoby fizyczne) i nauki. Dla ich zdobycia niezbędne było sporządzenie lokalnych programów rewitalizacji (w zależności od podstawy prawnej są to „lokalne” lub „gminne” programy rewitalizacji). W kujawsko-pomorskim chęć opracowania własnego programu rewitalizacji zgłosiło aż 88,9% gmin regionu – 128 ze 144 gmin w województwie. 127 dokumentów zostało już zaakceptowanych przez Zarząd Województwa. Na realizację gminnych programów rewitalizacyjnych przeznaczono w RPO WK-P 2014-2020 specjalną pulę środków. Są też do dyspozycji dodatkowe narzędzia w postaci mechanizmu RLKS (rozwoj lokalny kierowany przez społeczność), którego wykorzystanie zostało pozytywnie ocenione przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – 9⁹ z 28 Lokalnych Grup Działania działających na terenie województwa otrzymało nagrody (łącznie 6 330 000,00 zł) za sprawną realizację zadań powierzonych w ramach *Programu rozwoju obszarów wiejskich 2014-2020*.

Aktualny wykaz programów rewitalizacji województwa kujawsko-pomorskiego, zamieszczany jest pod adresem: https://www.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/2020/planowanie/rewitalizacja/20200212_wykaz.pdf.

⁹ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Pojezierze Brodnickie”, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Północ, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Dorzecza Zgłowiączki, Lokalna Grupa Działania "Zakole Dolnej Wisły", Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Podgrodzie Toruńskie", Lokalna Grupa Działania Pałuki-Wspólna Sprawa, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska, Lokalna Grupa Działania Ziemia Gotyku

Rysunek 4. Lokalne Grupy Działania w ramach realizacji Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS)

Źródło: opracowanie własne

2.4 Informacja o realizacji pozostałych dokumentów programowych Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Jak wskazano we wcześniejszej części *Raportu*, Samorząd Województwa posiada 52 dokumenty programowe (strategie, programy, plany itp.), inne niż strategia rozwoju województwa, regionalny program operacyjny i założenia polityki terytorialnej. Są to dokumenty o bardzo różnym charakterze – zarówno programy obligatoryjne, które są wymagane odrębnymi przepisami prawa oraz programy nieobligatoryjne, które zostały sporządzone, gdyż stwierdzono, że są niezbędne dla realizacji celów rozwojowych województwa. Większość programów obligatoryjnych cechuje się stosunkowo wąskim, „branżowym” zakresem, natomiast programy nieobligatoryjne w dużo większym zakresie są wieloaspektowe i obejmują problematykę kompleksowo. Dzięki temu możliwe jest całościowe, skoordynowane podejście do określonego problemu i podjęcie wielokierunkowej interwencji. Ponadto są także inne dokumenty programowe jak np.: strategie branżowe, plany, priorytety, których ustawodawca jeszcze nie uporządkował, tzn. nie zostały ujęte w obecnym systemie dokumentów programowych (etapowo planowane są dopiero pewne zmiany ustawowe w systemie planowana strategicznego, operacyjnego i przestrzennego). Warto także wskazać, że większość tych opracowań to dokumenty wieloletnie, ale są też dokumenty jednoroczne i kilkumiesięczne.

W 2019 roku zakończono realizację 3 programów: *Wieloletniego programu rozwoju bazy sportowej województwa kujawsko-pomorskiego do 2018 r.*, *Programu profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród dzieci w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim* oraz *Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne tj. przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu, określone wskaźnikami LDWN, LN.*

Jednocześnie rozpoczęto realizację trzech nowych programów: *Programu pomocy społecznej i włączenia społecznego do roku 2020*, *Programu ochrony środowiska przed hałasem dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego* i *Programu ochrony środowiska przed hałasem dla odcinków województwa kujawsko-pomorskiego, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie.*

Stan realizacji powyższych 52 dokumentów programowych przedstawiono w tabeli, grupując je wg celów strategicznych „Planu Modernizacji 2020+”, których dotyczą.

Tabela. 4. Stan zaawansowania realizacji strategii/programów/planów /priorytetów (52 dokumenty)

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu	Stan zaawansowania realizacji dokumentu	Stopień wykonania zadań zaplanowanych do realizacji w roku 2019
Cel strategiczny: Gospodarka i miejsca pracy				
1	Regionalny plan działań na rzecz zatrudnienia na rok 2019	2019	Ostateczna wersja sprawozdania z realizacji RPDZ za 2019 r. zostanie opracowana do końca kwietnia 2020 r. Z danych pozyskanych do tej pory od jednostek nadzorujących wykonanie poszczególnych zadań wynika, że większość zadań zaplanowanych na 2019 r. została wykonana. Jedynie planowane efekty realizacji zadania 2.2 nie zostały osiągnięte, ponieważ w okresie sprawozdawczym zadanie nie było wdrażane. Realizacja zadania została przesunięta na 2020 rok.	Z danych pozyskanych do tej pory od jednostek nadzorujących wykonanie poszczególnych zadań wynika, że większość zadań zaplanowanych na 2019 r. została wykonana. Jedynie planowane efekty realizacji zadania 2.2 nie zostały osiągnięte, ponieważ w okresie sprawozdawczym zadanie nie było wdrażane. Realizacja zadania została przesunięta na 2020 rok.
2	Priorytety współpracy zagranicznej województwa kujawsko-pomorskiego ¹⁰	nie określono	Dokument jest sukcesywnie realizowany, natomiast charakter ustaleń dokumentu nie pozwala na określenie stopnia realizacji całego dokumentu.	100% – wszystkie zaplanowane do realizacji zadania na 2019 rok zostały zrealizowane.

¹⁰ Dokument realizuje także cele strategiczne: Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi, Innowacyjność, Nowoczesny sektor rolno-spożywczy, Sprawne zarządzanie, Tożsamość i dziedzictwo.

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu	Stan zaawansowania realizacji dokumentu	Stopień wykonania zadań zaplanowanych do realizacji w roku 2019
3	Strategia rozwoju turystyki województwa kujawsko-pomorskiego ¹¹	nie określono	Zadania określone w strategii, będące w kompetencji Departamentu Sportu i Turystyki, są realizowane w ramach bieżącej działalności.	Zadania określone w strategii, będące w kompetencji Departamentu Sportu i Turystyki, są realizowane w ramach bieżącej działalności. Zakres oraz intensywność realizacji poszczególnych zadań jest uzależniony od wysokości środków budżetowych na dany rok. W 2019 r. wykonano 100% zadań zaplanowanych do realizacji na ten rok.
4	Plan działań dla priorytetu inwestycyjnego 8b w ramach Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020 ¹²	2014-2020	Plan działań jest sukcesywnie realizowany, natomiast charakter ustaleń tego dokumentu nie pozwala na określenie stopnia realizacji całości dokumentu. Uzyskanie ewentualnego wsparcia w ramach priorytetu 8b jest uwarunkowane posiadaniem przez samorząd województwa planu działań zawierającego spójną, zintegrowaną koncepcję rozwoju terytorialnego obszarów objętych wsparciem z PI 8B. Dokument ten stanowi wytyczną dla przygotowania i ogłaszania konkursów w tym zakresie. Przedmiotem renegotjacji RPO WK-P jest aktualnie zwiększenie alokacji w ramach tego priorytetu, co umożliwi ogłoszenie kolejnych konkursów/dofinansowań przedsięwzięć z list rezerwowych.	W 2019 r. rozstrzygnięto wszystkie 4 zaplanowane konkursy, w których trwa procedura podpisywania umów o dofinansowanie: – Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej bazującej na endogenicznych potencjałach obszaru, mającej charakter prozatrudnieniowy – projekt grantowy (RPKP.06.05.00-IZ.00-04-232/18) – wartość EFRR: 6 126 400,00 zł, – Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej poprzez dostosowanie obiektów do pełnienia funkcji na rzecz kultury oraz infrastruktury uzdrowskowej (RPKP.06.05.00-IZ.00-04-233/18) – wartość EFRR: 57 860 738 ,90 zł, – Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (RPKP.06.05.00-IZ.00-04-236/18) – wartość EFRR: 25 067 143,88 zł, – Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w otoczeniu zbiorników i cieków wodnych (RPKP.06.05.00-IZ.00-04-237/18) – wartość EFRR: 10 126 263,11 zł. W wyniku renegotjacji RPO WK-P 2014-2020 planuje się przesunięcie dodatkowych środków na ten PI, dzięki czemu dofinansowanie otrzymają projekty z list rezerwowych oraz planuje się ogłoszenie konkursu w 2020 r. na kwotę ok. 19 mln zł.
Cel strategiczny: Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi				
5	Strategia polityki społecznej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020	2014-2020	Dokument jest realizowany za pośrednictwem 9 programów (Regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia, opracowywanego corocznie; Wieloletniego programu współpracy Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2011-2015 oraz na lata 2016-2020; Kujawsko-pomorskiego programu na rzecz ekonomii społecznej do roku 2020; Wojewódzkiego programu doskonalenia kadr pomocy społecznej województwa kujawsko-pomorskiego „Profesja”; Kujawsko-pomorskiego programu wspierania rodziny na lata 2014-2022 „Rodzina jest najważniejsza”; Równe szanse. Programu działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 roku;	W 2019 r. strategia społeczna była wdrażana zgodnie z planem. Sprawozdania z jej realizacji sporządzane są w cyklu rocznym. Sprawozdanie za rok 2019 będzie sporządzone w 2020 r. W IV kwartale 2019 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne z realizacji dokumentu i aktualnie przygotowany jest raport.

¹¹ Dokument realizuje także cel strategiczny: Tożsamość i dziedzictwo.

¹² Dokument realizuje także cel strategiczny: Dostępność i spójność, Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi, Tożsamość i dziedzictwo.

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu	Stan zaawansowania realizacji dokumentu	Stopień wykonania zadań zaplanowanych do realizacji w roku 2019
			Wojewódzkiego programu przeciwdziałania narkomanii w województwie kujawsko-pomorskim do roku 2016 oraz na lata 2017-2020; Wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie kujawsko-pomorskim do roku 2015 oraz na lata 2016-2020; Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020).	
6	Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 roku	2012-2020	Na 31 grudnia 2019 r. na 26 wskaźników w pełni zrealizowano 20 wskaźników, przekraczając wartość docelową do 2020 roku. Pozostałe 6 wskaźników zrealizowanych jest na poziomie 18%-56%. Mimo ogłaszanych konkursów brak zainteresowania ze strony organizacji pozarządowych, które nie składają ofert na w/w zadania.	1) Dofinansowanie robót budowlanych – realizacja 100%; 2) Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej – realizacja 100%; 3) Opiniowanie wniosków o wpis do rejestru ośrodków przyjmujących grupy turnusowe – realizacja 100%; 4) Zlecenie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych fundacjom i organizacjom pozarządowym – realizacja 100%; 5) Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych – realizacja 100%; Łącznie wydatkowano 743 512,00 zł.
7	Wojewódzki program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie kujawsko-pomorskim na lata 2016-2020	2016-2020	Z zaplanowanych w programie 20 działań zrealizowano 18.	Zrealizowano wszystkie zadania zaplanowane w budżecie województwa na 2019 r. w ramach programu.
8	Wojewódzki program przeciwdziałania narkomanii w województwie kujawsko-pomorskim na lata 2017-2020	2017-2020	Realizacja całego dokumentu została przewidziana na lata 2017-2020 (4 lata) w związku z tym na koniec 2019 r. zadanie zostało zrealizowane w 75%.	Zrealizowano wszystkie zadania zaplanowane w budżecie województwa na 2019 r. w ramach programu.
9	Ramowy program ochrony ofiar przemocy w rodzinie	2014-2020	Program ma charakter pomocniczy (wzorcowy) dla opracowania programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie przez gminy.	Nie dotyczy. Program był przygotowany raz, na początku okresu realizacji dokumentu pn. <i>Wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020</i> jako wzór dla gmin. W 2019 r. w zakresie Urzędu Marszałkowskiego nie wykonywano dodatkowych zadań w związku z dokumentem.
10	Ramowy program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	2014-2020	Program ma charakter pomocniczy (wzorcowy) dla opracowania i programów korekcyjno-edukacyjnych przez powiaty. Opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez powiat.	Nie dotyczy. Program był przygotowany raz, na początku okresu realizacji dokumentu pn. <i>Wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020</i> jako wzór dla gmin. W 2019 r. w zakresie Urzędu Marszałkowskiego nie wykonywano dodatkowych zadań w związku z dokumentem.

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu	Stan zaawansowania realizacji dokumentu	Stopień wykonania zadań zaplanowanych do realizacji w roku 2019
11	Wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020, w ramach którego opracowywane są powyższe 2 ramowe podprogramy	2013-2020	Stan zaawansowania realizacji programu można ocenić na ok 90%, przy czym część wskaźników została już osiągnięta na przyjętym w programie poziomie (11 z 24 wskaźników), a w przypadku 8 wskaźników zakładany poziom został przekroczony. Pozostałe 13 wskaźników zrealizowano na poziomie 64-99%, co wynika ze zróżnicowania wielkości założonych wartości docelowych ww. wskaźników (między 14 a 8 500 jednostek).	Stan zaawansowania realizacji programu w roku 2019 można ocenić na ok 95%, przy czym część wskaźników została już osiągnięta na zaplanowanym na 2019 r. poziomie (14 z 24 wskaźników), a w przypadku 10 wskaźników zakładany poziom został przekroczony. 8 wskaźników zrealizowano na poziomie 33-93%, a realizację jednego działania przeniesiono na rok 2020.
12	Program zapobiegania upadkom dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim	2019	Zrealizowano wszystkie zaplanowane w programie działania.	Zrealizowano wszystkie zaplanowane na 2019 r. działania, ale nie osiągnięto 100% wartości wskaźników (zaplanowano udział 995 osób w programie, natomiast uczestniczyło 788 osób. Wskaźnik nie został osiągnięty w 100% ze względu na stwierdzone przeciwskazania do ćwiczeń).
13	Kujawsko-pomorski program wspierania rodziny na lata 2014-2022	2014-2022	Program od momentu przyjęcia jest realizowany zgodnie z corocznymi planami działań, przyjmowanymi przez Zarząd Województwa.	Zadania zaplanowane do wykonania w 2019 r. zostały zrealizowane zgodnie z ustaleniami.
14	Kujawsko-Pomorski Program Pomocy Społecznej i Włączenia Społecznego na lata 2019-2020	2019-2020	Program jest realizowany od 2019 roku.	W 2019 roku osiągnięto wskaźniki: 2 146 osób objętych usługami wspierania rodziny (poradnictwo specjalistyczne, mediacje, terapia, warsztaty itp.); 5 szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej; 36 spotkań dot. rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych do 14 osób; 614 osób, które skorzystały z usług Regionalnego Centrum Informacji Senioralnej; 210 osób niesamodzielnych objętych wsparciem teleopieki; 593 osoby, które uczestniczyły w konferencjach i spotkaniach, prezentujących dobre praktyki w obszarze pomocy i wsparcia osób starszych; 568 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie Wykluczenie i Trampolina 2; 625 osób, dla których zostały utworzone Indywidualne Plany Działania (IPD) lub Indywidualne Plany Resocjalizacyjne (IPR) - 100 Wykluczenie, 525 Trampolina 2; 65 osób objętych wsparciem aktywizacyjnym w postaci doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego; 1 osoba objęta działaniami w zakresie budowania świadomości na temat chorób ośpiennych; 154 osoby uczestniczące w szkoleniach, kursach, seminariach oraz innych formach pozaszkolnych; 320 podmiotów, które podjęły współpracę na rzecz opracowania modelu kooperacji; 4 regionalne spotkania dla ośrodków wsparcia ekonomii społecznej (OWES); 6 porozumień zawartych w ramach sieciowania PES; 5 regionalnych spotkań sieci kooperacji PES o charakterze reintegracyjnym (CIS, KIS, ZAZ, WTZ).

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu	Stan zaawansowania realizacji dokumentu	Stopień wykonania zadań zaplanowanych do realizacji w roku 2019
15	Kujawsko-pomorski program na rzecz ekonomii społecznej do roku 2020	2013-2020	Program jest realizowany sukcesywnie przez wiele instytucji, a postęp w realizacji i osiągnięciu celów jest monitorowany corocznie. Wartości wskaźników osiągnięte do końca 2019 r. będą wskazane w rocznym sprawozdaniu z realizacji programu, które zostanie przygotowane do końca czerwca 2020 r.	Sprawozdanie z realizacji programu w 2019 r. zostanie przygotowane do końca czerwca 2020 r. i opublikowane na stronie: http://www.es.rops.torun.pl/strona-23-programy.html
16	Kujawsko-pomorski program wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży	-	Program jest sukcesywnie realizowany – zaawansowana faza realizacji.	Działania realizowane w poszczególnych projektach stypendialnych oraz innych projektach realizowanych w ramach kształcenia ogólnego oraz kształcenia zawodowego są uzależnione od harmonogramów poszczególnych projektów. Na podstawie prowadzonego na bieżąco monitoringu realizacji projektów uznaje się, że projekty są realizowane zgodnie z zakładanymi harmonogramami, a zadania przewidziane na 2019 rok zostały wykonane w 100%.
17	Regionalny plan kształcenia przez całe życie dla województwa kujawsko-pomorskiego 2017+	2017-2020	<p>Finansowe zaawansowanie realizacji planu jest znaczne i wynosi (wg stanu na 31.12.2019 r.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 92,83% dla poddziałania 10.4.1 RPO WK-P 2014-2020 (dotyczy kontraktacji środków w ramach zawartych umów o dofinansowanie); 80,72% dla poddziałania 10.4.2 RPO WK-P 2014-2020 (dotyczy kontraktacji środków w ramach zawartych umów o dofinansowanie oraz alokacji w ogłoszonych naborach wniosków o dofinansowanie). <p>Rzeczowe zaawansowanie realizacji planu jest niższe niż zaawansowanie finansowe i przedstawia się następująco (wg stanu na 31.12.2019 r.):</p> <ol style="list-style-type: none"> dla poddziałania 10.4.1 RPO WK-P 2014-2020 (dane z zawartych umów o dofinansowanie): <ol style="list-style-type: none"> "Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie" – poziom realizacji 100% (11 030 z 11 030); "Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie" – poziom realizacji 160,44% (10 618 z 6 618); "Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie" – poziom realizacji 481,32% (10 618 z 2 206); dla poddziałania 10.4.2 RPO WK-P 2014-2020 (dane z zawartych umów o dofinansowanie): <ol style="list-style-type: none"> "Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie" – poziom realizacji 32,48% (4 082 z 12 566). 	<p><i>Regionalny plan kształcenia przez całe życie dla województwa kujawsko-pomorskiego 2017+</i> nie zakłada realizacji konkretnych działań w poszczególnych latach jego obowiązywania.</p> <p>Biorąc pod uwagę, że plan jest realizowany poprzez projekty wdrażane w ramach RPO WK-P 2014-2020, należy wskazać, że zadania w tym zakresie były realizowane w 2019 r. zgodnie z założonym harmonogramem i planami, w tym m. in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ogłoszono nabór wniosków o dofinansowanie w ramach konkursu RPKP.10.04.02-IZ.00-04-332/19, w wyniku którego planowany jest wybór projektów przyczyniających się do realizacji planu; zwiększono dofinansowanie dla projektu zakładającego podnoszenie kompetencji cyfrowych osób dorosłych w ramach konkursu nr: RPKP.10.04.01-IZ.00-04-130/17 z 25 411 864,50 zł do 46 294 121,72 zł; wdrażano pozostałe realizowane projekty, zgodnie z ich harmonogramem.
18	Kujawsko-pomorski program badań przesiewowych w kierunku tętniaka aorty brzusznej	2019	Zrealizowano wszystkie zaplanowane na 2019 r. działania, ale nie osiągnięto 100% wskaźników (zaplanowano udział 990 osób w programie, przebadanych zostało 675 osób co stanowiło 68,2%.	Zrealizowano wszystkie zaplanowane na 2019 r. działania, ale nie osiągnięto 100% wskaźników (zaplanowano udział 990 osób w programie, przebadanych zostało 675 osób co stanowiło 68,2%.

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu	Stan zaawansowania realizacji dokumentu	Stopień wykonania zadań zaplanowanych do realizacji w roku 2019
			Wskaźnik nie został osiągnięty w 100% ze względu na niską świadomość zdrowotną i małe zaangażowanie realizatorów).	Wskaźnik nie został osiągnięty w 100% ze względu na niską świadomość zdrowotną i małe zaangażowanie realizatorów).
19	Program wykrywania zakażeń WZW B i C w województwie kujawsko-pomorskim	2019	Zrealizowano wszystkie zaplanowane na 2019 r. działania, ale nie osiągnięto 100% wskaźników (zaplanowano udział 3 232 osób w programie, przebadane zostały 2 384 osoby co stanowiło 73,7%. Wskaźnik 70-80% zgłaszalności w programach przesiewowych jest wskaźnikiem świadczącym o wysokiej efektywności programu).	Zrealizowano wszystkie zaplanowane na 2019 r. działania, ale nie osiągnięto 100% wskaźników (zaplanowano udział 3 232 osób w programie, przebadane zostały 2 384 osoby co stanowiło 73,7%. Wskaźnik 70-80% zgłaszalności w programach przesiewowych jest wskaźnikiem świadczącym o wysokiej efektywności programu).
20	Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród osób dorosłych w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim	2019	Zrealizowano wszystkie zaplanowane na 2019 r. działania, ale nie osiągnięto 100% wskaźników (zaplanowano udział 1 710 osób w programie, zaszczepionych zostało 1 439 osób co stanowiło 84,2%. Wskaźnik powyżej 70% zgłaszalności w programach przesiewowych jest wskaźnikiem świadczącym o wysokiej efektywności programu)	Zrealizowano wszystkie zaplanowane na 2019 r. działania, ale nie osiągnięto 100% wskaźników (zaplanowano udział 1 710 osób w programie, zaszczepionych zostało 1 439 osób co stanowiło 84,2%. Wskaźnik powyżej 70% zgłaszalności w programach przesiewowych jest wskaźnikiem świadczącym o wysokiej efektywności programu)
Cel strategiczny: Dostępność i spójność				
21	Kujawsko-pomorski plan spójności komunikacji drogowej i kolejowej 2014-2020	2014-2020	Program jest sukcesywnie realizowany.	Z zaplanowanych na 2019 r. działań: <ul style="list-style-type: none"> - kontynuacja realizacji inwestycji drogowych w ramach I Grupy – 6 zadań w trakcie, z czego 1 zakończona (od początku programu oddano do użytku 28,766 km, co stanowi ok. 27% realizacji wskaźnika produktu w ramach sześciu inwestycji drogowych), średni procent wykonania robót budowlanych w ramach realizowanych inwestycji stanowi 67,14%. Realizowane inwestycje stanowią 56% realizację zakładanego wskaźnika produktu dla całkowitej długości przebudowanych lub zmodernizowanych dróg, - Grupa II – zakończył się wypracowany wspólnie etap I zamówienia wykonawczego pn. „Analiza i rekomendacja dalszych działań” w ramach usług doradczych z ramienia Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej. Powyższa analiza pozwoli powrócić do negocjacji z firmami uczestniczącymi w dialogu konkurencyjnym, - kontynuacja inwestycji drogowych w ramach III Grupy. W ramach III Grupy zrealizowano 6 zadań o łącznej długości 22,029 km o łącznej wartości 68 730 003 zł, - realizacja zadania uzupełniającego pn. „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 249 wraz z uruchomieniem przeprawy promowej przez Wisłę na wysokości Solca Kujawskiego i Czarnowa” – trwają prace związane z odbiorem promu, 31.12.2019 wykonawca odstąpił od umowy na realizację inwestycji drogowej.
22	Plan zrównoważonego rozwoju publicznego	2014-2025	Plan transportowy obejmuje swoim zakresem wyłącznie przewozy	W roku 2019 realizowano połączenia na wszystkich liniach kolejowych określonych

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu	Stan zaawansowania realizacji dokumentu	Stopień wykonania zadań zaplanowanych do realizacji w roku 2019
	transportu zbiorowego dla województwa kujawsko-pomorskiego		o charakterze użyteczności publicznej, przez które rozumiana jest „powszechnie dostępna usługa w zakresie publicznego transportu zbiorowego wykonywana przez operatora publicznego transportu zbiorowego w celu bieżącego i nieprzerwanego zaspokajania potrzeb przewozowych społeczności na danym obszarze”. W odniesieniu do realizacji zadań organizatora publicznego transportu zbiorowego w transporcie kolejowym należy stwierdzić, że wojewódzkie przewozy kolejowe są realizowane na wszystkich liniach kolejowych wskazanych w planie transportowym.	<p>w planie transportowym, tj. 3 strategicznych, 12 podstawowych oraz 7 uzupełniających. Wielkość pracy eksploatacyjnej pozostała na zbliżonym poziomie jak w poprzednich latach.</p> <p>Plan transportowy na 2019 rok zakładał realizację 45 linii autobusowych, tj. 22 planowych i 23 uzupełniających – 4 z linii uzupełniających w 2019 roku nie były realizowane na całej długości, tj. Kamień Krajeński-Szubin (realizowana była na odcinku Kamień Krajeński-Nakło nad Notecią) oraz Piotrków Kujawski-Lubień Kujawski (realizowana była na odcinku Włocławek-Lubień Kujawski), linia Świecie-Śliwice (realizowana była na odcinku Świecie-Łązek), linia Bydgoszcz-Chelmża (realizowana była na odcinku Bydgoszcz-Dąbrowa Chełmińska).</p> <p>Łącznie w 2019 roku Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego wydał 276 decyzji w zakresie wydania/zmiany/wygaśnięcia zezwoleń regularnych i regularnych specjalnych oraz 61 postanowień uzgadniających przebieg linii komunikacyjnych, realizowanych na podstawie zezwoleń wydanych przez innych marszałków.</p>
Cel strategiczny: Innowacyjność				
23	Regionalna strategia innowacji województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020 ¹³	2014-2020	Zadania wynikające z dokumentu są realizowane w stopniu zaawansowanym.	Zadania zostały zrealizowane w 100%. Podjęto działania monitorujące w zakresie wdrażania RIS w projektach realizowanych w ramach RPO WKP oraz w ramach koncepcji inteligentnych specjalizacji. Rozpoczęto aktualizację diagnozy potencjału innowacyjnego w ramach monitorowania wskaźników i podjętych działań na rzecz aktualizacji dokumentu na kolejne lata. Przeprowadzono szereg działań promocyjno-edukacyjnych, w tym m. in. konkursy dla młodych naukowców i innowacyjnych firm, forum innowacji, panele eksperckie, warsztaty dla przedsiębiorców. Zrealizowano zadania z zakresu projektów własnych i grantowych w tym m. in. Fundusz badań i wdrożeń, Voucher badawczy – dotacje na prace badawczo-rozwojowe w ramach IS.
24	Program pn. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu osób najuboższych oraz niepełnosprawnych	2012-2021	Program jest sukcesywnie realizowany, natomiast charakter ustaleń programu nie pozwala na określenie stopnia realizacji całości programu. W I edycji projektu wsparcia udzielono 2000 beneficjentom: 1500 beneficjentom użyczono zestawy komputerowe z oprogramowaniem i zapewniono dostęp do Internetu (w tym 800 osobom w trudnej sytuacji materialnej, 700 osobom niepełnosprawnym, z czego 300 osobom niewidomym) oraz 500 beneficjentom zapewniono dostęp do Internetu (w tym	Zadanie zostało wykonane w 100%. Utrzymywano trwałość efektów realizacji projektów, polegającą na zapewnieniu usług dostępu do sieci Internet wraz z serwisem łączy internetowych i urządzeń dostępowych do sieci Internet, usług helpdesku oraz serwisu sprzętu komputerowego i wyposażenia, a także ubezpieczenia sprzętu dla 2000 beneficjentów z I edycji i dla 1885 beneficjentów z II edycji projektu. W 2019 r. aneksowano umowy beneficjentów I edycji projektu, tj.

¹³ Program realizuje także cel strategiczny Gospodarka i miejsca pracy.

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu	Stan zaawansowania realizacji dokumentu	Stopień wykonania zadań zaplanowanych do realizacji w roku 2019
			300 osobom w trudnej sytuacji materialnej i 200 osobom niepełnosprawnym). W II edycji projektu wsparcia udzielono 1885 beneficjentom (w tym 843 osobom niepełnosprawnym, 360 osobom w trudnej sytuacji życiowej, 682 dzieciom i młodzieży uczącej się – z rodzin w trudnej sytuacji materialnej) użyczono zestawy komputerowe z oprogramowaniem oraz zapewniono dostęp do Internetu.	wydłużono okres trwałości projektu do 19 maja 2021 r.
Cel strategiczny: Sprawne zarządzanie				
25	Wieloletni program współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2016-2020	2016-2020	Dotychczasowe działania w ramach dokumentu obejmowały 4/5 realizacji programu.	Zadania zaplanowane do realizacji w roku 2019 zostały wykonane w całości.
26	Program współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2019	2019	Program został zrealizowany w całości w roku 2019.	Wszystkie zaplanowane w programie zadania zostały wykonane.
27	Wojewódzki program doskonalenia kadr pomocy społecznej województwa kujawsko-pomorskiego "Profesja"	wieloletni, realizowany od 2000 r.	Program realizowany jest w sposób ciągły od 2000 r. W ramach programu w latach 2000-2019 przeszkolono 6 843 przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej podczas 204 form szkolnych, tj. warsztatów szkoleniowych, instruktażowych, konferencji, seminariów, kursów, wyjazdu studyjnego.	Zadania zaplanowane na 2019 r. wykonano w 100%. Corocznie w ramach przyznanej kwoty w danym roku realizowane są działania szkoleniowe, zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem.
28	Wieloletnia prognoza finansowa województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2018-2038	2018-2038	Dokument obowiązujący do końca 2019 r. wraz z budżetem na 2019 r.	Szczegółowe informacje na temat wykonania poszczególnych zadań budżetowych znajdują się w sprawozdaniu z wykonania budżetu za 2019 r., zamieszczanym na stronie https://bip.kujawsko-pomorskie.pl/category/finanse-sprawozdania-budzet-2019/
29	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego	nie określono	Monitorowane są zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, które pogrupowane zostały w cztery kategorie: <ul style="list-style-type: none"> – środowisko przyrodnicze i kulturowe – zrealizowano ok. 78% zadań, – sieć osadnicza – zrealizowano ok. 57% zadań, – komunikacja – zrealizowano ok. 62% zadań, – infrastruktura techniczna – zrealizowano ok. 69% zadań. 	Dokument nie posiada rocznych planów realizacji zadań. Wskazane w planie zadania, służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych realizowane są przez różne podmioty. W 2019 r. zakończono realizację 11 zadań z zakresu komunikacji oraz jednego z zakresu infrastruktury technicznej. Rozpoczęto realizację 17 zadań z zakresu komunikacji oraz jednego w zakresie infrastruktury technicznej. Kontynuowano prace przy rozpoczętych w latach wcześniejszych i nieukończonych dotychczas inwestycjach w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – środowiska przyrodniczego i kulturowego – 12 zadań,

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu	Stan zaawansowania realizacji dokumentu	Stopień wykonania zadań zaplanowanych do realizacji w roku 2019
				<ul style="list-style-type: none"> - sieci osadniczej – 1 zadanie, - komunikacji – 33 zadania, - infrastruktury technicznej – 5 zadań.
30	Program ochrony środowiska dla województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024	2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024	Program jest sukcesywnie realizowany, natomiast charakter ustaleń programu nie pozwala na określenie stopnia realizacji całości programu. Zgodnie z ustawą prawo ochrony środowiska organ wykonawczy województwa co 2 lata sporządza raport z realizacji programu. W 2019 r. wykonano raport za lata 2017 i 2018, który został przyjęty na posiedzeniu Zarządu Województwa w dniu 18 grudnia 2019 r. Następnie został przekazany do Kancelarii Sejmiku, celem przedstawienia go na Komisji Ochrony Środowiska, Gospodarki Wodnej i Poszanowania Energii.	Zadania w ramach realizacji programu mają charakter ciągły i zostały podzielone na zadania własne oraz zadania monitorowane przez inne instytucje jak: nadleśnictwa, GDDKiA, KZGW, RZGW, RDOŚ, RDLP, WIOŚ, IMGW-PIB, PIG-PIB, gminy i powiaty. Brak wiedzy z zakresu stopnia wykonania poszczególnych zadań przez wszystkie instytucje. Natomiast zgodnie z wykonanym raportem za lata 2017 i 2018 zadania własne polegające m.in. na: opracowaniach i aktualizacjach programów ochrony powietrza, programów ochrony przed hałasem oraz wojewódzkiego planu gospodarki odpadami; czynnej ochronie gatunków roślin, zwierząt i grzybów; ochronie i zachowaniu krajobrazu parków krajobrazowych oraz zwiększaniu świadomości ekologicznej mieszkańców – prowadzone były w sposób ciągły. Analiza celów programu ochrony środowiska i działań kierunkowych (inwestycyjnych i pozainwestycyjnych), zrealizowanych na terenie województwa, nie wykazała żadnych rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami a zrealizowanymi działaniami. Ewentualne niedostateczne wykonanie działań w zakresie ochrony powietrza czy gospodarowania wodami spowodowane zostało brakiem środków finansowych.
31	Plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028	2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028	Plan jest sukcesywnie realizowany, natomiast charakter ustaleń programu nie pozwala na określenie stopnia realizacji całości planu. Gminy gospodarowały odpadami komunalnymi zgodnie z wytycznymi wojewódzkiego planu gospodarki odpadami.	W roku 2019 plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego realizowany był w wielu dziedzinach gospodarki odpadami, odbywał się zarówno w sektorze gospodarczym, jak i komunalnym. W 2019 r. osiągnięty został cel polegający na objęciu 100% mieszkańców województwa systemem odbierania odpadów komunalnych. Dane za rok 2019, zgodnie z obowiązkiem ustawowym, przedłożone zostaną przez władze gmin do Marszałka Województwa w terminie do dnia 31 sierpnia 2020 r. Po ich weryfikacji, zostaną przedstawione Ministrowi Środowiska w terminie do dnia 31 października 2020 r.
32	Plan ochrony dla Krajeńskiego Parku Krajobrazowego	1.01.2009 do 31.12.2028	Realizowany w 100%, w każdym roku obowiązywania.	100%
33	Plan ochrony Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia	nie określono	100%	100%
34	Plan ochrony Tucholskiego Parku Krajobrazowego	obowiązuje do 10.04.2029 r.	100%	100%
35	Plan działań krótkoterminowych dla 4 stref	od 2014	Plan działań krótkoterminowych realizowany jest przez gminy naszego województwa w ściśle określonych	W ramach tego dokumentu nie ma określonych konkretnych działań do realizacji na dany rok. Zarząd

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu	Stan zaawansowania realizacji dokumentu	Stopień wykonania zadań zaplanowanych do realizacji w roku 2019
	województwa kujawsko-pomorskiego (aglomeracja bydgoska, miasto Toruń, miasto Włocławek, strefa kujawsko-pomorska) ze względu na ryzyko wystąpienia przekroczenia wartości docelowych benzo(a)pirenu w powietrzu		przypadkach przekroczenia norm jakości powietrza. Zgodnie z art. 96a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.) to wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska sprawuje nadzór w zakresie wykonywania zadań określonych w planach działań krótkoterminowych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, starostę oraz inne podmioty.	Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada danych na temat stopnia realizacji planu działań krótkoterminowych w roku 2019.
36	Program ochrony środowiska przed hałasem dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego	2019-2024	Program przewiduje zadania do realizacji w sposób ciągły.	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada jeszcze danych na temat stopnia realizacji planu w 2019 r.
37	Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż autostrady A1 od km 65+789 (granica województwa pomorskiego) do km 151+900 (węzeł Czerniewice)	2018-2023	Program przewiduje zadania do realizacji w sposób ciągły.	Zadania w postaci wykonywania monitoringu hałasu w określonych punktach pomiarowych według harmonogramu nałożonego w programie na 2019 r. zostały zrealizowane w całości.
38	Program ochrony środowiska przed hałasem dla obszarów położonych w otoczeniu dróg wojewódzkich, województwa kujawsko-pomorskiego, po których przejeżdża ponad 3 000 000 pojazdów rocznie	2015-2020	Program przewiduje zadania do realizacji w sposób ciągły. Stan zaawansowani prac będzie można ocenić pod koniec okresu realizacji.	Stan zaawansowania prac będzie można ocenić pod koniec okresu realizacji.
39	Program ochrony środowiska przed hałasem dla odcinków województwa kujawsko-pomorskiego, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie.	2019-2023	Program przewiduje zadania do realizacji w sposób ciągły.	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada jeszcze informacji na temat stopnia realizacji programu w 2019 r.
40	Program ochrony powietrza dla strefy miasto Włocławek ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla benzenu i docelowego	do 31.12.2020	Program przewiduje zadania do realizacji w sposób ciągły. Zgodnie z art. 96a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.) to wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska sprawuje nadzór w zakresie wykonywania zadań, określonych	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada danych na temat stopnia realizacji programu ochrony powietrza w 2019 r.

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu	Stan zaawansowania realizacji dokumentu	Stopień wykonania zadań zaplanowanych do realizacji w roku 2019
	dla niklu		w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, starostę oraz inne podmioty.	
41	Program ochrony powietrza dla strefy miasto Toruń ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM _{2,5}	do 31.12.2020	Program przewiduje zadania do realizacji w sposób ciągły. Zgodnie z art. 96a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.) to wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska sprawuje nadzór w zakresie wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, starostę oraz inne podmioty.	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada danych na temat stopnia realizacji programu ochrony powietrza w 2019 r.
42	Program ochrony powietrza dla aglomeracji bydgoskiej ze względu na przekroczenie poziomu docelowego arsenu	do 31.12.2020	Przedmiotowy program ochrony powietrza miał być/ma być realizowany przez Prezydenta Miasta Bydgoszczy tylko w przypadku odnotowania stężenia średniorocznego arsenu przekraczającego normę. Od roku uchwalenia (2013) przedmiotowego programu ochrony powietrza do roku 2019 nie odnotowano takiego przekroczenia, zatem program nie musi być realizowany.	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada danych na temat stopnia realizacji programu ochrony powietrza w 2019 r.
43	Program ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM ₁₀ i benzenu oraz docelowych dla arsenu i ozonu. Program obowiązuje tylko dla ozonu. Dla pyłu PM ₁₀ , benzenu i arsenu opracowano aktualizację.	do 31.12.2020	Przedmiotowy program ochrony powietrza realizowany jest przez samorządy gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Program przewiduje zadania do realizacji w sposób ciągły. Zgodnie z art. 96a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.) to wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska sprawuje nadzór w zakresie wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, starostę oraz inne podmioty.	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada danych na temat stopnia realizacji programu ochrony powietrza w 2019 r.
44	Program ochrony powietrza dla 4 stref województwa kujawsko-pomorskiego ze względu na przekroczenia wartości docelowych benzo(a)pirenu	do 31.12.2023	Przedmiotowy program ochrony powietrza realizowany jest przez samorządy gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Program przewiduje zadania do realizacji w sposób ciągły. Zgodnie z art. 96a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.) to wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska sprawuje nadzór w zakresie wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, starostę oraz inne podmioty.	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada danych na temat stopnia realizacji programu ochrony powietrza w 2019 r.
45	Plan działań krótkoterminowych dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu	od 2017	Plan działań krótkoterminowych realizowany jest przez gminy naszego województwa w ściśle określonych przypadkach przekroczenia norm jakości powietrza. Zgodnie z art. 96a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada danych na temat stopnia realizacji planu działań krótkoterminowych w 2019 r.

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu	Stan zaawansowania realizacji dokumentu	Stopień wykonania zadań zaplanowanych do realizacji w roku 2019
	dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM _{2,5} w powietrzu		zm.) to wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska sprawuje nadzór w zakresie wykonywania zadań określonych w planach działań krótkoterminowych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, starostę oraz inne podmioty.	
46	Program ochrony powietrza strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM ₁₀ i benzenu oraz poziomu docelowego dla arsenu – aktualizacja	do 31 grudnia 2025	Przedmiotowy program ochrony powietrza realizowany jest przez samorządy gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Program przewiduje zadania do realizacji w sposób ciągły. Zgodnie z art. 96a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.) to wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska sprawuje nadzór w zakresie wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, starostę oraz inne podmioty.	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada danych na temat stopnia realizacji programu ochrony powietrza w 2019 r.
47	Program ochrony powietrza dla strefy miasto Toruń ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM ₁₀ -aktualizacja	2017-2025	Przedmiotowy program ochrony powietrza realizowany jest przez organ wykonawczy gminy miasto Toruń. Program przewiduje zadania do realizacji w sposób ciągły. Zgodnie z art. 96a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.) to wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska sprawuje nadzór w zakresie wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, starostę oraz inne podmioty.	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada danych na temat stopnia realizacji programu ochrony powietrza w 2019 r.
48	Program ochrony powietrza dla strefy miasto Włocławek ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM ₁₀ -aktualizacja	2017-2025	Przedmiotowy program ochrony powietrza realizowany jest przez organ wykonawczy gminy miasto Włocławek. Program przewiduje zadania do realizacji w sposób ciągły. Zgodnie z art. 96a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.) to wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska sprawuje nadzór w zakresie wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, starostę oraz inne podmioty.	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada danych na temat stopnia realizacji programu ochrony powietrza w 2019 r.
49	Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja bydgoska ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM ₁₀ -aktualizacja	2017-2025	Przedmiotowy program ochrony powietrza realizowany jest przez organ wykonawczy gminy miasto Bydgoszcz. Program przewiduje zadania do realizacji w sposób ciągły. Zgodnie z art. 96a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.) to wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska sprawuje nadzór w zakresie wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada danych na temat stopnia realizacji programu ochrony powietrza w 2019 r.

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu	Stan zaawansowania realizacji dokumentu	Stopień wykonania zadań zaplanowanych do realizacji w roku 2019
			działań krótkoterminowych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, starostę oraz inne podmioty.	
50	Program ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM _{2,5}	2017-2025	Przedmiotowy program ochrony powietrza realizowany jest przez organy wykonawcze gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Program przewiduje zadania do realizacji w sposób ciągły. Zgodnie z art. 96a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.) to wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska sprawuje nadzór w zakresie wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, starostę oraz inne podmioty.	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie posiada danych na temat stopnia realizacji programu ochrony powietrza w 2019 r.
Cel strategiczny: Tożsamość i dziedzictwo				
51	Program opieki nad zabytkami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2017-2020	2017-2020	Program jest sukcesywnie realizowany, natomiast charakter ustaleń dokumentu nie pozwala na określenie stopnia realizacji całości programu.	Zadania do wykonania zaplanowane na rok 2019 zostały wykonane. 9 zadań związanych z konserwacją i restauracją zabytków zostało przeniesionych do rozliczenia na 2020 r., natomiast 27 zadań zostanie zakończonych w pierwszym półroczu 2020 r.
52	Założenia tożsamości marki województwa kujawsko-pomorskiego oraz Zasady komunikacji wizualnej marki województwa kujawsko-pomorskiego w działaniach promocyjnych i informacyjnych	2016-2020	Charakter ustaleń programu nie pozwala na określenie stopnia realizacji całości programu.	100%

Źródło: opracowano na podstawie informacji z departamentów i jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego

2.5 Informacja o realizacji *Kontraktu Terytorialnego dla województwa kujawsko-pomorskiego*

Rok 2019 był piątym rokiem realizacji *Kontraktu Terytorialnego dla województwa kujawsko-pomorskiego* (dalej: KT), dokumentu obowiązującego stroną rządową i samorządową do dnia ostatecznego rozliczenia RPO i przedsięwzięć wskazanych do realizacji na podstawie kontraktu. Dokument zawiera zarówno wysokość, sposób, warunki dofinansowania RPO, jak również przedsięwzięcia priorytetowe (art. 6 KT, załącznik 1b do KT, załącznik 5b do KT), istotne z punktu widzenia rozwoju kraju oraz województwa kujawsko-pomorskiego, co do których strony KT deklarują współpracę w ramach realizacji właściwych programów operacyjnych na lata 2014-2020.

Ogólna liczba przedsięwzięć w art. 6 KT wynosi 67, z czego niektóre zawierają po kilka projektów składowych. Zadania realizowane są w następujących obszarach tematycznych:

- B+R (rozbudowa infrastruktury badawczej B+R oraz rozwój regionalnych inteligentnych specjalizacji): 7 przedsięwzięć, w tym 6 strony samorządowej, z tego 3 projekty są w trakcie realizacji, pozostałe 3 planowane do realizacji;
- edukacja (realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych, rozwój państwowych wyższych szkół zawodowych uwzględniający potrzeby regionalne, rozbudowa infrastruktury popularyzującej naukę): 4 przedsięwzięcia, z czego 1 strony samorządowej, w którego skład wchodzi 4 projekty, z czego 1 jest w trakcie realizacji, pozostałe są planowane do realizacji ze względu na ograniczoną dostępność środków finansowych;

- energetyka (sieci ciepłownicze i chłodnicze, wsparcie działań z zakresu efektywności energetycznej, rozwoju klastrów energetycznych w województwie): 3 przedsięwzięcia, w tym 2 strony samorządowej realizowane przez ZIT;
- kultura i dziedzictwo narodowe (termomodernizacja państwowych placówek szkolnictwa artystycznego, budowa obiektów artystycznego szkolnictwa wyższego, ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego, infrastruktura służąca rozwojowi kultury i dziedzictwa narodowego w województwie): 4 przedsięwzięcia, w tym 2 strony samorządowej, w ich skład wchodzi kilka projektów, które są w trakcie realizacji. Przedsięwzięcia obejmują projekty składowe finansowane z poziomu krajowego lub regionalnego.
- sport (budowa infrastruktury sportowej): 8 przedsięwzięć, w tym 7 strony samorządowej, z czego 2 przedsięwzięcia zostały zakończone, 2 są planowane do realizacji, a 3 są w trakcie realizacji;
- transport (budowa obwodnic, nowych ciągów dróg krajowych, w tym w przebiegu miast na prawach powiatu, (prze)budowa dróg na terenie województwa, budowa parkingów P&R, inwestycje z zakresie zrównoważonej mobilności miejskiej, prace (m.in. rewitalizacja) na liniach kolejowych i dworcach kolejowych, zabezpieczenie przeciwpowodziowe, modernizacja budowli hydrotechnicznych, budowa stopnia wodnego): 38 przedsięwzięć, w tym 11 strony samorządowej obejmującej zarówno infrastrukturę drogową (6), kolejową (3), zrównoważoną mobilność miejską (1 przedsięwzięcie ZIT), oraz śródlądową (1). Wymienione przedsięwzięcia posiadają projekty składowe lub zadania. Większość z nich jest w trakcie realizacji, pozostała część ze względu na dostępność środków finansowych jest planowana do realizacji lub nastąpiła rezygnacja z realizacji.
- zdrowie (infrastruktura medyczna, budowa oraz wyposażenie szpitali lub ich oddziałów): 3 przedsięwzięcia, w tym 2 strony samorządowej, które są w trakcie realizacji i z racji posiadania projektów składowych zróżnicowane jest ich źródło finansowania.

Podsumowując, w 2019 r. większość przedsięwzięć wpisanych do KT znajdowała się w trakcie realizacji. Część zadań planowana do wdrożenia, jeżeli nie uzyska źródła finansowania do roku 2023, jest wskazywana do realizacji w następnej perspektywie finansowej UE. Więcej szczegółów z realizacji przedsięwzięć KT za rok poprzedni jest prezentowanych w corocznych sprawozdaniach, które strona rządowa przygotowuje do końca czerwca danego roku za rok poprzedni¹⁴, a następnie Zarząd Województwa przekazuje w terminie do końca lipca Sejmikowi Województwa (art. 14r ust. 5 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju).

3 Informacja o pracy Zarządu Województwa

Zgodnie z ustawą o samorządzie województwa Zarząd Województwa, jako organ wykonawczy, wykonuje zadania należące do samorządu województwa, które nie są zastrzeżone na rzecz Sejmiku Województwa i wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych. Zadania są wykonywane przy pomocy Urzędu Marszałkowskiego i wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych lub wojewódzkich osób prawnych.

W związku z wyborami parlamentarnymi w październiku 2019 r. w składzie Zarządu Województwa zaszły zmiany. Wicemarszałek Województwa Pan Dariusz Kurzawa (który sprawował także mandat radnego województwa obecnej kadencji) został posłem na Sejm RP. Zgodnie z prawem, mandatu i funkcji w samorządzie terytorialnym nie można łączyć z mandatem parlamentarnym, dlatego mandat ten automatycznie wygasł. W konsekwencji tego 13 listopada 2019 r. nowym Wicemarszałkiem Województwa został Pan Zbigniew Sosnowski.

3.1 Działania Zarządu Województwa w 2019 r. w zakresie wykonywania uchwał Sejmiku Województwa

Jednym z zadań Zarządu Województwa jest wykonywanie uchwał Sejmiku Województwa. W 2019 r. Zarząd Województwa VI kadencji odbył 50 posiedzeń, na których przyjął łącznie 2 398 uchwał. Należy zwrócić uwagę, że 437 z nich wynikało z realizacji uchwał Sejmiku Województwa i tylko te są przedmiotem dalszej analizy w podrozdziale. Dla 319 uchwał Zarządu Województwa podjętych w 2019 r. podstawę stanowiła jedna uchwała Sejmiku Województwa, 48 uchwał miało w podstawie prawnej wskazaną więcej niż jedną uchwałę Sejmiku Województwa, a 70 uchwał było powiązanych ze statutami wojewódzkich jednostek organizacyjnych.

Prezentowane informacje dotyczą działań podjętych przez Zarząd Województwa w 2019 r. Podkreślenia wymaga jednak fakt, że działania te nie są tylko realizacją uchwał Sejmiku Województwa z 2019 roku, ale przede wszystkim z lat wcześniejszych. W wielu przypadkach uchwały Sejmiku Województwa mają charakter

¹⁴ Na podstawie informacji ze strony samorządowej – sporządzanej do końca kwietnia (art. 7 ust 6 KT).

wieloletni, co związane jest z zachowaniem ciągłości procesów rozwojowych, obowiązującą strategią rozwoju, realizacją procesów inwestycyjnych czy funkcjonowaniem obiektów i urządzeń użyteczności publicznej.

Spośród 367 uchwał podjętych przez Zarząd Województwa większość realizowała uchwały Sejmiku Województwa¹⁵ z 2018 r. (64,5%). Dotyczyły one przede wszystkim: budżetu województwa na rok 2019 (nr II/48/18), wieloletniej prognozy finansowej województwa na lata 2019-2038 (nr II/47/18) oraz współpracy Sejmiku Województwa z organizacjami pozarządowymi na rok 2019 (nr II/55/18). Uchwały Sejmiku Województwa z roku 2015 (10,9%) i 2019 (9,2%) dotyczyły w znacznej mierze określenia szczegółowego sposobu konsultowania projektów aktów prawa miejscowego (nr XV/302/15), uchwały z 2012 (6,8%) wiązały się z obrotem aktywów trwałych samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej – dla których Województwo Kujawsko-Pomorskie jest podmiotem tworzącym (nr XVIII/329/12), warunkami przyznawania nauczycielom dodatków i nagród oraz trybem przyznawania stypendiów (nr XVII/310/12, nr XX/359/12, nr XXI/379/12), pozostałe stanowiły pojedyncze przypadki.

Dodatkowo 70 uchwał Zarządu Województwa dotyczyło realizacji zadań, wynikających ze statutów wojewódzkich jednostek organizacyjnych¹⁶: samorządowych obiektów użyteczności publicznej instytucji kultury (w tym: galerii, muzeów, bibliotek), obiektów służby zdrowia (w tym: szpitali, ośrodków medycyny, stacji pogotowia, sanatorium) czy jednostek budżetowych, wykonujących zadania w zakresie ruchu drogowego i zarządu dróg wojewódzkich, polityki społecznej i ośrodka adopcyjnego, planowania przestrzennego i regionalnego.

Ponadto spośród analizowanych 437 uchwał Zarządu Województwa, 91 to odrębne uchwały zmieniające, które zostały podjęte w celu zmiany już obowiązujących uchwał tzn. zastąpienia części przepisów przepisami o innej treści, dodania nowych przepisów bądź z zamiarem przeprowadzenia konsultacji projektów ich nowelizacji (przy czym zwraca się uwagę, iż zmiany uchwał Zarządu Województwa mogą być również wprowadzane przepisem zmieniającym zamieszczonym w innej uchwale), a 6 stanowiły uchwały uchylające, związane z przesunięciem na przyszły rok terminu realizacji części zadań w ramach projektu „Kultura w zasięgu 2.0”.

Nawiązując do zadań samorządu województwa, 437 uchwał Zarządu Województwa z 2019 r., które wynikały z uchwał Sejmiku Województwa, podzielono na następujące obszary tematyczne: budżet, edukacja i wychowanie, infrastruktura drogowa, kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, ochrona środowiska, sport i turystyka, opieka społeczna, zdrowie, formalne i inne. Uchwały Zarządu Województwa obejmowały zagadnienia związane z uruchamianiem konkursów, przyznaniem stypendiów czy stanowieniem prawa miejscowego. W głównej mierze odnosiły się jednak do zapewnienia skutecznego funkcjonowania województwa, czyli działań pośrednio wpływających na działanie instytucji – w głównej mierze obejmowały zagadnienia finansowo-organizacyjne dotyczące: budżetu, powoływania komisji, rozpatrywania planów i sprawozdań finansowych, zatwierdzeń harmonogramów finansowo-rzeczowych, udzielania pełnomocnictw, regulaminów organizacyjnych, przyjęcia informacji i raportów czy obrotu aktywami trwałymi.

Liczba uchwał w konkretnym obszarze tematycznym nie świadczy o ich ważności w procesie rozwoju województwa, stąd nie należy się nią sugerować analizując przedstawione informacje, gdyż ważna jest ich treść i zmiany jakie ze sobą niosą.

W 2019 r. podejmowane były uchwały Zarządu Województwa w następujących dziedzinach:

1. **Budżet** - w tym obszarze tematycznym podjęto 17 uchwał. Wszystkie odnosiły się do zagadnień finansowo-organizacyjnych, dotyczyły m. in.: zmian uchwały w sprawie budżetu województwa na rok 2019; harmonogramu realizacji dochodów i wydatków budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rok 2019; wytycznych do opracowań powiązanych z budżetem województwa; zaciągnięcia długoterminowego kredytu; informacji o przebiegu wykonania budżetu województwa; przyporządkowania zadań budżetowych na 2020 r. do realizacji przez wojewódzkie jednostki organizacyjne oraz departamenty Urzędu Marszałkowskiego,
2. **Edukacja i wychowanie** - w tym obszarze tematycznym podjęto 68 uchwał, które dotyczyły: ogłoszenia VII Wojewódzkiego Konkursu Astronomicznego dla uczniów szkół z województwa kujawsko-pomorskiego oraz przyjęcia jego regulaminu; przyznania stypendiów dla uczniów dziennych liceów i techników prowadzonych przez powiaty województwa kujawsko-pomorskiego oraz uchwał, które dotyczyły m. in. organizacji projektów konkursowych i stypendialnych: „Kujawsko-Pomorski Lider Edukacji”, „Prymus Pomorza i Kujaw”, „Prymusi Zawodu Kujaw i Pomorza II”, „Humaniści na start!”, „Kujawsko-Pomorski Lider Edukacji”; zatwierdzeń harmonogramów rzeczowo-finansowych na rok 2019

¹⁵ Okres przyjęcia uchwał Sejmiku Województwa – od 1999 r. do 2019 r. Do części uchwał wprowadzano zapisy zmieniające.

¹⁶ Odniesiono się do 32 statutów wojewódzkich jednostek organizacyjnych, przyjętych i zatwierdzonych uchwałami Sejmiku Województwa z okresu od 1999 r. do 2019 r.

jednostek organizacyjnych zajmujących się edukacją, wychowaniem i kształceniem; wysokości kwot dodatku motywacyjnego, dodatku funkcyjnego przyznanego dyrektorom szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego; powołania Komisji ds. nagród dla nauczycieli szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego; przyznania nauczycielom nagród Zarządu Województwa w 2019 r.,

3. **Infrastruktura drogowa** – w tym obszarze tematycznym podjęto 34 uchwały, dotyczyły m. in.: harmonogramów rzeczowo-finansowych i zatwierdzeń zbiorczego zestawienia kosztów dla zadań związanych z modernizacją dróg wojewódzkich – obejmujących ich rozbudowę i przebudowę w ciągach dróg wojewódzkich: 240, 265, 246, 251, 255, 265, 544, 548, 559, w tym w ramach programu modernizacji dróg wojewódzkich *Kujawsko-pomorskiego planu spójności komunikacji drogowej i kolejowej 2014-2020*,
4. **Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego** - w tym obszarze tematycznym podjęto 144 uchwały, w tym uchwały dotyczące: przyznania stypendiów osobom zajmującym się twórczością artystyczną, upowszechnianiem kultury i opieką nad zabytkami oraz organizacją Konkursów na Najładniejszy Wieniec Tradycyjny i Najładniejszy Wieniec Współczesny lub Ozdobę Dożynkową, podczas Dożynek Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Ciechocinku. Podjęto również uchwały odnoszące się do: ustanowienia i przyjęcia regulaminu Wojewódzkiego Konkursu im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej pn. „Oni tworzyli naszą historię”; zatwierdzenia harmonogramów rzeczowo-finansowych, planów finansowych oraz zbiorczych zestawień kosztów samorządowych obiektów użyteczności publicznej instytucji kultury, darowizny nieruchomości; odmowy realizacji zadania publicznego; powołania komisji stypendialnej do oceny wniosków o przyznanie stypendiów Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego; powołania składu komisji konkursowej; wyrażenia opinii dotyczącej zmiany regulaminu organizacyjnego Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu; przyjęcia członków do regionalnej sieci Dziedzictwo Kulinarne Kujawy i Pomorze w Województwie Kujawsko-Pomorskim,
5. **Ochrona środowiska** - w tym obszarze tematycznym podjęto 31 uchwał, dotyczyły one: przyjęcia projektu uchwały Sejmiku Województwa określającej wprowadzenie na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw; przeprowadzenia konsultacji projektu uchwały Sejmiku Województwa w sprawie przyjęcia *Programu ochrony środowiska przed hałasem dla odcinków kolejowych województwa kujawsko-pomorskiego, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie*; przeprowadzenia konsultacji projektu uchwały Sejmiku Województwa w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw; przeprowadzenia konsultacji projektu uchwały Sejmiku Województwa, określającej *Program ochrony środowiska przed hałasem dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego*. Ponadto podjęto uchwały niezbędne do przeprowadzenia konsultacji przyjęcia projektów 2 uchwał ws. parków krajobrazowych oraz 18 obszarów chronionego krajobrazu (w zakresie wprowadzenia zmian, m. in. korekty i doprecyzowania granic, określenia obowiązujących zakazów) – stanowiły one etap procedury przyjęcia projektów uchwał wyznaczających obszary objęte ochroną przyrody,
6. **Sport i turystyka** - w tym obszarze tematycznym podjęto 24 uchwały, które dotyczyły: ogłoszenia otwartego konkursu ofert na wykonywanie zadań publicznych związanych z realizacją zadań Samorządu Województwa w zakresie kultury fizycznej i sportu pod nazwą „Upowszechnianie i rozwój kultury fizycznej i sportu”; przyznania stypendiów sportowych dla osób fizycznych za osiągnięte wyniki sportowe w 2018 roku; ogłoszenia naboru wniosków na dofinansowanie zadań inwestycyjnych w ramach realizacji zadania „Mała architektura i budowa infrastruktury sportowej przy obiektach edukacyjnych”; ogłoszenia naboru wniosków pn. „Kujawsko-Pomorska Mała Infrastruktura Sportowa” dla jednostek samorządu terytorialnego na dofinansowanie zadań inwestycyjnych w ramach realizacji zadania „Mała architektura i budowa infrastruktury sportowej przy obiektach edukacyjnych – wsparcie finansowe”; powołania komisji konkursowych do oceny ofert złożonych w ramach otwartych konkursów ofert na wykonywanie zadań publicznych związanych z realizacją zadań Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2019 roku w zakresie kultury fizycznej i sportu oraz w zakresie turystyki i krajoznawstwa; odmowy realizacji zadań publicznych oraz udzielenia dotacji celowej na realizację zadania publicznego pn. „Uzupełnienie infrastruktury sportowej Stowarzyszenia „Nowy Świt” o piłkochwyty jako ogrodzenie boiska sportowego”; przyznania stypendiów sportowych dla osób fizycznych za osiągnięte wyniki sportowe w 2018 roku; przyznania nagród dla osób fizycznych za osiągnięte wyniki sportowe, trenerów oraz innych osób wyróżniających się osiągnięciami w działalności sportowej w 2018 r.; Regulaminu Konkursu „ODKRYWCA 2019” będącego Wyróżnieniami Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dziedzinie turystyki,

7. **Opieka społeczna** - w tym obszarze tematycznym podjęto 28 uchwał. Odnosiły się one do: ogłoszenia otwartych konkursów ofert na wykonywanie zadań publicznych Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2019 roku przez organizacje pozarządowe oraz inne podmioty, prowadzące działalność pożytku publicznego; ogłoszenia konkursu pod nazwą „Agricola – Syn Ziemi”; ogłoszenia i rozstrzygnięcia konkursu o Nagrodę Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego na najlepsze inicjatywy społeczne, realizowane przez organizacje pozarządowe pod nazwą „Rodzynki z pozarządówki”; zatwierdzenia planu działań na rok 2019 *Kujawsko-pomorskiego programu wspierania rodziny na lata 2014-2022*. Ponadto podjęto uchwały z zakresu zagadnień finansowo-organizacyjnych, które dotyczyły: zatwierdzenia harmonogramów rzeczowo-finansowych (Budowy Całodobowego Młodzieżowego Oddziału Leczenia Uzależnień w Toruniu oraz *Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020*); zatwierdzenia sprawozdania rzeczowo-finansowego oraz przyjęcia planu działań dla Ośrodka Adopcyjnego w Toruniu; ogłoszenia otwartych konkursów ofert na wykonywanie zadań publicznych Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2020 roku przez organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego; powołania komisji konkursowej do oceny ofert, złożonych w ramach otwartych konkursów ofert na wykonywanie zadań publicznych związanych z realizacją zadań Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w tym w zakresie: przeciwdziałania uzależnieniom, wsparcia działań z zakresu opieki nad osobami przewlekle chorymi, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych; wsparcia zajęć rozwojowych dla dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym, sprawozdania o udzielonych w 2018 roku dotacjach podmiotom niezaliczanym do sektora finansów publicznych i niedziałających w celu osiągnięcia zysku na realizację zadań publicznych innych niż określone w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie; Regulaminu Organizacyjnego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu; zlecenia realizacji zadań publicznych: remontu nowej siedziby ZHR w Toruniu, rozbudowy i przebudowy budynku harcówki; wyrażenia woli uczestnictwa w projekcie „Supporting democratic union and active citizenship in digital era”, projektu oraz przyjęcia sprawozdania z przebiegu i wyników konsultacji projektu *Programu współpracy Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2020*,
8. **Zdrowie** - w tym obszarze tematycznym podjęto 61 uchwał, dotyczyły one zagadnień finansowo-organizacyjnych: przyjęcia regulaminu konkursu pn. „Najlepszy Terapeuta Zajęciowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego”; powołania komisji konkursowej do oceny ofert złożonych w ramach otwartych konkursów ofert na wykonywanie zadań publicznych związanych z realizacją zadań Samorządu Województwa w zakresie promocji i ochrony zdrowia; dofinansowania robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych; podziału środków przyznanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do wykorzystania w 2019 roku; zatwierdzenia harmonogramów rzeczowo-finansowych; zbiorczych zestawień kosztów, sprawozdań finansowych wojewódzkich jednostek organizacyjnych związanych z promocją i ochroną zdrowia; wyrażenia zgody na wynajęcie pomieszczeń; zawarcia umowy najmu aktywów trwałych z tym samym podmiotem; wynajęcia aktywów trwałych w drodze przetargu, zbycia, dokonania darowizny, użyczenia, wydzierżawienia aktywów trwałych,
9. **Formalne i inne** - w tym obszarze tematycznym podjęto 30 uchwał, w tym uchwały odnoszące się do: ogłoszenia naborów wniosków na wykonywanie zadań publicznych w zakresie utrzymania wód i urządzeń wodnych w 2019 roku dla spółek wodnych a także rozstrzygnięć w przedmiocie udzielenia tych dotacji celowych; zadań związanych z monitoringiem rozwoju województwa, gdzie przyjęto: informację za II półrocze 2018 r. na temat stanu realizacji zadań w zakresie polityki rozwoju regionalnego, *Raport o stanie rozwoju społeczno-gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2012-2017, Raport z realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w 2018 r., Raport o stanie województwa kujawsko-pomorskiego w 2018 r.* Podjęto także uchwały o charakterze finansowo-organizacyjnym, dotyczące: wyrażenia zgody na zmianę kadrową dotyczącą zastępcy dyrektora; zmiany *Regulaminu organizacyjnego Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu*; wyrażenia opinii do planu finansowego; zatwierdzenia sprawozdania finansowego Wojewódzkich Ośrodków Ruchu Drogowego; zatwierdzenia harmonogramu rzeczowo-finansowego remontu instalacji centralnego ogrzewania placówki samorządowej jednostki budżetowej; oddania w najem, dzierżawę, darowizny nieruchomości (bądź ich części) oraz wywieszenia wykazu; zamiany nieruchomości między Województwem Kujawsko-Pomorskim a Gminą Miasto Grudziądz; udzielenia pełnomocnictw; rozłożenia na raty należności pieniężnej z tytułu obowiązku naprawienia szkody.

W rozdziale „4. Działania Zarządu Województwa na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego regionu” przedstawiono szczegółowe informacje o działalności Zarządu Województwa w roku 2019, usystematyzowane

w układzie celów strategicznych *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*.

3.2 Informacja o uchwałach Sejmiku Województwa z 2019 r. delegujących zadania na Zarząd Województwa i Marszałka Województwa

Sejmik Województwa, prowadząc politykę regionalną, wykonuje swoje zadania zgodnie z ustawą o samorządzie województwa, w tym: stanowi akty prawa miejscowego, uchwała strategię rozwoju województwa i plan zagospodarowania przestrzennego, podejmuje uchwały w zakresie: budżetu województwa, powierzenia zadań samorządu województwa innym jednostkom samorządu terytorialnego, wyboru i odwołania zarządu województwa czy też udzielania stypendiów dla uczniów i studentów. W 2019 r. Sejmik Województwa swoje zadania wykonywał poprzez przyjmowanie stanowisk¹⁷ oraz podejmowanie uchwał, w głównej mierze delegując ich wykonanie Zarządowi Województwa – który jest organem wykonawczym województwa, Marszałkowi Województwa i Przewodniczącemu Sejmiku Województwa.

Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego VI kadencji w 2019 r. odbył 10 posiedzeń (w tym jedna uroczysta z okazji Święta Województwa), na których podjął łącznie 207 uchwał¹⁸ (numery od III/74/19 do XII/280/19). Spośród nich, w 151 przypadkach Sejmik Województwa powierzył realizację uchwał Zarządowi Województwa, kolejne 15 uchwał powierzono Marszałkowi Województwa, 32 uchwały – Przewodniczącemu Sejmiku Województwa (przy czym w stosunku do 3 wykonanie powierzono zarówno Marszałkowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego jak i Przewodniczącemu Sejmiku), 1 uchwałę – Komisji Rewizyjnej, a 11 uchwał – właściwym podmiotom leczniczym niebędącym przedsiębiorcą¹⁹.

Zadania powierzone Zarządowi Województwa w znacznej mierze odnosiły się do zagadnień ochrony środowiska (59 uchwał), a także edukacji i kształcenia (26 uchwał). Inne dotyczyły: transportu zbiorowego i dróg publicznych, sportu, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy czy też gospodarki finansowej. Marszałek Województwa został wskazany do realizacji uchwał powołujących rady społeczne w podmiotach leczniczych niebędących przedsiębiorcami oraz uchwały dotyczące rozstrzygnięcia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Ponadto Marszałek Województwa i Przewodniczący Sejmiku Województwa zostali wskazani w przypadku uchwał dotyczących nadania tytułów Honorowego Obywatela i Odznaki Honorowej za Zasługi Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Przewodniczącemu Sejmiku Województwa, który jest odpowiedzialny między innymi za organizowanie pracy i prowadzenie obrad Sejmiku Województwa, powierzono kolejne 29 uchwał, związanych z realizacją uprawnień i koordynacją aktywności Sejmiku Województwa, komisji i radnych. Uchwały miały charakter regulacyjno-koordynujący dla prac Samorządu Województwa. Wykonanie uchwały przez Komisję Rewizyjną wiązało się z przyjęciem planu pracy Komisji Rewizyjnej Sejmiku Województwa na 2020 rok. Pozostałe uchwały Sejmiku Województwa określały wybór przedstawicieli Województwa Kujawsko-Pomorskiego do składu rad społecznych.

Z racji charakteru pracy oraz dla zachowania trwałości i ciągłości działań polityki regionalnej, uchwały podjęte przez Sejmik Województwa w 2019 r. realizowane były przez Zarząd i Marszałka Województwa już w roku ich uchwalenia, ale będą również realizowane w latach kolejnych. Jednakże w przypadku większości uchwał przyjętych przez Sejmik Województwa w 2019 r., których wykonanie było delegowane do Zarządu i Marszałka Województwa, okres obowiązywania ich zapisów dotyczył 2019 roku – w większości obowiązywały z dniem

¹⁷ Stanowiska Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjęte w 2019 r.:

- z dnia 18 lutego 2019 r. w sprawie sytuacji na rynku trzody chlewnej,
- z dnia 15 kwietnia 2019 r. w sprawie uczczenia w województwie kujawsko-pomorskim zbliżającej się 100. rocznicy urodzin Świętego Jana Pawła II, patrona Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- z dnia 27 maja 2019 r. w sprawie zobowiązania zarządu województwa do wystąpienia do Ministra Infrastruktury w sprawie budowy drogi ekspresowej S5,
- z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie rewizji Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T),
- z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie podjęcia inicjatywy w obszarze Wspólnej Polityki Rolnej oraz w obszarze Polityki Spójności Unii Europejskiej,
- z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie biologizacji rolnictwa jako fundamentu ochrony i poprawy jakości gleb w Strategii Rozwoju Rolnictwa Województwa Kujawsko-Pomorskiego w latach 2021-2027,
- z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie uczczenia 100. Rocznicy Powrotu Pomorza i Kujaw do Wolnej Polski,
- z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie ustanowienia roku 2020 Rokiem Ludwika Antoniego Rydygiera w województwie kujawsko-pomorskim.

¹⁸ W treści 171 uchwał wskazano wprost jednostkę, której powierzono jej wykonanie. Pozostałe uchwały przeanalizowano zgodnie z właściwością rzeczową podjętej uchwały.

¹⁹ Uchwały dotyczyły wyboru przedstawicieli do składu rady społecznej w podmiocie leczniczym niebędącym przedsiębiorcą. Rada stanowi organ inicjujący i opiniodawczy podmiotu tworzącego oraz organ doradczy kierownika, gdzie w skład rady społecznej wchodzi, jako przewodniczący – marszałek województwa lub osoba przez niego wyznaczona oraz inni członkowie.

podjęcia. W przypadku 3 uchwał przyjętych w 2019 r. (uchwały nr XII/261/19 w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2020-2038, uchwały nr XII/262/19 w sprawie budżetu województwa na rok 2020, uchwały nr XII/275/19 w sprawie ustalenia stawek dotacji przedmiotowych dla operatorów świadczących usługi publiczne w zakresie publicznego transportu zbiorowego w transporcie kolejowym), zawarto informację, iż uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2020 r. Część uchwał (24) została podjęta w celu modyfikacji już obowiązujących uchwał, stanowiąc tym samym jedynie uchwały zmieniające.

W 2019 roku 44 uchwały Sejmiku Województwa zostały ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

4 Działania Zarządu Województwa na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego regionu

W niniejszym rozdziale przedstawiono informacje o działalności Zarządu Województwa w roku 2019 w obszarze najważniejszych sfer funkcjonowania województwa, w podziale na zagadnienia odpowiadające zakresowi celów strategicznych określonych w *Strategii rozwoju województwa*, to znaczy:

- Gospodarka i miejsca pracy,
- Dostępność i spójność,
- Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi,
- Innowacyjność,
- Nowoczesny sektor rolno-spożywczy,
- Bezpieczeństwo,
- Sprawne zarządzanie,
- Tożsamość i dziedzictwo.

4.1 Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Gospodarka i miejsca pracy

W *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* w ramach celu strategicznego „Gospodarka i miejsca pracy” wyznacza się następujące kierunki działań, służące jego realizacji:

1. Wzrost zatrudnienia
2. Rozwój przestrzeni inwestycyjnej
3. Rozwój infrastruktury technicznej dla potrzeb rozwoju gospodarczego
4. Rozwój potencjału logistycznego regionu
5. Rozwój powierzchni biurowych w Bydgoszczy i Toruniu
6. Rozwój sektora instytucji otoczenia biznesu
7. Rozwój organizacyjnych form współpracy podmiotów gospodarczych
8. Rozwój gospodarczy w sektorze odnawialnych źródeł energii
9. Rozwój uzdrowisk i sektora związanego z poprawą stanu zdrowia
10. Rozwój turystyki
11. Rozwój sektora „srebrnej gospodarki”
12. Rozwój nowoczesnego wzornictwa przemysłowego
13. Promocja społecznej odpowiedzialności biznesu
14. Rozwój funkcji konferencyjno-wystawienniczo-targowej
15. Rozwój eksportu
16. Promocja gospodarcza regionu
17. Rozwój i wzmocnienie współpracy oraz konkurencyjności międzynarodowej

SYTUACJA NA RYNKU PRACY

W 2019 roku widoczna była **dalsza poprawa sytuacji na regionalnym rynku pracy**, przy czym zmiany te zachodziły wolniej niż rok wcześniej. Wg danych GUS liczba osób pracujących wg BAEL w III kwartale 2019 roku (brak danych dla końca roku) nie zmieniła się w stosunku do analogicznego okresu roku 2018 i wynosiła 886 tys. (jest to największa wartość w całym okresie, dla którego publikuje się te dane – a więc od roku 2010). Wskaźnik zatrudnienia wg BEAL wynosił w III kwartale 2019 roku 53,8% i również był najwyższy w całym okresie, dla którego publikuje się dane.

Liczba bezrobotnych wg BAEL wynosiła w III kwartale 2019 roku – 41 tysięcy (rok wcześniej – 41 tysięcy, dwa lata wcześniej – 47 tys., trzy lata wcześniej – 67 tys., cztery lata wcześniej – 70 tys., pięć lat wcześniej – 88 tysięcy), a bezrobocie rejestrowane w XII 2019 wyniosło 64,1 tys. W zakresie bezrobocia

rejestrowanego w każdym z miesięcy, dla których publikuje się dane, sytuacja w roku 2019 była korzystniejsza, niż w roku 2018. Każdy z powiatów województwa zanotował spadek stopy bezrobocia (w ciągu roku 2019 – od 0,5 do 25,4%).

Stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim wg BAEL w III kwartale 2019 roku wynosiła 4,4% i była znacznie korzystniejsza od średniej dla UE (6,1%) i od wskaźników dla kilku wysokorozwiniętych krajów europejskich (m.in. Francji, Szwecji, Belgii). W tym samym czasie analogiczny wskaźnik dla Polski wyniósł 3,1%.

Wzrosło **przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw**²⁰, które w październiku 2019 roku wyniosło 266,90 tys. osób i było wyższe niż w roku poprzednim o 8231 osób – 3,2% (rok wcześniej wzrost o 1,3%). W najliczniejszej z sekcji – przetwórstwie przemysłowym – pracowało 129,6 tys. osób, tj. o 1,9% (2470 osób) więcej niż w październiku 2018 roku. Największy wzrost liczby pracujących dotyczył informacji i komunikacji, gdzie w analizowanym okresie pracowało 6,5 tys. osób o 284,6% – 4,8 tys. osób – więcej niż w 2018 roku). Spadek przeciętnego zatrudnienia obserwować można było w: handlu; naprawie pojazdów samochodowych (53,4 tys. pracujących – o 0,8% mniej niż w 2018 roku), administrowaniu i działalności wspierającej (11,3 tys. pracujących – o 4,3% mniej niż w 2018 roku) oraz działalności naukowej, naukowej i technicznej (5,0 tys. pracujących – o 9,5% mniej niż w 2018 roku).

W skali roku wskaźnik zatrudnienia zarówno w województwie jak i kraju zwiększył się o 0,3 %. Zgodnie z ogólnokrajowymi tendencjami, również w naszym województwie, widoczne jest zróżnicowanie wartości wskaźnika zatrudnienia w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej ze względu na płeć. W przypadku mężczyzn wskaźnik zatrudnienia w III kwartale 2019 roku kształtował się na poziomie – 63,7% i był znacznie wyższy niż w przypadku kobiet – 44,9% (ogółem w kraju odpowiednio 63,7% i 46,9%).

Zmniejszenie skali bezrobocia, niewystarczająca aktywność zawodowa mieszkańców oraz zmiany zachodzące w strukturze wiekowej ludności i emigracja zarobkowa mieszkańców województwa sprawiają, że pracodawcy coraz częściej napotykają problemy z pozyskaniem osób chętnych do pracy. Jak wynika z badania Barometr zawodów w 2020 roku większość grup zawodowych powinna charakteryzować się stabilnością zatrudnienia. Braki kadrowe mogą dotyczyć natomiast zarówno branż, w których deficyt pracowników widoczny jest w całym kraju (budownictwo, przemysł, transport, opieka zdrowotna, gastronomia) jak i w gałęziach gospodarki charakterystycznych dla województwa kujawsko-pomorskiego: przetwórstwo tworzyw sztucznych czy przemysł elektromaszynowy i drzewny.

Niedobór personelu w znacznym stopniu zaspokajany jest poprzez zatrudnianie cudzoziemców. W okresie od stycznia do listopada 2019 roku na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wydano 102 197 dokumentów umożliwiających cudzoziemcom pracę na terenie Polski. Wojewoda Kujawsko-Pomorski wydał 37 847 zezwoleń na pracę cudzoziemców, a powiatowe urzędy pracy zanotowały 63 287 oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcom oraz 1063 pozwoleń na pracę sezonową. Ponad 90% dokumentów dotyczyło obywateli Ukrainy. Poszukiwani byli przede wszystkim pracownicy przy pracach prostych – 44,5% oraz robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 34,2%. Najwięcej oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi zgłoszonych zostało do powiatowych urzędów pracy w: Bydgoszczy (26,9% ogółu w województwie), Nakle nad Notecią (13,4% ogółu w województwie) i Chełmnie (9,1% ogółu w województwie).

W końcu grudnia 2019 roku w ewidencji powiatowych urzędów pracy z terenu województwa zarejestrowanych pozostawało 64 060 bezrobotnych – o 11,8% (8595 osób) mniej niż w końcu 2018 roku (rok wcześniej spadek o 10,9%). Rok 2019 był szóstym z kolei rokiem, w którym odnotowano spadek liczby bezrobotnych w regionie. Najwięcej zarejestrowanych było w powiecie inowrocławskim (6540 osób), Bydgoszczy (4773 osoby) i powiecie włocławskim (4670 osób).

Spadek liczby bezrobotnych, w odniesieniu do grudnia 2018 roku, wystąpił we wszystkich powiatach województwa. Przy czym najdynamiczniejszy był on w Bydgoszczy (20,2%, 1209 osób mniej) i powiecie bydgoskim (25,4%, 601 osób mniej).

Zmniejszenie liczby bezrobotnych spowodowało spadek stopy bezrobocia rejestrowanego, definiowanej jako udział osób bezrobotnych wśród osób aktywnych zawodowo, która w listopadzie 2019 roku (dane najaktualniejsze) wyniosła 7,6% i była wyższa od krajowej o 2,5 p. proc. W porównaniu z tym samym miesiącem 2018 roku wojewódzka stopa bezrobocia zmniejszyła się o 1,0 p. proc. (w Polsce spadek o 0,6 p. proc.). Liczona w ramach Badań Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) przyjmuje znacznie niższe wartości i w III kwartale 2019 roku wyniosła dla województwa 4,4% i była 1,3 p. proc. wyższa niż w kraju.

Poziom bezrobocia rejestrowanego jest zróżnicowany pomiędzy poszczególnymi powiatami województwa. W listopadzie 2019 roku najwyższą stopę bezrobocia rejestrowanego odnotowano dla powiatów w południowo-wschodniej części województwa: włocławskiego (14,0%), lipnowskiego (15,3%) oraz radziejowskiego (15,8%). W regionie stopa bezrobocia niższa od średniej wojewódzkiej w omawianym okresie

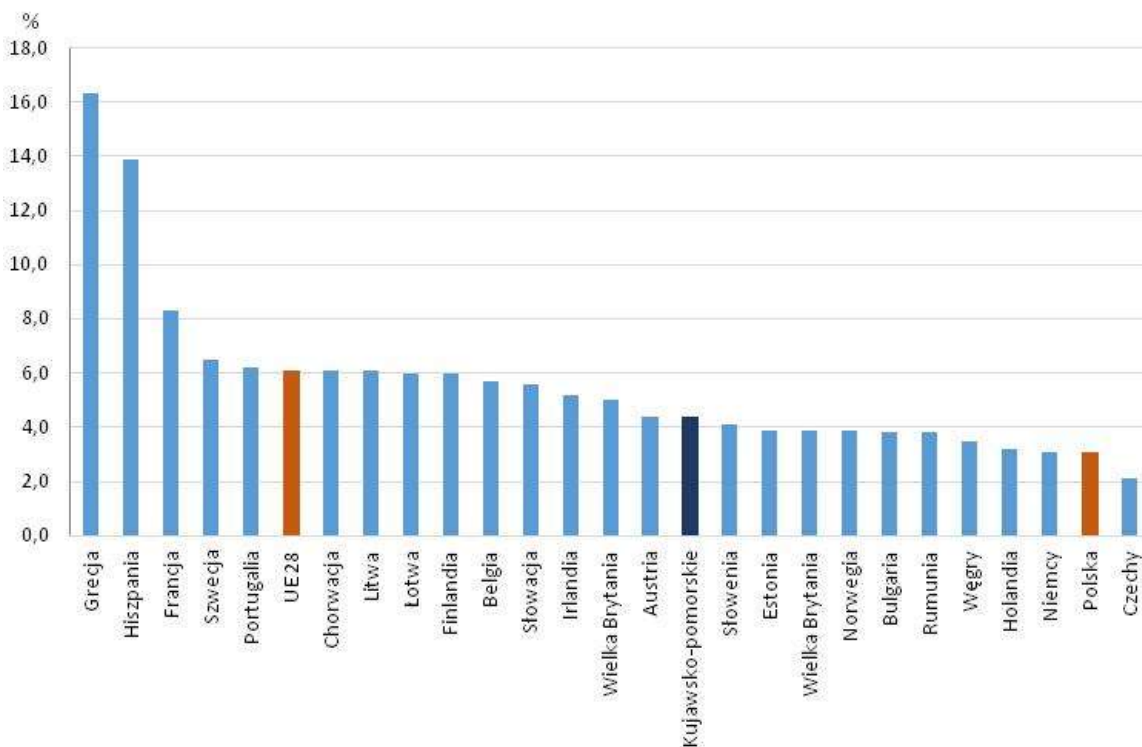
²⁰ Dotyczy podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

utrzymywała się w dwóch miastach na prawach powiatu – Bydgoszczy (2,9%) i Toruniu (4,0%) oraz w powiatach: bydgoskim (4,3%), brodnickim (6,7%) i świeckim (6,7%).

W 2019 roku w powiatowych urzędach pracy w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowało się 103 578 bezrobotnych (o 11,3% mniej niż w roku poprzednim). Podobnie jak w latach wcześniejszych w napływie zdecydowaną większość stanowiły osoby, które rejestrowały się po raz kolejny – 87 534 osoby (84,5%). Wśród powracających do ewidencji było 12 466 osób (12,0%), które zakończyły uczestnictwo w różnych formach aktywizacji zawodowej. W związku ze spadkiem poziomu bezrobocia sukcesywnie zmniejsza się też liczba wyłączonych z ewidencji osób bezrobotnych. W 2019 roku z rejestrów wykreślono 112 173 bezrobotnych (o 10,8% mniej niż w roku poprzednim). Najważniejszą przyczyną wyłączeń (55 621 osób, czyli 49,6%) było podjęcie pracy (w roku poprzednim było to odpowiednio: 65 740 osób i 52,3%). Zatrudnienie niesubsydiowane podjęło w analizowanym okresie 45 579 bezrobotnych (o 12,3% mniej niż w roku poprzednim). Z zatrudnienia subsydiowanego skorzystały 10 042 osoby. Było to o 3725 osób (27,1%) mniej niż w roku poprzednim. Najpopularniejszą formą zatrudnienia subsydiowanego pozostają roboty publiczne, które podjęło 2781 osób. Dużą popularnością cieszyły się również prace interwencyjne – 2330 osób zaktywizowanych oraz refundacja kosztów zatrudnienia bezrobotnego – 2150 osób.

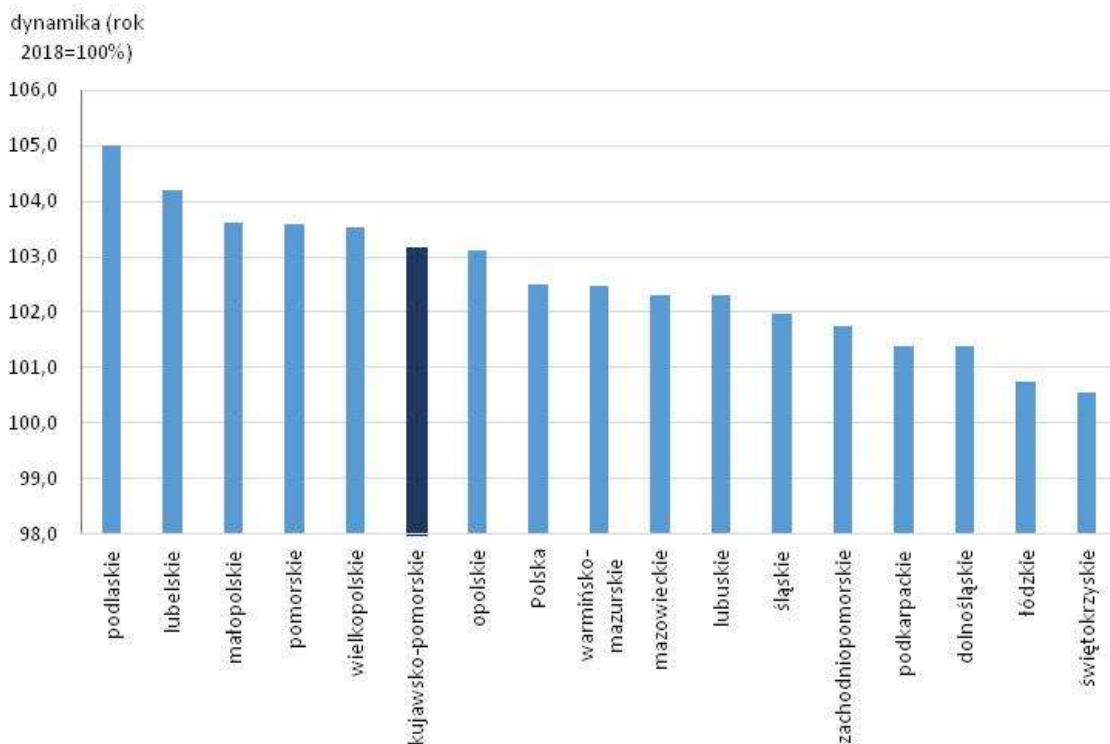
W 2019 roku w województwie kujawsko-pomorskim pozazatrudnieniowe formy aktywizacji takie jak: szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych, prace społecznie użyteczne, rozpoczęło 13 745 bezrobotnych, było to o 1906 osób (12,2%) mniej niż rok wcześniej. Podobnie jak w latach wcześniejszych najpopularniejszą pozazatrudnieniową formą aktywizacji były staże, które rozpoczęło 8722 bezrobotnych (63,5%).

Łącznie w 2019 roku z różnych form aktywizacji zawodowej wspieranych ze środków publicznych skorzystało 23 787 osób bezrobotnych, co stanowiło 21,2% ogółu włączeń z ewidencji osób bezrobotnych (rok wcześniej – 23,4%).

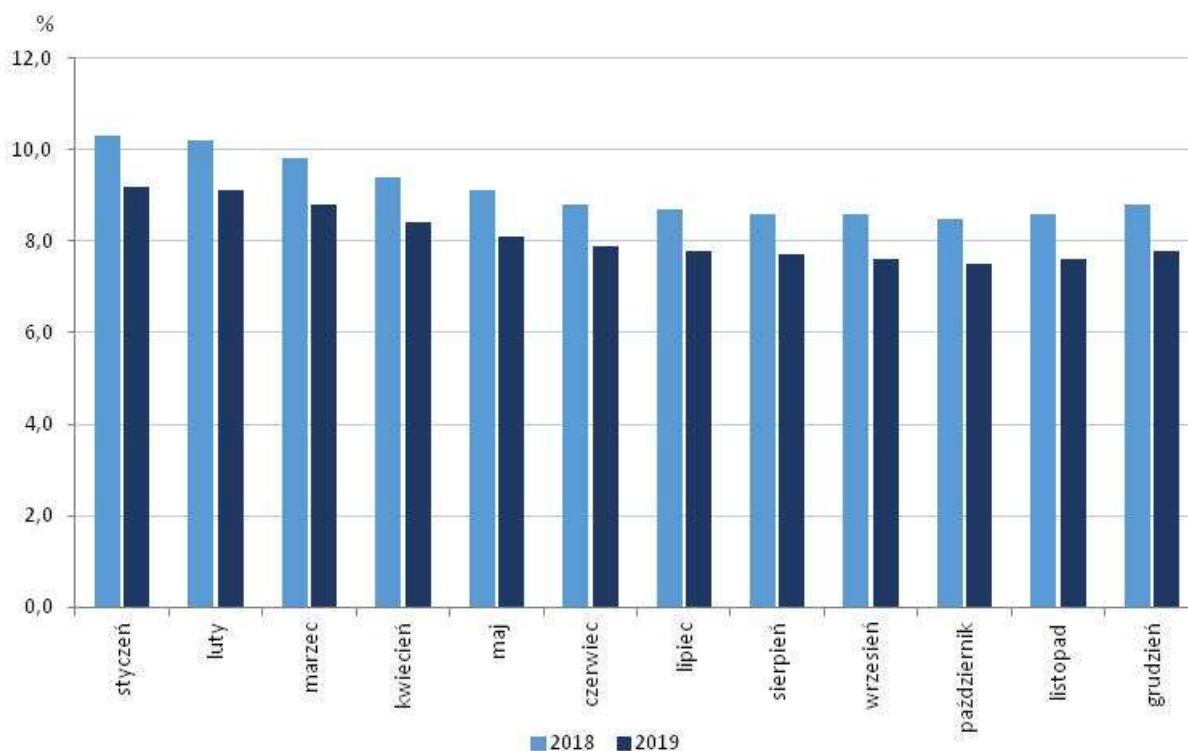
Rysunek 5. Stopa bezrobocia (w %) w województwie kujawsko-pomorskim na tle wybranych krajów Unii Europejskiej w III kwartale 2019 r. (UE 28 - średnia dla państw Unii Europejskiej)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Eurostatu i BDL GUS (BAEL)

Rysunek 6. Dynamika liczby osób pracujących w sektorze przedsiębiorstw w październiku w latach 2018-2019 (rok 2018=100%) według BAEL

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Rysunek 7. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %) w województwie kujawsko-pomorskim w okresie 2018-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zadania samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy wynikają głównie z ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy i są realizowane przez jednostkę organizacyjną Samorządu Województwa – Wojewódzki Urząd Pracy. Wojewódzki Urząd Pracy przygotowuje i koordynuje realizację planów działań na rzecz zatrudnienia, analizuje sytuację na rynku pracy, współpracuje z powiatowymi urzędami pracy w całym województwie, wspomagając je m.in. w prowadzeniu poradnictwa zawodowego.

W ramach działań w tej dziedzinie w roku 2019:

- przyjęto Regionalny Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2019 rok, który określa priorytetowe grupy bezrobotnych wymagających wsparcia,
- ustalono kryteria podziału kwoty środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań realizowanych przez samorządy powiatów województwa kujawsko-pomorskiego w 2020 roku,
- dokonano podziału środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego dla powiatów województwa kujawsko-pomorskiego na finansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców w 2020 roku. Łącznie w 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego podpisano z pracodawcami 1228 umów na łączną kwotę 11 957 181,58 zł. Z przyznanej kwoty 9 563 000 zł limitu głównego wydano 9 378 131,06 zł (98,1%), natomiast z przyznanych środków rezerwy KFS w kwocie 2 869 750,00 zł wydano 2 579 050 zł (89,9%),
- określono Wykaz zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, może być dokonywana refundacja poniesionych przez pracodawcę kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne,
- w ramach Działania 1.1 PO WER *Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty pozakonkursowe* z oferowanego wsparcia w 2019 roku skorzystało 6257 osób bezrobotnych do 29 roku życia, w tym 2091 długotrwale bezrobotnych,
- w ramach Działania 1.2 PO WER *Wsparcie osób młodych na regionalnym rynku pracy – projekty konkursowe* prowadzono prace związane z ogłoszeniem, oceną oraz procesem negocjacji projektów i podpisywaniem umów w ramach dwóch konkursów. W ramach konkursów w 2019 roku podpisano 27 umów o dofinansowanie projektu na kwotę 21 271 310,57 zł. Realizacja części wybranych do dofinansowania projektów rozpoczęła się na przełomie III i IV kw. 2019 roku,
- w projektach pozakonkursowych RPO WK-P 2014-2020 realizowanych w Działaniu 8.1 *Podniesienie aktywności zawodowej osób bezrobotnych poprzez działania powiatowych urzędów pracy*, w 2019 roku wsparciem objęto 5016 osób bezrobotnych powyżej 29 roku życia,
- w projektach konkursowych RPO WK-P 2014-2020 realizowanych w Poddziałaniu 8.2.1 *Wsparcie na rzecz podniesienia poziomu aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia*, w 2019 roku wsparciem objęto 1016 osób biernych zawodowo oraz 351 osób bezrobotnych,
- w 2019 r. w projektach konkursowych RPO WK-P 2014-2020 realizowanych w Poddziałaniu 8.5.2 *Wsparcie outplacementowe*, pomocą objęto 406 pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy i 64 osoby odchodzące z rolnictwa, posiadające gospodarstwo rolne o powierzchni powyżej 2 ha przeliczeniowych lub członków ich rodzin ubezpieczonych w KRUS, planujących podjąć zatrudnienie poza rolnictwem,
- w 2019 r. z usług Centrów Informacji i Planowania Kariery Zawodowej WUP (w Toruniu, Bydgoszczy i Włocławku) skorzystały łącznie 21 703 osoby,
- w analizowanym roku z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych dokonano wypłat świadczeń niezaspokojonych przez niewypłacalnych pracodawców w kwocie ok 11 707 tys. zł. Kwota ta obejmuje wypłaty dla 304 osób z wniosków indywidualnych i 870 osób z wykazów zbiorczych i uzupełniających. Ogółem wypłacono świadczenia z Funduszu za 37 niewypłacalnych pracodawców,
- w ramach realizacji zadań z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w 2019 roku do WUP w Toruniu złożonych zostało 1412 wniosków o przyznanie prawa do zasiłku dla bezrobotnych w Polsce na zasadach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. WUP w Toruniu wydał w tej sprawie w 2019 roku 1332 decyzje. Dodatkowo wpłynęły też 1683 wnioski o pośrednictwo w uzyskaniu/wydanie przez WUP w Toruniu formularza PD U1/SED U002 poświadczającego przebyte okresy zatrudnienia/ubezpieczenia na terenie państw członkowskich UE, EOG i Szwajcarii.

DZIAŁANIA SŁUŻĄCE ROZWOJOWI GOSPODARCZEMU REALIZOWANE W RAMACH PROJEKTÓW RPO WKP 2014-2020

Kompetencje samorządowego województwa w zakresie bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania na rozwój gospodarczy są bardzo ograniczone, choć w niektórych dziedzinach możliwe jest osiągnięcie nieproporcjonalnie większego wpływu. Jako przykład podać tu można działania programowane w RPO WK-P 2014-2020 na rzecz innowacyjności, które zostały scharakteryzowane w innej części *Raportu*. Podkreślić należy, że na terenie województwa funkcjonuje (wg GUS) niemal 200 tysięcy podmiotów

zarejestrowanych w systemie REGON, a więc nigdy nie osiągnie się stanu, w którym wsparcie realizowane z poziomu województwa będzie mogło być adresowane do znaczącej liczby podmiotów lub doprowadzi do wygenerowania nowych podmiotów, w skali znaczącej na tle stanu dotychczasowego. Dlatego zasadne jest wspieranie wybranych dziedzin (np. działalności szczególnie wpływających na konkurencyjność województwa, tworzących znaczną liczbę miejsc pracy) lub tworzenie korzystnych warunków rozwoju gospodarczego (np. szkolenia dla gmin w zakresie pozyskania i obsługi inwestorów lub promocja eksportu).

W ramach RPO WK-P 2014-2020, Zarząd Województwa w 2019 roku realizował 3 wieloletnie projekty mające na celu wsparcie rozwoju gospodarczego:

- **Expressway – promocja terenów inwestycyjnych**

Celem projektu jest zwiększenie rozpoznawalności województwa kujawsko-pomorskiego na mapie Polski i Europy jako miejsca o wysokim potencjale inwestycyjnym oraz budowa marki gospodarczej województwa – jego rezultatem ma być pozyskanie inwestorów, którzy zainwestują kapitał i ulokują swoją działalność produkcyjną na promowanych terenach inwestycyjnych znajdujących się w województwie kujawsko-pomorskim. W ramach projektu były organizowane między innymi: wyjazdy reprezentacji samorządu na targi Expo Real i Transport Logistic w Monachium, promocja terenów inwestycyjnych (wykonanie filmu promującego tereny inwestycyjne, kampania megaboardowa, szkolenie specjalistyczne, promocja terenów inwestycyjnych przez Centrum Obsługi Inwestora (COI) działające w strukturach Urzędu Marszałkowskiego, raz organizacja misji gospodarczych do Niemiec oraz Stanów Zjednoczonych. W celu zwiększenia kompetencji przedstawicieli lokalnych samorządów, zostały przeprowadzone szkolenia z zakresu sporządzania ofert inwestycyjnych. Zaplanowano zakup usługi doradczej w zakresie podjęcia uchwały zwalniającej od podatku od nieruchomości dla partnerów potrzebujących tego typu usługi. Liderem projektu jest Województwo Kujawsko-Pomorskie, a partnerami – siedem gmin z terenu województwa kujawsko-pomorskiego: Gmina Aleksandrów Kujawski, Gmina Brześć Kujawski, Gmina Chełmża, Gmina Chocień, Gmina Kowal, Gmina Płużnica, Gmina Szubin, Gmina Świecie, Gmina Żnin. Termin realizacji projektu obejmuje okres od 01.06.2016 do 30.06.2023.

Wsparte, w ramach projektu *Expressway*, w 2019 r. przedsięwzięcia informacyjno-promocyjne o charakterze międzynarodowym:

- udział Lidera i Partnerów projektów „Expressway” i „Invest in Bit City 2” w Międzynarodowych Targach Inwestycji i Nieruchomości Expo Real 2019 w Monachium. Targi Expo Real to największa w Europie impreza wystawiennicza, na której spotykają się decydenci i uczestnicy międzynarodowego rynku inwestycji i nieruchomości. W targach Expo Real 2019 uczestniczyli Partnerzy projektu,
- udział Lidera i Partnerów projektów „Expressway” i „Invest in Bit City 2” w Międzynarodowych Targach Transport Logistic 2019 w Monachium – oraz stoisko Lidera oraz Partnerów Projektu – w dniach od 4 do 7 czerwca 2019 r. Targi organizowane są już od 1974 roku. Swoim zakresem obejmują wszelkiego rodzaju transport, logistykę, mobilność, rozwiązania IT, a także zarządzanie łańcuchem dostaw.

Wsparte w 2019 r. przedsięwzięcia informacyjno-promocyjne o charakterze krajowym: opracowanie projektów graficznych i zrealizowanie kampanii reklamowej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na nośnikach wielkoformatowych typu megaboard, telebim, ekran dla gminy Kowal, zaprojektowanie i wykonanie stron internetowych partnerów projektu oraz COI, wykonanie katalogu produktów eksportowych, realizacja kampanii w Telewizji Toruń – polegającej na produkcji programów o tematyce gospodarczej oraz promocji terenów inwestycyjnych, zwiększenie funkcjonalności istniejącego modułu bazy terenów inwestycyjnych .

- **Invest in Bit CITY 2. Promocja potencjału gospodarczego oraz promocja atrakcyjności inwestycyjnej miast prezydenckich województwa kujawsko-pomorskiego**

Województwo Kujawsko-Pomorskie jest liderem projektu, a projekt jest realizowany jest realizowany w partnerstwie z pięcioma jednostkami samorządu terytorialnego z terenu województwa kujawsko-pomorskiego: z Miastem Bydgoszcz, Gminą Miasta Toruń, Gminą Miastem Grudziądz, Gminą Miastem Włocławek, Miastem Inowrocław – oraz z Kujawsko-Pomorskim Samorządowym Stowarzyszeniem „Europa Kujaw i Pomorza”. Cel projektu stanowi zwiększenie potencjału regionalnej gospodarki tak, aby efektywnie konkurowała ona na rynkach międzynarodowych poprzez wzrost wsparcia umiędzynarodowienia przedsiębiorstw. Oprócz udziału w targach branżowych przewiduje się zastosowanie kanałów informacyjnych oraz promocyjnych. W ramach projektu zostaną zorganizowane dwie misje gospodarcze. Udział w tych misjach, związanych z targami i wystawami za granicą, ma na celu stworzenie przedsiębiorcom z regionu warunków do współpracy z partnerami zagranicznymi

oraz nawiązanie lub rozszerzenie kontaktów handlowo-gospodarczych, co w efekcie przełoży się na zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP. Okres realizacji: 01.06.2016 – 30.6.2023.

Przedsięwzięcia wsparte w ramach projektu w roku 2019:

- udział w Targach Transport Logistic w Monachium, patrz: projekt „Expressway”;
 - udział w targach Expo Real 2019 w Monachium, patrz: projekt „Expressway”;
 - udział oraz promocja Lidera i Partnerów w konferencji FORUM RYNKU NIERUCHOMOŚCI w dniach 10-11 czerwca 2019 r. w Sopocie. Celem Konferencji była promocja gospodarcza rynku nieruchomości w związku z zapotrzebowaniem szybko rozwijającego się sektora nowoczesnych usług biznesowych w Polsce oraz przedstawienie najnowszych trendów na rynku nieruchomości;
 - udział – wraz z promocją – Lidera i Partnerów projektu w konferencji ABSL w Warszawie; Konferencja Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych (ABSL) to największe w Polsce wydarzenie dedykowane branży nowoczesnych usług dla biznesu oraz jedno z najważniejszych tego typu w Europie;
 - udział – wraz z promocją na stoisku – Lidera i Partnerów projektu w Property Forum w dniach 11-12 września 2019 r. w Warszawie. Celem wydarzenia była wymiana poglądów na temat funkcjonowania wszystkich sektorów nieruchomości oraz perspektyw rozwoju rynku nieruchomości i sektora BPO;
 - udział w targach MIPIM 2019 w Cannes we Francji. Celem wyjazdu była prezentacja i promocja terenów inwestycyjnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Partnerów Projektu. Impreza wystawienniczo-konferencyjna odbył się Cannes, we Francji w dniach 12-15 marca 2019 r.;
 - w marcu zakończono realizację i opłacono fakturę za makietę terenów inwestycyjnych Gminy Miasta Toruń;
 - zapłacono zaliczkę na wydarzenie własne BARR-u: Targi Innoform. Są to targi narzędziowo-przetwórcze. Stanowią platformę biznesową oraz miejsce bezpośredniej wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy producentami, dystrybutorami i naukowcami, a profesjonalistami wykorzystującymi zaawansowane technologie w swoich zakładach. Towarzyszy im bogaty program warsztatów, seminariów, szkoleń oraz pokazów firm z branży narzędziowo-przetwórczej. W specjalnie przygotowanej przestrzeni targowej – Strefie Wiedzy – istnieje możliwość zapoznania się z praktycznymi pokazami najnowszych branżowych osiągnięć. Głównym celem wsparcia dla Targów Innoform jest umożliwienie przedsiębiorcom kujawsko-pomorskim z sektora MŚP z branży przemysłowej nawiązanie kontaktów handlowych z potencjalnymi kontrahentami z innych krajów europejskich;
 - zrealizowano wydarzenia własne BARR-u: Konferencję BiTconf 2019, The BSS Tour Polska oraz EMERGING CITIES oraz wydarzenia własne Gminy Miasta Toruń: Firma przyszłości oraz Harvard rusza w Polskę;
 - zrealizowano kampanię promocyjną billboardową dla Gminy Miasto Włocławek;
 - w grudniu zostały wykonane i dostarczone materiały informacyjno-promocyjne dla Partnera projektu - Gminy Miasto Toruń;
 - w IV kwartale 2019 r. zrealizowano również wydarzenie własne Partnera projektu - Miasta Inowrocław - udział w konferencji "Zdrowa energia miast". Zaprojektowano i wykonano stronę internetową Gminy Miasta Włocławek.
- ***Wsparcie umiędzynarodowienia kujawsko-pomorskich MŚP oraz promocja potencjału gospodarczego regionu***

Zadaniem projektu jest zwiększenie poziomu handlu zagranicznego sektora MŚP oraz budowanie marki gospodarczej województwa tak, aby efektywnie konkurowała na rynkach międzynarodowych, w wyniku czego nastąpi zwiększenie rozpoznawalności województwa na mapie Polski i Europy. Projekt jest realizowany w partnerstwie z Toruńską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. Liderem projektu jest Województwo Kujawsko-Pomorskie. Przedmiotem projektu jest uczestnictwo Lidera, Partnera oraz regionalnych przedsiębiorców w zagranicznych i krajowych misjach gospodarczych, targach, giełdach oraz krajowych wydarzeniach o charakterze międzynarodowym: festiwalu, forum i kongresach. Ponadto projekt zakłada również organizację misji przyjazdowych m.in. z: Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Chin, Indii, Białorusi, Szkocji. W ramach projektu będą realizowane przedsięwzięcia w zakresie promocji postaw proeksportowych przedsiębiorstw – zapewniające kompleksowe przygotowanie do rozpoczęcia lub rozwijania działalności na rynkach międzynarodowych, a także przedsięwzięcia w zakresie wyszukiwania i doboru partnerów na rynkach docelowych. Planowany czas realizacji projektu: 01.03.2017 – 31.12.2020.

W 2019 roku w projekcie realizowane były następujące przedsięwzięcia: udział w targach zagranicznych i krajowych oraz organizacja giełd kooperacyjnych dla przedsiębiorców, w ramach następujących imprez:

- Targi GRUNE WOCHE zorganizowane w Berlinie – to największe światowe targi żywności, rolnictwa i ogrodnictwa, promujące zwłaszcza specjalności regionalne, artykuły ekologiczne oraz luksusowe; narzędzia i maszyny rolnicze, wyposażenie i urządzenia produkcyjne dla rolnictwa i ogrodnictwa, nasiona, szklarnie; bydło hodowlane, zwierzęta domowe, myślistwo i wędkarstwo; część wystawy poświęcona jest sprzętowi kuchennemu, wyposażeniu kuchni i akcesoriom technicznym dla gospodarstw domowych. W ofercie targów są także nowoczesne usługi świadczone przez rolników (np. wypoczynek i zakupy na wsi) oraz informacje na temat energii odnawialnych. Głównym celem udziału w tych targach jest umożliwienie przedsiębiorcom kujawsko-pomorskim z sektora MŚP z branży rolno-spożywczej nawiązanie kontaktów handlowych z potencjalnymi kontrahentami oraz zwiększenie poziomu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w województwie kujawsko-pomorskim.
- 26 Forum Gospodarcze WELCONOMY, 18-19.03.2019 r. CKK Jordanki w Toruniu. Partnerem strategicznym organizatorów Welconomy Forum jest samorząd województwa Kujawsko-Pomorskiego. Spotkanie gromadzi w naszym regionie wybitne postaci życia publicznego, m. in. przedstawiciele rządu i samorządów, reprezentantów świata gospodarki, nauki i kultury, a także gości z zagranicy. Celem wsparcia było stworzenie rozpoznawalnej marki regionu poprzez promocję oferty eksportowej województwa w ramach festiwalu WELCONOMY z jednoczesnym budowaniem wizerunku regionu jako miejsca atrakcyjnego gospodarczo oraz regionu przyjaznego. Panele dyskusyjne oraz spotkania zorganizowane podczas forum miały na celu poszukiwanie partnerów biznesowych dla przedsiębiorstw z regionu i nawiązanie kontaktów handlowych z krajowymi i zagranicznymi partnerami handlowymi. W 26 edycji Forum wśród tematów spotkań panelowych były m. in. nowoczesne technologie, miasta przyszłości, inteligentne wsie, finansowanie polskiego systemu emerytalnego, małe i średnie przedsiębiorstwa jako napęd dla wzrostu gospodarczego, nowe kierunki polskiego eksportu, przyszłość rolnictwa, nauka i biznes w aspekcie transferu innowacji, platforma multimodalna Bydgoszcz-Solec.

Welconomy folder, fot. Szymon Zdziebło

- VI MIĘDZYNARODOWY KONGRES AZJATYCKI , 15-17 maja 2019 r., Toruń, najważniejsze w Europie Środkowej wydarzenie poświęcone kulturze, gospodarce i polityce tej części świata – impreza zorganizowana przez Towarzystwo Azji i Pacyfiku oraz Katedrę Systemu Politycznego RP Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Urzędem Miasta Torunia i Centrum Wsparcia Biznesu

w Toruniu. Celem wsparcia jest stworzenie rozpoznawalnej marki regionu poprzez promocję oferty eksportowej województwa w ramach Kongresu Azjatyckiego z jednoczesnym budowaniem wizerunku regionu jako miejsca atrakcyjnego i przyjaznego przedsiębiorcom. W kongresie wzięło udział 600 naukowców, polityków, dyplomatów, biznesmenów i ludzi kultury z 20 państw (m.in. z Rosji, Korei, Ukrainy, Białorusi, Niemiec, Francji, Holandii, USA i Turcji) oraz wybitni polscy eksperci w dziedzinie studiów azjatyckich. Odbyło się 50 paneli tematycznych dotyczących polityki, gospodarki, inwestycji, innowacji, współpracy międzynarodowej i kultury.

- POLISHOPA Design Thinking Conference w Bydgoszczy - największa w Polsce platforma zrzeszająca zwolenników i praktyków metodyki Design Thinking. Coroczna konferencja jest poświęcona problematyce Design Thinking, Service Design oraz szeroko rozumianej innowacji. Wystąpienia dotyczą doświadczeń, wyzwań oraz perspektyw pracy w metodyce Design Thinking.
- DRONETECH WORLD MEETING - międzynarodowe spotkanie naukowców, biznesmenów i pasjonatów w dziedzinie nowoczesnych technologii bezzałogowych. Jest to przestrzeń, w której uczestnicy mają możliwość komfortowego oraz bezpiecznego poznawania się, wymienia doświadczeniami oraz uczenia. Przedsięwzięcie ma wymiar edukacyjny, biznesowy oraz rekreacyjny. Celem wsparcia jest stworzenie rozpoznawalnej marki regionu poprzez promocję oferty eksportowej i promocję regionu w ramach Targów Dronetech z jednoczesnym budowaniem wizerunku regionu jako miejsca atrakcyjnego dla nowych inwestycji oraz regionu przyjaznego przedsiębiorcom. Targi Dronetech umożliwiły nawiązanie współpracy przedsiębiorców z regionu z firmami i środowiskami naukowymi m.in. z Niemiec i Wielkiej Brytanii. Edycja 2019 poświęcona była tematyce „Drony w służbie człowiekowi” stąd też wiele prelekcji, wykładów dotyczyło zastosowania dronów w ratownictwie medycznym i przez służby mundurowe, w tym stworzono specjalne stanowisko VR (wirtualnej rzeczywistości) szkolące w technikach udzielania pierwszej pomocy.
- INNOFORM - targi narzędziowo-przetwórcze. Targi te są platformą biznesową oraz miejscem bezpośredniej wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy producentami, dystrybutorami i naukowcami, a profesjonalistami wykorzystującymi zaawansowane technologie w swoich zakładach. Towarzyszy im bogaty program warsztatów, seminariów, szkoleń oraz pokazów firm z branży narzędziowo-przetwórczej. Głównym celem wsparcia dla Targów INNOFORM jest umożliwienie przedsiębiorcom kujawsko-pomorskim z sektora MŚP z branży przemysłowej nawiązanie kontaktów handlowych z potencjalnymi kontrahentami z innych krajów europejskich. W tegorocznej edycji Targów przygotowano specjalne strefy dla wszystkich wystawców i odwiedzających tj.:
 - ✓ strefę konferencji poświęconą prelekcjom dotyczącym automatyzacji w branży narzędziowo- przetwórczej w dobie przemysłu 4.0 oraz technikom przyrostowym w przemyśle,
 - ✓ strefę usług przemysłowych - część wystawy, skierowana do firm podwykonawczych, chcących pozyskać nowe zlecenia i kooperantów,
 - ✓ strefę kariery – miejsce przeznaczone na zaprezentowanie ofert, najnowszych trendów, a także wymiana kontaktów i pozyskiwanie nowych klientów, jak również miejsce do nawiązania relacji pracodawców z potencjalnymi pracownikami i odwrotnie,
- EnergaCAMERIMAGE – Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów zdjęć filmowych to jeden z największych na świecie festiwali filmowych poświęcony sztuce operatorów filmowych. Festiwal to także miejsce licznych pokazów specjalnych, premier filmowych, przeglądów kina i retrospektywy, seminariów, warsztatów, które przyciągają wielu zawodowych twórców jak i studentów szkół filmowych z całego świata. W trakcie festiwalu zorganizowano giełdę kooperacyjną, która stała się doskonałym miejscem do zainicjowania współpracy międzynarodowej, realizacji nowych projektów oraz zdobycia fachowej wiedzy czy wymiany doświadczeń. W tej edycji udział wzięło kilkanaście firm zagranicznych reprezentujących przemysł filmowy między innymi ze Stanów Zjednoczonych, Japonii, Wielkiej Brytanii, Niemiec czy Francji. Przedstawiciele naszego regionu dzielili się doświadczeniem zdobytym podczas tworzenia filmów reklamowych, dokumentalnych, teledysków i postprodukcji filmowych.

Ponadto w styczniu 2019 roku rozpoczęła się realizacja projektu „**Usytuowanie na poziomie samorządów lokalnych instrumentów wsparcia dla MŚP, działających w oparciu o model wielopoziomowego zarządzania regionem**” REGIOGMINA, który realizuje konsorcjum w składzie: Województwo Kujawsko-Pomorskie (Lider), Szkoła Główna Handlowa w Warszawie i Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Budżet projektu to ponad 10,5 mln zł w 100% finansowany w całości z Narodowego

Centrum Badań i Rozwoju w ramach Programu GOSPOSTRATEG – „Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków”. Czas realizacji projektu to 35 miesięcy, w tym zrealizowane będą dwie fazy – badawcza i wdrożeniowa.

Celem projektu jest wypracowanie metod i instrumentów wsparcia dla MŚP ze strony samorządów lokalnych, działających w formule wielopoziomowego zarządzania z samorządem województwa i instytucjami wsparcia. Aby działania na rzecz rozwoju gospodarczego regionu były spójne i efektywne niezbędne jest zrozumienie i wsparcie ze strony wszystkich organów samorządowych oraz wspólna i skoordynowana polityka władz poszczególnych JST. Dlatego też, po rozpoczęciu realizacji projektu w 2019 roku Zespół Projektowy zorganizował kilka spotkań z przedstawicielami JST i organizacji gospodarczych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, celem poinformowania o projekcie, zaproszenia do współpracy, a przede wszystkim skonsultowania przyjętych w projekcie założeń, tak aby wypracowane w przyszłości rozwiązania były jak najbardziej adekwatne do sytuacji gospodarczej w regionie i odpowiadały na jej potrzeby i wyzwania. Celem tych spotkań było także zweryfikowanie zakładanych metod badawczych, jak i ich promocja warunkująca uzyskanie pozytywnych rezultatów w fazie pilotażu. Były to m.in. Konferencja Otwierająca Projekt dla JST, instytucji gospodarczych, instytucji otoczenia biznesu i przedsiębiorców z regionu, spotkanie z przedstawicielami banków spółdzielczych z województwa, z departamentami Urzędu Marszałkowskiego mającymi bezpośredni i pośredni wpływ na kształtowanie sytuacji gospodarczej, z przedstawicielami instytucji gospodarczych, instytucji otoczenia biznesu, z przedstawicielami Departamentu Funduszy Europejskich.

Faza badawcza projektu REGIOGMINA składa się z czterech zadań, z czego dwa pierwsze zadania mają na celu diagnozę stanu obecnego gospodarki regionu, natomiast w dwóch kolejnych zadaniach przeprowadzane są badania wybranych elementów gospodarki regionu i w oparciu o te dane, a także o dane z zadań wcześniejszych opracowywane są propozycje rozwiązań planistycznych i instytucjonalnych dla samorządów lokalnych i samorządu województwa:

- na podstawie danych zgromadzonych w różnych rejestrach publicznych powstała kompleksowa baza danych prezentująca terytorialny i branżowy rozkład firm w województwie (SGH),
- w wyniku przeprowadzonych badań ankietowych (przebadanych zostało blisko 2500 tys. firm) powstał aktualny obraz MŚP w województwie prezentujący ich konkurencyjność, innowacyjność, produktywność i związki kooperacyjne (UMK),
- identyfikacji i ocenie poddane zostały istniejące instrumenty wsparcia w regionie; zostały także zbadane rozwiązania stosowane w wybranych krajach świata (SGH); na podstawie uzyskanych danych zaproponowana zostanie metodyka budowania lokalnych programów rozwoju MŚP w wyselekcjonowanych gminach województwa kujawsko-pomorskiego,
- rozpoczęły się prace związane z opracowaniem programu rozwoju gospodarczego województwa określającego rolę MŚP w jego rozwoju (WK-P).

Realizację ostatniego zadania fazy badawczej Województwo zleciło zewnętrznej firmie doradczej o międzynarodowej renomie i obszarze działania – Firmie PWC, wyłonionej w wyniku przetargu. Takie podejście umożliwi skorzystanie z bogatej wiedzy i doświadczenia firmy doradczej, a dodatkowo zaoferuje zewnętrzną perspektywę, dla wielu zagadnień odrębną od tej, jaką na co dzień kieruje się administracja samorządowa i partnerzy, którzy działają w sferze nauki. W dniu 5 listopada 2019 roku została podpisana umowa z Wykonawcą i rozpoczęły się prace poprzedzające opracowanie programu – przeprowadzono szereg badań i analiz sytuacji społeczno-gospodarczej województwa, w tym m. in.:

- analiza najważniejszych sektorów i firm w regionie wraz z ich wpływem na sytuację ekonomiczną województwa i gmin,
- wskazanie najbardziej dynamicznie rozwijających się obszarów województwa, przegląd obszarów wymagających szczególnego wsparcia,
- analiza dostępnego systemu wsparcia oferowanego przedsiębiorcom w województwie – instytucje, fundusze unijne, instrumenty rynku pracy, specjalne strefy ekonomiczne, instytucje otoczenia biznesu, wpływ funduszy na rozwój sektora MŚP, itp.,
- przegląd regionalnych inteligentnych specjalizacji pod kątem ich znaczenia dla rozwoju gospodarczego regionu,
- prognozowane zapotrzebowanie na kapitał ludzki w gospodarce województwa,
- analiza popytu na usługi instytucji otoczenia biznesu,
- szczegółowa analiza eksportu województwa oraz sporządzenie prognoz i scenariuszy rozwoju,
- analiza sytuacji inwestycyjnej w województwie oraz sporządzenie listy zalecanych działań i narzędzi w celu poprawy koordynacji polityki inwestycyjnej regionu,
- analiza dostępnego zasobu instytucjonalnego dla firm w województwie.

Pierwsze z powyższych analiz zostaną zakończone w marcu 2020 roku.

Powstający w wyniku projektu program, który będzie pełnił rolę dokumentu wdrażającego ustalenia nowej Strategii Rozwoju Województwa w zakresie rozwoju gospodarczego, będzie także formułował założenia nowych struktur umożliwiających regularne raportowanie stanu regionalnej gospodarki – projekt zakłada powstanie Regionalnego Obserwatorium Gospodarczego, które będzie organem analitycznym formułującym rekomendacje dla Zarządu Województwa, JST i zasobem informacji dla MŚP. Zarówno w 2020, jak i 2021 prowadzone będą dalsze działania w ramach projektu – zgodnie z harmonogramem.

POZYSKANIE INWESTORÓW, WSPARCIE EKSPORTU

Istotne zadania w zakresie promocji eksportu oraz pozyskania i obsługi inwestorów, są realizowane za pomocą wyspecjalizowanej jednostki funkcjonującej w ramach Urzędu Marszałkowskiego – **Centrum Obsługi Inwestorów i Eksportu (COiE)**. COiE prowadzi działania w zakresie bezpośredniej obsługi przedsiębiorców (bezpośrednią obsługę przedsiębiorców poprzez przekazywanie informacji o kontrahentach zagranicznych oraz o możliwościach eksportowych przy wykorzystaniu zakupionych baz danych, informacje m.in. na temat uwarunkowań eksportowo-inwestycyjnych na rynkach zagranicznych oraz zagranicznych targów, imprez wystawienniczych oraz misji gospodarczych z Polski i do Polski, informowanie przedsiębiorców o bezpłatnych możliwościach promocji oferty eksportowej polskich firm, m.in. poprzez stoiska narodowe na ważnych zagranicznych targach, wystawach i konferencjach) oraz działalności informacyjno-konferencyjnej. Działania te zostały uzupełnione przez realizowaną działalność wydawniczą poprzez wydawany regularnie Katalog Produktów Eksportowych „Made in Kujawsko-Pomorskie”. Wydawnictwo to gromadzi dane ponad 200 regionalnych eksporterów i dystrybuowane jest w polskich i zagranicznych placówkach dyplomatycznych, rozdawane podczas misji gospodarczych i spotkań organizowanych z gośćmi z zagranicy oraz wśród przedsiębiorców na imprezach targowych i wystawienniczych. Do tej pory COiE wydało 4 edycje katalogu w latach 2015, 2016, 2017-18 oraz 2019.

Kujawsko-Pomorskie COiE wspomaga także działania Urzędu Marszałkowskiego w zakresie organizacji wydarzeń gospodarczych zwłaszcza tych realizowanych z udziałem gości z zagranicy.

Spotkania i konferencje informacyjne zorganizowane przez KP COiE w 2019 roku:

- 12 marca 2019 r. – „BREXIT - co powinien wiedzieć polski eksporter?”,
- 20 maja 2018 r. – „Praktyczne zagadnienia eksportu i prowadzenia działalności w USA”,
- 18 czerwca 2019 r. – Jak chronić własność przemysłową na terenie Unii Europejskiej i poza nią”.

W 2019 roku Kujawsko-Pomorskie COiE wykonało 124 usługi „pro-eksport” dla przedsiębiorców z regionu.

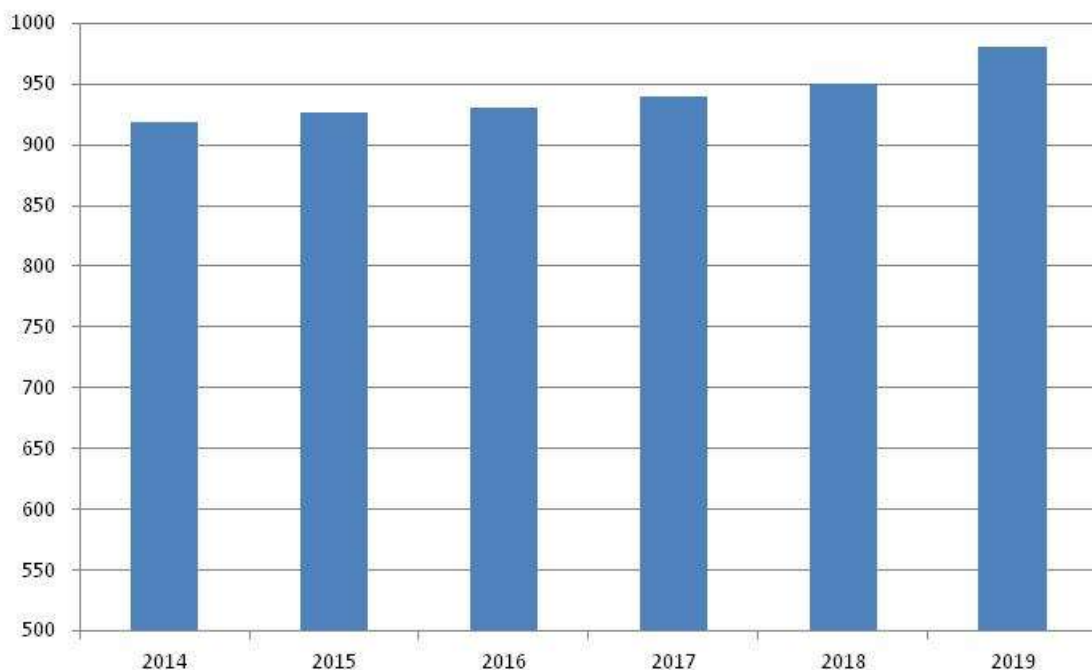

Materiały promocyjne dla inwestorów wydane w roku 2019, fot. Adam Stańczyk

Obsługę inwestorów realizuje w ramach COiE regionalne Centrum Obsługi Inwestora (COI). COI działa na podstawie porozumienia zawartego między Urzędem Marszałkowskim, Polską Agencją Inwestycji i Handlu (PAIH) a Pomorską Specjalną Strefą Ekonomiczną. Podstawowym zadaniem COI jest pozyskiwanie inwestorów (polskich i zagranicznych) i nakłonienie ich do zainwestowania na terenach położonych w województwie. W celu realizacji tego zadania COI kataloguje i wizytuje położone na terenie regionu tereny inwestycyjne jak również aktywnie pomaga lokalnym samorządom w tworzeniu i przygotowaniu takich terenów. Baza terenów inwestycyjnych dostępna jest na stronie internetowej centrum. Strona internetowa wraz z bazą danych była kilkakrotnie nagradzana przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu. Centrum aktywnie współdziała także z regionalnymi samorządami w celu promocji terenów inwestycyjnych i potencjału inwestycyjnego w obszarze krajowym i międzynarodowym. COI aktywnie szkoli samorzady oraz regularnie spotyka się z lokalnymi władzami.

Rok 2019 przyniósł szereg zmian organizacyjnych u partnerów COI. Zmianie uległy zasady działania Specjalnych Stref Ekonomicznych, które uzyskały nowy model działania wprowadzający ścisły podział terytorialny dla każdej strefy. Województwo Kujawsko-Pomorskie zostało, jako całość przypisane, jako obszar do Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Zmianie uległy też zasady udzielania wsparcia. Dotychczasowy model zdecentralizowano i przekazano kluczowe decyzje o udzieleniu wsparcia i poszerzeniu SSE z rządu do samych SSE. Równoległe zaszły poważne zmiany w organizacji wewnętrznej Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu. Likwidacji uległ pion agencji odpowiedzialny za współpracę z samorządami a sama Agencja mimo licznych zapytań nie rozpoczęła działań zmierzających do recertyfikacji regionalnych Centrów Obsługi Inwestora (certyfikaty odnawiano do tej pory, co 2 lata). W 2019 roku KP COI podejmowało próby wraz z innymi zainteresowanymi województwami wznowienia procedur certyfikacyjnych oraz organizacji bardzo popularnego wśród samorządów plebiscytu „Grunt na medal”, który organizowany był, co 2 lata w celu promocji terenów inwestycyjnych. W 2019 roku w/w działania nie przyniosły rezultatów i są kontynuowane w 2020 roku. Zmiany, które zaszły w latach 2018-19 uważa się za bardzo niekorzystne, ponieważ utrudniają COI pozyskiwanie inwestorów dla województwa – przede wszystkim poprzez ograniczanie dostępu do wiedzy o zainteresowaniu ze strony potencjalnych inwestorów. Jest to szczególnie istotne w sytuacji, kiedy region w związku z powstającymi projektami infrastrukturalnymi (droga S5) bardzo poprawia swoją atrakcyjność inwestycyjną. Działania Centrum Obsługi Inwestora od wielu lat skoncentrowane były na pokazaniu i wykorzystaniu powstających inwestycji.

na 10 tys. osób

Rysunek 8. Zmiana wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na 10 tys. ludności w województwie kujawsko-pomorskim (stan ludności na 30 czerwca)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W roku 2019 COI wraz z firmą EuroInnowacje przystąpiło do realizacji projektu „**Wdrażanie standardów obsługi inwestora w samorządach województwa kujawsko-pomorskiego**”. Celem projektu jest wzmocnienie, jakości obsługi inwestorów przez pracowników samorządowych z terenu województwa. Projekt będzie realizowany w latach 2020-2021. W projekcie weźmie udział 80 gmin z terenu województwa których pracownicy i kadra zarządzająca przeszkoleni zostaną w zakresie obsługi inwestora a w połowie uczestniczących gmin pod nadzorem pracowników COI wdrożone zostaną opracowane przez PAIH „Standardy obsługi inwestora” wraz z zestawem instrumentów towarzyszących (wizyty studyjne, zdjęcia lotnicze terenów inwestycyjnych, pogłębione analizy oferty inwestycyjnej czy pomoc we współpracy z prywatnymi właścicielami gruntów).

Bieżąca obsługa inwestorów realizowana jest na podstawie zapytań pozyskiwanych z PAIH oraz z innych źródeł (agencje obsługujące inwestorów, bezpośrednie zapytania firm). Inwestor na podstawie zapytania otrzymuje z COI szereg dopasowanych ofert inwestycyjnych jak i informację ogólną na temat sytuacji gospodarczej w województwie. Informacje te są później uzupełniane zgodnie z wymaganiami inwestora (np. o dodatkowe dane dotyczące terenu lub informacje o gospodarce). W przypadku umieszczenia proponowanych terenów inwestycyjnych na tzw. „short liście” w regionie odbywa się wizyta inwestycyjna z inwestorem lub jego przedstawicielami. W trakcie w/w wizyty inwestor dokonuje wizji lokalnej na wybranych terenach i spotyka się z lokalnymi władzami, właścicielami, przedstawicielami agencji pracy, etc. W przypadku dokonania wyboru lokalizacji pracownicy COI wraz z pracownikami gminy asystują inwestorowi podczas procesu inwestycyjnego. W wypadku, kiedy inwestor zainteresowany jest taką formą wsparcia, do obsługi procesu inwestycyjnego dołączani są przedstawiciele Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

W 2019 r. rozpoczęto w Grudziądzu budowę fabryki firmy Kitron, norweskiego producenta podzespołów elektronicznych. Firma docelowo planuje zatrudniać do 400 pracowników. Projekt inwestycyjny został pozyskany dla regionu przez pracowników kujawsko-pomorskiego Centrum Obsługi Inwestora.

W 2019 roku COI obsługiwało 32 projekty inwestycyjne. Obsługa każdego projektu wiąże się z przekazaniem inwestorowi bardzo dużych ilości danych dotyczących tak regionu jak i poszczególnych rozpatrywanych lokalizacji. W blisko połowie projektów lokalizacje z regionu zostawały wybrane na tzw. „short listę”, a więc były poważnie rozpatrywane.

INSTRUMENTY FINANSOWE SŁUŻĄCE WSPARCIU PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ INNE DZIAŁANIA SPÓŁEK WOJEWÓDZTWA NA RZECZ STYMULOWANIA ROZWOJU GOSPODARCZEGO

Rozwój przedsiębiorczości w województwie jest stymulowany za pomocą instrumentów finansowych, będących autorską koncepcją Zarządu Województwa w dziedzinie finansowego wsparcia przedsiębiorczości, a także poprzez innego rodzaju działania spółek Województwa lub spółek z większościami udziałem Województwa. Wsparcie udostępniane jest przede wszystkim przez Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. oraz Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.

Spółka **Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o.** została zawiązana 26 stycznia 2017 roku przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego i została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Toruniu, VII Wydział Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 0000671974 w dniu 4 kwietnia 2017 r. Kapitał zakładowy Spółki wynosi 500.000,00 zł. Siedzibą Spółki jest miasto Toruń. Spółka działa na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. Celem Spółki jest wspieranie i promowanie rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego poprzez wspieranie istniejących oraz nowo powstających przedsiębiorstw klasyfikowanych jako mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Wsparcie realizowane jest za pośrednictwem instrumentów finansowych, które mają wypełnić lukę w finansowaniu przedsiębiorców regionu ze szczególnym uwzględnieniem tych, którzy natrafiają na problemy z pozyskaniem finansowania dłużnego z komercyjnych instytucji finansowych. Głównym zadaniem Spółki jest pełnienie roli Menadżera Funduszu Funduszy, którego celem jest wybór pośredników finansowych udzielających pożyczek i poręczeń dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Opisana powyżej statutowa działalność spółki od strony finansowej opiera się na dwóch zasadniczych filarach: środkach przeznaczonych na zwrotne finansowanie przedsiębiorstw w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 oraz środkach pozostałych ze zwrotnego finansowania przedsiębiorstw z perspektywy 2007-2013. Spółka zarządza sumą tych środków w wysokości ponad 620 mln zł.

- **Projekt: Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju 2020.** Od 20 czerwca 2017 r. na podstawie umowy nr WP-II-E.433.1.2.2017 zawartej z Województwem Kujawsko-Pomorskim, Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju sp. z o.o. w Toruniu (dalej: KPFR) realizuje projekt pt. „Kujawsko-Pomorski Fundusz

Rozwoju 2020". Całkowita wartość projektu wynosi 514 mln zł, w tym prawie 437 mln zł to bezpośredni wkład finansowy ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, a 77 mln zł to wkład krajowy ze środków publicznych lub prywatnych. Projekt będzie realizowany do 31 grudnia 2023 r. Głównym zadaniem KPFR wynikającym z realizacji niniejszego projektu jest ustanowienie Funduszu Funduszy w celu realizacji przyjętej przez Instytucję Zarządzającą RPO Strategii Inwestycyjnej dla Instrumentów Finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Zadanie to jest realizowane poprzez wybór pośredników finansowych zgodnie z trybami przewidzianymi w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 roku prawo zamówień publicznych. Przekazane przez KPFR środki finansowe przy współudziale środków pośredników finansowych wykorzystywane są do udzielania pożyczek i poręczeń dla przedsiębiorców z sektora MŚP. Produkty pożyczkowe to pożyczki na rozwój oraz pożyczki inwestycyjne, których celem jest wprowadzenie w przedsiębiorstwie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych lub marketingowych, a także poprawa konkurencyjności firmy. Produkty poręczeniowe mogą być oferowane w formie poręczenia indywidualnego. Celem produktów poręczeniowych jest ułatwienie dostępu do finansowania dłużnego tym podmiotom, które nie posiadają wystarczających zabezpieczeń, aby uzyskać dostęp do finansowania rynkowego. Powyższe formy wsparcia przedsiębiorstw mają za zadanie w znaczącym stopniu przyczynić się do wzmocnienia działań inwestycyjnych MŚP, zapewnić im dynamiczny rozwój i przewagę konkurencyjną na rynku. W 2019r. działania związane z realizacją projektu były kontynuowane. Do końca 2019 roku z pożyczek i poręczeń skorzystało 261 przedsiębiorców z terenu województwa Kujawsko-Pomorskiego, a wartość wsparcia wyniosła ponad 100 mln zł (średnia wartość wsparcia dla pojedynczego przedsiębiorstwa to około 380 tys. zł),

Podpisanie umów KPFR, fot. Mikołaj Kuras

- **Umowa o powierzeniu zadania publicznego – re-użycie środków zwróconych z instrumentów inżynierii finansowej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007- 2013.** Od dnia 20.12.2017 r. Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju sp. z o.o. realizuje zadanie publiczne zlecone przez Województwo Kujawsko-Pomorskie i wynikające z umowy nr WZP.272.36/2017. Szacowana wartość wkładu finansowego, którą docelowo otrzyma KPFR na realizację tego zadania to wynosi 184 mln zł. Niniejszy wkład pochodzi ze zwrotów z projektów dotyczących Instrumentów Inżynierii Finansowej realizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. W ramach w/w umowy KPFR pełni funkcję Menadżera Funduszu Powierniczego odpowiedzialnego za wybór pośredników finansowych do udzielania wsparcia w postaci zwrotnych instrumentów finansowych (pożyczki, poręczenia itp.) mikro, małym i średnim przedsiębiorcom,

działającym na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Produkty oferowane przedsiębiorcom w ramach tych środków stanowią uzupełnienie oferty finansowanej ze środków perspektywy 2014-2020 i są to pożyczki na zakup nieruchomości i pożyczki obrotowe. Środki te stanowią także wymagany wkład wybranych pośredników finansowych do projektów finansowanych z aktualnie trwającej perspektywy finansowej. Do końca 2019 roku ze wsparcia oferowanego ze środków re-użycia skorzystało 282 przedsiębiorców o łącznej wartości prawie 80 mln zł.

Misją **Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o. z siedzibą w Toruniu**, jest „wspieranie powstawania i rozwoju przedsiębiorczości oraz sektora ekonomii społecznej na terenie województwa kujawsko – pomorskiego”. Jak dotąd, Fundusz współpracował z ok. 1000 przedsiębiorstw należących do sektora MŚP działających w województwie kujawsko-pomorskim. W toku prowadzonej działalności, dzięki oferowanym usługom finansowym, KPFP przyczynił się do powstania ponad 900 przedsiębiorstw. Oprócz tego, prowadzone inkubatory przedsiębiorczości oferują łącznie 54 miejsca, z których skorzystało dotychczas łącznie ok. 100 firm.

W 2019 roku KPFR realizował kilka projektów bezpośrednio dedykowanych zagadnieniom wsparcia przedsiębiorców:

- **Mikropożyczka – Fundusz Funduszy BGK S.A.** Umowa operacyjna zawarta między Kujawsko-Pomorskim Funduszem Pożyczkowym a Bankiem Gospodarstwa Krajowego S.A. - 2/RPKP/9517/2018/I/DIF/072 Mikropożyczka dla Mikroprzedsiębiorców. Polega na udzielaniu Mikropożyczek dla Mikroprzedsiębiorstw na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, celem wzmocnienia innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu, wsparcia rozwoju przedsiębiorczości i rozwoju mikroprzedsiębiorstw. Umowa została zawarta w dniu 08.01.2018 r. Okres Budowy Portfela do 03.12.2019 r. W ramach projektu zawarto 284 umów na kwotę 14 769 558,83 zł z Ostatecznymi Odbiorcami (czyli przedsiębiorcami). Ten instrument zakończył się w 2019 roku,
- **Umowa Nr 3/2018- Fundusz Funduszy KPFR SP. Z O. O.** Umowa operacyjna zawarta między KPFP Sp. z o.o. ,a KPFR Sp. z o.o. W ramach umowy udzielane były pożyczki na rozwój, oraz pożyczki inwestycyjne z przeznaczeniem na finansowanie przedsięwzięć rozwojowych nakierowanych na wzmocnienie pozycji konkurencyjności danego przedsiębiorstwa lub przedsięwzięć zakładających wprowadzenie innowacji (produktowej, innowacji organizacji, procesowej, marketingowej) w danym przedsiębiorstwie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Pożyczka na rozwój udzielana w kwocie do 300 000,00 zł, oraz pożyczka inwestycyjna udzielana w kwocie do 1 000 000,00 zł. Umowa została zawarta 03.01.2018 r. okres budowy portfela pożyczkowego do 31.12.2019 r. W ramach umowy zawarto 146 umów z Ostatecznymi Odbiorcami (przedsiębiorcami) na kwotę 50 4047 809,54 zł. Także ten instrument zakończył się w 2019 roku. Ten projekt realizowany był z KPFR Sp. z o.o. – w opisie działań KPFR nie został uwzględniony,
- **Umowa Nr 4/2018 – KPFR (Reużycie).** Umowa operacyjna nr 4/2018 r. zawarta między KPFP Sp. z o. o., a KPFR Sp. z o. o. (została wykazana także w opisie działań KPFR Sp. z o.o.). W ramach umowy udzielane były **pożyczki inwestycyjne**, których wartość wynosiła do 1 000 000 zł, mające na celu zwiększenie pozycji konkurencyjnej danego przedsiębiorstwa na terenie województwa kujawsko-pomorskiego oraz utworzenie nowych miejsc pracy. Produkt finansowy przeznaczony na przedsięwzięcia nie konkurujące z instrumentami finansowymi oferowanymi w ramach RPO 2014-2020. Kolejnym produktem udzielanym w ramach umowy nr 4/2018 są **pożyczki obrotowe** z przeznaczeniem na finansowanie przedsięwzięć zaspokajających bieżące potrzeby przedsiębiorców. Pożądane jest aby udzielane pożyczki przyczyniały się do utrzymania lub utworzenia nowych miejsc pracy. Finansowane udzielanych pożyczek odbywa się ze środków Menadżera Funduszu Funduszy (KPFR Sp. z o.o.), oraz obowiązkowego wkładu własnego pośrednika finansowego (KPFP Sp. z o.o.). Umowa została zawarta w dniu 07.02.2018 r i wciąż trwa. Okres budowy portfela pożyczkowego do liczony odrębnie dla każdej z transz przekazywanego Wkładu Finansowego. W ramach umowy zawarto 172 umowy z Ostatecznymi Odbiorcami na kwotę 48 757 174 ,00 zł,
- **Umowa NR 6/2018 – KPFR.** Umowa operacyjna nr 6/2018 zawarta pomiędzy KPFP Sp. z o. o., a KPFR Sp. z o.o. Pozwala na udzielanie **pożyczek na rozwój** mających charakter inwestycyjny lub inwestycyjno-obrotowy mikro lub małym przedsiębiorcą na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Pożyczki na rozwój przeznaczone są na priorytetowe finansowani przedsięwzięć zakładających wprowadzenie innowacji w danym przedsiębiorstwie. Dopuszczalne są innowacje produktowe, organizacyjne, procesowe oraz marketingowe na poziomach danego przedsiębiorstwa jak i całego rynku. Kwota udzielanych pożyczek na rozwój wynosi do 300 000 zł . W ramach zawartej umowy nr 6/2018 udzielane są również **pożyczki inwestycyjne** mające charakter inwestycyjny lub inwestycyjno-obrotowy, których celem jest wzmocnienie i rozwój sektora mikro małych i średnich przedsiębiorstw. Pożyczki inwestycyjne udzielane w celu wzmocnienia konkurencyjności oraz innowacyjności rynku MŚP na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Kwota udzielanych

pożyczek inwestycyjnych wynosi do 1 000 000 zł. Pożyczki udzielane w ramach umowy nr 6/2018 finansowane ze środków Menadżera Funduszu Funduszy, oraz obowiązkowego wkładu własnego pośrednika finansowego (KFPF Sp. z o.o.- środki z reużycia; ta umowa została opisana także w charakterystyce działalności KPFR Sp. z o.o.). Umowa została zawarta w dniu 21.08.2018 r., a okres budowy portfela pożyczkowego trwa do 21.08.2020r. W ramach umowy zawarto 130 umów na kwotę 49 535 505 zł,

- **Umowa ZMB 2018 r. – BGK – w ramach konsorcjum IPH, TARR, i BARR.** Umowa operacyjna nr 2/RPKP/7817/2018/III/DIF/074 zawarta pomiędzy Bankiem Gospodarstwa Krajowego w Warszawie a: Kujawsko – Pomorskim Funduszem Pożyczkowym sp. z o.o. – Liderem Konsorcjum, Bydgoską Agencją Rozwoju Regionalnego sp. z o.o. – Uczestnikiem Konsorcjum, Izbą Przemysłowo-Handlową w Toruniu – Uczestnikiem Konsorcjum, Toruńską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. – Uczestnikiem Konsorcjum. Wsparcie polega na udzielaniu **pożyczki na zmianę modelu biznesowego** udzielanej przez Pośrednika Finansowego, ze środków udostępnionych przez Menadżera Funduszu Funduszy oraz obowiązkowego wkładu własnego Pośrednika Finansowego, z przeznaczeniem na finansowanie przedsięwzięć rozwojowych kwalifikowalnych przedsiębiorstw. Przeznaczona dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw działających na terenie województwa kujawsko- pomorskiego. Udzielana w kwotach od 300 000,00 zł do 1 000 000,00 zł. Umowa zawarta w dniu 8 stycznia 2018 r. Okres budowy portfela pożyczkowego wynosi 24 miesiące od dnia otrzymania pierwszej transzy od Menadżera Funduszu Funduszy. W ramach umowy zawarto 16 umów z Ostatecznymi Odbiorcami na łączną kwotę 8 848 450 zł.

W 2019 roku zawarto kilka nowych umów rozszerzających zakres możliwego wsparcia dla przedsiębiorców:

- **Umowa Nr 8/2019 – KPFR.** Umowa operacyjna nr 8/2019 zawarta pomiędzy KPFR Sp. z o. o., a KFPF Sp. z o.o. Oferuje się **Pożyczkę na rozwój z premią** o charakterze inwestycyjnym lub inwestycyjno-obrotowym, której celem jest wzmocnienie i rozwój sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Udzielana przez Pośrednika Finansowego, ze środków udostępnionych przez Menadżera Funduszu Funduszy oraz obowiązkowego wkładu własnego Pośrednika Finansowego. Pożyczki rozwój z premią udzielane w celu wzmocnienia konkurencyjności i innowacyjności rynku MŚP na terenie województwa kujawsko- pomorskiego. Umowa zawarta w dniu 24.09.2019 r z okres budowy portfela wynoszącym 24 miesiące, rozpoczynając od dnia uruchomienia pierwszej transzy. W ramach umowy zawarto dotychczas 8 umów na kwotę 3 593 000 zł. Projekt realizowany jest z KPFR. Sp. z o.o. (w powyższej informacji nie zawarto danych KFPF Sp. z o. o.),
- **Umowa Nr 9/2019 – KPFR.** Umowa operacyjna nr 9/2019 zawarta pomiędzy KPFR Sp. z o. o., a KFPF Sp. z o.o. Oferuje **Pożyczkę na rozwój z premią** o charakterze inwestycyjnym lub inwestycyjno-obrotowym, której celem jest wzmocnienie i rozwój sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Udzielana przez Pośrednika Finansowego, ze środków udostępnionych przez Menadżera Funduszu Funduszy oraz obowiązkowego wkładu własnego Pośrednika Finansowego. Pożyczki rozwój z premią udzielane w celu wzmocnienia konkurencyjności i innowacyjności rynku MŚP na terenie województwa kujawsko- pomorskiego. Kwota udzielanych pożyczek inwestycyjnych wynosi do 300 000 zł, kolejną pożyczką udzielaną w ramach zawartej umowy nr 9/2019 **pożyczka inwestycyjna z premią**. Udzielana przez Pośrednika Finansowego, ze środków udostępnionych przez Menadżera Funduszu Funduszy oraz obowiązkowego wkładu własnego Pośrednika Finansowego. Pożyczki rozwój z premią udzielane są w celu wzmocnienia konkurencyjności i innowacyjności rynku MŚP na terenie województwa kujawsko- pomorskiego. Umowa zawarta w dniu 24.09.2019 r. Okres budowy portfela wynosi 24 miesiące rozpoczynając od dnia uruchomienia pierwszej transzy. W ramach zawartej umowy nie zawarto jeszcze umów z pożyczkobiorcami. Projekt realizowany jest z KPFR. Sp. z o.o.,
- **Umowa Mikropożyczka -BGK.** Umowa operacyjna nr 2/RPKP/119/2019/III/DIF/197 zawarta pomiędzy Bankiem Gospodarstwa Krajowego w Warszawie a Kujawsko-Pomorskim Funduszem Pożyczkowym Sp. z o.o. Oferuje **Pożyczkę dla mikroprzedsiębiorstw** udzielana przez Pośrednika Finansowego, ze środków udostępnionych przez Menadżera Funduszu Funduszy (MFF) oraz obowiązkowego wkładu własnego Pośrednika Finansowego, mikroprzedsiębiorstwom działającym na rynku nie dłużej niż 5 lat, z przeznaczeniem na finansowanie przedsięwzięć rozwojowych kwalifikowalnych przedsiębiorstw. Umowa zawarta w dniu 08.08.2019r. Okres budowy portfela wynosi 24 miesiące rozpoczynając od dnia uruchomienia pierwszej transzy. W ramach umowy zawarto umowy z Ostatecznymi Odbiorcami na kwotę 65 000,00 zł,
- **Umowa OZE z EBI.** Umowa operacyjna nr 2018-0034 (FI NR 89115) zawarta pomiędzy Europejskim Bankiem Inwestycyjnym a Kujawsko-Pomorskim Funduszem Pożyczkowym sp. z o.o. Oferta **Pożyczka na OZE** przeznaczona jest na finansowanie budowy lub modernizacji instalacji przeznaczonych do produkcji, przetwarzania i magazynowania energii elektrycznej pochodzącej z OZE, w tym

podłączenie źródła do sieci dystrybucyjnej/przemysłowej. Finansowanie obejmuje instalacje wytwarzające energię elektryczną ze źródeł odnawialnych (biogaz, biomasa, energia słoneczna lub energia wodna). Ponadto produkty finansowe przeznaczone również na pokrycie kosztów budowy i przebudowy instalacji przeznaczonych do produkcji biokomponentów i biopaliw. Umowa zawarta w dniu 29.03.2019 r. W ramach zawartej umowy nie udzielono jeszcze pożyczek.

Ponadto Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. realizuje dwa projekty grantowe:

- **Granty Endogeniczne.** Umowa operacyjna nr UM.Wr.431.1..2019 zawarta pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim a Kujawsko-Pomorskim Funduszem Pożyczkowym sp. z o.o. Celem projektu jest wzrost zatrudnienia przez samozatrudnienie i stworzenie nowych miejsc pracy przy wykorzystaniu endogenicznych potencjałów, który zostanie zrealizowany poprzez udzielenie bezwrotnego wsparcia finansowego mikro, małym i średnim przedsiębiorcą na terenie województwa Kujawsko-Pomorskiego. Wsparcie w postaci grantów może być udzielone w celu rozbudowy, budowy i modernizacji infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej jak również do budowy bazy noclegowej, oraz niezbędnego ich wyposażenia. Umowa zawarta w dniu 28.06.2019 r. Projekt w trakcie wdrażania nie udzielono jeszcze grantów. Projekt realizowany wspólnie z Województwem Kujawsko-Pomorskim.
- **Granty B+R.** Umowa operacyjna nr UM. Wr.431.1.432.2019 zawarta pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim, a Kujawsko-Pomorskim Funduszem Pożyczkowym Sp. z o.o. Celem projektu jest wzrost konkurencyjności i innowacyjności mikro małych i średnich przedsiębiorców w województwie kujawsko-pomorskim poprzez bezzwrotną pomoc finansową w formie udzielanych grantów B+R. Umowa zawarta w dniu 27.12.2019 pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim, a Kujawsko-Pomorskim Funduszem Pożyczkowym Sp. z o.o. Projekt realizowany w Partnerstwie z TARR oraz Związkiem Pracodawców Pomorza i Kujaw. Projekt jest w trakcie wdrażania, nie udzielono jeszcze grantów.

Podkreślić także należy, że Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. prowadzi 3 inkubatory przedsiębiorczości. Zadanie to należy do działalności statutowej Spółki i polega na udzielaniu pomocy przedsiębiorcom w postaci atrakcyjnego najmu w pełni wyposażonych powierzchni biurowych w atrakcyjnych cenach z pełnym zakresem usług obsługi biura. Regionalne Inkubatory Przedsiębiorczości działają: w Toruniu, Bydgoszczy i Włocławku. W roku 2019 z wojewódzkich inkubatorów przedsiębiorczości wynajętych zostało: w Toruniu 77% biur i 100% stanowisk open space, we Włocławku 83% biur i 75 % stanowisk open space, w Bydgoszczy 92% biur. W grudniu 2019 roku Fundusz złożył wniosek do RPO WKP 2014-2020 dotyczący projektu zaadaptowania drugiej połowy nieruchomości pozostającej do dyspozycji KPPF przy ul. Gimnazjalnej 2 w Bydgoszczy i stworzenie nowego inkubatora przedsiębiorczości (pierwsza połowa niniejszej nieruchomości została zaadaptowana na potrzeby funkcjonowania inkubatora przedsiębiorczości dzięki wsparciu z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013). Projekt zakłada przeprowadzenie prac remontowych, adaptacyjnych i zakup wyposażenia, prowadzących do utworzenia drugiego w Bydgoszczy inkubatora przedsiębiorczości, który jest niezbędny z uwagi na brak możliwości obsługi wszystkich zainteresowanych przez obecnie działający inkubator. Niezbędne są prace adaptacyjne oraz zakup odpowiedniego wyposażenia.

Charakteryzując działalność Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o. w roku 2019, nadmienić także należy, Związek Funduszy Pożyczkowych, zrzeszający Fundusze Pożyczkowe i organizacje udzielające pożyczek dla przedsiębiorców MSP z całej Polski, co roku wydaje raport z działalności pożyczkowej. W tym raporcie, KPPF Sp. z o.o. zajmuje czołowe miejsca, co świadczy o docenianiu jakości prowadzonych działań także na arenie zewnętrznej.

Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych powstał w 2002 roku z inicjatywy Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w ramach realizacji ówczesnej strategii Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Misją Funduszu jest wspieranie przedsiębiorców poprzez poręczanie spłaty kredytów oraz pożyczek. Gwarancja spłaty zobowiązania jaką oferuje KPPFK jest wiarygodnym i bezpiecznym instrumentem zastępującym inne formy zabezpieczenia kredytów (takich, jak np. hipoteka, zastaw rejestrowy czy blokada środków). Dzięki takiemu poręczeniu przedsiębiorca nie musi zamrażać środków i może dowolnie korzystać ze swojego kapitału. W 2019 roku Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych udzielił 785 poręczeń na kwotę 53 567 044 zł. W porównaniu do 2018 roku, w którym to poręczeń było 683 na kwotę 49 401 454 zł, jest to blisko 15% wzrost ilości i 8,4% wzrost wartości poręczeń. Przyczyną zwiększonej sprzedaży poręczeń był znaczący wzrost współpracy z funduszami pożyczkowymi, które wznowiły realizację projektów RPO, tym razem perspektywy UE na lata 2014-2020. Działalność poręczeniowa Funduszu realizowana była w ramach środków własnych i tych pochodzących z programu RPO WKP.

8 października 2018 roku Fundusz podpisał umowę z Kujawsko-Pomorskim Funduszem Rozwoju, pełniącym rolę Funduszu Funduszy, na realizację poręczeń w ramach konsorcjum „Poręczenia Kredytowe Kujaw i Pomorza” ze środków UE na lata 2014-2020. Projekt zakładał zbudowanie w ciągu 24 miesięcy portfela poręczeń o wartości 30 000 000 zł. Na ten cel przeznaczony był kapitał w wysokości 7 500 000 zł, na który

składały się środki pozyskane z KPFR-u w wysokości docelowej 6 375 000 zł oraz wkład własny funduszy poręczeniowych tworzących Konsorcjum (KPFPPK, Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych i Grudziądzkie Poręczenia Kredytowe) w wysokości 1 125 000 zł. W 2019 udało się poręczyć tylko dwa kredyty z tego projektu na łączną kwotę 527 952 zł. Ogólne zaangażowanie w projekt wynosi 1 345 197 zł.

Tabela. 5. Podział poręczeń udzielonych w 2019 roku ze względu na rodzaj.

Opis	Liczba	Kwota
poręczenia pożyczek	250	34 306 888
poręczenia zapłaty wadium	535	19 260 157
Razem	785	53 567 045

Źródło: Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych

Stan zaangażowania Funduszu z tytułu udzielonych poręczeń na koniec 2019 roku to kwota 82 600 000 zł. Przy kapitale poręczeniowym 43 819 589 zł dało to mnożnik kapitałowy 1,89. W 2018 roku kapitał poręczeniowy wyniósł 43 487 158 zł przy zaangażowaniu 74 380 072 zł, co oznacza, że mnożnik kapitałowy był niższy i wynosił 1,71.

Od początku istnienia Fundusz udzielił 8 658 sztuk poręczeń na łączną kwotę 746 414 478 zł.

Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. została powołana w roku 1995, aby realizować zadania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności w województwie kujawsko-pomorskim. Większościowym akcjonariuszem Agencji jest Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, posiadający 67,2% udziałów. TARR prowadzi działalność jako partner władz regionalnych i lokalnych. Oferuje lokalnym przedsiębiorcom profesjonalne oraz wszechstronne wsparcie na każdym etapie prowadzenia działalności. Przedsiębiorcom i osobom chcącym założyć działalność gospodarczą udziela wsparcia informacyjnego i doradczego z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz pomaga pozyskać środki finansowe na rozwój firmy. Agencja wspiera i promuje rodzime firmy, ich produkty i usługi na rynkach zagranicznych. Poszukuje dla nich międzynarodowych partnerów i pomaga nawiązać z nimi współpracę. Organizuje szkolenia, warsztaty, seminaria i konferencje. W ramach TARR działa Regionalna Instytucja Finansująca (RIF), która pośredniczy w udzielaniu przedsiębiorcom dofinansowania na nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym, prace badawczo-rozwojowe, działalność gospodarczą w dziedzinie gospodarki elektronicznej oraz inicjatywy eksportowe firm. TARR oferuje także przestrzeń do prowadzenia działalności gospodarczej. W ramach realizowanego przez Agencję projektu Toruński Park Technologiczny, przedsiębiorcy mają do dyspozycji 13,5 ha powierzchni inwestycyjnej oraz 15 tys. m² przestrzeni biurowej i przemysłowo technicznej. Agencja rozwija również najnowsze technologie informatyczne. Centrum Przetwarzania Danych Exea Data Center to największy projekt realizowany przez TARR i pierwsze w Polsce centrum zaprojektowane z myślą o rozwiązaniach informatycznych Cloud Computing (przetwarzania w chmurze), które daje firmom możliwość łatwego i szybkiego wynajęcia infrastruktury lub oprogramowania bez ponoszenia kosztów ich zakupu.

Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w roku 2019 prowadziła następujące projekty:

- **Enterprise Europe Network.** Jest to projekt wspierania internacjonalizacji MŚP poprzez szkolenia, seminaria, giełdy kooperacyjne, usługi doradcze i eksperckie, kojarzenie partnerów biznesowych. Był realizowany w okresie 01.2019 – 12.2019 i został zakończony. Osiągnięte wskaźniki/efekty: liczba jednostek sektora MŚP, klientów usług doradczych - 73, liczba MŚP, klientów, którzy otrzymali indywidualne wsparcie w zawieraniu partnerstw międzynarodowych - 38, liczba osiągnięć, w tym zawartych partnerskich umów biznesowych i technologicznych przez odbiorców usług - 6. Program był realizowany przez TARR S.A., Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego, Uniwersytet Warszawski, Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Wolną Przedsiębiorczość - Oddział Terenowy w Gdańsku;
- **Regionalny Fundusz Szkoleniowy – usługi rozwojowe dla MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego i ich pracowników.** W ramach projektu przedsiębiorcy z sektora MŚP, posiadający siedzibę lub jednostkę organizacyjną na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, mogą skorzystać z dofinansowania przeznaczonego na usługi rozwojowe zarejestrowane w Bazie Usług Rozwojowych. Projekt jest realizowany w okresie 01.01.2017 – 31.12.2020 i w końcu 2019 roku znajdował się w zaawansowanej fazie realizacji. Osiągnięte wskaźniki/efekty w 2019 r.: liczba MŚP objętych usługami w programie - ok. 714, liczba przeprowadzonych diagnoz potrzeb rozwojowych - 753. Projekt był realizowany przez TARR S.A., Polskie Towarzystwo Ekonomiczne oddział w Bydgoszczy, Izbę Przemysłowo-Handlową w Toruniu, Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie, Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.;

- **Certyfikowane szkolenia komputerowe dla osób dorosłych z województwa kujawsko-pomorskiego.** W ramach projektu realizowane są szkolenia i kursy komputerowe o różnorodnej tematyce, na różnych poziomach zaawansowania, dla osób w wieku od 25 do 67 roku życia, które z własnej inicjatywy chcą nabywać, podnosić lub uzupełniać posiadane kompetencje i kwalifikacje, mieszkają, pracują lub uczą się na terenie województwa kujawsko-pomorskiego oraz należą do jednej z trzech grup: osób z wykształceniem maksymalnie średnim; osób z niepełnosprawnością (bez względu na poziom wykształcenia); osób powyżej 50 roku życia (bez względu na poziom wykształcenia). Projekt jest realizowany w okresie 01.01.2018 – 30.06.2023 i w 2019 roku znajdował się w zaawansowanej fazie realizacji. Osiągnięte w 2019 roku wskaźniki/efekty: liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych szkoleniami - 1 773, liczba osób w wieku 25 i więcej objętych diagnozą zapotrzebowania na dane kompetencje/kwalifikacje - 1 872. Projekt jest realizowany przez TARR S.A., SEKA S.A., Instytut Badawczo-Szkoleniowy Sp. z o.o.;
- **Promowanie województwa kujawsko-pomorskiego jako przyjaznego przedsiębiorstwom dzięki promocji terenów inwestycyjnych położonych w Toruniu, Sępólnie Krajeńskim oraz Nakle nad Notecią.** Poprzez projekt zwiększana była rozpoznawalność woj. kujawsko-pomorskiego na mapie Polski i Europy, jako miejsca o wysokim potencjale inwestycyjnym oraz budowa marki gospodarczej województwa i promocja województwa jako przyjaznego Inwestorowi w sferze tworzenia przestrzeni inwestycyjnych oraz zaplecza infrastrukturalnego dla rozwoju przedsiębiorczości. Projekt realizowany był w okresie 01.01.2018 – 31.12.2019 i został zakończony. Wskaźniki/efekty osiągnięte w wyniku realizacji projektu w 2019 r.: liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym - 1, liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze krajowym - 1, liczba przedsiębiorców, którzy zakupili działki na promowanych terenach inwestycyjnych - 3. Realizatorami projektu byli: TARR S.A., Gmina Nakło nad Notecią, Gmina Sępólno Krajeńskie;

Konferencja TARR, tereny inwestycyjne, fot. Szymon Zdziebło

- **Fundusz Eksportowy - granty dla MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego.** Przedsiębiorcy z sektora MŚP, posiadający siedzibę lub jednostkę organizacyjną na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, mogą skorzystać z wsparcia w zakresie internacjonalizacji działalności gospodarczej. Celem projektu jest zwiększenie poziomu handlu zagranicznego przedsiębiorstw z sektora MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego oraz dywersyfikacja rynków zbytu. Planuje się, że w efekcie zostanie wspartych w zakresie internacjonalizacji działalności 188 przedsiębiorstw. Projekt jest realizowany w okresie 01.04.2018 – 30.06.2021 i w 2019 roku znajdował

się w zaawansowanej fazie realizacji. Wskaźniki/efekty osiągnięte w 2019 roku: liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie - 181, liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie doradztwa specjalistycznego - 27. Projekt jest realizowany przez TARR S.A., Bydgoską Agencję Rozwoju Regionalnego sp. z o.o., Izbę Przemysłowo-Handlową w Toruniu;

- **Fundusz Badań i Wdrożeń.** Przedsięwzięcie miało na celu wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw na terenie województwa kujawsko – pomorskiego w wyniku wsparcia prowadzenia prac badawczo – rozwojowych przez przedsiębiorstwa oraz uzyskania ochrony własności przemysłowej oraz podwyższenie poziomu współpracy sektora przedsiębiorstw z wyspecjalizowanymi jednostkami badawczymi i wykorzystanie wyników prac badawczo – rozwojowych do celów komercyjnych, poprzez udzielanie grantów. Projekt był realizowany w okresie 01.01.2016 – 30.09.2019 i został zakończony. W roku 2019 efektem wskaźnikowym był zrealizowanie 36 projektów B+R (tymczasem w założeniach projektu przyjęto 12). Realizatorami projektu były: TARR S.A., Kujawsko - Pomorska Agencja Innowacji Sp. o. o.;
- **Enhancing Wzmacnianie zdolności do zarządzania innowacją wśród MŚP.** Usługi świadczone w ramach projektu, takie jak BMC, miały na celu pomoc przedsiębiorcom z sektora MŚP w regionie w zakresie wyboru, dostosowania i zarządzania innowacyjnymi procesami zachodzącymi w ich firmie. Eksperti EEN analizowali zastany stan przedsiębiorstwa i przedstawiali rekomendacje podczas licznych spotkań biznesowych. Projekt był realizowany od 01.01.2019 do 31.12.2019 i został zakończony. Osiągnięte efekty: liczba przeprowadzonych analiz - 8, liczba stworzonych planów rozwoju - 8, liczba przeprowadzonych usług coachingowych - 1. Projekt był realizowany przez TARR S.A., Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (Lider), Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego, Uniwersytet Warszawski, Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Wolną Przedsiębiorczość - Oddział Terenowy w Gdańsku;
- **Innovation Framework for Challenge Oriented Intelligent Manufacturing (INforM).** Działania w projekcie mają na celu wspieranie cyfrowych rozwiązań w przedsiębiorstwach produkcyjnych w województwie oraz zbadanie poziomu digitalizacji regionalnego MŚP, a także porównanie go z innymi regionami partnerskimi. Projekt trwa od 01.2019 do 06.2021. W 2019 roku osiągnięto następujące wskaźniki: liczba audytów cyfrowych przeprowadzonych zdalnie - 21 (wskaźnik założony na cały okres trwania projektu - 25), liczba audytów cyfrowych przeprowadzonych na miejscu w przedsiębiorstwach - 3 (wskaźnik założony na cały okres trwania projektu - 5). Realizatorami projektu są: TARR S.A., Tallinn University of Technology EE, Innovative Manufacturing Engineering Systems EE, Machine Technology Center Turku Ltd. FI, Lappeenranta University of Technology FI, Developing Fyn DK, Vocational education and training center LV, Lithuanian Innovation Centre LT, Klaipeda Science and Technology Park LT;
- **Fostering Startup & Innovation Ecosystems in Europe (INNOVA FOSTER).** Prowadzone działania mają ocenić oraz docelowo wpłynąć na ulepszenie form wsparcia startupów przez władze regionalne i instytucje otoczenia biznesu. Ponadto projekt ma przyczynić się do zwiększenia udziału startupów w tworzeniu innowacyjnych rozwiązań oraz wpływu na innowacyjność regionów. Projekt jest realizowany w okresie 01.01.2017 – 31.12.2020 i w 2019 roku znajdował się w zaawansowanej fazie. Wskaźniki projektu zostały zrealizowane już w latach poprzedzających. Realizatorami projektu są: TARR S.A., INCYDE Foundation, Oldham Metropolitan Borough Council, Scientific Reserch Centre Bistra Ptuj, Malta Enterprise, Tartu City Government, Cork City Council,
- **Opportunities for European Entrepreneurs in the Sharing Economy – SharOn.** Projekt miał na celu zwiększenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat korzyści wynikających z ekonomii współdzielenia (sharing economy); opracowanie programu doradczego dla MŚP, które działają w oparciu o sharing economy; uświadomienie lokalnym władzom potencjału sharing economy, by wspierały działania start-upów, które go wykorzystują; zwiększanie świadomości, jak istotna jest współpraca między członkami społeczeństw oraz szerzenie dobrych praktyk i nowo zdobytej wiedzy. Projekt był realizowany w okresie 01.12.2017 – 30.11.2019, został więc zakończony. W 2019 roku zrealizowano wskaźnik: Liczba podmiotów biorących udział w Programie Akceleryjnym: 23 (wskaźnik ogólny:24). Realizatorami projektu byli: TARR S.A., Unione Regionale Delle Camere Di Commercio Industria, Artigianato e Agricoltura Del Veneto, Bic Bratislava. Spol. S.R.O., Bulgarian Industrial Association - Union Of The Bulgarian Business, Tartu Science Park Foundation TSP, Uniwersytet Warszawski;
- **SME Internationalisation Exchange (SIE).** Na podstawie prowadzonej wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy partnerami projektu mają powstać odpowiednie narzędzia pozwalające wspierać firmy w umiędzynaradawianiu ich działalności. Projekt jest realizowany w okresie 01.04.2016 – 31.03.2021 i w 2019 roku znajdował się w zaawansowanej fazie. W 2019 roku zrealizowano wskaźniki: liczba spotkań Kujawsko-Pomorskiej Grupy Interesariuszy - 1, liczba dokumentów analityczno-planistycznych - 1, udział w warsztatach dot. polityki internacjonalizacji - 1. Projekt jest

realizowany przez: TARR S.A., Kent County Council, Molise Region, Ústí Region, Invest & Business Development Bank Lower Saxony NBank, Aquitaine Chamber of Commerce and Industry, Official Chamber of Commerce of Industry, Services and Navigation of Cantabria.

TARR S.A. współorganizowała także dwa istotne wydarzenia promocyjno-integracyjne dla środowiska gospodarczego:

- **Gospodarka 4.0 Wyzwania dla biznesu i nauki. Regionalne Forum Innowacji. Forum Przedsiębiorczości Akademickiej.** (www.rfi.biz.pl). Impreza miała miejsce 20.11.2019 r. w Hotelu Bulwar w Toruń. Wydarzenie ma charakter cykliczny, w roku 2019 wzięło udział 152 uczestników. Organizatorami wydarzenia były: TARR S.A., UMK AIP, Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- **Konkurs Liderów Innowacji Pomorza i Kujaw** (www.liderzy.tarr.org.pl). Nabór do konkursu odbył się w okresie 2.09.2019 r. - 28.10.2019 r., a gala finałowa: 20.11.2019 r. w Hotelu Bulwar w Toruniu. Konkurs przeprowadzany jest cyklicznie w ramach organizacji Regionalnego Forum Innowacji. Odnotowano 70 zgłoszeń. Konkurs jest organizowany przez TARR S.A. oraz Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Odnosząc się do działalności TARR S.A. w zakresie wsparcia rozwoju gospodarczego, należy wspomnieć także inwestycję polegającą na stworzeniu atrakcyjnego obszaru do prowadzenia działalności gospodarczej, efektem którego będzie powstanie nowych miejsc pracy. Projekt **rozbudowy Toruńskiego Parku Technologicznego dotyczył budowy infrastruktury na nieruchomości gruntowej położonej w Toruniu przy ul. Andersa**". W wyniku realizacji projektu przygotowano teren inwestycyjny dla podmiotów gospodarczych o różnym profilu (obiekty usługowo-produkcyjne, magazynowe, co przewiduje „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego”) na 33 wydzielonych działkach o łącznej powierzchni 16,83 ha. Zadanie było realizowane w okresie 01.05.2017 – 31.09.2019 i zostało wykonane w 100%. Realizatorem inwestycji była Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

PROMOCJA GOSPODARCZA WOJEWÓDZTWA

Poza scharakteryzowanymi wcześniej projektami, mającymi na celu rozwój różnych aspektów aktywności gospodarczej, w których uwzględniany jest także aspekt promocji gospodarcze województwa (zwłaszcza projekty związane z udziałami w targach), Województwo realizuje projekt ściśle dedykowany promocji gospodarczej. Jest to projekt "Kujawy+Pomorze - promocja potencjału gospodarczego regionu".

"**Kujawy+Pomorze** - promocja potencjału gospodarczego regionu". Celem projektu jest zwiększenie poziomu handlu zagranicznego w kontekście podmiotów z sektora MŚP. Działania promocyjne i negocjacje z potencjalnymi partnerami umożliwią zrealizowanie założonego celu. Atrakcyjna oferta inwestycyjna oraz innowacyjna forma jej promocji przyczynią się do pozyskania inwestorów, którzy zainwestują kapitał i ulokują swoją działalność produkcyjną w województwie kujawsko-pomorskim. Ponadto projekt ma na celu zwiększenie potencjału regionalnej gospodarki tak, aby efektywnie konkurowała na rynkach międzynarodowych.

W ramach realizacji projektu w 2019 r.:

- zorganizowano Targi Gęsinowe, wydarzenie adresowane do międzynarodowej branży przetwórców mięsa i pierza. Targi są połączone z organizacją giełdy kooperacyjnej,
- przeprowadzono kampanię promocyjną adresowaną do przedsiębiorstw w liniach lotniczych. Kampania ma na celu promocję Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Miasta Bydgoszczy oraz Miasta Torunia w liniach lotniczych oraz na międzynarodowych trasach lotniczych. Nośniki promocyjne, które są wykorzystywane podczas trwania kampanii to m. in.: ulotki, mailing, reklama na kadłubach dwóch samolotów oraz reklama na stronie internetowej przewoźnika,
- prowadzona była kampania w prasie i telewizji pozwalająca dotrzeć do szerszego grona odbiorców,
- zorganizowano warsztaty promocyjne dla przedsiębiorców oraz osób zajmujących się promocją w JST,
- zorganizowano dyplomatyczne otwarcie roku 2019, jest to coroczne wydarzenie organizowane przez **Krajową Izbę Gospodarczą** dla przedstawicieli JST, dyplomatów, przedsiębiorców oraz NGO, na którym omawiane są kierunki działania na kolejny rok.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA SŁUŻĄCA ROZWOJOWI GOSPODARCZEMU

Województwo bierze aktywny udział w projektach międzynarodowych realizowanych w ramach **Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT)**, współpracując z około setką partnerów zlokalizowanych w krajach Unii Europejskiej. Podkreślić należy, że Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego zaangażowany jest w realizację projektów Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz projektów w ramach programów Komisji Europejskiej już od 2004 roku. Od tej pory zrealizowano 16 tego typu wieloletnich przedsięwzięć, natomiast w trakcie wdrażania pozostaje obecnie 8 projektów, przede wszystkim z programów:

Interreg Region Morza Bałtyckiego, Interreg Europa Środkowa oraz Interreg Europa. Jednostką odpowiedzialną za proces przygotowania oraz koordynację projektów międzynarodowych jest Wydział Europejskiej Współpracy Terytorialnej, funkcjonujący w strukturze Departamentu Planowania Strategicznego i Rozwoju Gospodarczego, natomiast za merytoryczne prowadzenie projektów, w zależności od tematyki, odpowiadają właściwe departamenty urzędu, wskazane przez Zarząd Województwa. W ramach prowadzonych prac projektowych w roku 2019, bezpośrednio w działania angażowało się 28 pracowników UMWKP z pięciu departamentów (wynagrodzenia tych pracowników współfinansowane były ze środków Interreg). Główną rolą projektów międzynarodowych jest poznanie uwarunkowań i zebranie doświadczeń partnerów zagranicznych oraz przygotowanie wdrożenia konkretnych przedsięwzięć w ramach realizacji polityki regionalnej. W przypadku nie każdego projektu można mówić o uzyskaniu bezpośrednich, materialnych korzyści (choć istotna część projektów osiąga takie efekty) – ale zdobycie know-how w zagadnieniach leżących w obszarze zainteresowania polityki regionalnej oraz poprawa umiejętności pracowników uczestniczących w projektach, są ewidentnymi korzyściami o charakterze długofalowym, wpływającymi na poprawę efektywności i skuteczności polityki regionalnej zarówno w sferze kreowania koncepcji rozwoju, jak i bieżącego zarządzania województwa. Niektóre projekty (jak te związane z gospodarką wodną i zagospodarowaniem transportowym rzek) pozwalają propagować idee i zyskiwać szerszą akceptację dla działań, które w polityce województwa są postrzegane jako faktyczne lub potencjalne bieguny rozwoju – ma tu więc miejsce realizacja interesów województwa na jeszcze innego rodzaju płaszczyźnie. Podkreślić należy że oprócz wymiernych korzyści (pozyskiwania wyników prac prowadzonych w ramach projektów oraz finansowania pracy pracowników departamentów), szczególnie dużą korzyścią jest możliwość podnoszenia kwalifikacji i umiejętności kadry, pozyskiwanie wiedzy i doświadczeń od partnerów z zagranicy, czy też budowanie pozytywnego wizerunku regionu i jego promocja w Europie.

W projektach uczestniczą także przedstawiciele jednostek budżetowych samorządu województwa oraz instytucji zewnętrznych (samorządy, uczelnie, instytucje otoczenia biznesu itp.) – są oni także beneficjentami projektów. W miarę możliwości w projektach uczestniczą także Radni Województwa (zwłaszcza poprzez udział w posiedzeniach zespołów merytorycznych poszczególnych projektów).

Bardzo ważnym atutem udziału w tych projektach jest wysoki wskaźnik dofinansowania – dzięki czemu możliwe jest uzyskanie konkretnych korzyści, podczas gdy w warunkach konieczności samodzielnego finansowania prac wysokość nakładów mogłaby być przeszkodą do ich podjęcia lub powodowałaby znaczące ograniczenie zakresu prac, względnie wymuszałyby konieczność angażowania własnego potencjału kadrowego – projekty zaś umożliwiają wykonywanie części prac analitycznych i koncepcyjnych przez ekspertów zewnętrznych:

- **Projekt EMMA Extension (Interreg BSR)**

Głównym celem projektu EMMA Extension jest zwiększenie świadomości uczestników rynku przewozowego oraz decydentów nt. możliwości oraz korzyści wynikających z transportu drogami śródlądowymi. Projekt powinien dowieść konkurencyjnej pozycji transportu wodnego, opartej na redukcji kosztów przewozu towarów, zastosowaniu nowoczesnych i przyjaznych środowisku rozwiązań w infrastrukturze oraz nowych jednostkach pływających, dostosowanych do warunków żeglugowych.

Projekt wpisuje się więc bezpośrednio w zagadnienie rozwój transportu wodnego – są to działania, o które Województwo Kujawsko-Pomorskie zabiega bardzo intensywnie od kilkunastu lat, ponieważ doprowadzenie do użegłownienia Wisły spowodowałoby szereg korzyści ekonomicznych dla Województwa i znacząco podniosło jego poziom konkurencyjności. Na wniosek lidera projektu EMMA w 2019 r. podjęte zostały działania zmierzające do kontynuacji działań rozpoczętych w projekcie w formie projektu o charakterze wdrożeniowym. Ostatecznie kontynuacja projektu została zaakceptowana i od sierpnia 2019 r. Województwo Kujawsko-Pomorskie przystąpiło do realizacji nowego projektu pod nazwą EMMA Extension. Do współpracy przez lidera projektu „zaproszeni” zostali wybrani partnerzy z wszystkich krajów biorących dotąd udział w projekcie głównym. Spośród polskich partnerów (dotychczas było ich 4) do dalszej współpracy zaproszony został Urząd Żeglugi Śródlądowej w Szczecinie (reprezentujący administrację rządową) oraz Województwo Kujawsko-Pomorskie. Projekt kontynuowany będzie przez blisko dwa lata (2019-2021), a nasze działania obejmą m.in. organizację i promocję dwóch pilotażowych rejsów na MDW E40 i E70 oraz wsparcie pozostałych działań projektowych takich jak: digitalizacja i wzmocnienie usług informacji rzecznej i ruchu statków, a także wspieranie nowych koncepcji logistycznych i działań pilotażowych poprzez lepszą integrację żeglugi śródlądowej i wdrożenie nowych usług. W toku realizacji projektu w roku 2019 samorząd województwa przystąpił do organizacji rejsów zaplanowanych na wiosnę 2020 r.

W projekcie uczestniczy 7 partnerów z 5 krajów z Regionu Morza Bałtyckiego. Czas realizacji projektu: sierpień 2019 – styczeń 2021. Budżet Województwa Kujawsko-Pomorskiego – 113 900 EUR;

- **Projekt EmpInno (Interreg BSR)**

Projekt EmpInno (Zwiększanie znaczenia strategii inteligentnych specjalizacji na rzecz innowacji i rozwoju w średniej wielkości miastach i regionach) dąży do poprawy skuteczności wdrażania

regionalnych strategii innowacji, w tym realizacji założeń wynikających ze strategii dla inteligentnych specjalizacji (RIS3). W 2019 roku odbyły się dwie konferencje w ramach projektu. W styczniu 2019 miało miejsce ostatnie robocze spotkanie partnerów projektu, natomiast w marcu odbyła się konferencja kończąca projekt, na której przedstawiono przebieg wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji, podsumowano realizację szkoleń dla przedsiębiorców i brokerów innowacji oraz zaplanowano przyszłe działania międzynarodowej grupy roboczej, obejmującej specjalizację „żywność”. W projekcie uczestniczy 16 partnerów z 8 krajów z Regionu Morza Bałtyckiego. Założony czas realizacji projektu: maj 2016 – kwiecień 2019. Budżet Województwa Kujawsko-Pomorskiego – 156 750 EUR (671 605 PLN);

- **Projekt NICHE (Interreg Europa)**

Projekt NICHE (Budowanie innowacyjnych łańcuchów wartości w sektorze żywnościowym w regionach), ma na celu poprawę efektywności polityki, które wspierają i ułatwiają funkcjonowanie innowacji w sektorze żywnościowym w regionach, biorących udział w projekcie. Cechą wspólną tych regionów jest duże znaczenie sektora żywnościowego w ich rozwoju społeczno-gospodarczym. Najistotniejszym efektem jaki ma być osiągnięty dzięki udziałowi w projekcie NICHE jest zwiększenie poziomu współpracy między przedsiębiorcami, centrami badań i uniwersytetami. W ramach projektu Województwo Kujawsko-Pomorskie przeprowadziło działania m.in. w zakresie organizacji szkoleń dla przedsiębiorców, wymiany pracowników, wizyt studyjnych, opracowania planu działań z uwzględnieniem dobrych praktyk pochodzących z krajów partnerskich. Ponadto Województwo koordynuje działania promocyjno-informacyjne całego projektu. W latach 2018-2020 Województwo prowadzi monitoring zaplanowanych w planie działań przedsięwzięć. Wśród kluczowych zadań można podkreślić m.in. działania Departamentu Rolnictwa i Geodezji UM takie, jak: rozwój regionalnej marki „Dziedzictwo Kulinarne Kujawy i Pomorze”, rozwój rynku regionalnego żywności wysokiej jakości poprzez udział w konkursach, targach i wystawach, innowacje w sektorze produkcji żywności, czyli działania wspierające współpracę pomiędzy jednostkami naukowymi z regionu i przedsiębiorcami.

W projekcie uczestniczy 7 partnerów z 7 krajów członkowskich Unii Europejskiej. Planowany czas realizacji projektu: kwiecień 2016 – marzec 2020. Budżet Województwa Kujawsko-Pomorskiego – 140 587 EUR (540 781 PLN);

- **Projekt SURFACE (Interreg Europa Środkowa)**

Projekt Surface (Sojusz miast Europy Środkowej na rzecz ponownego użycia produktów) – realizowany w ramach Programu INTERREG Europa Środkowa, ma na celu poprawę zarządzania środowiskowego na funkcjonalnych obszarach miejskich. W wyniku realizacji projektu mają powstać: gminne plany zapobiegania powstawaniu odpadów, warunki ramowe określające powstawanie parków ponownego użycia, parki ponownego użycia w funkcjonalnych obszarach miejskich. W 2019 roku uruchomiono pilotaż z zakresu napraw i ponownego wykorzystania pn. „Kawiarenka Naprawcza Stajnia na Barbarce”. Jest to inicjatywa prowadzona przez Stowarzyszenie Tilia na zlecenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Głównym celem działania Kawiarenki to naprawa i ponowne wykorzystanie przedmiotów codziennego użytku. Ponadto w 2019 roku do działań projektowych przyłączyło się Miasto Bydgoszcz, jako partner wspierający ideę ponownego wykorzystania (tzw. partner twinningowy).

W projekcie uczestniczy 10 partnerów z 9 krajów członkowskich Unii Europejskiej. Planowany czas realizacji projektu: czerwiec 2017 – maj 2020. Budżet Województwa Kujawsko-Pomorskiego – 180 895 EUR (763 665 PLN);

- **Projekt Digitourism (Interreg Europa)**

Projekt Digitourism służy usprawnieniu polityki regionów partnerskich, wspierając innowacyjne zastosowania rzeczywistości wirtualnej w sektorze turystycznym. W projekcie Digitourism planuje się działania mające na celu wspieranie innowacji w tym konkretnym sektorze. Wykorzystanie nowinek technologicznych może znacząco wesprzeć samorządy w promocji zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz zapewnić przedsiębiorcom w branży turystycznej przewagę w bardzo konkurencyjnym sektorze gospodarki. W roku 2019 działania projektowe to przede wszystkim udział w wizytach studyjnych, podczas których pozyskiwana jest wiedza i doświadczenia, w celu promowania innowacyjnych rozwiązań w wirtualnej i rozszerzonej rzeczywistości stosowanych w sektorze turystyki, przy silnym zaangażowaniu interesariuszy regionalnych, działających w obszarze Szlaku Piastowskiego. W projekcie uczestniczy 9 partnerów z 8 krajów członkowskich Unii Europejskiej. Planowany czas realizacji projektu: czerwiec 2018 – maj 2023. Budżet Województwa Kujawsko-Pomorskiego – 187 725 EUR (789 965 PLN),

- **Projekt Cult-CreaTE (Interreg Europa)**

Projekt Cult-CreaTE (Udział przemysłów kultury i kreatywnych w rozwoju turystyki kulturowej i kreatywnej w Europie) – służy poprawie wdrażania polityki i programów rozwoju regionalnego, w szczególności programów na rzecz inwestycji i wzrostu zatrudnienia, wspierających małe i średnie przedsiębiorstwa. Cel podstawowy to upowszechnienie turystyki kreatywnej i kulturalnej, uznawanej

za nową generację branży turystycznej, która angażuje samych turystów i mieszkańców do aktywnego współtworzenia produktów turystycznych. Wymiana doświadczeń oraz wspieranie zrównoważonego rozwoju branży turystycznej pomiędzy uczestnikami projektu, pozwoli w pełni wykorzystać potencjał obszarów atrakcyjnych dla podróżujących. Obszarem docelowym działań projektu będzie kujawsko-pomorski odcinek Szlaku Piastowskiego. W 2019 roku działania skupiły się głównie na: wyłonieniu wykonawcy koncepcji strategii komunikacji dla Szlaku Piastowskiego, udział w wizytach studyjnych i spotkaniach partnerów projektu, gdzie prezentowano dobre praktyki z zakresu turystyki kreatywnej i kulturalnej przy aktywnym udziale regionalnych interesariuszy ściśle związanych ze Szlakiem Piastowskim.

W projekcie uczestniczy 9 partnerów z 9 krajów członkowskich Unii Europejskiej. Planowany czas realizacji projektu: czerwiec 2018 – grudzień 2022. Budżet Województwa Kujawsko-Pomorskiego – 184 500 EUR (805 853 PLN);

- **Projekt ThreeT (Interreg Europa)**

Projekt Thematic Trail Trigger (ThreeT) (Ścieżki tematyczne promujące ekoturystykę) ma na celu rozwój ekoturystyki i popularyzację miejsc z walorami dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Poprzez tworzenie ścieżek tematycznych lub rozwój już istniejących, zwiększa się atrakcyjność turystyczną danych obiektów i terenów, mniej popularnych lub nieznanymi z powodu ograniczonej dostępności lub braku odpowiedniej polityki informacyjnej. W roku 2019 w ramach projektu ThreeT podjęte zostały działania mające na celu współpracę na rzecz uporządkowania ruchu turystycznego na obszarach chronionych. Podczas konsultacji zaproponowano plan działań, który w przyszłości powinien się stać podstawą do realizacji następujących inwestycji:

1. Budowa systemu koordynacji i informacji o przedsięwzięciach dla rowerzystów: „sejmik rowerowy województwa” (przede wszystkim JST, NGO) – wymiana informacji, konsultacje i przyjęcie wspólnych standardów, wymiana doświadczeń,
2. Inkubator produktów rowerowych (pętle, centra rowerowe, single track, pump track) – pilotaż na jednym z obszarów – stworzenie produktu dla turystów pieszych i rowerowych.

W roku 2019 r. przedstawiciele parków krajobrazowych, zaangażowanych w działania projektowe, uczestniczyli w wizytach studyjnych w 7 krajach partnerskich. Podczas tych wizyt prezentowane były dobre praktyki, mogące stać się inspiracją do działań podejmowanych w krajach macierzystych. W województwie kujawsko-pomorskim odbyła się również wizyta studyjna, która była okazją do zaprezentowania ciekawych projektów realizowanych w naszym województwie.

W projekcie uczestniczy 9 partnerów z 8 krajów członkowskich Unii Europejskiej. Planowany czas realizacji projektu: czerwiec 2018 – listopad 2022. Budżet Województwa Kujawsko-Pomorskiego – 186 276 EUR (824 624 PLN);

- **Projekt ECO-CICLE (Interreg Europa)**

Projekt ECO-CICLE (Europejska sieć na rzecz promocji turystyki rowerowej na obszarach cennych przyrodniczo) ma na celu poprawę lokalnych i regionalnych polityk promocji turystyki rowerowej na obszarach o dużej wartości przyrodniczej. W ramach partnerstwa planowane jest między innymi rozwijanie turystyki rowerowej, jako najlepszego sposobu promocji zrównoważonego rozwoju na obszarach cennych przyrodniczo oraz przeniesienie modelu zrównoważonej mobilności na obszary słabiej zurbanizowane. W województwie kujawsko-pomorskim rezultatem projektu będzie opracowanie programu modyfikacji sieci rowerowych szlaków turystycznych, w tym dokonanie audytu Wiślanej Trasy Rowerowej, zakładającego optymalne wykorzystanie potencjału przyrodniczego tych terenów dla poprawy ich rozwoju gospodarczego. Program będzie zakładał identyfikację niewykorzystanych obecnie liniowych szlaków rowerowych i tworzenie preferowanych przez turystów szlaków w formie pętli. W 2019 roku w ramach projektu rozpoczęto inwentaryzację istniejącej oraz planowanej infrastruktury dróg i szlaków rowerowych (turystycznych) na podstawie map zebranych z gmin i powiatów województwa. Przeprowadzono również audyt Wiślanej Trasy Rowerowej w województwie kujawsko-pomorskim, czyli analizę obecnego stanu produktu turystycznego z 2010 roku, jakim jest szlak rowerowy. Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzi prace nad opracowaniem koncepcji przebiegu tras EuroVelo 2 i EuroVelo 9 w województwie kujawsko-pomorskim. Jego wykonanie pozwoli określić możliwości budowy i oznakowania tras EuroVelo w regionie w przyszłości (termin realizacji zamówienia styczeń 2020 r.).

W projekcie uczestniczy 7 partnerów z 5 krajów członkowskich Unii Europejskiej. Planowany czas realizacji projektu: czerwiec 2018 – maj 2022. Budżet Województwa Kujawsko-Pomorskiego – 193 100 EUR (812 585 PLN);

- **Projekt COMBINE (Interreg Region Morza Bałtyckiego)**

Projekt COMBINE skupia się na poszczególnych usługach w ramach tzw. transportu kombinowanego i poprawie działań związanych z barierami i wyzwaniem szerszego wykorzystania tego rodzaju usług

w regionie Morza Bałtyckiego. Głównym celem udziału województwa kujawsko-pomorskiego w projekcie jest pogłębiona analiza przyszłego funkcjonowania platformy multimodalnej Bydgoszcz-Solec Kujawski. Województwo zamierza w ramach projektu przeprowadzić m.in. badania potoków transportowych pomiędzy głównymi hubami logistycznymi, w ramach korytarza Bałtyk-Adriatyk, określić zasięg oddziaływania platformy multimodalnej w ramach ostatniej mili transportowej, przeanalizować dostępne technologie przeładunkowe i środki transportu w oparciu o doświadczenia z innych krajów regionu Morza Bałtyckiego, określić potencjalne obszary inwestycyjne będące zapleczem przyszłej platformy oraz zbadać możliwości finansowania przyszłej inwestycji oraz jej utrzymania. W 2019 r. przystąpiono do opracowania Koncepcji ostatniej mili dla Platformy multimodalnej Bydgoszcz-Solec Kujawski, jak wspierane są działania analityczne Miasta Bydgoszczy (partnera projektu), które opracowuje analogiczne opracowanie na terenie Bydgoszczy. Przedstawiciele województwa, wraz z ekspertami zewnętrznymi, wzięli udział w wizycie studyjnej w śródlądowym porcie w Magdeburgu (Niemcy) oraz w terminalu firmy BASF w Ludwigshafen (Niemcy). W projekcie uczestniczy 13 partnerów z 8 krajów członkowskich Unii Europejskiej. Planowany czas realizacji projektu: styczeń 2019 – czerwiec 2021. Budżet województwa kujawsko-pomorskiego – 145 550 EUR (619 300 PLN).

4.2 Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Dostępność i spójność

W *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* w ramach celu strategicznego „Dostępność i spójność” wyznacza się następujące kierunki działań, służące jego realizacji:

1. Zapewnienie dostępności zewnętrznej województwa za pomocą dróg krajowych i wojewódzkich
2. Zapewnienie skomunikowania węzłów dróg ekspresowych i autostrady A1 z siecią dróg niższych kategorii
3. Realizacja regionalnego systemu transportu publicznego „60/90” dla zapewnienia spójności wewnętrznej województwa
4. Rozwój zintegrowanego systemu transportu publicznego w obszarze metropolitalnym
5. Rozwój sieci drogowych o podstawowym znaczeniu dla spójności wewnętrznej województwa
6. Tworzenie warunków dla budowy i modernizacji dróg lokalnych
7. Usprawnienie systemów transportowych największych miast i obszarów podmiejskich Bydgoszczy-Torunia, Włocławka, Grudziądzka i Inowrocławia.
8. Budowa obwodnic miejscowości w przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich
9. Poprawa dostępności kolejowej województwa w transporcie pasażerskim i towarowym
10. Poprawa infrastruktury stacji i przystanków kolejowych dla zdolności przeładunkowych
11. Poprawa infrastruktury stacji i przystanków kolejowych dla obsługi pasażerskiej oraz rozwój ich zdolności do pełnienia roli węzłów multimodalnych w transporcie pasażerskim
12. Rozwój Portu Lotniczego w Bydgoszczy
13. Wsparcie inicjatyw na rzecz rozwoju małych lotnisk dla celów biznesowych, sportowych, turystycznych w zakresie rozbudowy bazy noclegowej, szkoleniowej, hangarowej, sprzętowej
14. Rewitalizacja dróg wodnych dla celów transportowych i turystycznych
15. Budowa zintegrowanego systemu towarowego transportu multimodalnego
16. Rozwój sieci dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych o znaczeniu transportowym

Bezpośrednia działalność Zarządu Województwa w dziedzinie dostępności i spójności ogranicza się przede wszystkim do trzech rodzajów działań: inwestycji na sieci dróg wojewódzkich, prowadzenia transportu oraz funkcjonowania Portu Lotniczego w Bydgoszczy, w którym Województwo Kujawsko-Pomorskie posiada większościowe udziały. Ponadto w ramach uruchamiania działań w ramach RPO WKP 2014-2020, Zarząd Województwa stwarza innym gestorom sieci transportowych warunki dla ich rozwoju – dotyczy to na przykład realizacji dróg rowerowych.

INFRASTRUKTURA DROGOWA

Województwo kujawsko-pomorskie posiada w zarządzie 1693,475 km dróg wojewódzkich (stan na dzień 31.12.2019 r.), z czego w stanie dobrym (A) jest 404,714 km dróg, a w stanie zadowalającym (B) 336,157 km dróg, co stanowi 44% ogółu dróg. Inwestycje na sieci dróg są prowadzone w oparciu o *Kujawsko-pomorski plan spójności komunikacji drogowej i kolejowej na lata 2014-2020* przyjęty uchwałą Nr 30/1167/16 Zarządu Województwa. Jego zadaniem jest realizacja celów ww. Planu w zakresie infrastrukturalnym – infrastruktury drogowej, kolejowej oraz pasażerskiej infrastruktury dostępu do sieci transportowej w aspekcie publicznego transportu zbiorowego. Podobnie jak inne regiony, Kujawsko-Pomorskie posiada także dokument, który w założeniu formułować ma zasady funkcjonowania transportu publicznego. *Plan zrównoważonego rozwoju*

publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjęty uchwałą nr LIII/814/14 Sejmiku Województwa z dnia 29 września 2014 r. Określa on ogólne założenia i ramy organizacyjne funkcjonowania publicznego transportu zbiorowego do roku 2025, realizującego wojewódzkie przewozy pasażerskie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego oraz główne cele i kierunki jego rozwoju.

W 2019 roku, na podstawie uchwały Sejmiku Województwa nr XLII/721/18 z dnia 19 marca 2018 r., powstała spółka Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego: Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Regionalne Sp. z o.o. Jej celem jest prowadzenie inwestycji infrastrukturalnych. W ramach „Programu modernizacji dróg wojewódzkich z grupy III Kujawsko-Pomorskiego planu spójności drogowej i kolejowej 2014-2020 – etap I” KPIR Sp. z o. o. zaangażowała się w realizację programu modernizacji dróg wojewódzkich. Uchwałą Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego zatwierdzony został ostateczny zakres prac dla dwóch inwestycji drogowych, które będą realizowane przez spółkę. Spółka na koniec grudnia 2019 r. była w gotowości operacyjnej do przeprowadzenia dwóch postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na modernizację dróg wojewódzkich: nr 246 (Paterek – Dąbrowa Biskupia na odcinku Rojewo – Płonkówko od km 59+344 do km 63+500; L = 4,156 km) i nr 544 (Brodnica – Lidzbark na odcinku od km 2+100 do km 13+310; L=11,022 km), dla których realizacji niezbędne jest zawarcie z Województwem umowy powierzenia oraz porozumienia z udziałowcem. Dokumenty te są aktualnie przedmiotem opiniowania przez Województwo. Spółka zweryfikowała poprawność dokumentacji projektowej, przygotowano kompletną dokumentację przetargową. Zakresy poszczególnych zadań przygotowane zostały przy współpracy z ZDW w Bydgoszczy oraz z Departamentem Infrastruktury i Transportu Urzędu Marszałkowskiego.

Uroczyste otwarcie zmodernizowanej drogi wojewódzkiej nr 240, fot. Filip Kowalkowski

Inwestycje drogowe prowadzone przez Województwo Kujawsko-Pomorskie, **zakończone** w roku 2019:

W ramach odnowy dróg:

- przebudowa DW562 Szpetal Górny - Dobrzyń n. Wisłą - Płock odc. od km 18+460 do km 19+400 w m. Dobrzyń n. Wisłą – 0,94 km,
- przebudowa DW557 Rypin - Lipno w m. Rypin ul. Lipnowska od km 0+004 do km 0+090 bez budowy sygnalizacji świetlnej w obrębie skrzyżowania z droga woj. Nr 534 – 0,086 km,
- przebudowa istniejącego rowu przydrożnego przy ul. Toruńskiej polegająca na zabudowie rowu przydrożnego DW569 ul. Toruńska Golub-Dobrzyń od km 0+821 do km 0+896 – 0,075 km,
- przebudowa DW240 Chojnice-Świecie m. Tuchola ul. Nowodworskiego i Główna poprzez remont nawierzchni od km 22+345 do km 23+190 – 0,845 km,
- przebudowa DW240 Chojnice-Świecie m. Tuchola poprzez remont nawierzchni od km 21+128 do km 22+118 – 0,99 km,

- przebudowa skrzyżowania DW534 Grudziądz - Rypin z DW569 Golub-Dobrzyń i ul. Zamkowa w m. Golub-Dobrzyń – 0,304 km,
- przebudowa DW552 od km 4+491 do km 5+489 w m. Lulkowo – 0,998 km,
- przebudowa DW552 od km 4+101 do km 4+401 w m. Lulkowo – 0,3 km,
- przebudowa DW551 Strzyżawa-Wąbrzeźno polegająca na remoncie zatok autobusowych w m. Nowy Dwór – 0,134 km.

W ramach powierzchniowego utrwalenia nawierzchni:

- Ułożenie cienkiej warstwy na zimno typu "Slurry Seal" z mieszanki emulsyjnej nawierzchni DW548 Stolno-Wąbrzeźno-Niedźwiedź-Pląchoty, odc. Niedźwiedź-Pląchoty od km 32+700 do km 33+900 – 1,2 km,
- Ułożenie cienkiej warstwy na zimno z mieszanki emulsyjnej typu "Slurry Seal" na nawierzchni DW242 Więcbork-Falmerowo na odc. Więcbork-Runowo od km 0+150 do km 1+690 – 1,54 km,
- Powierzchniowe utrwalenie nawierzchni na DW246 Paterek - Dąbrowa Biskupia, odc. Rucewko-Złotniki Kuj. od km 49+125 do km 51+325 – 2,2 km,
- Ułożenie cienkiej warstwy na zimno z mieszanki emulsyjnej typu "Slurry Seal" na nawierzchni DW256 Strzelce Dolne-Bydgoszcz od km 7+490 do km 11+290 - 3,8 km,
- Ułożenie cienkiej warstwy na zimno z mieszanki emulsyjnej typu "Slurry Seal" na nawierzchni DW273 odc. Mała Nieszawka od km 5+130 do km 5+950 – 0,82 km,
- Ułożenie cienkiej warstwy na zimno z mieszanki emulsyjnej na nawierzchni DW562 Szpetal G.-Dobrzyń n.Wisłą-Płock odc. Dobrzyń n.Wisłą - Lenie Wielkie od km 19+400 do km 20+400 i DW541 Sierpc - Tłuchowo - Dobrzyń n.Wisłą w m. Lenie Wielkie od km 122+100 do km 122+768 – 0,668 km.

W ramach modernizacji dróg grupy III:

- Rozbudowy DW546 na odcinku od km 10+791,00 do km 13+103,20 od Bierzgłowa (przystanek PKS) do Łubianki (skrzyżowanie z DW553) – 2,312 km,
- Przebudowa DW558 Lipno-Dyblin na odc. Kłokock – Wielgie od km 5+238 do km 12+947, dł. 7,709 km – 7,709 km,
- Przebudowa DW554 Orzechowo – Sierakowo – Kowalewo Pomorskie – Golub Dobrzyń – Kikół od km 7+700 do km 17+350 – 9,650 km,

Zadania RPO WK-P:

- Rozbudowa DW240 Chojnice – Świecie od km 23+190 do km 36+817 i od km 62+877 do km 65+718 tj. 16,5 km, 1 obwodnica.

Inwestycje drogowe prowadzone przez Województwo Kujawsko-Pomorskie, **kontynuowane** w roku 2019:

W ramach modernizacji dróg:

- „Rozbudowa odcinka DW223 – ulicy Szubińskiej w Białych Błotach na odcinku od km 3+200 do km 3+900 (w tym budowa ronda w ciągu drogi wojewódzkiej stanowiącego połączenie komunikacyjne drogi powiatowej nr 1537C relacji Trzciniec – Ciele -Kruszyn Krajeński oraz drogi gminnej na Miedzyń) wraz z jego odwodnieniem i oświetleniem oraz przebudową pozostałych sieci kolidujących z ww. inwestycją) - realizacja na poziomie 40%.

Zadania RPO WK-P:

- Rozbudowa DW251 Kaliska – Inowrocław na odcinku od km 19+649 (od granicy województwa kujawsko-pomorskiego) do km 34+200 oraz od km 34+590,30 do km 35+290 wraz z przebudową mostu na rz. Gąsawka w miejscowości Żnin - zaawansowana faza realizacji,
- Rozbudowa DW548 Stolno – Wąbrzeźno od km 0+005 do km 29+619 z wyłączeniem węzła autostradowego w m. Lisewo od km 14+144 do km 15+146 - inwestycja została zrealizowana na poziomie 30%, budowa wstrzymana 04.2019 - odstąpienie od umowy z winy wykonawcy,
- Przebudowa wraz z rozbudową DW265 Brześć Kujawski – Gostynin od km 0+003 do km 19+117 – zaawansowana faza realizacji,
- Przebudowa i rozbudowa DW255 Pakość – Strzelno od km 0+005 do km 21+910. Etap I – Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 255 na odcinku od km 0+005 do km 2+220, dł. 2,215 km - zaawansowana faza realizacji,
- Przebudowa i rozbudowa DW559 na odcinku Lipno-Kamień Kotowy – granica województwa - zrealizowano roboty w 100% na odcinku od km 18+740 do km 23+593,47, tj. 4,853 km. Do wykonania został odcinek 17,24 km, tj. od km 1+500 do km 18+740. Przeprowadzono nowe postępowanie przetargowe na wyłonienie nowego Wykonawcy robót. Aktualnie badane są złożone oferty.

Opracowanie dokumentacji projektowych:

- W roku 2019 uzyskano dokumentacje projektowe na przebudowę i rozbudowę dróg wojewódzkich o łącznej długości 179 km. W trakcie opracowania (nieukończone w 2019 r.) znajdowały się dokumentacje na przebudowę i rozbudowę 51 km dróg wojewódzkich.

W trakcie realizacji inwestycji podejmowano szereg decyzji związanych ze zmianą zakresu robót jak i wprowadzeniem materiałów i technologii zamiennych. W zbyt dużej skali pojawiły się problemy związane z gestorami sieci w pasie drogowym. Firmy wykonawcze nie posiadają zdolności organizacyjnych oraz płynności. Opóźnienia w realizacji inwestycji na większości zadań przekraczają 12 miesięcy przy jednoczesnym wzroście kosztów.

Dodatkowo w rozdziale dotyczącym rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa przedstawiono informację o działaniach na drogach lokalnych – istotnych dla prowadzenia gospodarki rolnej.

Inwestycje w zakresie **dróg rowerowych** w roku 2019:

- w ramach ograniczenie emisji spalin poprzez rozbudowę sieci dróg rowerowych, znajdujących się w koncepcji rozwoju systemu transportu Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego, opracowywano dokumentację dla:
 - części nr 1 – Nawra- Kończewice- Chełmża- Zalesie- Kielbasin- Mlewo- Mlewiec- Srebrniki- Sierakowo w ciągu DW551, DW649, DW554,
 - część nr 2 – Złotoria – Nowa Wieś – Lubicz Górny – w ciągu DW657
 - oraz dwukrotnie ogłaszano przetarg na roboty budowlane dla: część nr 3 – Toruń – Mała Nieszawka – Cierpice w ciągu DW273,
- ponadto trwały prace związane z budową ciągu pieszo-rowerowego na całym odcinku rozbudowy DW265 Brześć Kujawski – Gostynin od km 0+003 do km 19+117, na obszarze następujących gmin: Brześć Kujawski, Włocławek, Kowal oraz gminy miejskiej Kowal.

PRZEWOZY PASAŻERSKIE

Działania Województwa jako organizatora publicznego transportu zbiorowego w przewozach wojewódzkich - prowadzone w roku 2019 w zakresie kolejowych przewozów pasażerskich:

- w 2019 r. kolejowe przewozy pasażerskie realizowane były na 11 liniach komunikacyjnych (numeracja wg Sieciowego Rozkładu Jazdy Pociągów):
 - 405 Inowrocław – Toruń – Iława Główna – Olsztyn Główny
 - 410 Sierpc – Lipno – Toruń Główny
 - 415 Toruń Główny – Grudziądz – Malbork
 - 416 Chełmża – Unisław Pomorski – Bydgoszcz Główna
 - 420 Kutno – Włocławek – Toruń Główny – Bydgoszcz Główna
 - 424 Wierzchucin – Lipowa Tucholska – Czersk
 - 425 Bydgoszcz Główna – Piła Główna
 - 429 Laskowice Pomorskie – Osie – Czersk
 - 430 Poznań Główny – Inowrocław – Bydgoszcz Główna – Gdynia Główna
 - 431 Bydgoszcz Główna – Wierzchucin – Tuchola – Chojnice
 - 431a Brodnica – Jabłonowo Pomorskie – Grudziądz – Laskowice Pomorskie – Wierzchucin
- usługi przewozowe świadczyło dwóch operatorów kolejowych Arriva RP sp. z o.o. wykonująca przewozy na liniach niezelektryfikowanych i „Przewozy Regionalne” sp. z o.o. na liniach zelektryfikowanych. Ponadto, na mocy uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko Pomorskiego nr VI/135/15 z 24 kwietnia 2015 r. w sprawie powierzenia Województwu Pomorskiemu prowadzenia zadania Województwa Kujawsko-Pomorskiego w zakresie organizowania publicznego transportu zbiorowego, Województwu Pomorskiemu powierzono realizację zadania świadczenia usług przewozowych na linii kolejowej nr 207 na odcinku Grudziądz – granica województw,
- w rozkładzie jazdy 2018/2019 łącznie wykonana praca eksploatacyjna wyniosła 5 936 643,539 tzw. „pociągokilometrów”, co stanowi wzrost o 3,6% w stosunku do poprzedniego rozkładu,
- łącznie w rozkładzie jazdy 2018/2019 uruchomiono 94 938 pociągów, co stanowi 99,62% założonego planu. Za nieuruchomione pociągi wprowadzona była komunikacja zastępcza,
- w 2019 r. park taborowy województwa wynosił 28 pojazdów (nie dokonano nowych zakupów),
- w 2019 roku uruchomiono nowe połączenie kolejowe na trasie Grudziądz – Toruń Główny. Poza tym oferta przewozowa nie uległa zmianie.

Działania Województwa jako organizatora publicznego transportu zbiorowego w przewozach wojewódzkich - prowadzone w roku 2019 w zakresie przewozów autobusowych:

- *finansowanie dopłat.* W 2019 roku województwo kujawsko-pomorskie otrzymało z budżetu państwa kwotę 36 975 000 zł na realizację zadania zleconego, tj. na finansowania dopłat do ustawowych ulg przy sprzedaży biletów w pozamiejskiej komunikacji autobusowej. Umowy, określające zasady finansowania dopłat, zawarte zostały z 45 przewoźnikami, z czego 5 przewoźników zawarło taką umowę po raz pierwszy,
- *zezwolenia na wykonywanie przewozów regularnych osób w krajowym transporcie drogowym.* Przewozy regularne osób w krajowym transporcie drogowym realizowane były, na podstawie zezwoleń, przez 29 przewoźników. Na dzień 31 grudnia 2019 r. ważnych było 313 zezwoleń, w tym 96 wykraczających poza granice województwa. W stosunku do grudnia 2018 r. nastąpił spadek liczby zezwoleń o 52, spowodowany zmniejszającą się liczbą pasażerów, co w efekcie wpływało na rentowność linii, ale również problemami z zatrudnieniem kierowców autobusów oraz likwidacją kilku oddziałów jednego z przewoźników, który w 2020 roku świadczyć będzie usługi przewozowe głównie w województwie kujawsko-pomorskim. Oprócz przewozów regularnych realizowane są także przewozy regularne specjalne, tj. przeznaczone dla określonych grup pasażerów, np. uczniów danej placówki oświatowej lub pracowników dojeżdżających do miejsca zatrudnienia. W dniu 31 grudnia 2019 r. ważnych było 59 zezwoleń na tzw. „przewozy zamknięte”,
- *wydane decyzje i postanowienia.* Łącznie w 2019 roku Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego wydał 276 decyzji w zakresie wydania/zmiany/wygaśnięcia zezwoleń regularnych i regularnych specjalnych oraz 61 postanowień uzgadniających przebieg linii komunikacyjnych realizowanych na podstawie zezwoleń wydanych przez innych marszałków,
- *realizacja Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego.* Plan transportowy zakłada realizację 45 linii autobusowych, tj. 22 normalnych i 23 uzupełniających – 4 z linii uzupełniających w 2019 roku nie były realizowane na całej długości, tj. Kamień Krajeński-Szubin (realizowana była na odcinku Kamień Krajeński-Nakło nad Notecią) oraz Piotrków Kujawski-Lubień Kujawski (realizowana była na odcinku Włocławek-Lubień Kujawski), linia Świecie-Śliwice (realizowana była na odcinku Świecie-Łążek), linia Bydgoszcz-Chelmża (realizowana była na odcinku Bydgoszcz-Dąbrowa Chelmińska),
- *fundusz rozwoju przewozów autobusowych.* W 2019 r. przyjęto ustawę o utworzeniu *Funduszu rozwoju przewozów autobusowych* o charakterze użyteczności publicznej, której celem jest umożliwienie finansowania przez samorządy terytorialne zlikwidowanych połączeń komunikacyjnych, poprzez dopłatę Wojewody z ww. Funduszu 1 zł do 1 wozokilometra, oraz pokrycie co najmniej 10% kwoty deficytu z budżetu właściwej jednostki samorządu terytorialnego, będącej organizatorem przewozów. W praktyce takie rozwiązanie nie przyniosło oczekiwanego rezultatu. Na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego 5 powiatów (mogileński, rypiński, sępoleński, świecki i tucholski), 4 gminy (Gostycyn, Łubianka, Mogilno, Sicienko) oraz województwo stały się organizatorami transportu poprzez zawarcie umów z operatorami na świadczenie usług użyteczności publicznej na 55 liniach komunikacyjnych. Województwo kujawsko-pomorskie zawarło umowę bezpośredniego powierzenia przewozów na 18 liniach, które przewoźnik zamierzał zlikwidować ze względu na ich nierentowność. Umowa trwała w okresie listopad-grudzień 2019 roku. Wspomniane 18 linii dotyczy przede wszystkim relacji w południowo-zachodniej i środkowo-wschodniej części województwa. Większość rozpoczyna się, kończy lub biegnie przez Mogilno lub Rypin. Zapewniają one dostępność z miast powiatowych do następujących miejscowości gminnych: Barcin, Dąbrowa, Gąsawa, Janikowo, Jeziora Wielkie, Strzelno, Świeciebnia. Zwłaszcza w przypadku powiatu mogileńskiego zaprzestanie transportu autobusowego oznaczałoby bardzo znaczące ograniczenie obsługi sąsiednich gmin,
- od listopada 2019 roku Spółka Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy S.A., nadzorowana przez Zarząd Województwa, została operatorem na 18 liniach w ramach wojewódzkich przewozów autobusowych. W ciągu 2 miesięcy w ramach realizowanego zadania Spółka przejechała łącznie 55 860 wzm i przewiozła 21 284 pasażerów.

PORT LOTNICZY BYDGOSZCZ

Województwo Kujawsko-Pomorskie jest największym z 13 współwłaścicieli Portu Lotniczego Bydgoszcz S.A. Posiada ponad 1,8 mln akcji, co daje ponad 71,4% udziału w głosach i kapitale. W 2019 r.:

- Port Lotniczy w Bydgoszczy kontynuował zapoczątkowaną w ubiegłym roku (zamkniętym przekroczeniem liczby 400 tysięcy odprawionych pasażerów) dobrą passę i jest aktualnie liderem wśród krajowych lotnisk tej klasy jeśli chodzi o przyrost liczby podróżnych. W 2019 r. port odprawił 425 230

pasażerów, to wzrost o 2,9 % wobec wyniku z 2018 roku. Rekordowa była również liczba lądowań i startów, 11 134 operacje oznacza 27% więcej niż w roku 2018,

- w październiku uruchomiono regularne bezpośrednie loty z Bydgoszczy do Warszawy i z Warszawy do Bydgoszczy, obsługiwane przez maszyny przewoźnika lotniczego PLL LOT, które cieszą się dużym i stale rosnącym powodzeniem. Maszyny LOT-u, zabierające na pokład 70 pasażerów (Bombardier Q400), latają 10 razy w tygodniu na trasie Bydgoszcz-Warszawa i 10 razy na trasie Warszawa-Bydgoszcz. Loty odbywają się codziennie, także w weekendy, samolot potrzebuje na pokonanie tej trasy 50 minut. Portem docelowym w stolicy jest Lotnisko Chopina, największy port lotniczy w kraju, ważny europejski dworzec przesiadkowy i główna baza LOT-u. Rozkład lotów pozwala, by wylatujący z Bydgoszczy mogli kontynuować podróż korzystając z bogatej oferty połączeń do wszystkich krajów Europy, a także Stanów Zjednoczonych i Azji,
- Dzięki nowym połączeniom lotnisko posiada dostęp do dwóch lotnisk hubowych, Ren-Men Frankfurt i Warszawa, co umożliwi pasażerom planowanie podróży do wielu europejskich miast, z wylotem rano i powrotem wieczorem,
- w 2019 r. Port kontynuował dalsze prace obejmujące przebudowę budynku terminala w obszarze części odlotów gdzie zakończono przebudowę przejścia służbowego do postaci docelowej, z wyodrębnieniem samodzielnego ciągu tranzytowego osób uprawnionych do przekroczenia strefy zastrzeżonej bez kontroli. Dzięki powyższemu podwyższono wydajność obsługi Służby Ochrony Lotniska. Poza tym w terminalu uruchomiono nowe powierzchnie komercyjne, jak również zwiększono części dedykowane pracy służb, głównie Straży Granicznej. Powyższe ma służyć poprawie ogólnie pojętego bezpieczeństwa,
- w dalszej kolejności uruchomiono prace projektowe rozbudowy i przebudowy terminala pasażerskiego w obszarze wyjść terminala z przylotów połączonej z modernizacją strefy bagażowni,
- ważnym krokiem jest niewątpliwie rozpoczęcie realizacji przebudowy parkingu, który będzie miał jednokierunkowy układ drogowy, dodatkowe strefy parkingowe, a z punktu widzenia wygody pasażera przede wszystkim nowoczesny system parkingowy połączony ze stroną flash www w nowoczesnym stylu, to tylko niektóre z nowości dla naszych pasażerów. Po wybudowaniu i uruchomieniu parkingu Port Lotniczy Bydgoszcz zyska możliwość operowania danymi z tablic rejestracyjnych pojazdów, które oprócz szeregu ułatwień posłużą skuteczniejszym działaniom marketingowym,
- dokonano również zakupu urządzenia RTG do kontroli bagażu kabinowego oraz urządzenia LEDS do analizy substancji płynnych.

W październiku 2019 r. uruchomiono regularne bezpośrednie loty z Bydgoszczy do Warszawy i z Warszawy do Bydgoszczy, obsługiwane przez zabierające na pokład 70 pasażerów, należące do PLL LOT, samoloty Bombardier Q400, fot. Filip Kowalkowski

INNE ASPEKTY DOTYCZĄCE DOSTĘPNOŚCI I SPÓJNOŚCI

Przeprawa promowa w Solcu Kujawskim. Opracowano dokumentację projektową w ramach przebudowy DW249 dla uruchomienia przeprawy promowej przez Wisłę na wysokości Solca Kujawskiego i Czarnowa. Zakończyła się budowa promu. Prom znajduje się w przygotowaniu do odbioru. Działania podjęte na rzecz rozwoju transportu wodnego i funkcji logistycznej zostały scharakteryzowane w ramach celu Gospodarka i miejsca pracy przy opisie projektu międzynarodowego EMMA.

Działania związane z aktualizacją sieci TENT. 24 kwietnia 2019 r. Komisja Europejska rozpoczęła konsultacje publiczne dotyczące oceny rozwoju Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T). Celem oceny jest analiza postępów wdrażania sieci TEN-T, która odgrywa zasadniczą rolę w zwiększaniu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej między wszystkimi państwami członkowskimi i ich regionami, jak również z terytoriami sąsiadującymi z UE. Konieczność dokonania przeglądu wdrażania sieci TEN-T wynika z art. 54 rozporządzenia UE nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej. Ocena ta związana jest także z przygotowaniem do rewizji TEN-T (weryfikacji linii i relacji składających się na tę sieć).

Do sieci bazowej TEN-T, Województwo Kujawsko-Pomorskie zgłosiło trzy zadania:

- węzeł logistyczny Bydgoszcz,
- międzynarodową Drogę Wodną E40,
- międzynarodową Drogę Wodną E70.

Działania Samorządu Województwa na rzecz wpisania tych zadań do sieci bazowej TEN-T w roku 2019:

- udział w gremiach lobbujących na rzecz rewizji sieci TEN-T: Narodowej Radzie Rozwoju, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu, Komitecie Sterującym ds. Inwestycji na Śródlądowych Drogach Wodnych oraz Stowarzyszeniu Polskich Regionów Korytarza Bałtyk-Adriatyk,
- udział w grupach roboczych ww. Komitetu Sterującego,
- udział w Stowarzyszeniu Polskich Regionów Korytarza Transportowego Bałtyk – Adriatyk,
- udział w zespole eksperckim „*Studium wykonalności dla kompleksowego zagospodarowania dróg wodnych: E-40 dla rzeki Wisły na odcinku od Gdańska do Warszawy, E-40 od Warszawy do granicy Polska – Białoruś (Brześć) oraz E-70 na odcinku od Wisły do Zalewu Wiślanego (Elbląg)*”,
- przygotowanie – w ramach projektu EMMA – „*Studium lokalizacyjnego platformy multimodalnej Bydgoszcz-Solec Kujawski*” (2018, wydruk materiałów w 2019),
- przystąpienie do sporządzenia „*Studium przebiegu MDW E70 na odcinku Odra - Wisła*”,
- udział w 13 Forum Korytarza Bałtyk-Adriatyk, w dniu 17 czerwca 2019 w Brukseli,
- przyjęcie stanowiska Sejmiku Województwa w sprawie rewizji Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T),
- udział w konsultacjach społecznych prowadzonych przez Komisję Europejską w sprawie wytycznych dotyczących Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T),
- podjęcie przez Zarząd Województwa stanowiska w sprawie rewizji Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T),
- sporządzenie projektu stanowiska Konwentu Marszałków w sprawie rewizji Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T),
- udział w konsultacjach społecznych prowadzonych przez Ministerstwo Infrastruktury dotyczących rewizji Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T),
- udział na rzecz MDW E70, w ramach porozumień województw przez które przebiega MDW E40 E70.

Działania związane z planami realizacji kolei dużych prędkości jako komponentu kolejowego Centralnego Portu komunikacyjnego. Centralny Port Komunikacyjny to planowany węzeł przesiadkowy między Warszawą i Łodzią, który zintegruje transport lotniczy, kolejowy i drogowy. W ramach tego projektu w odległości 37 km na zachód od Warszawy, na obszarze ok. 3.000 hektarów zostanie wybudowany Port Lotniczy Solidarność, który w ramach pierwszego etapu będzie w stanie obsługiwać 45 mln pasażerów rocznie. Część kolejowa Programu CPK zakłada budowę 1600 km nowych linii prowadzących z 10 kierunków do Portu Lotniczego Solidarność i Warszawy (na 670 km prędkość pociągów wynosić będzie ponad 250 km/h, na 740 km 200-250 km/h, na 190 km – 160-200 km/h). Każda z 10 kolejowych „szprych”, prowadzących do CPK, składać się będzie z nowych odcinków sieci oraz z wyremontowanych lub zmodernizowanych fragmentów istniejącej infrastruktury (podział zadań pomiędzy spółki CPK i PKP PLK). Etap zero (przed powstaniem CPK) - 140 km nowych linii, głównie na trasie Warszawa - CPK – Łódź. Pozostałe inwestycje kolejowe wpisane są w horyzont czasowy do 2040 r.

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego zaplanowano realizację nowych linii: nr 5 „Korytów – CPK – Płock – Grudziądz” (z łącznicą do Włocławka), nr 242 „Grudziądz – Warlubie” oraz nr 400 „Nakło nad Notecią –

Okonek". Odcinki istniejące: Włocławek – Toruń – Bydgoszcz – Piła (linia nr 18), Warlubie – Tczew (linia 131), Bydgoszcz – Kościerzyna (linia 201) są przewidziane do podniesienia prędkości.

W dniu 6 sierpnia 2019 roku odbyły się w Toruniu konsultacje idei komponentu kolejowego CPK oraz przebiegu poszczególnych linii („szprych”). W odpowiedzi na sierpniowe konsultacje Marszałek Województwa wystosował pismo wyrażające dezaprobatę dla przedstawionych propozycji ze względu na nierealizowanie przez projekt w przedstawionej postaci interesu rozwojowego Województwa.

4.3 Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi

W *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* w ramach celu strategicznego „Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi” wyznacza się następujące kierunki działań, służące jego realizacji:

1. Wzmacnianie relacji i więzi społecznych
2. Promocja aktywności społecznej, samorozwoju i idei kształcenia przez całe życie
3. Kreowanie lokalnych liderów w dziedzinie społecznej i gospodarczej
4. Kształtowanie więzi międzypokoleniowej jako podstawy solidarności wszystkich pokoleń
5. Tworzenie warunków rozwoju społecznego osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i niesamodzielnych
6. Promocja i rozwój ekonomii i przedsiębiorczości społecznej oraz spółdzielczości
7. Promocja i wsparcie wolontariatu oraz działalności non-profit
8. Promocja aktywności fizycznej
9. Rozwój oferty kulturalnej o znaczeniu lokalnym
10. Rozwój lokalnych centrów rozwoju społecznego poprzez poszerzanie zakresu działalności istniejącej bazy usług
11. Dostosowanie funkcjonowania usług publicznych oraz przestrzeni publicznych do potrzeb wszystkich pokoleń
12. Rozwój form opieki dla realizacji potrzeb starzejącego się społeczeństwa i ludności niesamodzielnej
13. Realizacja infrastruktury dla rozwoju rekreacji, sportu masowego i amatorskiego
14. Rewitalizacja miast, wsi i obszarów zdegradowanych
15. Budowa systemu wspierania rodziny
16. Rozwój bazy i promocja wychowania żłobkowego
17. Rozwój współpracy jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych skierowany m.in. na przejmowanie przez obywateli i organizacje pozarządowe zadań publicznych
18. Wzrost zdolności sektora NGO do realizacji zadań z zakresu rozwoju lokalnego, współpracy międzynarodowej
19. Inicjowanie, realizacja i wspieranie działań sprzyjających zwiększeniu partycypacji społecznej poprzez rozbudowę wspomaganych elektronicznie systemów konsultacji społecznych
20. Promowanie filantropii jako niezinstytucjonalizowanej formy pomocy
21. Zapewnienie wysokiego poziomu nauczania na wszystkich poziomach edukacji
22. Zapewnienie wysokiego standardu bazy oświatowej
23. Rozwój szkolnictwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego
24. Rozwój i promocja edukacji nieformalnej
25. Rozwój edukacji przedszkolnej
26. Promocja wykształcenia
27. Rozwój edukacji doświadczałnej nauk ścisłych na wszystkich poziomach kształcenia
28. Rozwój zdolności edukacyjnych szkół wyższych
29. Wprowadzenie systemów stypendialnych
30. Kształcenie kadr dla opieki zdrowotnej dla potrzeb ludności starszej
31. Kształcenie kadr dla opieki społecznej dla potrzeb ludności starszej
32. Rozwój współpracy międzynarodowej instytucji edukacji formalnej i nieformalnej
33. Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców województwa
34. Rozwój profilaktyki zdrowotnej
35. Promocja zdrowia
36. Rozwój technologii telemedycznych
37. Rozwój potencjału medycznego uzdrowisk
38. Dostosowanie systemu ochrony zdrowia dla potrzeb starzejącego się społeczeństwa

POLITYKA SPOŁECZNA

Polityka społeczna dotyczy bardzo szerokiego zakresu działań, które są realizowane przez bardzo liczne przedsięwzięcia, niekiedy o pozornie niewielkim oddziaływaniu, mierzonym liczbą beneficjentów, ale zazwyczaj

bardzo precyzyjnie ukierunkowanych do środowisk potrzebujących tej interwencji. Cechą charakterystyczną interwencji w tej dziedzinie jest przede wszystkim bardzo duża liczba działań o charakterze nie inwestycyjnym. Są one związane ze świadczeniem zróżnicowanej pomocy, zarówno przez instytucje statutowo zajmujące się polityką społeczną, jak też dużą liczbę partnerów, którym powierza się te zadania, dzięki czemu możliwy jest znacznie bardziej bezpośredni kontakt z beneficjentami. Stosunkowo nieliczne są działania inwestycyjne – zazwyczaj dotyczą one rozbudowy lub adaptacji bazy niezbędnej dla prowadzenia działalności. Dlatego też w pracach Zarządu Województwa w dziedzinie polityki społecznej, bardzo dużą część stanowią działania o charakterze formalnym i/lub organizacyjnym, na przykład służące uruchamianiu konkursów, zlecaniu zadań, przyjmowaniu sprawozdań, bieżących działań dotyczących programów. Specyfika tej sfery powoduje, że są to działania niezbędne dla realizacji zadań.

Jednocześnie coraz ważniejszym zagadnieniem w ramach polityki społecznej jest ogół działań ukierunkowanych dla realizacji potrzeb i zapewnienia wysokiej jakości życia osób starszych – tzw. polityka senioralna, która choć nie została dotąd sformalizowana w postaci dokumentu programowego, de facto jest przez Zarząd Województwa wdrażana za pomocą szeregu dedykowanych, skoordynowanych działań. Wyspecjalizowaną jednostką Samorządu Województwa, realizującą samodzielnie szereg działań w tej dziedzinie i liderującą innym oraz koordynującą pozostałe, jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu. Ze względu na znaczenie oraz zwiększające się w ostatnich latach potrzeby społeczne związane z działaniami na rzecz seniorów, zagadnienie dotyczące polityki senioralnej zostało wyodrębnione i przedstawione w dalszej części *Raportu*.

W 2019 roku Zarząd Województwa podejmował wiele działań w zakresie szeroko rozumianego wsparcia rodziny:

- realizowano projekt „Rodzina w Centrum 2”, którego głównym celem jest zwiększenie dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej poprzez zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy dla rodzin. W efekcie wdrożenia zaplanowanych zadań w 2019 r. funkcjonowały 23 centra wspierania rodzin, zrealizowano 9 650 usług wsparcia rodziny, z których skorzystało prawie 3 000 osób. Zrealizowano także między innymi takie wydarzenia jak:
 - Kujawsko-Pomorskie Obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego „Rodzic na zastępstwo, miłość na zawsze” w 21 powiatach z udziałem lokalnej społeczności – ok. 4 000 osób (maj-czerwiec 2019 r.) Celem wydarzenia było promowanie rodziny, idei rodzinnej opieki zastępczej, podkreślanie rangi rodzicielstwa zastępczego, a także tworzenie warunków dla rozwoju i powstawania nowych rodzinnych form pieczy zastępczej, które przejmują funkcje rodziny naturalnej, aby zapewnić dziecku bezpieczeństwo i warunki do stabilnego rozwoju,
 - Kujawsko-Pomorski Piknik Zawodowy dla wychowanków pieczy zastępczej – 1000 osób (15 czerwca 2019 r.) Celem wydarzenia było wspieranie i udoskonalanie procesu usamodzielniania przy współpracy ze wszystkimi instytucjami, które specjalizują się w przygotowaniu młodego człowieka w wejście w dorosłe życie,
 - opracowano i zamieszczano zakładkę projektu „Rodzina w Centrum 2” na stronie internetowej ROPS.

Projekt realizowany jest przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu wspólnie z 23 partnerami z województwa kujawsko-pomorskiego: 19 powiatowymi centrami pomocy rodzinie, 4 ośrodkami pomocy społecznej w miastach na prawach powiatu (w Bydgoszczy, Toruniu, Włocławku i Grudziądzu),

- realizowano projekt „Aktywna Mama, aktywny Tata”, którego celem jest zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, pełniących funkcje opiekuńcze nad dziećmi do lat 3 i ich wspieranie w powrocie na rynek pracy, poprzez sfinansowanie opieki nad dziećmi do lat 3 przez okres 12 miesięcy oraz zaangażowanie bezrobotnych i biernych zawodowo w działania aktywizacyjne i szkoleniowe. W 2019 r. m.in.: 65 osób objęto wsparciem aktywizacyjnym w postaci doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego; 20 osób skorzystało ze szkoleń, 6 osób powróciło na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka lub utrzymało zatrudnienie. Realizatorami projektu są: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu; Miejskie Ośrodki Pomocy Rodzinie w Toruniu, Włocławku, Grudziądzu; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bydgoszczy; Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Inowrocławiu; Powiatowe Urzędy Pracy w Toruniu, Bydgoszczy, Włocławku, Grudziądzu, i Inowrocławiu,
- realizowano projekty „Trampolina 2” i „Wykluczenie-nie ma MOWy!”, skierowane m.in. do młodzieży objętej sądowym środkiem wychowawczym, a także do otoczenia osób nieletnich. Przedsięwzięcia obejmowały zajęcia profilaktyczno-wychowawcze mające na celu zapoznanie z alternatywnymi formami spędzania czasu wolnego, działania terapeutyczne oraz działania wzmacniające kompetencje edukacyjno-zawodowe.

W efekcie realizacji projektu „Trampolina 2” do końca 2019 r. 148 osób uczestniczyło w szkoleniach / korzystało z doradztwa w zakresie kompetencji cyfrowych. Wsparciem objęto także: 468 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (15 uzyskało kwalifikacje, 14 uzyskało kompetencje, 14 poszukiwało pracy a 6 pracowało po opuszczeniu projektu), 60 osób z otoczenia uczestników projektu i 14 osób z niepełnosprawnościami. Ponadto dla 525 osób zostały utworzone Indywidualne Plany Działania lub Indywidualne Plany Resocjalizacyjne. Realizatorem projektu jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu wraz ze Stowarzyszeniem Wsparcia Społecznego *Aditus* z Włocławka.

- W rezultacie wdrażania projektu „Wykluczenie – nie ma MOWy!” do III kwartału 2019 r. 50 osób uczestniczyło w szkoleniach/korzystało z doradztwa w zakresie kompetencji cyfrowych. Wsparciem objęto także: 100 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (4 uzyskały kwalifikacje, a 16 uzyskało kompetencje), 43 osoby z otoczenia uczestników projektu i 2 osoby z niepełnosprawnościami. Ponadto dla 100 osób zostały utworzone Indywidualne Plany Działania lub Indywidualne Plany Resocjalizacyjne. Realizatorami projektu są: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu wraz z Młodzieżowymi Ośrodkami Wychowawczymi w Kruszwicy, we Włocławku, Samostrzelu, Strzelnie, Szerzawach i w Bielicach,

Uroczystość wręczenia voucherów w ramach projektu „Aktywna Mama, aktywny Tata”, fot. Andrzej Goiński

- zrealizowano kampanię społeczną „Przemoc – przeciwko mocy rodziny. Moc rodziny – siłą przeciw przemocy”. W ramach kampanii wyprodukowane zostały spoty informacyjne (radiowe i telewizyjne), które następnie wyemitowane zostały w lokalnych mediach (Radio PiK oraz TVP Bydgoszcz). Realizatorem projektu było województwo kujawsko-pomorskie, a przedsięwzięcie współfinansowało Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach programu osłonowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie” edycja 2019,
- zorganizowano kampanię prasową „Biała Wstążka” – przeciw przemocy wobec kobiet (kampania międzynarodowa), polegającą na publikacji ogłoszenia informacyjnego w prasie lokalnej (emisja w 3 tytułach prasowych – łącznie 4 emisje),
- zrealizowano zadanie „Kujawsko-Pomorska Niebieska Linia Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie”, polegające na udzielaniu telefonicznych i internetowych porad, konsultacji prawnych (590) i psychologicznych (984), a w uzasadnionych życiowo sytuacjach realizowaniu pełnej obsługi prawnej (zastępstwa procesowego) i indywidualnej terapii psychologicznej. Organizowano także dyżury prawne w największych miastach województwa kujawsko-pomorskiego oraz spotkania mediacyjne.

Realizatorem projektu jest województwo kujawsko-pomorskie, a projekt jest współfinansowany przez 130 gmin naszego województwa

- zorganizowano szkolenia:
 - „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – zagadnienia elementarne” dla funkcjonariuszy policji (6 i 7 marca 2019 r. – Toruń, 19 i 20 marca 2019 r. – Włocławek, 26 i 27 marca 2019 r. – Bydgoszcz, 257 uczestników),
 - z zakresu przemocy wobec dzieci, w tym zjawiska alienacji rodzicielskiej z uwzględnieniem małżeństw międzynarodowych (Ostromecko, 19-20 listopada 2019 r., łącznie 39 uczestników),
 - dla trenerów programu „Bez przemocy. Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie” (11-15 marca 2019 r., 7-11 października 2019 r., Toruń, łącznie 28 uczestników),
- zorganizowano wydarzenia:
 - IV Powiatową Konferencję pn. „Przeciwdziałanie Przemocy w Rodzinie – warsztaty dla profesjonalistów” (5 czerwca 2019 r., Włocławek, ok. 50 osób). Organizatorzy: województwo kujawsko-pomorskie, MOPR we Włocławku, PCPR we Włocławku, KMP we Włocławku, Urząd Miasta Włocławek, Przedsiębiorstwo Pałac Bursztynowy, Fundacja Samotna Mama,
 - Konferencję pt. „Bezpieczeństwo w sieci – prewencja cyfrowych zagrożeń wieku dorastania” (25 września 2019 r., Bydgoszcz, 80 osób). Organizatorzy: województwo kujawsko-pomorskie, we współpracy z Fundacją Pracownia Dialogu z Torunia,
 - Konferencję pt. „Wsparcie dziecka i jego otoczenia w systemie pieczy zastępczej” (17 października 2019 r., Brodnica, 67 osób). Organizator: województwo kujawsko-pomorskie.

W województwie realizowane są także wieloaspektowe działania w obszarze ekonomii społecznej:

- realizacja projektu „Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim”, którego głównym zadaniem jest współpraca na rzecz rozwoju i integracji sektora ekonomii społecznej oraz upowszechnianie ekonomii społecznej i reprezentowanie sektora ekonomii społecznej. Efektem podjętych prac było:
 - 17 inicjatyw dotyczących rozwoju ekonomii społecznej sfinansowanych ze środków EFS,
 - 74 podmioty ekonomii społecznej, objęte wsparciem w ramach sieciowania,
 - 33 gminy objęte działaniami upowszechniającymi współpracę z podmiotami ekonomii społecznej,
 - 191 pracowników lokalnych i regionalnych podmiotów działających na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, którzy zostali objęci wsparciem w ramach projektu.

Realizatorem projektu jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu. Ponadto:

- organizacja panelu dyskusyjnego pt.: „Kierunek nowoczesność. Przedsiębiorczość społeczna” w ramach Międzynarodowego Forum Gospodarczego – WELCONOMY FORUM IN TORUŃ (19 marca 2019 r., Toruń, 70 osób, organizatorzy: Stowarzyszenie „Integracja i Współpraca” oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu),
- 10. Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej (24 września 2019 r., Toruń, 250 osób, organizatorzy: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu oraz Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej z terenu województwa),
- przyznawanie Znak Promocyjnego Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu podmiotom ekonomii społecznej, wyróżniającym się dobrą jakością produktów oraz odpowiednim wykorzystaniem potencjału społecznego,
- przyznawanie wyróżnienia „Przedsiębiorstwo zaangażowane społecznie” przedsiębiorstwom w rozumieniu biznesu tradycyjnego, które wspierają i realizują działania społeczne, wykraczające poza działalność biznesową, ale dotyczą spraw ważnych i wartościowych spraw społecznych. Organizatorami wydarzenia są Regionalny Komitet Ekonomii Społecznej oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu,
- organizacja przedsięwzięcia „Samorząd przyjazny ekonomii społecznej” polegającego na nagrodzeniu samorządów aktywnych w obszarze ekonomii społecznej przez Regionalny Komitet Ekonomii Społecznej oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu. Celem zadania jest upowszechnianie i stymulowanie działań na rzecz ekonomii społecznej oraz rozwijanie zakresu i wymiaru współpracy samorządów lokalnych z podmiotami ekonomii społecznej. Wyróżnienia przyznawane są na dwóch płaszczyznach: nadanie znaku „Samorząd przyjazny ekonomii społecznej” (11 laureatów – gmin w 2019 r.) oraz przyznanie wyróżnienia „Samorząd rozwijający ekonomię społeczną” (8 laureatów – gmin i powiatów).

Jak co roku realizowano także wiele działań na rzecz wzrostu potencjału organizacji pozarządowych w województwie kujawsko-pomorskim:

- realizowano eksperckie doradztwo z zakresu prawa, rachunkowości i zarządzania finansami w organizacjach pozarządowych (54 godz. doradztwa, z którego skorzystało 21 podmiotów – NGO i grup nieformalnych, będących na etapie tworzenia stowarzyszenia lub fundacji) ze środków budżetu województwa,
- przeprowadzono III edycję bloku szkoleniowo-doradczego dla organizacji pozarządowych z województwa kujawsko-pomorskiego (42 godziny szkoleń – ok. 200 osób, 21 godzin doradztwa – ok. 70 osób). Organizatorami byli: Urząd Marszałkowski WKP oraz Stowarzyszenie Chwytaj Dzień,
- przeprowadzono kampanię 1% dla naszego regionu, promując ideę przekazywania 1% podatku na rzecz organizacji pozarządowych z regionu kujawsko-pomorskiego. W 2019 r. (rozliczenie za 2018 rok) podatnicy w ilości 722 tys. przekazali na rzecz organizacji pożytku publicznego ponad 37 mln zł., co w porównaniu do 2010 r. tj. pierwszego roku kampanii (rozliczenie za 2009 rok), kiedy ok. 288 tys. podatników przekazało niespełna 15,5 mln zł, stanowi znaczny, ponad dwukrotny wzrost,
- w październiku 2019 r. odbyło się XX Forum Organizacji Pozarządowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, przygotowane przez Fundację Ari Ari z Bydgoszczy oraz Fundację Stabilo z Torunia w ramach zadania zleconego Urzędowi Marszałkowskiemu WKP (150 osób),
- zorganizowano XII edycję Konkursu o Nagrodę Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego na najlepsze inicjatywy społeczne, realizowane przez organizacje pozarządowe pn. „Rodzynki z pozarządówki”. Wydarzenie zorganizował Urząd Marszałkowski WKP. Przyznano 12 równorzędnych nagród finansowych po 2,5 tys. każda wraz z tytułem "Rodzynki z pozarządówki",
- członkowie Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Kujawsko-Pomorskiego uczestniczyli w posiedzeniach Konwentu Wojewódzkich Rad Działalności Pożytku Publicznego – gremium składającego się z przedstawicieli 15 wojewódzkich RDPP (w 2019 roku odbyły się 4 spotkania Konwentu podczas których zajmowano się ważnymi sprawami dla III sektora zarówno w skali krajowej jak i regionalnej).

Istotnym obszarem działalności była także realizacja zadań, związanych z rehabilitacją zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami:

- wdrażano zadania ujęte w programie wojewódzkim *Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.* Z realizacji dokumentu co roku sporządzane jest sprawozdanie.,
- powołano 17 członków Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych na V kadencję na lata 2019-2023,
- zlecono zadania fundacjom i organizacjom pozarządowym w ramach ogłoszonych otwartych konkursów (konkurs 15/2019 i konkurs 17/2019). W rezultacie środki finansowe w wysokości 300 000,00 zł przekazano 18 organizacjom na realizację 18 projektów, które dotyczyły:
 - organizowania i prowadzenia szkoleń, kursów, warsztatów dla osób z niepełnosprawnością, grup środowiskowego wsparcia oraz zespołów aktywności społecznej dla osób niepełnosprawnych – aktywizujących zawodowo i społecznie te osoby,
 - prowadzenia grupowych i indywidualnych zajęć psychologicznych, pedagogicznych, logopedycznych, neurologopedycznych, terapii behawioralnej, terapii sensorycznej, zajęć fizjoterapeutycznych oraz masaży terapeutyczno-leczniczych, które rozwijają umiejętności sprawnego komunikowania się z otoczeniem osób z uszkodzeniami słuchu, mowy, z autyzmem i z niepełnosprawnością intelektualną,
 - świadczenia usług wspierających, które mają na celu umożliwienie lub wspomaganie niezależnego życia osób niepełnosprawnych, w szczególności usług asystencji osobistej,
 - prowadzenia rehabilitacji osób z niepełnosprawnością w warunkach domowych oraz w różnych typach placówek,
 - wspierania działań na rzecz wdrażania nowoczesnych metod diagnozy, terapii i rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Ponadto w ramach trybu uproszczonego 3 organizacjom przekazano środki na realizację zadań: II Kujawsko-Pomorskiego Edukacyjnego Spotkania Osób Niepełnosprawnych, Poznajemy Pojezierze Brodnickie, Grudniowe spotkania – świąteczny czas. W efekcie wskazanych działań wsparcie otrzymało 1765 osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących powiaty: radziejowski, inowrocławski, świecki, nakielski, aleksandrowski, włocławski, wąbrzeski, m. Bydgoszcz, m. Toruń i m. Włocławek.

- dofinansowano koszty tworzenia i działania 9 zakładów aktywności zawodowej z terenu województwa kujawsko-pomorskiego w miejscowościach: Bydgoszcz, Brodnica, Białe Błota, Drzonowo, Przyjezierze, Radziejów, Tuchola, Wąbrzeźno i Włocławek, w których na koniec grudnia 2019 r. zatrudnionych było 398 osób z niepełnosprawnościami, z orzeczonym znacznym lub umiarkowanym stopniem

niepełnosprawności. Łącznie na realizację w/w zadania przekazano kwotę w wysokości 9 016 250,00 zł.

- współfinansowano roboty budowlane, które dotyczyły 9 obiektów, służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych z powiatów: nakielskiego, m. Bydgoszczy, m. Torunia, świeckiego, aleksandrowskiego, chełmińskiego i włocławskiego. Prowadzone roboty budowlane dotyczyły: budowy centrum aktywności społecznej, rozbudowy budynku szkoły o salę rehabilitacyjno-sportową wraz łącznikiem i infrastrukturą techniczną, remontu szybu dźwigu windowego, budowy dźwigu zewnętrznego i platformy dla osób niepełnosprawnych oraz adaptacji pomieszczeń piwnicznych na rzecz terapii zajęciowej, remontu elewacji budynku pomocy społecznej, przebudowy budynku przy Woli Zamkowej w Toruniu i budowy sali gimnastycznej, która jako umowa wieloletnia zostanie zakończona w roku 2020. Pozostałe roboty budowlane w całości ukończono w roku sprawozdawczym. Na dofinansowanie robót budowlanych przeznaczono łączną kwotę w wysokości: 3 850 727,00 zł,
- prowadzono stronę internetową <http://niepelnosprawni.kujawsko-pomorskie.pl> zawierającą informacje o działaniach Samorządu Województwa na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami. W całym 2019 roku odnotowano 15 578 unikatowych wejść,
- zorganizowano wydarzenia o zasięgu wojewódzkim, mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz zwiększenie aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami, w których łącznie wzięło udział ponad 2000 osób:
 - III Bal Osób Niepełnosprawnych we współpracy z Fundacją Światło w Toruniu (26 stycznia 2019 r., Toruń, 229 osób),
 - Kujawsko-Pomorskie Edukacyjne Spotkanie Osób Niepełnosprawnych we współpracy z Fundacją Światło w Toruniu (22 września 2019 r., Toruń, 500 osób),
 - wystawy rękodzieła artystycznego pn. „My też potrafimy” (8 kwietnia w Toruniu – 54 placówki i 187 uczestników, 3 grudnia 2019 r. w Toruniu – 42 placówki i 146 uczestników),
 - projekt „Majówka z kulturą i sztuką” (maj na terenie całego regionu, 965 osób).
- zorganizowano I edycję konkursu na „Najlepszego terapeutę zajęciowego województwa kujawsko-pomorskiego”, którego celem była promocja i podkreślenie rangi zawodu terapeuty zajęciowego. Do konkursu mogły być zgłaszane osoby pracujące na stanowisku terapeuty zajęciowego, które w swojej pracy wykazały się wybitnymi i nowatorskimi osiągnięciami w pracy z osobami z niepełnosprawnościami. Był to jedyny tego typu konkurs w Polsce. Poznano 7 najlepszych terapeutów zajęciowych województwa kujawsko-pomorskiego, którym przyznano równorzędne nagrody finansowe, każda po 3 000,00 zł.

Zakład aktywizacji zawodowej, fot. Filip Kowalkowski

Należy także wspomnieć o realizacji projektu pn. **„Kujawsko-Pomorskie Środowiskowe Centrum Opieki Psychogeriatrycznej w Otepieniach”**, współfinansowanego z POWER. Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości usług świadczonych na rzecz osób z otępieniem poprzez rozwój kompleksowej sieci wsparcia – skoordynowanego leczenia, opieki środowiskowej oraz aktywizacji społecznej. Zadanie prowadził Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu wspólnie z pozostałymi partnerami projektu (21, szpitale, placówki podstawowej opieki zdrowotnej, ośrodki pomocy społecznej, ośrodki kultury, NGO). W ramach przedsięwzięcia:

- wyłoniono oraz współpracowano z 4 ambasadorami projektu, którzy zorganizowali szereg spotkań na temat chorób otępiennych z opiekunami, a także osobami starszymi i samotnymi,
- zlecono przeprowadzenie kampanii świadomościowej za pomocą reklamy w środkach transportu MZK i PKS na terenie Bydgoszczy i powiatu sępoleńskiego (10.04.2019 – 09.05.2019). W Bydgoszczy z kampanią zapoznało się ok. 67 000 osób, a w powiecie sępoleńskim ok. 1 280 odbiorców,
- zorganizowano 5 spotkań Lokalnego Porozumienia na Rzecz Poprawy Jakości Opieki Nad Chorym Otępieniem, podczas których partnerzy projektu mieli okazję wysłuchać wykładów nt. różnorodnych aspektów choroby otępiennej oraz porozmawiać nt. bieżącej realizacji projektu,
- opracowano kalendarz wydarzeń, związanych z obchodami Dni Alzheimerowskich w województwie kujawsko-pomorskim, w celu udostępnienia zainteresowanym informacji nt. inicjatyw realizowanych na terenie naszego regionu. Informacje zamieszczono na stronie internetowej ROPS w Toruniu. Ponadto w czasie obchodów Dni Alzheimerowskich zorganizowano 7 spotkań (w Toruniu, Solcu Kujawskim, Sępólnie oraz Chełmnie, oraz 3 spotkania w Bydgoszczy),
- prowadzono fanpage „OtepieNIE” na portalu społecznościowym Facebook (ok. 40 000 osób zapoznało się z informacjami udostępnianymi za pośrednictwem mediów społecznościowych) oraz stronę internetową www.otepieni.pl,
- zorganizowano konferencję pn. „OtepieNIE – nowe rozwiązania na rzecz osób z otępieniem i ich opiekunów” 27 listopada 2019 r. w Bydgoszczy. Podczas konferencji przedstawione zostały m.in. dobre praktyki z kraju realizowane na rzecz osób chorych otępieniem i ich opiekunów, podsumowanie realizacji projektu „Kujawsko-Pomorskie Środowiskowe Centrum Opieki Psychogeriatrycznej w Otepieniach”. W konferencji udział wzięło ok. 90 osób.
- wydano publikację pn. „OtepieNIE. Teoretyczne i praktyczne aspekty choroby otępiennej – poradnik dla specjalistów i opiekunów nieformalnych”, w nakładzie 700 egzemplarzy. Publikację rozdystrybuowano podczas konferencji oraz rozesłano pocztą do domów pomocy społecznej, dziennych domów pomocy, zakładów opiekuńczo-leczniczych oraz poradni geriatrycznych w województwie kujawsko-pomorskim. Ponadto publikację zamieszczono do pobrania na stronie internetowej ROPS w Toruniu,
- dystrybuowano materiały informacyjne podczas m.in.: III Forum Seniora (5 marca 2019 r. w Bydgoszczy), Światowego Dnia Zdrowia 2019 „Porozmawiajmy o zdrowiu” (5 kwietnia 2019 r. w Bydgoszczy), spotkania z przedstawicielami dziennych domów opieki medycznej z naszego województwa zaprezentowano ideę projektu SCOPO (9 kwietnia 2019 r.), podczas spotkań dla osób starszych „Aktywny i zdrowy senior” zorganizowanych w Toruniu, Bydgoszczy i Grudziądzu (3,10,16 lipca 2019 r.), IV Forum Seniora (25 września 2019 r. w Bydgoszczy).

Prace Zarządu Województwa polegały także na realizacji szeregu działań organizacyjnych i/lub formalnych, umożliwiających uruchomienie lub prowadzenie zróżnicowanych przedsięwzięć z zakresu polityki społecznej, a także ich doskonalenie, w tym:

- współrealizowano projekt „Kooperacja – efektywna i skuteczna”, którego celem jest wypracowanie i wdrożenie modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych jak: edukacja, zdrowie, kultura, sport, sądownictwo i policja dla gmin miejsko-wiejskich w ramach makroregionu II, obejmującego województwa: zachodniopomorskie, pomorskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie, warmińsko-mazurskie i lubuskie. Efektem projektu ma być wprowadzenie nowego profilu usług opartego o wzajemną współpracę i wykorzystanie potencjału tych instytucji w działaniach na rzecz włączenia społecznego osób/rodzin. W konsekwencji wypracowany model ma doprowadzić do komplementarnego podejścia do świadczenia usług na rzecz włączenia społecznego. Realizatorami zadania są województwa: kujawsko-pomorskie, lubuskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie i ich regionalne ośrodki polityki społecznej oraz UMK w Toruniu,
- promowano najciekawsze i najbardziej wartościowe inicjatywy w dziedzinie pomocy społecznej, nowatorskiego podejścia oraz rzetelności i ofiarności pracowników a także wolontariuszy placówek opieki społecznej poprzez wręczenie Nagrody Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego dla osób wyróżniających się w działalności pomocy społecznej „Stalowy Anioł”. W roku 2019 odbyła się XIII

- edycja Nagród. Zarząd Województwa przyznał 13 nagród, w tym 10 indywidualnych i 3 zbiorowe oraz 3 wyróżnienia,
- opracowano *Raport z realizacji Strategii polityki społecznej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 za rok 2018*,
 - sporządzono *Ocenę zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2018*, zgodnie z art. 16a ustawy o pomocy społecznej, która zawiera informacje o świadczeniobiorcach pomocy społecznej, wybranych formach pomocy środowiskowej oraz instytucjonalnej, informację o kadrze i wydatkach na pomoc społeczną oraz innych obszarach polityki społecznej, realizowanych przez gminy i powiaty. Opracowanie zawiera również wybrane działania Samorządu Województwa, dotyczące zwiększenia włączenia społecznego, głównie za pośrednictwem programów opracowywanych i wdrażanych przez departamenty Urzędu Marszałkowskiego WKP w Toruniu oraz jednostki organizacyjne Samorządu Województwa,
 - przygotowano aktualny wykaz jednostek pomocy i integracji społecznej (w wersji elektronicznej),
 - opracowano *Kujawsko-pomorski program pomocy społecznej i włączenia społecznego na lata 2019-2020*, w ramach którego Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu będzie realizował działania m. in. w następujących obszarach: rozwoju ekonomii społecznej, wsparcia dla osób starszych, osób bezdomnych, osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej,
 - organizowano funkcjonowanie Regionalnej Komisji Egzaminacyjnej ds. stopni specjalizacji zawodowej pracowników socjalnych w województwie kujawsko-pomorskim (przygotowanie posiedzenia, prowadzenie działań informacyjnych),
 - przygotowano V Kujawsko-Pomorskie Forum Pomocy Społecznej (15-16 października 2019 r., 150 osób, organizatorzy: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu, Konwent Kierowników i Dyrektorów Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Konwent Ośrodków Pomocy Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego),
 - zorganizowano szkolenia:
 - cykl szkoleniowy dla pracowników służb społecznych z regionu pn.: „Komunikacja i praca socjalna z osobami z zaburzeniami psychicznymi, zaburzeniami osobowości i z niepełnosprawnością intelektualną”. Szkolenie miało na celu podniesienie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie diagnozy i pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi oraz podstawowych zasad postępowania w sytuacji zagrożenia ze strony klienta agresywnego dla życia i zdrowia pracownika (5-6 września 2019 r., Toruń; 12-13 września 2019 r., Brodnica; 3-4 października 2019 r., Włocławek; 8-9 października 2019 r., Inowrocław; 10-11 października 2019 r., Bydgoszcz, łącznie 130 uczestników),
 - „Zastosowanie Kodeksu Postępowania Administracyjnego w systemie pomocy i wsparcia społecznego”. Celem szkolenia było usystematyzowanie wiedzy z zakresu procedur administracyjnych stosowanych w systemie pomocy i wsparcia społecznego (17 kwietnia 2019 r., Toruń; 18 kwietnia 2019 r., Bydgoszcz; 25 kwietnia 2019 r., Włocławek, łącznie 79 uczestników).

W zakresie pomocy osobom bezdomnym zrealizowano projekt informacyjny „Akcja Zima 2019/2020”, w ramach którego:

- opracowano informatory, plakaty i ulotki, informujące o miejscach schronienia oraz jadłodajniach, dotyczące szczegółów związanych z działalnością placówek udzielających pomocy i wsparcia dla osób bezdomnych w naszym regionie. Materiały zostały przekazane do ok. 700 podmiotów/instytucji świadczących pomoc osobom bezdomnym, działających w naszym województwie, m. in. do schronisk, noclegowni, jadłodajni, ośrodków pomocy społecznej, parafii w dużych ośrodkach miejskich, ośrodków terapii uzależnień, szpitali, policji, straży miejskiej, zakładów karnych, aresztów śledczych, a także na dworce PKS i PKP oraz do mediów,
- zlecono również przeprowadzenie kampanii świadomościowej „Jak mądrze pomagać osobom bezdomnym” w komunikacji miejskiej na terenie Bydgoszczy i Torunia,
- wspólnie z Fundacją Inkubator Społeczny zorganizowano wizytę studyjną podczas której, zaprezentowano działania podejmowane w obszarze bezdomności na terenie Bydgoszczy, takie jak mieszkania wspierane – jako skuteczne narzędzie wychodzenia z bezdomności.

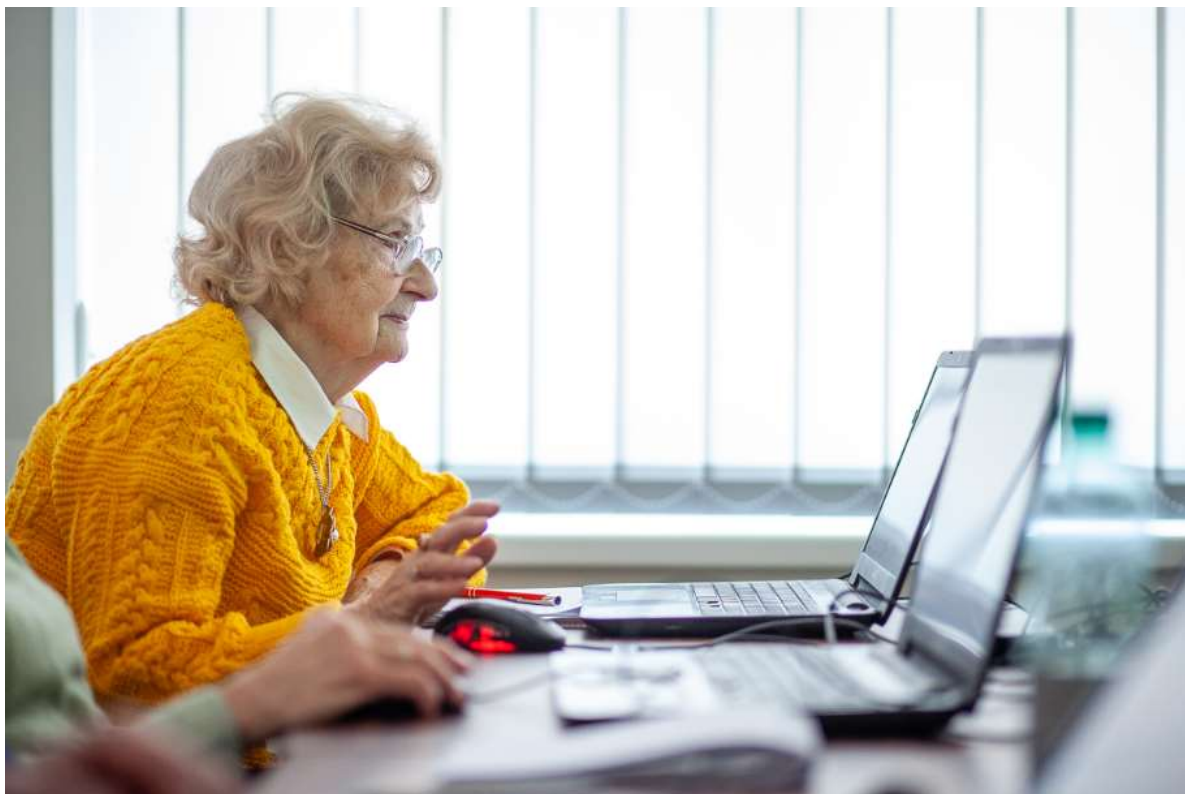
Ponadto organizowano prace Wojewódzkiej Rady ds. Bezdomności i Wykluczenia Mieszkaniowego przy Marszałku Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Zarząd Województwa podjął także działania mające na celu poprawę warunków materialno-organizacyjnych ROPS w Toruniu. Dotyczyły one między innymi spraw związanych z gospodarowaniem mieniem jednostek, spraw lokalowych.

Ponadto monitorowano zjawisko oraz przeciwdziałano niekorzystnym wpływom alternatywnych ruchów religijnych i parareligijnych na życie mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego. W ramach projektu prowadzone były konsultacje i porady dla osób poszukujących pomocy, a przez sekty destrukcyjnie poszkodowanych; przekazywane są informacje o współczesnych alternatywnych ruchach religijnych i parareligijnych poprzez wydawanie publikacji, ulotek informacyjnych, organizowanie konferencji, seminariów, szkoleń, dyskusji i debat publicznych. Projekt jest realizowany we współpracy z UMK (z Pracownią Dokumentacji i Badań Ruchów Religijnych i Parareligijnych – jednostką organizacyjną Wydziału Teologicznego UMK).

POLITYKA SENIORALNA – SPECYFICZNY RODZAJ POLITYKI SPOŁECZNEJ, ODPOWIADAJĄCY NA NOWE WYZWANIA

Jednym z największych wyzwań przyszłego rozwoju województwa będzie prowadzenie działań ukierunkowanych dla ludności starszej. Zachodząca transformacja demograficzna, polegająca na rosnącej liczbie i udziale mieszkańców starszych, będzie skutkowałą coraz większą potrzebą podejmowania działań ukierunkowanych do tej grupy społecznej. Na początku roku 2019 województwo zamieszkiwane było przez ponad 355 tysięcy osób liczących 65 i więcej lat. Corocznie liczba mieszkańców w tej grupie zwiększa się przeciętnie o około 11-13 tysięcy. – w roku 2022 przekroczy 400 tysięcy, a około 2028 sięgnie 450 tys., a więc będzie liczniejsza o ponad 100 tys. osób, niż obecnie. Samorząd Województwa przykłada dużą wagę do polityki społecznej, w tym jej segmentu adresowanego do seniorów. W 2019 roku Zarząd Województwa prowadził działania rozwijające na znaczą skalę politykę senioralną województwa – czyli ogół działań mających na celu zapewnienie wysokiej jakości życia oraz szeroko rozumianego bezpieczeństwa ludności starszej.

Szkolenie komputerowe dla seniorów, fot. Filip Kowalkowski

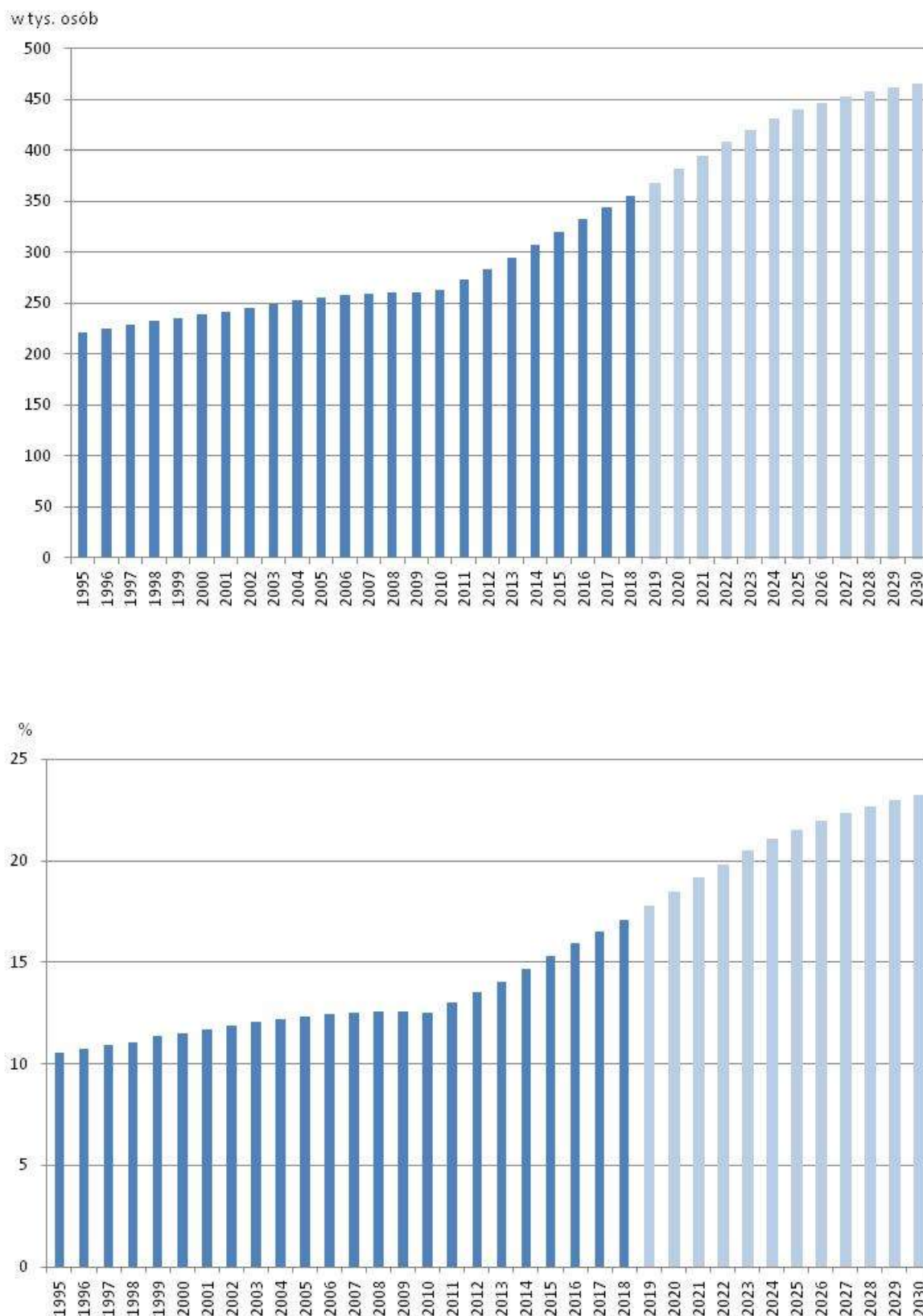
Warto podkreślić, że od 2014 roku aktywnie działa Wojewódzka Rada ds. Polityki Senioralnej przy Marszałku Województwa Kujawsko-Pomorskiego. W październiku 2019 r. powołano już II kadencję tego gremium na lata 2019-2024. Członkami Rady zostali seniorzy, przedstawiciele organizacji pozarządowych prowadzących działalność na rzecz osób starszych oraz reprezentanci innych podmiotów, zajmujących się problemami osób starszych. Szesnastoosobowa Rada wspiera Marszałka Województwa w realizowaniu projektów w obszarach szczególnie istotnych z punktu widzenia seniorów.

W 2019 roku Zarząd Województwa podjął szereg działań w sprawie realizacji zadań publicznych związanych z aktywnością Samorządu Województwa w zakresie aktywizacji osób starszych:

- realizowano projekt „Pogodna jesień życia na Kujawach i Pomorzu – projekt rozwoju pomocy środowiskowej dla seniorów” (w ramach RPO WK-P 2014-2020), którego celem jest zwiększenie dostępu do różnorodnych form niestacjonarnych usług opiekuńczych dla niesamodzielnych osób

starszych oraz rozwój usług ukierunkowanych na podnoszenie umiejętności opiekuńczych dla opiekunów faktycznych, osób świadczących dzienną opiekę, wolontariuszy oraz osób realizujących usługi sąsiedzkie na obszarze 30 gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Realizatorem przedsięwzięcia oprócz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu był także Kujawsko-Pomorski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża. W ramach projektu zrealizowano następujące zadania:

- prowadzono współpracę z przedstawicielami lokalnych samorządów w obszarze działań podejmowanych na rzecz seniorów, w tym pozyskiwanie informacji na temat prowadzonej przez samorządy polityki senioralnej, a także propagowanie wśród samorządów gminnych i powiatowych rozwiązań w zakresie bezpieczeństwa i autonomii osób starszych i niesamodzielnych (m.in. kart seniora, pudełek życia, teleopieki). W ramach zadania odwiedzonych zostało 59 urzędów miast i gmin,
- kontynuowano realizowanie usługi teleopieki, którą świadczone dla 210 niesamodzielnych osób starszych. Realizowany od 2018 r. przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu opiekuńczo-ratunkowy systemem teleopieki domowej, na który składają się mobilne urządzenia do szybkiego przywoływania pomocy (bransoletki życia) oraz działające 24 godziny na dobę centrum operacyjne, ma być rozszerzony. Prowadzone działania są bardzo dobrze oceniane i dzięki współpracy z wszystkimi gminami – programem mają zostać objęci wszyscy potrzebujący,
- kontynuowano działalność Regionalnego Centrum Informacji Senioralnej przy ROPS w Toruniu, wraz z 4 mobilnymi punktami informacji. W 2019 r. z dyżurów osobistych i telefonicznych skorzystało łącznie 614 osób. Pracownicy Regionalnego Centrum Informacji Senioralnej przy ROPS w Toruniu zorganizowali i uczestniczyli w 23 spotkaniach świadomościowych (po jednym spotkaniu w każdym powiecie regionu) z cyklu „Aktywny i zdrowy Senior”, które poświęcone były popularyzacji dobrych rozwiązań w obszarze profilaktyki zdrowotnej i opieki nad niesamodzielnymi osobami starszymi. W spotkaniach uczestniczyło łącznie 501 osób,
- kontynuowano prowadzenie tematycznego portalu informacyjnego www.infosenior.rops.torun.pl dla osób starszych i ich bliskich. Łącznie zamieszczono 190 informacji,
- opracowano i wydano publikację pn. „Informator dla Seniora” (15 000 egzemplarzy. VI wydanie zawierało informacje na temat instytucji działających na rzecz osób starszych, dedykowanej oferty kulturalnej i edukacyjnej, a także zasad przyznawania świadczeń i wsparcia. Osobny rozdział poświęcony został poradom konsumenckim,
- opublikowano 4-stronicowe wkładki w gazetach regionalnych (Pomorska, Nowości oraz Express Bydgoski – łączny nakład ok 100 tys. szt., 21.06.2019 r., 29.11.2019) – kompendium wiedzy o infrastrukturze pomocowej, zdrowotnej, kulturalnej i edukacyjnej dla osób starszych w województwie kujawsko-pomorskim,
- zorganizowano spotkania w ramach działań informacyjno-edukacyjnych skierowanych do osób powyżej 60 roku życia przebywających w Zakładzie Karnym w Potulicach.
- kontynuowano prace w zakresie opracowania Regionalnego Modelu Usług Opiekuńczych:
 - zorganizowano dwa spotkania zespołu ds. rozwoju usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych w województwie kujawsko-pomorskim, w którym udział wzięli pracownicy instytucji realizujących usługi opiekuńcze i medyczne, pracownicy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy oraz pracownicy naukowcy i przedstawiciele organizacji pozarządowych, działających na rzecz osób starszych. Podczas spotkań wypracowano obszary tematyczne, które zostaną opisane w RMUO oraz wskazano rolę ww. dokumentu, którego zapisy zostaną zawarte w tworzonego RPO. RMUO przybierze postać opisu dostępnych form pomocy o charakterze usług opiekuńczych realizowanych w naszym województwie. Zostaną scharakteryzowane: usługi opiekuńcze; usługi dziennego opiekuna na obszarach wiejskich; pomoc sąsiedzka; wolontariat opiekuńczy; mieszkania chronione dla osób niesamodzielnych; zielona opieka; dzienny dom pomocy; dzienny dom opieki medycznej,
 - wstępnie scharakteryzowano usługi w ramach dziennych domów pomocy oraz pomocy sąsiedzkiej. Część z ww. form wsparcia została wdrożona i jest testowana w ramach projektu realizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu w partnerstwie z Kujawsko-Pomorskim Oddziałem Okręgowym Polskiego Czerwonego Krzyża pn. "Pogodna jesień życia ...".

Rysunek 9. Liczba oraz udział w ogólnej liczbie ludności, osób w wieku 65 i więcej lat w województwie kujawsko pomorskim (w latach 1995-2018 stan, w latach 2019-2030 prognoza)
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Warto także wspomnieć, że w lutym i marcu 2019 r. przedstawiciele Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego Komisji Europejskiej odbywali wizyty studyjne do miejsc realizacji trzech wybranych projektów w dziedzinie zabezpieczenia społecznego:

- reprezentanci KE zapoznali się z realizacją projektu "Opieka w zagrodzie – gospodarstwa opiekuńcze", polegającego na organizacji turnusów spędzania czasu wolnego seniorów w gospodarstwach rolnych (od poniedziałku do piątku). Opiekunowie i podopieczni gospodarstw wspólnie realizowali różne zajęcia (m.in. wycieczki, czytanie książek, praca w ogrodzie), integrując się ze sobą i z lokalnym środowiskiem. Na Kujawach i Pomorzu w 2019 r. funkcjonowało 14 gospodarstw opiekuńczych w powiatach: brodnickim, golubsko-dobrzyńskim, lipnowskim, rypińskim, sępoleńskim, świeckim, tucholskim, wąbrzeskim, włocławskim i żnińskim. W latach 2018-2019 z projektu skorzystało przynajmniej 300 seniorów, działania realizował Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie w ramach RPO WKP 2014-2020.
- urzędnicy KE mogli także poznać projekt, dotyczący organizacji usług opiekuńczych na rzecz niesamodzielnych osób starszych. Polegał on na przygotowaniu zajęć w domu dziennego pobytu dla 72 grudziądzan oraz ich bliskich, którzy uczyli się jak radzić sobie z trudną rolą opiekuna rodzinnego osoby starszej. Projekt finansowany był z RPO WKP 2014-2020.
- trzecim interesującym projektem, finansowanym w ramach wspólnej inicjatywy KE i Banku Światowego, była budowa spójnego systemu opieki społecznej i zdrowotnej na rzecz seniorów w Grudziądzu, który w przyszłości będzie też można zaadaptować na potrzeby innych miast i lokalnych społeczności.

Zapoznając się z realizacją powyższych projektów Komisja Europejska wyraziła zainteresowanie działaniami prowadzonymi w województwie kujawsko-pomorskim na rzecz seniorów, doceniając inicjatywę i pomysły mające na celu zapewnienie dobrej jakości życia osób starszych. „Zdaniem przedstawicieli Komisji Europejskiej, projekty realizowane w regionie mogą służyć jako przykład dla innych krajów.”²¹

EDUKACJA PUBLICZNA

Do zadań własnych województwa w zakresie edukacji należy zaliczyć zakładanie i prowadzenie publicznych zakładów kształcenia i placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych oraz szkół i placówek o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym. W mijającym roku Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego był organem prowadzącym dla 13 szkół i placówek oświatowych, tj. dla:

- Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Janusza Korczaka w Toruniu,
- Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braille’a w Bydgoszczy,
- Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej im. gen. Stanisława Maczka w Bydgoszczy,
- Medyczno-Społecznego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Toruniu,
- Medyczno-Społecznego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Inowrocławiu,
- Zespołu Szkół nr 33 Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorej w Bydgoszczy,
- Zespołu Szkół Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorych i Niepełnosprawnych nr 1 w Ciechocinku,
- Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kształcenia Zawodowego w Bydgoszczy,
- Biblioteki Pedagogicznej im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu,
- Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy,
- Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu,
- Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy,
- Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku.

Jednym z najważniejszych zadań organu prowadzącego jest zapewnienie odpowiednich warunków działalności, w tym warunków materialno-organizacyjnych, bezpieczeństwa i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki.

Wśród konkretnych efektów działań podejmowanych przez Zarząd Województwa, a odnotowanych w roku 2019, wskazać należy:

- przebudowę, adaptację, modernizację, remont i wyposażenie w bazę dydaktyczną już istniejących obiektów, a także nadbudowę i wyposażenie w bazę dydaktyczną nowych obiektów Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. J. Korczaka w Toruniu. W 2019 roku

²¹ Źródło: <https://bydgoszcz.tvp.pl/41535143/przedstawiciele-komisji-europejskiej-pod-wrazeniem-regionalnej-polityki-senioralnej>.

- zrealizowano prace przygotowawcze, rozstrzygnięto postępowanie przetargowe na kompleksowe prace budowlane. Zadanie realizowane jest w ramach projektu „Artyści w zawodzie – modernizacja warsztatów kształcenia zawodowego w KPSOSW im. J. Korczaka w Toruniu” (EFRR),
- budowę budynku na potrzeby przedszkola specjalnego wraz z niezbędnym wyposażeniem w kompleksie Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. J. Korczaka w Toruniu. W 2019 roku zrealizowano prace przygotowawcze, rozstrzygnięto postępowanie przetargowe na kompleksowe prace budowlane. Zadanie realizowane w ramach projektu: „Tylko w Korczaku jest super dzieciaku” (EFRR),
 - budowę i wyposażenie w bazę dydaktyczną nowego obiektu Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszającej i Niestyszającej im. Generała Stanisława Maczka w Bydgoszczy. Projekt ukierunkowany jest na tworzenie i rozwój warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego w branżach zgodnych z potrzebami rynku pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami określonymi w RIS. W III kwartale 2019 r. Zarząd Województwa zaakceptował projekt budowlany. Dokonano wyboru nadzoru inwestorskiego. Zakończono 1 etap robót budowlanych zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym inwestycji. Uzyskano stan surowy zamknięty budynku warsztatów. Zadanie realizowane w ramach projektu: „Usłyszeć potrzeby – wzmocnienie pozycji uczniów słabosłyszających i niesłyszających w ramach rozbudowy warsztatów zawodowych Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 w Bydgoszczy w kontekście zwiększenia szans na rynku pracy” (EFRR),
 - w zakresie Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. L. Braille’a w Bydgoszczy realizowano:
 - przebudowę, modernizację, remont oraz adaptację budynku warsztatów i pracowni kształcenia zawodowego. Powstały 2 nowe i 12 zmodernizowanych pracowni praktycznej nauki zawodu oraz centrum egzaminacyjne dla zawodów florysty i kelnera. Zmodernizowane zostały pracownie dla zawodów: mechanik, monter maszyn i urządzeń, elektromechanik, ślusarz, pracownik pomocniczy obsługi hotelowej, kucharz, technik masażysta, technik tyfloinformatyk oraz technik administracji. W efekcie realizacji projektu utworzono 88 nowych miejsc w infrastrukturze kształcenia zawodowego. Zadanie realizowane jest w ramach projektu „Mistrz zawodu w nowoczesnym warsztacie – modernizacja warsztatów kształcenia zawodowego w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 im. Louisa Braille’a w Bydgoszczy” (EFRR),
 - w ramach projektu „Kreatywni nauczyciele dla dzieci i młodzieży z dysfunkcją wzroku” – 40 nauczycieli i pracowników uczestniczyło w zagranicznych kursach zawodowych w 4 krajach: Grecji, Włochach, Hiszpanii i Finlandii. Nauczyciele podwyższyli kompetencje językowe i zawodowe w zakresie form, metod edukacji, rewalidacji dziecka niewidomego na różnych poziomach edukacyjnych, form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, sposobów integracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej (Erasmus+),
 - w ramach projektu „Pamięć i tożsamość – poznanie historii i dziedzictwa kulturowego własnego regionu” wspólnie z Stowarzyszeniem Visus Supremus rozwijano u dzieci i młodzieży z dysfunkcją wzroku poczucie tożsamości regionalnej i umiejętności podtrzymywania tradycji, poprzez ułatwienie dostępu do dóbr kultury i poznawanie przeszłości regionu kujawsko-pomorskiego (warsztaty historyczne, wizyty studyjne, konkurs wiedzy historycznej),
 - w ramach projektu „Przez dotyk kultury” wspólnie ze Stowarzyszeniem Visus Supremus rozwijano zainteresowania kulturalne dzieci i młodzieży niewidomej oraz słabo widzącej, a także ich umiejętności korzystania z oferty kulturalnej (zajęcia w grupie teatralnej; udział w wydarzeniach kulturalnych opery, teatru, filharmonii, kina, galerii, muzeum), organizowano wyjazdy studyjne,
 - działania na rzecz podniesienia kompetencji kluczowych uczniów, rozwijano ich zainteresowania poprzez realizację zajęć z zakresu: bezpieczeństwa, umiejętności korzystania z informacji zawartych w zróżnicowanych zasobach internetowych. Prowadzono zajęcia na rzecz rozbudzenia aktywności poznawczej, a także przygotowania uczniów do samodzielności w prowadzeniu własnego biznesu,
 - projekty, umożliwiające uczniom doskonalenie komunikacji online w formie blogów, forum i wideokonferencji (także zagranicznych); otworzenie się uczniom niepełnosprawnym na świat,
 - kampanię społeczną „Ja nie widzę Ciebie, Ty zobacz mnie”, której celem było zwiększenie integracji osób które nie widzą ze środowiskiem społecznym i poprawienie ich funkcjonowania w tej społeczności. W przedsięwzięciu wzięło udział 205 szkół, przedszkoli i placówek z terenu całej Polski, ponad 37 tys. osób.

- Uczniowie ośrodka otrzymali także wyróżnienia, m.in. w Mistrzostwach Polski w Tańcu Sportowym (kategoria – taniec nowoczesny) Osób Niewidomych i Słabowidzących (6 grudnia 2019 r. w Warszawie),
- działania Medyczo-Społecznego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Toruniu, w którym:
 - uruchomiono nowe a także przeprowadzono modernizację i doposażenie istniejących pracowni zawodowych,
 - zrealizowano projekty edukacyjne, kierowane do dzieci, młodzieży i osób dorosłych w 6 przedszkolach, 30 szkołach, 10 instytucjach i zakładach pracy oraz podczas 15 festynów i targów pracy. Projekty dotyczyły szeroko rozumianej promocji i profilaktyki zdrowia np.: „Nie boję się dotykać”, „Profilaktyka schorzeń jamy ustnej”, „Profilaktyka wad postawy”, „Jak pomóc w depresji”,
 - przeprowadzono akcje o charakterze charytatywnym, kształtujące pozytywne postawy zawodowe słuchaczy i wizerunek Centrum w środowisku jak np.: „Mikołajki w Medyku”, „Medyk dla mam”, „Biała sobota”, „Olimpiada TZMO w Toruniu”, „Okulary dla Afryki”, „Jedyneczka dla Jareczka”, „Świąteczna paczka”, „Góra grosza”,
 - szkolenia z zakresu języka angielskiego, niemieckiego i francuskiego w ramach projektu „W Kujawsko-Pomorskim Mówisz – masz – certyfikowane szkolenia językowe”, skierowane do osób pełnoletnich, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem kwalifikacji z zakresu języków obcych i należą do minimum jednej z grup defaworyzowanych na rynku pracy: osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami, osób powyżej 50 roku życia,
 - przyznanie 744 stypendiów na rok szkolny 2019/2020 (które zostaną wypłacone w całości w 2020 r.) w ramach projektu „Prymus Pomorza i Kujaw”, który zakłada wypłatę stypendiów dla uczniów klas 7 i 8 szkół podstawowych oraz uczniów wszystkich klas szkół ponadpodstawowych z regionu kujawsko-pomorskiego, uzdolnionych w zakresie przedmiotów matematycznych, przyrodniczych, informatyki, języków obcych i przedsiębiorczości. Wypłacono również stypendia za okres styczeń-czerwiec 2019 r. dla 998 stypendystów naboru na rok szkolny 2018/2019. Obecnie realizowany jest czwarty cykl, tj. 4 rok szkolny,
 - przyznanie stypendiów 500 uczniom, w ramach projektu stypendialnego „Prymusi Zawodu Kujaw i Pomorza II”, który jest skierowany do uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów zawodowych szkół z terenu województwa. Projekt realizowany przez Województwo Kujawsko-Pomorskie,
 - przyznanie przez Zarząd Województwa 73 stypendiów (w wys. 300 zł miesięcznie) na rok szkolny 2019/2020 dla uczniów dziennych liceów i techników prowadzonych przez powiaty województwa kujawsko-pomorskiego,
 - przyznanie stypendiów dla 366 uczniów, w ramach projektu „Humanieści na start!”, polegającego na wsparciu stypendialnym uczniów klas 7 i 8 szkół podstawowych oraz uczniów liceów ogólnokształcących (z wyłączeniem szkół dla dorosłych) z kujawsko-pomorskiego, którzy m.in. uzyskali najlepsze wyniki w nauce z przedmiotów humanistycznych,
 - w ramach realizacji projektu „Szkoła Zawodowców”:
 - 17 szkół i placówek kształcenia zawodowego doposażono w sprzęt i materiały dydaktyczne, niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego,
 - 405 uczniów uczestniczyło w innowacyjnych zajęciach pozalekcyjnych na wyższej uczelni,
 - 38 nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, uzyskało kwalifikacje lub nabyło kompetencje,
 - 438 uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego brało udział w stażach i praktykach u pracodawców,
 - w ramach realizacji projektu „Region Nauk Ścisłych II – edukacja przyszłości” w 2019 r. 202 uczniów objęto wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych, 13 szkół i placówek oświaty zostało wyposażonych w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych i 13 szkół, których pracowanie zostały doposażone. Projekt jest realizowany w partnerstwie przez Województwo Kujawsko-Pomorskie, Gminę Miasto Brodnica, Powiat Golubsko-Dobrzyński, Powiat Grudziądzki, Gminę Miasto Włocławek, Gminę Barcin i Powiat Tucholski,

Uczestnicy projektu „Szkoła Zawodowców”, fot. Łukasz Piecyk

- w ramach realizacji projektu „Niebo nad Astrobazami – rozwijamy kompetencje kluczowe uczniów” 668 uczniów zostało objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych, a także doposażono pracownie 14 szkół. Celem przedsięwzięcia jest zbudowanie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego kompleksowego systemu pracy z uczniem zdolnym i stworzenie innowacyjnych metod pracy z uczniami szkół zlokalizowanych wokół sieci Astrobaz. Projekt realizowany przez Województwo Kujawsko-Pomorskie z licznymi partnerami (gminami, powiatami, szkołami),
- w ramach realizacji projektu „Buduję, koduję, programuję” przeszkolono 70 nauczycieli i 779 uczniów. Celem przedsięwzięcia jest przeprowadzeniu szkoleń dla nauczycieli z zakresu kompetencji cyfrowych i medialnych, programowania i nauczania programowania. Projekt realizowany przez Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu,
- 176 szkoleń rad pedagogicznych, 96 kursów doskonalących, warsztatów, 10 konferencji (np. wojewódzką konferencją naukową: „Wieloaspektowe spojrzenie na zdrowie psychiczne młodzieży”, wojewódzką konferencję: „Innowacyjna edukacja wsparciem w kształtowaniu kompetencji kluczowych – dobre praktyki krajowe i lokalne”) i 5 seminariów, zrealizowanych przez Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu,
- przyznanie przez Zarząd Województwa nagród nauczycielom, zatrudnionym w szkołach i placówkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego (uchwałą Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr 38/1742/19 z dnia 2 października 2019 r.),
- przyznanie jednej osobie tytułu Kujawsko-Pomorskiego Lidera Edukacji a 17 osobom wyróżnień w ramach konkursu „Kujawsko-Pomorski Lider Edukacji”. Laureaci otrzymali nagrody pieniężne. Celem konkursu jest promowanie i uhonorowanie działalności nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach oświatowych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, którzy, wspomagając wszechstronny rozwój psychofizyczny, intelektualny, fizyczny i osobowościowy dzieci i młodzieży, wyróżniają się w pracy dydaktycznej, wychowawczej lub opiekuńczej, stosują innowacyjne rozwiązania edukacyjne i przyczyniają się do podnoszenia jakości edukacji oraz promocji województwa kujawsko-pomorskiego.

PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA

Do zadań samorządu województwa z zakresu ochrony zdrowia należy w szczególności:

- ustalenie regionalnej sieci szpitali,
- poprawianie warunków dostępu do leczenia szpitalnego,
- stwarzanie warunków dostępu do wysokospecjalistycznego leczenia ambulatoryjnego,
- uchwalanie planu zabezpieczenia specjalistycznego leczenia ambulatoryjnego na obszarze województwa,
- planowanie polityki kształcenia w zawodach w ochronie zdrowia,
- inicjowanie i prowadzenie działań związanych z promocją zdrowia,
- współdziałanie z innymi podmiotami działającymi na rzecz ochrony zdrowia na obszarze województwa.

W 2019 roku Zarząd Województwa realizował programy polityki zdrowotnej:

- „Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród osób dorosłych w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim” – zaszczepiono 1 444 osób (łącznie w latach 2017-2019 – 2 952 osób),
- „Program Wykrywania Zakażeń WZW B i C w województwie kujawsko-pomorskim” – przebadano 2 366 osoby (łącznie w latach 2013-2019 – 26 210 osoby),
- „Kujawsko-Pomorski Program Badań Przesiewowych w Kierunku Tętniaka Aorty Brzuszej” – przebadano 675 osób (łącznie w latach 2012-2019 – 5 087 osób),
- „Wojewódzki program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie kujawsko-pomorskim na lata 2016-2020”,
- „Wojewódzki program przeciwdziałania narkomanii w województwie kujawsko-pomorskim na lata 2017-2020”,
- „Program zapobiegania upadkom dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim” – liczba osób uczestniczących w projekcie – 730 osób (łącznie w latach 2018-2019 – 1 254. osoby),
- „Program profilaktyki raka jelita grubego dla województwa kujawsko-pomorskiego” (realizowany od 2017 r. przez Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy w partnerstwie z Wojewódzkim Szpitalem Specjalistycznym im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku).

Wymiernymi efektami polityki zdrowotnej prowadzonej przez działania Zarządu Województwa, były w 2019 roku:

- rozbudowa i modernizacja Wojewódzkiego Szpitala Zespołonego im. L. Rydygiera w Toruniu, w ramach której:
 - kontynuowano prace budowlane polegające na prowadzeniu dalszych prac rozbiórkowych (rozebrano bramę wjazdową i budynek portierni) oraz budowie nowych budynków szpitala, tj.:
 - a) budynku 510 (H) – oddziałów łóżkowych, bloku operacyjnego, oddziału anestezjologii i intensywnej terapii, szpitalnego oddziału ratunkowego, zakładu diagnostyki obrazowej, centralnej sterylizatorni, (status: kontynuacja robót budowlano-instalacyjno-wykończeniowych),
 - b) budynku 520 – administracji, apteki szpitalnej, magazynu odpadów medycznych, prosektorium, (status: decyzja o pozwoleniu na użytkowanie),
 - c) budynku 530 – oddziału zakaźnego, poradni i przychodni, (status: kontynuacja robót budowlano-instalacyjnych),
 - d) budynku 540 – oddziałów psychiatrycznych, (status: kontynuacja robót budowlano-instalacyjnych),
 - e) budynków 570 – budynków technicznych (kotłownia olejowa, trafostacja, garaż dla karet, podziemny neutralizator ścieków, miejsce gromadzenia odpadów komunalnych; (status: decyzja o pozwoleniu na użytkowanie),
 - kontynuowano roboty drogowe (krawężniki, ławy drogowe),
 - kontynuowano zakup sprzętu medycznego,
 - dokonano zakupu sprzętu i oprogramowania informatycznego,

Rozbudowa Szpitala Zespołowego w Toruniu, fot. Sky Drone Studio

- wyposażenie Kujawsko-Pomorskiego Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy w sprzęt i aparaturę medyczną (zakup: lampy do tomografu komputerowego, analizatora biochemicznego, szafy archiwizującej na kasetki i bloczki parafinowe, myjni - dezynfektora do kaczek i basenów, płyty zimnej do stacji zatapiania parafinowego, 131 sztuk reduktorów tlenu sekwencyjnych) oraz utworzenie, wyposażenie i uruchomienie (w latach 2018-2019) Centralnej Sterylizacji oraz Zakładu Radiologii,
- doposażenie Centrum Diagnostyczno-Leczniczego we Włocławku, Filii Centrum Onkologii w Bydgoszczy w sprzęt medyczny służący do wykonywania badań zapewniających szybką wyskocjalistyczną diagnostykę zmian nowotworowych (rezonans magnetyczny 1,5 T oraz mammograf cyfrowy),
- kontynuacja zadania dotyczącego podniesienia jakości usług zdrowotnych oraz zwiększenia dostępu do usług medycznych w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. błogosławionego ks. Jerzego Popiełuszki we Włocławku, w ramach którego zakończono prace budowlane w budynkach 7, 9 i 12 adaptując je do potrzeb administracji szpitala, rehabilitacji ambulatoryjnej i szpitalnej oraz oddziału geriatry, zakupiono sprzęt medyczny i wyposażenie, zmodernizowano Pracownię Endoskopii oraz zakupiono 3 ambulanse, prowadzono również prace projektowe dot. budowy budynku B4 wraz z łącznikiem B4A łączącym budynek B4 z budynkiem 1, budowę budynków technicznych zlokalizowanych na terenie szpitala oraz sieci zewnętrznych na terenie szpitala,
- prowadzenie prac budowlanych związanych z rozbudową bazy leczenia w Sanatorium Uzdrawiskowym „Przy Tężni” im. dr Józefa Krzymińskiego w Inowrocławiu (wykonano stan surowy budynku),
- zakup 2 ambulansów medycznych wraz z noszami oraz urządzeń do mechanicznej kompresji klatki piersiowej w celu wyposażenia zespołów ratownictwa medycznego Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Bydgoszczy,
- kontynuacja budowy Całodobowego Młodzieżowego Oddziału Leczenia Uzależnień (zaawansowana faza realizacji inwestycji) oraz realizacja prac remontowych (remont dachu oraz łazienek) w budynku Oddziału Odwykowego Całodobowego przy ul. Włocławskiej 233-235 w Toruniu przez Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Toruniu,
- wykonanie przyłącza wodociągowego oraz zakup aparatury medycznej – videostroboskopu dla Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy w Toruniu,
- wykonanie systemu odprowadzania wody deszczowej z dachu budynku Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy we Włocławku,
- kontynuacja prac termomodernizacyjnych budynku oraz rozpoczęcie remontu pomieszczeń Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy w Bydgoszczy,

- dostosowanie budynku nr 18 Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. dr J. Bednarza w Świeciu do wymogów przepisów przeciwpożarowych oraz rozpoczęcie i realizacja (w trakcie) zadania dot. przebudowy i budowy sieci: kanalizacji sanitarnej, kanalizacji deszczowej (II etap), wodociągowej, elektroenergetycznych, światłowodowych, oświetlenia terenu oraz kanalizacji teletechnicznej wraz z monitoringiem stacji transformatorowej,
- rozpoczęcie postępowania przetargowego na roboty budowlane związane z przebudową i nadbudową budynku B zespołu Wojewódzkiego Szpitala Obserwacyjno-Zakaźnego im. Tadeusza Browicza w Bydgoszczy (wraz z przebudową zewnętrznej sieci wodociągowej przy ul. Św. Floriana 12),
- przygotowanie dokumentacji koncepcyjnej budowy budynku Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy oraz budynku Centrum Zdrowia Psychicznego w Bydgoszczy (wraz z zagospodarowaniem terenu) – w trakcie realizacji,
- przygotowanie dokumentacji projektowej dla budowy zakładu opiekuńczo-leczniczego na terenie Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego we Włocławku – w trakcie realizacji,
- opracowanie dokumentacji projektowej oraz wykonanie robót budowlanych dla inwestycji dotyczącego budowy obiektu hospicjum na potrzeby opieki paliatywnej nad przewlekle i nieuleczalnie chorymi w Toruniu – w trakcie realizacji,
- przeprowadzenie przez Wojewódzką Przychodnię Zdrowia Psychicznego wydarzeń pn. WPZP dla Autyzmu (06.04.2019 r.) - podczas którego przeprowadzono konsultacje dotyczące oceny rozwoju dzieci z oznakami zaburzeń rozwoju oraz WPZP dla chorych na depresję i schorzenia kardiologiczne (26.10.2019 r.) - które miało na celu zwrócenie uwagi na mechanizmy współwystępowania depresji i chorób serca,
- przeprowadzenie I Ogólnopolskiego Forum Ratownictwa Medycznego i Pielęgniarstwa Ratunkowego (24-25 maja 2019 r.),
- organizacja gali podsumowującej 8. edycję programu edukacyjno-profilaktycznego dla młodzieży „Sztuka Wyboru” (12.11.2019 r.) – mającego na celu wyeliminowanie uzależnień wśród dzieci i młodzieży,
- organizacja konferencji pn. „Samorząd dzieciom” (22.05.2019 r.) poświęconej profilaktyce, leczeniu chorób cywilizacyjnych u dzieci i młodych ludzi oraz ich rehabilitacji,
- organizacja spotkania nt. Internetowego konta pacjenta i e-recept (28, 29 i 30.05.2019 r.), którego celem było zachęcenie do zakładania internetowego konta pacjenta, dzięki któremu można korzystać z e-recept oraz innych udogodnień życia codziennego,
- organizacja spotkania edukacyjnego pn. „Wzmocnienie mięśni dna miednicy” (13.05.2019 r.) – prezentującego problematykę nietrzymania moczu, która dotyka ludzi w każdym wieku, kobiet w ciąży oraz seniorów z jednoczesnym wskazaniem jak zapobiegać tego typu dolegliwościom,
- przeprowadzenie imprezy pn. „III Wojewódzkie Manewry Ratownicze” (27-28.04.2019 r.) służącej rozpowszechnianiu idei reagowania w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia człowieka,
- przeprowadzenie ćwiczeń całonocnych dla służb ratowniczych na terenie lotniska w Toruniu (15.04.2019 r.) - w ćwiczeniach udział wzięły: Państwowa Straż Pożarna, Policja oraz Ratownictwo Medyczne,
- organizacja I Ogólnopolskiego Forum Ratownictwa Medycznego i Pielęgniarstwa Ratunkowego (24.05.2019 r.),
- organizacja konferencji naukowej pn. „Trudne alloplastyki w obrębie kończyny dolnej - dokąd zmierzamy” (24-25.10.2019 r.).

Ponadto Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy:

- w latach 2016-2019 było jedynym krajowym realizatorem Programu Polityki Zdrowotnej w ramach Koordynacji programu, opracowania do wdrożenia ogólnopolskiej bazy danych chorych z niewydolnością oddychania leczonych za pomocą nieinwazyjnej wentylacji mechanicznej POL-VENT, analizy efektywności kosztowej i klinicznej w ramach programu polityki zdrowotnej pn. Krajowy program zmniejszania umieralności z powodu przewlekłych chorób płuc poprzez tworzenie sal nieinwazyjnej wentylacji mechanicznej na lata 2016-2019”. W ramach projektu powstała ww. ogólnopolska baza danych chorych z niewydolnością oddychania leczonych za pomocą nieinwazyjnej wentylacji mechanicznej POL-VENT,
- w latach 2018-2019 było jednym z realizatorów zadania w ramach Narodowego Programu Zwalczania Chorób Nowotworowych, pn. „Doposażenie klinik i oddziałów torakochirurgii w sprzęt do leczenia raka płuca”. W ramach projektu KPCP zakupił 2 komplety videobronchofiberoskopu - 2 komplety, zestaw do monitorowania ukrwienia i saturacji mózgu podczas znieczulenia, aparat RTG przyłóżkowy, zestaw narzędzi do otwartej torakochirurgii, kamerę i monitor do zabiegów torakochirurgicznych,
- W 2019 r. wzięło udział w Programie Profilaktyki i Leczenia Chorób Układu Sercowo-Naczyniowego POLKARD, pn. „Wyposażenie/doposażenie oddziałów rehabilitacji neurologicznej w urządzenia do

wczesnej rehabilitacji neurologicznej kończyn górnych i kończyn dolnych z biofeedback” w ramach którego zostało zakupione 1 urządzenie do wczesnej rehabilitacji neurologicznej kończyn górnych i kończyn dolnych z biofeedback.

Nowa aparatura oddziału intensywnej terapii w Kujawsko-Pomorskim Centrum Pulmonologii, fot. Filip Kowalkowski

Placówki medyczne prowadzone przez Województwo otrzymały w roku 2019 szereg wyróżnień i akredytacji:

- Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy otrzymało wyróżnienie Ministerstwa Zdrowia za koordynowanie i zaangażowanie w realizację programu polityki zdrowotnej pn. „Krajowy program zmniejszania umieralności z powodu przewlekłych chorób płuc poprzez tworzenie sal inwazyjnej wentylacji mechanicznej na lata 2016-2019” oraz utworzenie w latach 2016-2019 pierwszego w Polsce Pododdziału Nieinwazyjnej Wentylacji Mechanicznej,
- Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy zajęło 8. miejsce (jeden wyróżniony szpital pulmonologiczny) w XVI edycji Ogólnopolskiego Rankingu Szpitali pn. „Bezpieczny Szpital” przeprowadzonego przez Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia wśród szpitali zabiegowych, monospecjalistycznych, bez onkologicznych,
- Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy zajęło I miejsce w 3 kategoriach (I kategoria: Sieć szpitali – szpitale onkologiczne lub pulmonologiczne, II kategoria - Ranking szpitali zabiegowych, wielospecjalistycznych i onkologicznych, III kategoria - Najlepszy szpital w województwie kujawsko-pomorskim) rankingu organizowanego przez Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia we współpracy z „Rzeczpospolitą”,
- Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S. A. oraz Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyznała wyróżnienie Lidera Innowacji Pomorza i Kujaw 2019 dla zespołu badawczego Zakładu Genetyki i Onkologii Molekularnej, IFM w Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy,
- Wydawnictwo Termedia przyznało tytuł Menedżera Roku 2019 w Ochronie Zdrowia dla prof. dr hab n. med. Janusza Kowalewskiego z Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy,
- Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy zostało laureatem konkursu „Najcenniejsze Firmy Zdrowia 2018” w kategorii: Szpitale i Przychodnie, zorganizowanego przez Forum Ekonomiczne,
- Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy otrzymało certyfikat „Zadowolony Pacjent”, przyznany przez Instytut Badań Marki,

- Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych w Bydgoszczy i we Włocławku przyznała „Złoty Czepek” dla pielęgniarek i położnych z Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy,
- Polskie Centrum Akredytacji przyznało Centrum Onkologii im. prof. F. Łukaszczyka w Bydgoszczy akredytację Laboratorium Medycznego Nr AM 010, potwierdzającą spełnianie przez Zakład Mikrobiologii i Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej wymagań normy: PN-EN ISO 15189:2013-05,
- Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia przyznało Centrum Onkologii im. prof. F. Łukaszczyka w Bydgoszczy Certyfikat Szpitala Akredytowanego,
- Centrum Onkologii im. prof. F. Łukaszczyka w Bydgoszczy uzyskało Certyfikat Systemu Zarządzania PN-N 18001 oraz Certyfikat Systemu Zarządzania ISO 9001, ISO 14001, przyznane przez jednostkę certyfikującą – TUV NORD Polska sp. z o.o.,
- Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu zajął 56. miejsce (awans o 20 pozycji w stosunku do roku 2018 – z miejsca 76 na 56) w rankingu „Bezpieczny Szpital”, zorganizowanym przez Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia we współpracy z „Rzeczpospolitą”,
- Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki przyznał wyróżnienie dla dr n. med. Anny Oleksiejuk z Regionalnego Centrum Stomatologii Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. L. Rydygiera w Toruniu za zasługi w leczeniu stomofobii (lęku przed dentystą) wśród dzieci,
- Minister Zdrowia Pan Łukasz Szumowski przyznał honorowe odznaki „Za zasługi dla ochrony zdrowia” 5 pracownikom Wojewódzkiego szpitala Zespolonego im. L. Rydygiera w Toruniu,
- Dyrektor Wojskowego Instytutu Medycznego przyznał nagrodę Animus Fortis (Mężny Duch) dla pracownika Wojewódzkiej Stacji Pogotowia w Bydgoszczy – nagroda jest wyrazem uznania za prowadzone działania, które pozytywnie wpływają na kształtowanie wizerunku służb ratowniczych w Polsce,
- Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny im. T. Browicza w Bydgoszczy otrzymał Certyfikat Akredytacyjny przyznany przez Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia.

AKTYWNOŚĆ SPORTOWA I ROZWÓJ BAZY JEJ SŁUŻĄCEJ

W 2018 r. Zarząd Województwa ogłosił pilotażowy nabór wniosków o nazwie „**Kujawsko-Pomorska Mała Infrastruktura Sportowa**”, skierowany do jednostek samorządu terytorialnego. Spore zainteresowanie pierwszą edycją (dofinansowanie otrzymało 36 z 58 zgłoszonych przedsięwzięć) potwierdziło, iż idea budowy tego typu obiektów wychodzi naprzeciw zdiagnozowanym wcześniej potrzebom mieszkańców, którzy sygnalizowali konieczność powstawania codziennej (znajdującej się blisko domu) infrastruktury sportowej, z której korzystać mogą całe rodziny.

W związku z powyższym zdecydowano się kontynuować koncepcję pomocy finansowej dla realizacji tego typu zadań inwestycyjnych. W marcu 2019 r. ogłoszono II edycję naboru wniosków pn. „Kujawsko-Pomorska Mała Infrastruktura Sportowa”, na który przeznaczono 450 tys. zł. Dofinansowanie udzielane było na budowę tzw. małej infrastruktury sportowej np.: małych boisk, siłowni, placów rekreacyjnych i innego rodzaju małych zadań o charakterze sportowo-rekreacyjnym. Priorytetowo traktowano wnioski dotyczące terenów zdegradowanych (m.in. siedliska „popegeerowskie”) oraz wnioski będące efektem inicjatywy oddolnej. W wyniku przeprowadzonego naboru finansowe wsparcie Samorządu Województwa w 2019 r. uzyskało 17 zadań inwestycyjnych:

- zakup i montaż wyposażenia siłowni w pomieszczeniu zlokalizowanym w budynku przy ul. Sportowców 1-3 (miasto Grudziądz),
- budowa boiska do siatkówki plażowej, piłki ręcznej, buble, badmintonu, tenisa plażowego przy ul. Solankowej (miasto Toruń),
- utworzenie miejsca sportowo-rekreacyjnego w Borówni (gmina Kowalewo Pomorskie),
- modernizacja polegająca na wymianie ogrodzenia stadionu sportowego przy ul. Sportowej (miasto Lipno),
- budowa siłowni zewnętrznej przy Klubie Seniora w Stróżewie (gmina Bytoń),
- budowa budynku zarządzania i monitoringu imprez sportowych w Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji (miasto Rypin),
- zakup i montaż urządzeń placu zabaw dla dzieci w miejscowości Kowalki (gmina Rypin),
- wykonanie systemów nawadniania płyt boisk piłkarskich w Bukowcu i Przysiersku (gmina Bukowiec),
- budowa trybun przy boisku do piłki nożnej pokrytym sztuczną nawierzchnią w Kończewicach i Orliku w Pluskowęsach (gmina Chełmża),
- modernizacja wielofunkcyjnego boiska sportowego w miejscowości Osówka (gmina Czernikowo),
- rozbudowa infrastruktury sportowej i sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Zławieś Wielka, miejscowość Stary Toruń (gmina Zławieś Wielka),
- budowa małej infrastruktury sportowej przy Szkole Podstawowej w Lińsku (gmina Śliwice),

- urządzenie siłowni zewnętrznej przy ul. Zaułek w Brześciu Kujawskim (gmina Brześć Kujawski),
- budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w miejscowości Lubanie (gmina Lubanie),
- rozbudowa i przebudowa wraz z możliwością nadbudowy i zmiany konstrukcji dachu budynku istniejącej szatni sportowej przy boisku piłkarskim w Kruszynie (gmina Włocławek),
- budowa wewnętrznego oświetlenia boiska sportowego (gmina Łabiszyn),
- budowa siłowni zewnętrznej w miejscowości Stary Kobrzyń (gmina Rogowo).

Dodatkowo w trakcie prowadzenia powyższego naboru okazało się, iż w dalszym ciągu na terenie województwa brakuje sportowych obiektów kubaturowych, zlokalizowanych przy placówkach edukacyjnych. Jednak na skutek utraty mocy Rozporządzenia Ministra Sportu i Turystyki z dnia 18 grudnia 2015 roku w sprawie przekazywania środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, samorządy województw utraciły wpływ na kształtowanie regionalnych programów bazy sportowej. Wszystkie programy finansowania infrastruktury sportowej w ramach Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej zaczęły być realizowane przez Ministerstwo Sportu i Turystyki, przy czym rozwiązanie to nie zaspokoilo w wystarczającym stopniu potrzeb budowy przyszkolnych sal gimnastycznych.

Po przeanalizowaniu sytuacji oraz wychodząc naprzeciw oczekiwaniom partnerów, w sierpniu 2019 r. Zarząd Województwa ogłosił nabór wniosków na dofinansowanie zadań inwestycyjnych w celu wspomoczenia ich starań w rozbudowie bazy sportowej (sal sportowych, gimnastycznych), w ramach realizacji zadania „Mała architektura i budowa infrastruktury sportowej przy obiektach edukacyjnych”, na które przeznaczono 1,5 mln zł z budżetu województwa. W odpowiedzi wpłynęły 4 oferty. Wymagania naboru spełniły 2 wnioski, które otrzymały dofinansowanie i dotyczyły:

- budowy sali gimnastycznej wraz z pomieszczeniami szatniowo-socjalnymi oraz łącznika przy budynku szkoły podstawowej w Wielkich Radowiskach – inwestycja realizowana jest w latach 2019-2020 przez gminę Dębowa Łąka,
- budowy sali gimnastycznej wraz z pomieszczeniami szatniowo-socjalnymi oraz małej siłowni przy szkole podstawowej z oddziałami integracyjnymi w Gościeszynie – inwestycja realizowana jest w latach 2019-2021 przez gminę Rogowo (w powiecie żnińskim).

W 2019 r. Zarząd Województwa otrzymał także i pozytywnie zaopiniował wniosek Stowarzyszenia „Nowy Świt” o dofinansowanie zadania w zakresie uzupełnienia infrastruktury sportowej o piłkochwyty jako ogrodzenia boiska sportowego. W wyniku realizacji projektu powstał obiekt sportowy na potrzeby stowarzyszenia zajmującego się biedną i uzdolnioną sportowo młodzieżą.

W ramach ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Zarząd Województwa pod koniec 2019 r. ogłosił 2 konkursy w trybie uproszczonym na realizację zadań związanych z upowszechnianiem sportu w województwie kujawsko-pomorskim. W odpowiedzi wpłynęły 4 oferty, z czego tylko jedna spełniała wymogi i otrzymała wsparcie tj. „Równać szanse. Wyposażenie placówki resocjalizacyjno-wychowawczej Caritas Diecezji Włocławskiej w urządzenia sportowo-rekreacyjne”. W efekcie dofinansowano wykonanie małej siłowni zewnętrznej.

Ponadto Samorząd Województwa stara się zwiększyć oddziaływanie programów wsparcia konkretnych dyscyplin sportowych, przygotowanych przez Ministerstwo Sportu²². W związku z tym, że realizatorami tzw. Programów Sportu Powszechnego są wojewódzcy operatorzy, Samorząd Województwa współfinansuje programy leżące w obszarze zainteresowania województwa, celem zwiększenia liczby zajęć i liczby uczestników. Takie podejście ma sprzyjać upowszechnianiu sportu wśród dzieci i młodzieży, wyrównywać szanse w dostępie do usystematyzowanej aktywności fizycznej oraz promować zdrowy i aktywny styl życia w regionie. Do Programów Sportu Powszechnego realizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w 2019 r. i wspieranych przez Samorząd Województwa należały:

- „Umiem pływać” – program powszechnej nauki pływania w województwie kujawsko-pomorskim. Jego celem była realizacja pozaszkolnych zajęć nauki pływania dla uczniów klas I-III szkół podstawowych na krytych pływalniach. Wojewódzkim operatorem programu był Kujawsko-Pomorski Związek Pływacki, który od 2014 r. otrzymuje ze środków Samorządu Województwa wsparcie w formie dotacji. W latach 2014-2019 programem objęto ponad 69 tys. dzieci z terenu całego województwa, przy czym w 2019 r. było to ponad 35 tys. dzieci,
- „Narodowy program rozwoju kolarstwa” – program upowszechniania sportu wśród dzieci i młodzieży w szkółkach kolarskich na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, którego operatorem

²² W 2019 r. zaszły zmiany organizacyjne dotyczące ministerstw. Od 15 listopada 2019 r. dział kultura fizyczna stał się przedmiotem nowo utworzonego Ministerstwa Sportu (zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z 19 listopada 2019 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Sportu), wcześniej był przedmiotem działania Ministerstwa Sportu i Turystyki.

wojewódzkim była Autonomiczna Ludowa Kolarska Sekcja STAL Grudziądz. W latach 2016-2019 wsparciem objęto 2 285 dzieci, w tym w 2019 r. 650 dzieci,

- „Lekkoatletyka dla każdego” – program polegający na dofinansowaniu dodatkowych zajęć dla dzieci i młodzieży w zakresie sportów lekkoatletycznych, przeprowadzanych na profesjonalnych obiektach lekkoatletycznych. Program realizowany cyklicznie od 2015 r., przy czym w 2019 r. zajęcia prowadzone na terenie całego województwa objęły ok. 900 uczniów. Wojewódzkim operatorem programu jest Kujawsko-Pomorski Związek Lekkiej Atletyki.

W 2019 r. Samorząd Województwa realizował także poniższe działania:

- przyznał stypendia sportowe 199 wyjątkowo uzdolnionym zawodnikom, którzy na tle rówieśników wyróżniali się poziomem i osiągnięciami sportowymi,
- wsparł szkolenie dzieci i młodzieży, przyznając środki finansowe dla klubów i stowarzyszeń sportowych za zdobyte punkty w Systemie Sportu Młodzieżowego, jako współzawodnictwo dzieci i młodzieży w zawodach sportowych rangi mistrzowskiej. W 2019 r.: wsparcie otrzymało 90 klubów na łączną kwotę 1 742 090,00 zł,
- przyznał nagrody sportowe wyjątkowo uzdolnionym 266 zawodnikom, 100 trenerom i 32 działaczom, którzy osiągnęli wysokie wyniki sportowe,
- udzielił dofinansowania 150 podmiotom do organizacji różnego rodzaju imprez o charakterze sportowo-rekreacyjnym,
- promował województwo kujawsko-pomorskie podczas meczów klubów sportowych (ligi krajowej i zagranicznych pucharów). W 2019 r. wsparcie otrzymało 6 podmiotów reprezentujących województwo w najwyższej klasie rozgrywek: Anwil Włocławek, Polski Cukier Toruń, Artego Bydgoszcz, Pałac Bydgoszcz, KH Energa Toruń, BKS Bydgoszcz.

Natomiast do wydarzeń wspieranych organizacyjnie/finansowo przez Samorząd Województwa należały:

- Copernicus Cup – Miting Lekkoatletyczny (organizator: Kujawsko-Pomorski Związek Lekkiej Atletyki, Toruń, luty),
- Mistrzostwa Świata Juniorów i Kadetów w Siermierce (organizator: Toruński Klub Sportowo-Turystyczny „Budowlani”, Toruń, marzec),
- VIII Halowe Mistrzostwa Świata w Lekkiej Atletyce Masters (organizator: Polski Związek Lekkiej Atletyki Masters, Toruń, marzec),
- Kujawsko-Pomorskie na Rowery (województwo kujawsko-pomorskie, kwiecień-październik),
- Festiwal Siatkówki Piłkowej „Bella Piła Gotyku” (organizator: Akademicki Związek Sportowy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń, czerwiec),
- Mistrzostwa Świata U-20 w piłce nożnej, organizator: Cywilno-Wojskowy Związek Sportowy „Zawisza”/Kujawsko-Pomorski Związek Piłki Nożnej, Bydgoszcz, czerwiec),
- Enea Bydgoszcz Triathlon 2019 – Międzynarodowe Zawody Triathlonowe (organizator: Stowarzyszenie Ars Athletica Bydgoszcz, Bydgoszcz, lipiec),
- Akademickie Mistrzostwa Europy w piłce ręcznej kobiet i mężczyzn (organizator: Klub Uczelniany Akademickiego Związku Sportowego Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Bydgoszcz, lipiec),
- Drużynowe Mistrzostwa Europy w Lekkiej Atletyce (organizator: Kujawsko-Pomorski Związek Lekkiej Atletyki, Bydgoszcz, sierpień),
- Międzynarodowy Tenisowy „Futures Solano-Bydgoszcz-Cup” (organizator: Sportowy Klub Tenisowy „Centrum”, Bydgoszcz, sierpień),
- 11th European Advanced Aerobatic Championship (organizator: Aeroklub Pomorski, Toruń, sierpień),
- Drużynowe Mistrzostwa Świata w Speedrowerze (organizator: Toruńskie Stowarzyszenie Żużlowe, Toruń, sierpień),
- Międzynarodowe Indywidualne Mistrzostwa Polski w Motocrossie Pucharu MACEC (organizator: Lipnowski Klub Sportowy „Jastrząb”, Lipno, sierpień),
- Ocean Lava Triathlon Polska (Towarzystwo Sportowe Tri-Sport, Bydgoszcz-Borówno, wrzesień).

Województwo Kujawsko-Pomorskie zostało także wyróżnione nagrodą „Promotor Infrastruktury Sportowej” podczas Gali Sportowej Polska 2019 „XX Budownictwa Sportowego i Rekreacyjnego w Polsce”, organizowanej przez Klub Sportowa Polska. Tytuł „Promora Infrastruktury Sportowej” nadawany jest instytucjom, samorządom województw, uczelniom, organizacjom i osobom za wyjątkowe zaangażowanie oraz podejmowanie działań wspierających i promujących rozwój nowoczesnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w Polsce, regionie, powiecie, gminie.

4.4 Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Innowacyjność

W *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* w ramach celu strategicznego „Innowacyjność” wyznacza się następujące kierunki działań, służące jego realizacji:

1. Rozwój badań naukowych
2. Poprawa zdolności naukowo-badawczych szkół wyższych
3. Rozwój niezależnych instytucji badawczo-rozwojowych
4. Rozwój współpracy pomiędzy sektorem naukowo-badawczym a gospodarką
5. Stworzenie systemu finansowania badań naukowych
6. Rozwój Instytucji otoczenia biznesu (IOB) ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorstw innowacyjnych
7. Rozwój innowacyjnych aspektów i rozwiązań w ramach inteligentnych specjalizacji
8. Pozyskiwanie dla gospodarki regionu przedsiębiorstw działających w sektorach wysokich technologii
9. Promocja postaw i rozwiązań innowacyjnych
10. Rozwój sieci szerokopasmowych służących rozwojowi technologii informatycznych
11. Wspieranie aplikacji produktów innowacyjnych do środowiska międzynarodowego
12. Wspieranie i promocja współpracy międzynarodowej instytucji naukowo-badawczych i szkół wyższych

Założenia polityki innowacyjnej województwa kujawsko-pomorskiego określone zostały w **Regionalnej Strategii Innowacji** przyjętej na lata 2014-2020. Zadaniem RIS jest stymulacja naukowców i przedsiębiorców do innowacyjnego rozwoju. Innowacyjne działania zapewniają postęp, który warunkuje poprawę komfortu i poziomu życia mieszkańców, ale przede wszystkim ukierunkowany jest na poprawę konkurencyjności gospodarki. Zwiększanie nakładów na innowacyjność, w ostatnich latach, zaowocowało zwiększeniem potencjału innowacyjnego województwa. Powolny przyrost w tym zakresie obserwuje się już w rankingach z 2019 roku – Regional Innovation Scoreboard czy Indeks Millenium. Według Regional Innovation Scoreboard województwo kujawsko-pomorskie jest w grupie regionów których wydajność innowacyjna w stosunku do rankingu UE z 2011 r. wzrasta. Według wskaźników badanych na potrzeby indeksu innowacyjności UE Kujawsko-Pomorskie (z wynikiem 35 miejsce na liście) znajduje się wśród czołowej 40-stki ze 147 regionów w zakresie „Design applications per billion regional GDP” (aplikacje projektowe na miliard PKB). W zestawieniu Banku Millennium województwo kujawsko-pomorskie zajęło w 2019 roku 11. miejsce, awansując o 1 pozycję w stosunku do 2018 roku. Według charakterystyki naszego regionu w opracowaniu Banku Millennium zwraca się uwagę między innymi na następujące pozytywne aspekty rozwojowe:

- rosnąca liczba przedsiębiorstw współpracujących w ramach organizacji klastrowych i innych podmiotów (trzy parki naukowo-technologiczne (Toruński Park Technologiczny, Włocławska Strefa Rozwoju Gospodarczego – Park Przemysłowo-Technologiczny oraz Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny),
- systematycznie rosnąca liczba podmiotów badawczo-rozwojowych,
- relatywnie dobrze prezentująca się wydajność pracy oraz edukacja policealna, dwa spośród pięciu kryteriów składających się na Indeks,
- aktywność badawczo-rozwojowa, mierzona wydatkami na B+R lub liczbą pracowników w tym obszarze, utrzymująca się na stabilnym, umiarkowanym poziomie,
- relatywnie wysoki odsetek przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących na rzecz innowacyjności, co sprzyja budowaniu kultury innowacyjności.

Województwo Kujawsko-Pomorskie posiada specjalistyczną jednostkę odpowiedzialną za szeroko rozumiany rozwój innowacyjności – jest to **Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji** spółka z o.o., która została powołana na podstawie Uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 maja 2013r. Głównym, statutowym zadaniem KPAI wynikającym z logiki założeń polityki innowacyjności Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest jego promocja jako regionu wiedzy i innowacji opartego na systemie efektywnego współdziałania pomiędzy władzami regionalnymi, przedsiębiorcami oraz instytucjami naukowymi i szkołami wyższymi działającymi na obszarze województwa. Ponadto działania KPAI skupione są na wypracowaniu podstaw i warunków do tworzenia środowiska przyjaznego rozwojowi przedsiębiorczości, w tym opracowanie systemu wsparcia rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności przedsiębiorstw w regionie kujawsko-pomorskim, jak również pełnienie w ramach tego systemu funkcji platformy współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, instytucjami naukowymi i szkołami wyższymi z obszaru województwa, instytucjami otoczenia biznesu oraz władzami lokalnymi i regionalnymi.

Zarząd Województwa w rozwoju polityki innowacyjnej wspierany jest przez Pełnomocnika ds. rozwoju nauki, badań i wdrożeń oraz innowacyjności – wybitnego naukowca – prof. dr hab. Bogusława Buszewskiego z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Do zadań Pełnomocnika należą między innymi działania

strategiczne, operacyjne, koordynacyjne i opiniodawcze stanowiące podstawy skutecznego dialogu i ścisłej współpracy między środowiskami nauki, edukacji i biznesu. Nie do przecenienia jest działalność promocyjna Pełnomocnika związana z bardzo dużą aktywnością i pozycją naukową Profesora, jak też uczestnictwem w szeregu prestiżowych krajowych i międzynarodowych gremiów mających wpływ na rozwój nauki i wdrożeń jej efektów.

W roku 2019 podjęto szereg działań zarówno inwestycyjnych jak i promocyjnych służących wdrażaniu założeń określonych w Regionalnej Strategii Innowacji.

Działania **inwestycyjne** na rzecz rozwoju innowacyjności w największym stopniu wiązały się ze wsparciem w ramach RPO WK-P 2014-2020 „inteligentnych specjalizacji” (dalej: IS). IS oznaczają wybór dziedzin gospodarki i połączonych z nimi obszarów nauki, na które zostanie ukierunkowana interwencja. Ma ona na celu rozwój gospodarczy regionu, poprzez wzrost innowacyjności wytwarzanych produktów i usług oraz stosowanych procesów i technologii, na bazie wdrożonych wyników wysoko zaawansowanych badań. Idea specjalizacji wynika z koncentracji środków, w celu podniesienia innowacyjności gospodarki całego kraju, która musi konkurować z coraz bardziej zaawansowanymi technologicznie i innowacyjnymi gospodarkami krajów pozaeuropejskich.

Zgodnie ze stanowiskiem Zarządu Województwa z dnia 29 czerwca 2016 r., dotyczącym charakterystyki obszarów inteligentnych specjalizacji dla projektów realizowanych w ramach RPO WK-P 2014-2020, zawierającym również uwagi zgłoszone w wyniku konsultacji społecznych, IS dzielą się na niżej opisane obszary:

- inteligentne specjalizacje oparte na wartościach, tj.:
 1. Zdrowa i bezpieczna żywność
 2. Zdrowie i turystyka zdrowotna
 3. Zaawansowane materiały i narzędzia
 4. Transport i mobilność
 5. Dziedzictwo kulturowe i przemysły kreatywne
- horyzontalne inteligentne specjalizacje tj.:
 6. Technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT)
 7. Ekoinnowacje
 8. Automatyka przemysłowa
 9. Inne - przedsiębiorcze odkrywanie

W ramach RPO WK-P 2014-2020 inteligentne specjalizacje są realizowane w 4 osiach priorytetowych tj.: 1, 6, 8 oraz 10, w ramach celów tematycznych 1, 3, 8 i 10. Do końca 2019 roku przyjęto do dofinansowania 396 projektów o łącznej wartości 2532,7 mln zł. W ramach tej puli 349 projektów określiło we wniosku o dofinansowanie przynależność do określonych przez Zarząd Województwa inteligentnych specjalizacji.

Na dzień 31.12.2019 r. zostały podpisane 324 umowy na łączną kwotę 2378,4 mln zł w ramach projektów zgodnych z RIS. Wylaniane w konkursach unijnych projekty to przykłady owocnej współpracy środowisk naukowo-gospodarczych w kluczowych dla regionu dziedzinach specjalizacji, ale także przykłady podjętego przez nie ryzyka, które może zaowocować sukcesem przy odpowiednim nakładzie pracy, zaangażowania, kreatywności i wspólnej wizji.

Dużym zainteresowaniem cieszy się również wsparcie oferowane do 200 tys. euro w ramach projektów grantowych Fundusz Badań i Wdrożeń, Voucher Badawczy i Voucher na patent. Wnioski o dofinansowanie na projekty B+R złożyło do końca 2019 roku ponad 400 przedsiębiorstw, z czego podpisano już 386 umów na kwotę 56,25 mln zł (w samym 2019 roku podpisano 231 umów, na kwotę 31,86 mln zł). Zawarte umowy grantowe B+R (z przeznaczeniem na prowadzenie prac badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwach, bony na patent, czy voucher badawczy), prowadzone przez Kujawsko-Pomorską Agencję Innowacji stanowiły ponad 75% zawartych na te cele umów.

Tabela 6 Liczba projektów współfinansowanych z RPO WK-P 2014-2020, w których wybrane zostały inteligentne specjalizacje w ramach RIS.

inteligentne specjalizacje oparte na wartościach:	liczba projektów*, w których została dana wybrana IS	liczba projektów z wiodącą IS
1. Zdrowa i bezpieczna żywność	68	43
2. Zdrowie i turystyka zdrowotna	54	37

3. Zaawansowane materiały i narzędzia	99	67
4. Transport i mobilność	47	16
5. Dziedzictwo kulturowe i przemysły kreatywne	35	28
horyzontalne inteligentne specjalizacje:	liczba projektów*, w których została dana wybrana IS	liczba projektów z wiodącą IS
6. Technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT)	102	47
7. Ekoinnowacje	112	40
8. Automatyka przemysłowa	87	45
9. Inne - przedsiębiorcze odkrywanie	1	-
Pozostałe projekty realizujące IS**	26	
łącznie liczba projektów wpisujących się w Inteligentne Specjalizacje w ramach RSI:	349	

Źródło: opracowanie DFE na podstawie danych z wniosków o dofinansowanie - stan na 31.12.2019 r.

* w jednym projekcie można było wybrać kilka IS, pula projektów, w których wybierane były IS to 349

** projekty, w których zadeklarowano skierowanie wsparcia do podmiotów działających w ramach IS.

Tabela 7 Inteligentne specjalizacje wskazywane przez Grantobiorców w ramach prowadzonych przez KPAI sp. z o. o. projektów grantowych B+R w latach 2017-2019

	liczba projektów grantowych prowadzonych przez KPAI, w których Grantobiorcy wskazywali IS
inteligentne specjalizacje oparte na wartościach:	
1. Zdrowa i bezpieczna żywność	45
2. Zdrowie i turystyka zdrowotna	86
3. Zaawansowane materiały i narzędzia	181
4. Transport i mobilność	44
5. Dziedzictwo kulturowe i przemysły kreatywne	109
horyzontalne inteligentne specjalizacje:	
6. Technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT)	179
7. Ekoinnowacje	205
8. Automatyka przemysłowa	69

Źródło: Opracowanie własne KPAI sp. z o.o. na podstawie danych z wniosków o dofinansowanie - stan na 31.12.2019 r.

Efekty realizacji umów nie są jeszcze możliwe do oszacowania, z uwagi iż nie wszystkie projekty zostały zakończone oraz na stosunkowo krótki czas jaki minął od tych zakończonych. Niemniej w ramach wspomnianych 349 projektów podjętych do dofinansowania, zakładających m.in. wspieranie projektów wpisujących się w inteligentne specjalizacji w ramach Regionalnej Strategii Innowacji, największą popularnością wśród beneficjentów cieszyły się „Zaawansowane materiały i narzędzia” (specjalizacja oparta na wartościach/wiodąca) i „Ekoinnowacje” (specjalizacja horyzontalna), które to zostały wskazane w 99 i 112 projektach. Największą popularnością wśród beneficjentów projektów grantowych KPAI sp. z o.o. cieszyły się, podobnie jak w przypadku projektów dofinansowanych w ramach konkursów ogłaszanych przez IZ RPO, „Zaawansowane materiały i narzędzia” (specjalizacja oparta na wartościach/wiodąca) i „Ekoinnowacje” (specjalizacja horyzontalna), które to zostały wskazane odpowiednio w 181 i 205 projektach.

Z końcem roku 2019 przygotowano założenia aktualizacji inteligentnych specjalizacji zawartych w strategii innowacji na lata 2014-2020 w postaci **Regionalnej Strategii Inteligentnej Specjalizacji 2021+**, która będzie wyznaczała cele i zadania na nowy okres programowania funduszy pomocowych UE w ramach RPO. Prace nad tą strategią zostały rozpoczęte w styczniu 2020 roku i są prowadzone przez Kujawsko-Pomorską Agencję Innowacji.

W 2019 roku podejmowano również **szereg działań promocyjnych i edukacyjnych** w zakresie innowacyjności m. in.:

- Welcomomy Forum in Toruń 2019, które jest jednym z najważniejszych wydarzeń ekonomiczno-gospodarczych w Polsce. W konferencji uczestniczy średnio ok. ponad dwa tysiące gości z kraju i zagranicy, wśród nich wybitne osobowości świata gospodarki, polityki, nauki i kultury. Jednym z głównych współorganizatorów wydarzenia jest Województwo Kujawsko-Pomorskie. Od 2015 r. w ramach Forum organizowany jest panel dyskusyjny dedykowany współpracy nauki i biznesu oraz innowacjom, którego gospodarzem jest Pełnomocnik Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego ds.

rozwoju nauki, badań i wdrożeń oraz innowacyjności prof. dr hab. Bogusław Buszewski. W ramach XXVI edycji Welconomy Forum in Toruń w 2019 roku Wydział Nauki i Innowacji zorganizował panel pt. „Nauka: biznes – transfer innowacji”. W dyskusji wzięło udział grono ekspertów zarówno z regionu, jak i kraju: prof. dr hab. Tadeusz Trziszka - JM Rektor Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, Olgierd Dziekoński - Kierownik Projektu GOSPOSTRATEG – Regiogmina; dr Paweł Neumann - doradca ekonomiczny Prezesa Zarządu TZMO S.A.; Michał Korolko - Prezes Zarządu Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.; Tomasz Poniński - Członek Zarządu Montis Capital; Radosław Ratajczak - Prezes Zarządu SHOPA Sp. z o.o. Spotkanie cieszyło się dużym zainteresowaniem – udział w nim wzięło ok. 70 gości;

Gala konkursu Liderzy Innowacji Pomorza i Kujaw 2019, fot. archiwum UMWK-P

- współorganizacja kolejnej edycji Regionalnego Festiwalu Naukowego E(X)PLORY 2019 dla młodych naukowców. E(x)plory to największa w Polsce inicjatywa wspierająca utalentowaną młodzież w realizacji innowacyjnych projektów naukowych oraz promująca ich osiągnięcia na arenie międzynarodowej. Festiwal łączy młodych naukowców i autorytety naukowe, start-up'y oraz duże przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe i instytucje publiczne, media ogólnopolskie i regionalne, szkoły, edukatorów i najlepsze uczelnie wyższe, duże miasta i małe miejscowości. Organizatorem wydarzenia jest Fundacja Zaawansowanych Technologii, a współgospodarzem etapu regionalnego samorząd województwa kujawsko-pomorskiego. Program E(x)plory od 2012 roku odkrywa naukowe talenty. W tym czasie udało się stworzyć społeczność ponad 1600 młodych naukowców, którzy zgłosili do konkursu prawie 1200 projektów naukowych. W ciągu 8 edycji odbyło się 41 wydarzeń dla pasjonatów innowacji i technologii. Wzięło w nich udział około 30 tysięcy osób. O wyborze najlepszych pomysłów decydowało już ponad 114 jurorów;
- realizacja w ramach konkursu Liderzy Innowacji Pomorza i Kujaw - podkategorii Innowacyjna Marka Regionu InnoMaRe. Made in Kujawsko-Pomorskie w II półroczu 2019. Konkurs ma na celu wyłonienie i uhonorowanie produktów, usług, procesów, sposobów stanowiących rozwiązanie problemu technicznego (know-how) oferowanych przez kujawsko-pomorskie mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz jednostki naukowe. Projekty muszą wyróżniać się wysoką innowacyjnością i nowoczesnością zastosowanych rozwiązań zarówno w skali kraju, Europy jak i świata. Laureaci InnoMaRe Business/Science – stają się wizytówką województwa oraz otrzymują prawo do posługiwania się certyfikatem *InnoMaRe*, jako świadectwem innowacyjności oraz identyfikacją pochodzenia zwycięskiego produktu lub rozwiązania,

- organizacja konferencji „Monitoring i analiza wody. Metody oznaczania substancji o charakterze jonowym”, 10-12.03.2019, Przysiek k. Torunia. Tematyka konferencji dotyczyła oznaczania wpływu zanieczyszczeń wody na środowisko i zdrowie człowieka, nowoczesnych technologii jej oczyszczania oraz ponownego wykorzystania wód do celów m.in. konsumpcyjnych, spożywczych, rolniczych, medycznych, technologicznych czy rekreacyjnych. Poruszano aspekty wykorzystania zaawansowanych technik separacyjnych i selektywnej detekcji, a zwłaszcza chromatografii jonowej i metod przygotowania próbek w oznaczaniu zanieczyszczeń o charakterze nie tylko jonowym, statystycznej interpretacji wyników oraz poszukiwania metabolitów i pochodnych ksenobiotyków i patogenów występujących na poziomie śladowym i subultraśladowym w środowisku wodnym. Problematyka ta była przedmiotem rozważań i dyskusji pomiędzy młodszą jak i starszą generacją specjalistów z Polski i zagranicy. W wydarzeniu wzięło udział blisko 130 uczestników,
- organizacja konkursu dla dzieci i młodzieży „Mój Innowacyjny Wynalazek” pod patronatem honorowym Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej oraz Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty i medialnym TVP3 Bydgoszcz, „Polskiego Radia Pomorza i Kujaw” oraz „Nowości”,
- organizacja spotkania Regionalnego Forum Inteligentnych Specjalizacji w październiku 2019 w Toruniu w zakresie wymiany informacji dot. aktualizacji RSI na lata 2021-2027,
- organizacja kolejnej edycji Regionalnego Forum Innowacji w listopadzie 2019, poświęconego MŚP, w tym firmom akademickim, działającym w sektorach inteligentnych specjalizacji. W ramach wydarzenia odbyły się 2 spotkania poświęcone inteligentnym specjalizacjom regionu w kontekście wsparcia ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020,

Wizyta Ari Horie w Województwie Kujawsko-Pomorskim, fot. Mikołaj Kuras

- w kwietniu 2019 roku na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania UMK w Toruniu oraz w Regionalnym Centrum Innowacyjności UTP w Bydgoszczy odbyły się wykłady Ari Horie, uważanej za guru kobiecych start-upów z Doliny Krzemowej i zaliczanej do pięćdziesięciu najważniejszych osób, które zmieniają świat, cenionej prelegentki i panelistki, laureatki szeregu prestiżowych nagród i wyróżnień. Ari Horie, która przybyła do Województwa na zaproszenie Marszałka Województwa Piotra Całbeckiego, jest założycielką i dyrektorką generalną akceleratora biznesowego dla prowadzonych przez kobiety startujących firm technologicznych (Women's Startup Lab). Przedstawiła dwukrotnie wykład „Dlaczego Dolina Krzemowa? Ucz się na sukcesach i porażkach. Rola kobiet w innowacjach”.

W ramach działań innowacyjnych w 2019 r. prowadzono również **prace koncepcyjne** mające na celu doprowadzenie do realizacji dwóch dużych projektów, których motywami wiodącymi są: stan środowiska i żywność bardzo wysokiej jakości:

- Ocena systemów zaopatrzenia w żywność w województwach kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim i dolnośląskim za pomocą m.in. narzędzia Nexus.
Proponowany projekt obejmuje metody selekcji surowców oraz produkcji zarówno tradycyjnych jak i innowacyjnych produktów spożywczych, zapewniających odpowiednią jakość surowców i produktów oraz bezpieczeństwo nowych technologii jako źródła innowacyjnych dietetycznych, prozdrowotnych, bioaktywnych, o odpowiednich właściwościach sensorycznych produktów żywieniowych. Wpływ zmian społeczno-ekonomicznych na jakość wody i żywności będzie symulowany przez model dostarczony przez naukowców z ośrodka w Toruniu.
- Regionów (Trójporozumienie) – prace koncepcyjne (Górzno/Olsztyn/Toruń)
Misją projektu miałyby być poprawienie komfortu życia mieszkańców Polski północno-wschodniej. Uwzględniając potencjał trzech regionów Polski północno-wschodniej tj. warmińsko-mazurskiego, podlaskiego oraz kujawsko-pomorskiego powstała inicjatywa działania we współpracy z kluczowymi uczelniami, mające na celu utworzenie Wspólnego Strategicznego Programu dla regionów Polski Północno-Wschodniej. Wspólny program służyć ma poprawie komfortu życia mieszkańców regionów poprzez redukcję zachorowań na choroby cywilizacyjne, promowanie nowoczesnego i zdrowego stylu życia oraz wykorzystanie potencjału ekologicznego naszych regionów dla potrzeb polityki prozdrowotnej. Program również ma na celu poprawę infrastruktury badawczo-naukowej. Ze względu na duże braki inwestycyjne partnerzy Wspólnego Programu Północ-Wschód mogliby aplikować o środki finansowe, które doskonale uzupełnią nakłady przeznaczone na rozwój ww. obszarów.

Warto zauważyć, że działania służące szeroko rozumianej innowacyjności, są także przedmiotem interwencji w ramach większości pozostałych celów strategicznych – choć nie zawsze aspekt innowacyjności jest w nich silnie eksponowany, bo innowacyjne rozwiązania są tylko instrumentem dla osiągnięcia zasadniczego celu (dobrą ilustracją są tu rozwiązania cyfrowe w zakresie zarządzania przestrzenią – geoportal wojewódzki, czy na przykład teleopieka dla Seniorów – pomimo upowszechniania tego typu technologii w ostatnich latach, są to wciąż rozwiązania bardzo nowoczesne i innowacyjne).

4.5 Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Nowoczesny sektor rolno-spożywczy

W *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* w ramach celu strategicznego „Nowoczesny sektor rolno-spożywczy” wyznacza się następujące kierunki działań, służące jego realizacji:

1. Rozwój badań naukowych w zakresie produkcji rolnej
2. Rozwój badań naukowych w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego
3. Rozwój doradztwa rolniczego
4. Rozwój szkolnictwa praktycznego dla stworzenia podstaw do rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego
5. Rozwój produkcji biomasy na cele energetyczne
6. Poprawa przyrodniczych warunków realizacji produkcji rolnej, w tym poprawa gospodarki wodnej w rolnictwie
7. Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej
8. Rozwój bazy przechowalnictwa płodów rolnych
9. Promocja regionalnych produktów żywnościowych
10. Rozwój przedsiębiorczości związanej z przetwórstwem rolno-spożywczym
11. Rozwój produkcji i eksportu żywności ekologicznej
12. Rozwój i promocja rybactwa śródlądowego
13. Promocja idei spółdzielczości w rolnictwie
14. Promocja i wspieranie współpracy międzynarodowej w sektorze rolno-spożywczym, szczególnie w celach eksportowych
15. Rozwój kształcenia ustawicznego, w tym szkolenia i staże za granicą dla przedsiębiorców branży rolno-spożywczej

Działania na rzecz rozwoju nowoczesnego sektora rolno-spożywczego, w dużej mierze wiążą się z rozwojem rolnictwa i obszarów wiejskich, a w tym zakresie główne działania wynikają z realizacji *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020*.

W ramach realizacji PROW w roku 2019:

- wybudowano/przebudowano 46,0 km zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę,

- wybudowano/przebudowano 85,2 km systemów kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych,
- wybudowano 783 przydomowe oczyszczalnie ścieków,
- wybudowano 3 ujęcia wody,
- wybudowano/przebudowano 11 stacji uzdatniania wody,
- wybudowano/przebudowano 3 oczyszczalnie ścieków,
- podpisano 64 umowy o przyznanie pomocy w zakresie budowy lub modernizacji dróg lokalnych,
- wybudowano 1,09 km dróg lokalnych,
- przebudowano 27,92 km dróg lokalnych,
- podpisano 7 umów o przyznanie pomocy w zakresie inwestycji w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej,
- wybudowano/przebudowano 22 świetlice lub domy kultury,
- wyposażono 18 świetlic lub domów kultury,
- przebudowano 1 bibliotekę,
- wyposażono 3 biblioteki,
- wyposażono 1 aulę widowiskową,
- zrealizowano 8 operacji dotyczących kształtowania przestrzeni publicznej,
- podpisano 2 umowy o przyznanie pomocy w zakresie inwestycji w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów,
- wybudowano 5 targowisk, przebudowano 4 targowiska,
- podpisano 5 umów o przyznanie pomocy w zakresie ochrony zabytków i budownictwo tradycyjne,
- podpisano 32 umowy o przyznanie pomocy w ramach budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej oraz realizacji zadań związanych z zachowaniem dziedzictwa lokalnego,
- utworzono 113 nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, pomosty),
- zmodernizowano 30 obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

W zakresie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich:

- podpisano 218 umów o przyznanie pomocy,
- utworzono 94 przedsiębiorstwa,
- rozwinięto 46 przedsiębiorstw,
- utworzono 220 miejsc pracy,
- utrzymano 292 miejsc pracy.

W zakresie zachowania dziedzictwa lokalnego:

- podpisano 11 umów o przyznanie pomocy,
- 5 zabytków poddano pracom konserwatorskim lub restauratorskim,
- zorganizowano 14 wydarzeń/ imprez/ szkoleń.

W zakresie budowy lub przebudowy publicznych dróg gminnych lub powiatowych:

- podpisano 5 umów o przyznanie pomocy,
- przebudowano 4,807 km dróg.

W ramach promowania obszaru objętego lokalną strategią rozwoju, w tym produktów i usług lokalnych:

- podpisano 7 umów o przyznanie pomocy,
- zorganizowano 22 wydarzenia/ imprezy/ szkolenia dla 5 778 osób.

Natomiast w ramach realizacji Programu Operacyjnego „Rybacko i Morze”:

- utworzono/utrzymano 8 miejsc pracy (w sumie 18 od początku programu),
- rozwinięto/utworzono 8 przedsiębiorstw (w sumie 16 od początku programu),
- zbudowano lub zmodernizowano 22 obiekty infrastruktury turystycznej (w sumie 30 od początku programu),
- wydano 1 publikację promującą rybackie dziedzictwo kulturowe (w sumie 7 od początku programu wliczając wydarzenia i warsztaty promujące rybackie dziedzictwo),
- podjęto 3 inicjatywy pozytywnie wpływające na środowisko naturalne.

Ponadto w ramach kompetencji w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, realizowano szereg zadań o charakterze organizacyjno-formalnym (wydawanie różnego rodzaju zgód, całokształt spraw związanych z zasobem geodezyjnym), promocyjnym, prowadzącym do poprawy konkurencyjności gospodarki rolnej, lub służącym rozwojowi infrastruktury dla rozwoju wsi.

W zakresie realizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych:

- zweryfikowano ponad 120 wniosków gmin i podpisano umowy na dofinansowanie modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych,
- przygotowano 127 umów na inwestycje drogowe i przekazano samorządom gminnym środki na budowę/modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych, co pozwoliło wykonać 43,67 km dróg.

Znaczna część działań podejmowanych przez Zarząd Województwa w zakresie rozwoju wsi, dotyczy promocji żywności produkowanej na terenie województwa. Kujawsko-pomorskie należy do czołowych producentów rolnych w skali kraju, ale wciąż nie w pełni wykorzystany jest jego potencjał w zakresie sprzedaży żywności wytworzonej na bazie tych produktów, stąd tego typu działania są szczególnie uzasadnione:

- w 2019 r. na Liście Produktów Tradycyjnych zostało zarejestrowanych 5 produktów. Na koniec 2019 r. na Liście Produktów Tradycyjnych z Kujaw i Pomorza znajduje się 88 produktów tradycyjnych,
- imprezy targowe na których promowano żywność:
 - Międzynarodowe Targi Rolno-Spożywcze Grüne Woche, 18-27.01.2019 r. w Berlinie,
 - Targi Toruński Festiwal Smaku 13-14.04.2019 r., promowano żywność wysokiej jakości przez 22 firmy z branży rolno-spożywczej,
 - Lato na Wsi, 11-12.05.2019 r. w Minikowie, promowano żywność wysokiej jakości,
 - Toruński Festiwal Smaków – Toruń, 13-14 kwiecień 2019 r. Promowano produkty tradycyjne prezentowane przez członków regionalnej sieci Dziedzictwo Kulinarne i Pomorze,
 - Międzynarodowe Targi Smaki Regionów, 28-30.09.2019 r. roku w Poznaniu (rozstrzygnięto ogólnopolskie etapy konkursów: Medal Smaki Regionów, Perły – Nasze Kulinarne Dziedzictwo),
- przeprowadzone konkursy:
 - „Agricola – Syn Ziemi”, gala rozdania nagród w konkursie odbyła się 10 października 2019 roku. W uroczystości uczestniczyło około 500 osób. Organizatorem wydarzenia był Urząd Marszałkowski we współpracy z Kujawsko-Pomorską Izbą Rolniczą. W konkursie zostali wyróżnieni najbardziej przedsiębiorczy i aktywni społecznie rolnicy z Kujaw i Pomorza, którzy uzyskują wysokie wyniki w produkcji rolnej, w codziennej pracy na roli i w gospodarstwie wykorzystują nowoczesne technologie, przestrzegają zasad ochrony środowiska, a także działają na rzecz społeczności wiejskiej,

Stoisko Województwa Kujawsko-Pomorskiego Międzynarodowe Targi Rolno-Spożywcze Grune Woche 2019, fot. Andrzej Żeglarski

- Polski Producent Żywności 2019 – konkurs dla firm i przedsiębiorców z branży rolno-spożywczej, przeprowadzono etap wojewódzki i nominację do etapu krajowego. Rozstrzygnięcie etapu ogólnopolskiego konkursu odbyło się podczas Targów Polagra Food w Poznaniu 30.09.2019 r.,

- „Nasze Kulinarne Dziedzictwo - Smaki Regionów” – przeprowadzono etap wojewódzki 12.05.2019 r. Laureaci eliminacji regionalnych mogą ubiegać się o najwyższą nagrodę krajową w tej dziedzinie: „Perłę”. Nominacje do „Pereł” otrzymały 4 produkty,
- wojewódzki etap XVII Ogólnopolskiego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne. Jest to cykliczne przedsięwzięcie, którego celem jest promocja zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwach rolnych oraz pozytywnych zachowań związanych z bezpieczną pracą w rolnictwie. W przeprowadzeniu etapu wojewódzkiego konkursu biorą udział: Państwowa Inspekcja Pracy w Bydgoszczy, Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie, Kujawsko-Pomorska Izba Rolnicza w Przysieku, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy oraz Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło 29 czerwca 2019 r. w Minikowie,
- nagrodzono nagrodami rzeczowymi lub pucharami Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego laureatów konkursów: XL edycja Dni Otwartych Drzwi w Zarzeczewie, Kujawsko-Pomorskich Dni Pola w Grubnie, XXII Pałuckie Targi Rolne, XLII Międzynarodowe Targi Rolno-Przemysłowe AGROTECH,
- Konkurs „Smaki Regionów” – 29.09.2019 r. - Poznań - przyznano jedno wyróżnienie medalem,
- Konkurs „Nasze Kulinarne Dziedzictwo” – 29.09.2019 r. – Poznań – 3 „Perły”,
- Konkurs „Sołtys Roku 2019” – podsumowanie podczas VI Forum Rolniczego w Bydgoszczy,
- Najlepszy Produkt Spożywczy Pomorza i Kujaw - Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego powołał Komisję Konkursową. Uroczysta gala konkursu odbyła się 24 października 2019 r.,
- XIII Jarmark Adwentowy połączony z Wojewódzkim Konkursem Szopek Bożonarodzeniowych, 14.12.2019 w Przysieku,
- imprezy promocyjne, które zorganizowano lub w których brano udział:
 - XVI Wojewódzki Festiwal Piosenki Romantycznej w Zbicznie w dniu 16.02.2019 r. Celem przedsięwzięcia jest promocja ludowej tradycji kulturowej i turystycznej regionu Kujaw i Pomorza,
 - VI Wojewódzkie Święto Kobiet Wiejskich, który odbyło się 16 marca 2019 r. we Włocławku,
 - XIX Wojewódzki Przegląd Zespołów Ludowych połączony z degustacją produktów tradycyjnych i regionalnych z Kujaw i Pomorza 19.05.2019 r. na Zamku w Golubiu-Dobrzyniu,
 - Dożynki Wojewódzkie w Ciechocinku w dniu 25.08.2019 r. (Promowano produkty tradycyjne i regionalne na zorganizowanych stoiskach, przeprowadzono konkursy wyplatania wieńców dożynkowych tradycyjnych i współczesnych),
 - Dożynki Prezydenckie w Spale w dniach 13-15.09.2019 r. (Promowano produkty tradycyjne i regionalne na zorganizowanych stoiskach, konkursy wyplatania wieńców dożynkowych tradycyjnych i współczesnych),
 - VI Europejskiego Kongresu Menadżerów Agrobiznesu w dniach 5-6 listopada 2019 roku w Łysomicach,
 - konferencja dotycząca innowacyjnych rozwiązań w zakresie żywności wysokiej jakości, która odbywała się 24 kwietnia 2019 r. w Ciechocinku,
 - konferencja dotycząca innowacyjnych rozwiązań w przemyśle mięsnym z zastosowaniem probiotyków, która odbyła się 30 maja 2019 r. w Ciechocinku,
 - stoiska wystawiennicze firm zrzeszonych w regionalnej Sieci Dziedzictwo Kulinarne Kujawy i Pomorze podczas Drużynowych Mistrzostw Europy w Lekkiej atletyce w Bydgoszczy w dniach 9-11.08.2019 r.
 - stoisko wystawiennicze firm zrzeszonych w regionalnej Sieci Dziedzictwo Kulinarne Kujawy i Pomorze podczas Festiwalu Smaku w Grucznie – 24-25.08.2019 r.,
 - stoisko wystawiennicze firm zrzeszonych w regionalnej Sieci Dziedzictwo Kulinarne Kujawy i Pomorze podczas Festiwalu Pożytywka – 31.08-01.09.2019 r. w Bydgoszczy,
 - wystawa Stołów Wigilijnych podczas Wojewódzkiego Spotkania Oplatkowego w Toruniu w dniu 19 grudnia 2019 r. (Promowano wyroby, tradycyjną świąteczną dekorację stołów wigilijnych),

Dożynki Wojewódzkie Ciechocinek 2019, fot. Szymon Zdziebło

- działania w ramach regionalnej sieci Dziedzictwo Kulinarne Kujawy i Pomorze:
 - zorganizowano konferencję pn. „*Innowacyjne technologie dla współczesnego rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego oraz zdrowia człowieka*”. Spotkanie odbyło się 29.11.2019 r. w Ciechocinku,
 - brano udział w dorocznym Forum Europejskim, w spotkaniu Regionów Członkowskich Europejskiej Sieci Dziedzictwa Kulinarne. (Województwo Kujawsko-Pomorskie bierze udział w spotkaniu Regionów Członkowskich każdego roku, podkreślając swoją aktywność. Określane są kierunki działalności Sieci na kolejny rok, następuje wymiana doświadczeń pomiędzy Regionami Sieci Dziedzictwa Kulinarne.) Forum odbyło się w Ystad (Szwecja) 21-22 maja 2019 r.,
 - w ramach wymiany doświadczeń, w dniach 20-24.10.2019 r., członkowie sieci uczestniczyli w wizycie studyjnej w regionie Palatynat (Niemcy), należącym do Europejskiej Sieci Dziedzictwo Kulinarne,
 - Departament Rolnictwa i Geodezji dokonał w 2019 r. 30 wizyt sprawdzająco-doradczych członków sieci regionalnej Dziedzictwa Kulinarne Kujawy Pomorze pod względem przestrzegania obowiązków określonych w regulaminie członkostwa w Sieci,
 - organizowano nabór i weryfikację wniosków o przyjęcia do regionalnej sieci Dziedzictwo Kulinarne Kujawy i Pomorze,
 - 16 października 2019 r. w Elgiszewie odbyła się uroczystość przyjęcia 10 nowych członków regionalnej sieci Dziedzictwo Kulinarne Kujawy i Pomorze. Obecnie regionalna sieć liczy 72 członków,
- działania związane z Krajową Siecią Obszarów Wiejskich:
 - promowano wyprodukowaną żywność poprzez udział producentów na organizowanych w kraju międzynarodowych targach, wystawach, dożynkach, imprezach regionalnych i wyjazdach studyjnych,
 - sfinansowano dwa projekty partnerów KSOW, tj. dwie imprezy plenerowe, na których promowano regionalne miody, zagraniczną wizytę studyjną na targi ekologiczne oraz stoiska targowe na 2-ch imprezach z promocją lokalnej żywności wyprodukowanej przez Spizarnię Kujawsko-Pomorski Klaster Spółdzielczy,
 - zorganizowano stoisko regionalne z żywnością na targach międzynarodowych w Polsce, zagraniczną wizytę studyjną dla członków Regionalnej Sieci Dziedzictwa Kulinarne-Kujawy i Pomorze oraz sfinansowano promocję żywności w regionalnej stacji TVP SA.

Województwo uczestniczyło także w projektach międzynarodowych służących poprawie konkurencyjności i innowacyjności produkcji rolnej:

- Projekt NICHE (Budowanie innowacyjnych łańcuchów wartości w sektorze żywnościowym w regionach) współfinansowanym w ramach międzynarodowego programu Interreg Europa, w tym:
 - wdrażanie planu działania dotyczącego monitorowania dotychczasowych działań na lata 2018-2020,
 - udział w finalnej konferencji partnerów projektu NICHE. Spotkanie odbyło się w dniach 13-14.11.2019 r. na Krecie (Grecja),
- Projekt EmpInno (zwiększanie znaczenia strategii inteligentnych specjalizacji na rzecz innowacji i rozwoju w średniej wielkości miastach i regionach) finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach projektu EmpInno (Interreg Region Morza Bałtyckiego) oraz środków własnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego:
 - 24 kwietnia 2019 r. w Ciechocinku, zorganizowano konferencję „Innowacyjne technologie dla współczesnego rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego oraz zdrowia człowieka”.

Inne przeprowadzone działania sprzyjające szeroko rozumianemu rozwojowi obszarów wiejskich województwa :

- współpracowano z UTP w Bydgoszczy przy składaniu wniosku na realizację operacji „Innowacje w uprawie, przetwórstwie i wprowadzaniu na rynek pierwotnych form pszenic okrągłozłazkowej i perskiej o podwyższonej wartości odżywczej” w ramach działania WSPOLPRACA, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
- zorganizowano prelekcje dla młodzieży ze średnich szkół rolniczych z naszego województwa dotyczącą popularyzacji stosowania w rolnictwie głównie biologicznych czynników plonotwórczych w celu wyprodukowania zdrowszej żywności i ochrony Środowiska tzw. biologizacja rolnictwa. Spotkania odbyły się w Kowalu, Sypniewie i Bielicach na początku grudnia 2019 r. Udział w nich wzięło blisko 200 uczniów i nauczycieli zawodów rolniczych z tych szkół. W ostatnim czasie stanowisko w sprawie biologizacji rolnictwa przyjął Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego przedstawiając zarys programu biologizacji rolnictwa w naszym województwie,
- przyjmowano i weryfikowano wnioski do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o wpis produktu na Listę Produktów Tradycyjnych na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych (Dz. U. z 2017r. poz. 1168). W 2019 roku przyjęto 10 wniosków z czego zarejestrowanych zostało 5 produktów. Na koniec 2019 r. na Liście Produktów Tradycyjnych z Kujaw i Pomorza znajduje się 88 produktów tradycyjnych,
- współorganizowano XII Dziecięce Zawody Wędkarskie, 25 maja 2019 r. na błoniach w Parku Miejskim w Toruniu. Celem imprezy była popularyzacja wędkarstwa wśród najmłodszych, ze zwróceniem szczególnej uwagi na sposób postępowania ze złowionymi rybami, zasady bezpiecznego zachowania się nad wodą oraz szeroko rozumianego poszanowania przyrody,
- wsparto badania z zakresu Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmian w województwie kujawsko-pomorskim dla odmian roślin uprawnych wpisanych do rejestru. Zawarcie umowy nr UM_RW.7164.1.157.2019 na realizację 11 doświadczeń dla 195 odmian,
- prowadzono wojewódzki zasób geodezyjny i kartograficzny,
- udostępniano kartograficzne opracowania tematyczne dla obszaru województwa, wpływy ze sprzedaży map topograficznych (101 wniosków) w 2019 r. wyniosły 11 476,10 zł, natomiast kwota nieodpłatnych udostępnień na podstawie art. 40 ust. 2a, art. 40a ust.2 pkt.2 oraz art. 40a ust.2 pkt.4 ustawy PGIK to kwota 46 596,36 zł (27 wniosków),
- tworzone, w uzgodnieniu z Głównym Geodetą Kraju, oraz prowadzono i udostępniano bazy danych, o których mowa w art. 4 ust. 1a pkt 8, oraz standardowe opracowania kartograficzne w skali 1: 10 000, o których mowa w art. 4 ust. 1e pkt.3,
- analizowano zmiany w strukturze agrarnej oraz programowano i koordynowano prace urzędniowo – rolne. Zmiany te są zobrazowane w opracowaniu pod nazwą „Analiza struktury własności i sposobu użytkowania gruntów w województwie kujawsko – pomorskim” udostępnione na stronie internetowej WODGiK,
- monitorowano zmiany w sposobie użytkowania gruntów oraz ich bonitacji, Zmiany te są również zobrazowane w opracowaniu pod nazwą „Analiza struktury własności i sposobu użytkowania gruntów w województwie kujawsko – pomorskim” udostępnione na stronie internetowej WODGiK,
- współdziałano z Głównym Geodetą Kraju w prowadzeniu państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju, w tym prowadzono bazę danych, o której mowa w art. 4 ust. 1a pkt 4, w części dotyczącej obszaru województwa.

W zakresie utrzymania urządzeń wodnych przez spółki wodne, Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przeznaczył w 2019 r. dotacje z budżetu województwa na wykonywanie zadań publicznych w zakresie utrzymania wód i urządzeń wodnych dla spółek wodnych. Dotacja została przyznana dla 83 spółek wodnych, na realizację 83 zadań. Obecnie w województwie kujawsko-pomorskim funkcjonuje ponad 200 spółek wodnych, które utrzymują sieci melioracyjne o łącznej długości około 60 tysięcy kilometrów. Tworzą je zrzeszeni rolnicy, ale także instytucje, które dbają o stan techniczny sieci melioracyjnej, w tym rowów i rurociągów, zapobiegając w ten sposób zagrożeniom powodziowym i utrzymując zdolność produkcyjną pól.

W zakresie gospodarki rybackiej:

- współpracowano z Instytutem Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie w kwestii rządowego programu „Zarybianie polskich obszarów morskich”. W ramach powyższego programu są prowadzone zarybienia rzek min. województwa kujawsko-pomorskiego rybami dwuśrodowiskowymi (łososiem atlantyckim, trocią wędrowną, cęta i jesiotrem ostronosym). Uczestniczo w 8 zarybieniach,
- prowadzono ocenę prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej. Skontrolowano gospodarkę rybacką prowadzoną w 38 obwodach rybackich. Wystawiono 38 ocen pozytywnych,
- wydawano zezwolenia na odstępstwo od zakazów przewidzianych ustawą o rybactwie śródlądowym. Przygotowano 16 projektów decyzji w tym 6 dotyczących połowów badawczych i 10 na odłowu tarlaków,
- wydawano zaświadczenia o wynikach ocen wypełniania przez uprawnionych do rybactwa obowiązku prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej. Przygotowano 6 zaświadczeń.

4.6 Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Bezpieczeństwo

W *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* w ramach celu strategicznego „Bezpieczeństwo” wyznacza się następujące kierunki działań, służące jego realizacji:

1. Kompleksowe zagospodarowanie doliny Wisły
2. Zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego
3. Rozwój systemów monitoringu, ostrzegania i reagowania na zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego
4. Poprawa sprawności funkcjonowania służb ratownictwa medycznego, straży pożarnej, policji i innych służb publicznych i społecznych bezpieczeństwa życia i mienia
5. Poprawa bezpieczeństwa transportu
6. Wzmacnianie i promowanie postaw obywatelskich
7. Rozwój inteligentnych systemów transportowych (ITS)
8. Rozwój badań dotyczących opracowania innowacyjnych systemów identyfikacji zagrożeń i zarządzania bezpieczeństwem.

Samorząd Województwa posiada bardzo ograniczone narzędzia prowadzenia bezpośrednich działań w zakresie bezpieczeństwa. Dostyczące i zróżnicowane wsparcie odbywa się poprzez działania pośrednie – polegające na przykład na wspieraniu samorządów lokalnych lub służb mundurowych. Taka pomoc najczęściej dotyczy doposażania w sprzęt, narzędzia, pojazdy itp. służące do prowadzenia akcji ratowniczych i/lub do prewencji. Wśród działań o takim charakterze wymienić należy:

Działania związane z **bezpieczeństwem publicznym i ochroną przeciwpożarową**:

- współpracę z KWPSP w Toruniu i Oddziałem Wojewódzkim Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP Województwa Kujawsko-Pomorskiego przy realizacji dwóch projektów „Nowoczesne służby ratownicze – zakup pojazdów i sprzętu ratowniczo-gaśniczego dla jednostek OSP” ze środków RPO w ramach, których zakupionych zostało 7 samochodów gaśniczych ze zbiornikiem wodnym i autopompą oraz 4 ciężkie samochody gaśnicze ze zbiornikiem wodnym i autopompą. Natomiast z drugiego projektu zakupiono sprzęt i wyposażenie ratowniczo-gaśnicze dla 429 jednostek ochotniczych straży pożarnych z naszego województwa takich jak m. in.: motopompy, narzędzia hydrauliczne, drabiny, łodzie motorowe, pilarki, agregaty prądotwórcze oraz umundurowania specjalne,
- udział w pracach Zarządu Wojewódzkiego Związku OSP RP Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- udział i wsparcie w Wojewódzkim Komitecie Organizacyjnym Turniejów BRD na rok 2019:
 - 23 Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Motoryzacyjny,
 - 42 Turnieje Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym – szkół podstawowych i gimnazjów,
- udział i wsparcie w organizacji IX Kujawsko – Pomorskiej Olimpiady Wiedzy o Bezpieczeństwie pn.: „Bezpieczny i przyjazny region”,

- udział w pracach Kujawsko-Pomorskiej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego oraz w pracach Komisji ds. Poprawy Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2018-2019 „Gambit Kujawsko-Pomorski”,
- udział i wsparcie III Edycji Ogólnopolskiego Konkursu na Najlepsze Inicjatywy dla Społeczności Lokalnych z udziałem OSP i Samorządów FLORIANY 2019,
- udział w Międzynarodowym Motorowym Zlocie Policji w Opolu,
- wsparcie XVIII Wojewódzkich Zawodów Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych,
- wsparcie XIII Ligi Strzeleckiej LOK – STRAŻAK,
- udział i wsparcie w imprezach motoryzacyjnych popularyzujących bezpieczną jazdę, organizowanych przez Polski Związek Motorowy, Mundurowy Klub Motorowy RP i Automobilkluby w woj. kujawsko-pomorskim,
- udział i wsparcie obchodów Wojewódzkich Świąt Policji, PSP, OSP oraz stowarzyszeń i organizacji związanych z działaniami na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego,
- udział i wsparcie VII Wojewódzkich Mistrzostw Strażaków w Pływaniu,
- udział i wsparcie Wojewódzkich Zawodów w Dwuboju Strzeleckim organizowanych przez LOK-Strażak w Golubiu-Dobrzyniu.

Sprzęt dla OSP, fot. Szymon Zdziebło

Działania związane z **zapewnieniem bezpieczeństwa na obszarach wodnych:**

- udział w pracach Kujawsko-Pomorskiej Rady Bezpieczeństwa na Wodach,
- realizacja wsparcia finansowego z budżetu województwa polegającego na zamówieniu usługi pn. „Zapewnienie bezpieczeństwa na akwenach województwa kujawsko-pomorskiego”. Zadanie to realizowane jest przez Wodne Ochotnicze Pogotowia Ratunkowe Województwa Kujawsko-Pomorskiego w następującym zakresie:
 - zabezpieczenie dyżurów służby ratowniczej na obszarach wodnych województwa kujawsko-pomorskiego,
 - patrolowanie zbiorników wodnych w celu zapewnienia bezpieczeństwa przebywających tam osób,
 - przeprowadzenie akcji profilaktycznych związanych z bezpiecznym wypoczynkiem na obszarach wodnych,
- udział i wsparcie Wojewódzkich Zawodów w Ratownictwie Wodnym.

Działania związane z **obroną narodową:**

- zacieśnianie współpracy z Policją, Strażą Pożarną, Siłami Zbrojnymi, organizacjami pozarządowymi, uczelniami regionu w ramach pracy wspólnego zespołu ekspertów ds. działań na rzecz podnoszenia poziomu bezpieczeństwa w regionie (4 spotkania zespołu),
- udział w przygotowaniu i realizacji przedsięwzięć na rzecz młodzieży (klas wojskowych, pożarniczych, policyjnych) dotyczących bezpieczeństwa (szkolenia, seminaria, zawody),
- rozwijanie bliskiej współpracy z tworzoną w WK-P 8 Kujawsko-Pomorską Brygadą Obrony Terytorialnej celem podnoszenia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców regionu,
- promocja bezpieczeństwa i współudział w przedsięwzięciach promujących bezpieczeństwo i Siły Zbrojne (m. in. przygotowanie obchodów Święta WP, Święta WRiA),
- przygotowanie i prowadzenie szkoleń dotyczących bezpieczeństwa dla kadry i pracowników UM WK-P i WSJO,
- wyróżnianie najbardziej zasłużonych dowódców Sił Zbrojnych z regionu medalami Marszałka WK-P za owocną współpracę i wkład na rzecz umacniania poziomu bezpieczeństwa w regionie,
- współudział w promowaniu pozytywnych wzorców związanych z odzyskaniem niepodległości przez Polskę, w tym Pomorze i Kujawy,
- wdrażanie rozwiązań wynikających z zestawów zadań operacyjnych administracji samorządowej województwa.

Bardzo istotnym obszarem bezpieczeństwa są także działania na rzecz bezpieczeństwa na drogach w regionie. Odpowiadają za nie w dużym stopniu Kujawsko-Pomorska Wojewódzka Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego oraz Wojewódzkie Ośrodki Ruchu Drogowego.

Kujawsko-Pomorska Wojewódzka Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego (K-PWRBRD).

W ramach działalności Kujawsko-Pomorskiej Wojewódzkiej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w 2019 r. zorganizowano dwa posiedzenia (24 kwietnia i 25 października), w ramach których podejmowano m.in. następujące zagadnienia:

- stan bezpieczeństwa ruchu na drogach województwa kujawsko-pomorskiego w okresie styczeń - wrzesień 2019 r.,
- przyczyny wypadków na drogach wojewódzkich w 2018 r. – statystyka a rzeczywistość w oparciu o udział przedstawicieli organów zarządzających ruchem w zespołach ds. badania przyczyn wypadków ze skutkiem śmiertelnym,
- stan bezpieczeństwa w ruchu kolejowym tj. stan bezpieczeństwa na przejazdach kolejowych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego,
- realizacja szkoleń pn. „Ogólnopolskie szkolenia dla samorządowych zarządców dróg w zakresie stosowania inżynierskich środków poprawiających bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego”,
- realizację, na terenie województwa, ogólnopolskiej akcji informacyjno-edukacyjnej Ministerstwa Infrastruktury i Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego pn. „Senior na drodze – pamiętaj o bezpieczeństwie”.

W ramach działalności Rady przygotowano roczne „Sprawozdanie z działań na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego podjętych w 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim” dla Przewodniczącego Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego. Wsparto też działania informacyjno-promocyjne prowadzone przez Krajową Radę Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego mające na celu informowanie społeczeństwa, a w szczególności kierowców, o wprowadzeniu przepisów dotyczących „jazdy na suwak” i „korytarza życia”.

Ponadto Komisja ds. Programów Realizacyjnych Kujawsko-Pomorskiej Wojewódzkiej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego opracowała projekt Wojewódzkiego Programu Realizacyjnego na lata 2019-2020 do Programu Poprawy Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego GAMBIT KUJAWSKO-POMORSKI.

Wojewódzkie Ośrodki Ruchu Drogowego (WORD)

Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Bydgoszczy w zakresie poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (BRD), podejmował następujące działania:

- organizował turnieje, festyny, akcje profilaktyczne dotyczące BRD
- promował BRD podczas imprez i wydarzeń sportowych,
- promował BRD na samochodach ciężarowych, służących do egzaminowania kierowców oraz jazd szkoleniowych, poprzez umieszczenie na plandekach dużych reklam poświęconych tematyce BRD, wskazujących na konieczność zapinania pasów bezpieczeństwa,
- prowadził szkolenia dla dzieci i uczniów w 6-ciu przedszkolach i 12 szkołach. W ramach tych przedsięwzięć ich uczestnicy otrzymywali kamizelki odblaskowe, gadżety służące poprawie widoczności na drodze, a także materiały edukacyjne poświęcone tematyce bezpieczeństwa na drogach,

- współorganizował wraz ze Strażą Miejską w Bydgoszczy, Komendą Miejską Policji w Bydgoszczy oraz Zespołem Szkół Mechanicznych nr 2 w Bydgoszczy konkursu pn.: „**Młodzi i Bezpieczni**”, którego celem była popularyzacja wśród młodzieży przepisów prawnych z zakresu ruchu drogowym oraz edukacja kształtująca świadome i kulturalne uczestnictwo w ruchu drogowym,
- współpracował z Komendą Miejską Policji w ramach akcji „**50+ na drodze**”. Program skierowany był do kobiet i mężczyzn powyżej 50-tego roku życia. Celem programu było: rozwinięcie podstawowych zagadnień z zakresu ruchu drogowego i prewencji na drogach u kierowców oraz innych użytkowników dróg, zapoznanie z nowelizacją przepisów w celu podniesienia świadomości kierowcy, który od wielu lat jest uczestnikiem ruchu drogowego, przedstawienie aspektów zdrowotnych wpływających na percepcję spostrzegania zagrożeń, przewidywania i rutyny w miarę upływu lat, wykrycie problemów tzw. kierowcy z dużym stażem i uświadomienie o odpowiedzialności za siebie i innych, nawiązanie do spożywania alkoholu lub innych środków działających podobnie.

W spotkaniach plenerowych, edukacyjnych w placówkach oświatowych oraz innych imprezach bezpośrednimi działaniami promocyjnymi dotyczącymi bezpieczeństwa ruchu drogowego objęto blisko 7000 osób.

Na portalu społecznościowym Facebook uruchomiono profil poświęcony BRD pod nazwą: **Jedź bezpiecznie – masz jedno życie**. Zamieszczane są na nim informacje dotyczące aktualnych przepisów prawa o ruchu drogowym, możliwości odbycia kursów doszkalających kierowców, a także informacje o zdarzeniach drogowych pokazujących, czym kończy się brawura i nieuwaga za kierownicą.

Ponadto przedstawiciele WORD Bydgoszcz uczestniczyli w spotkaniach konsultacyjnych prowadzonych przez Samorząd Województwa (**ECO-CICLE Interreg Europe**), których celem było zebranie informacji i przedyskutowanie zagadnień związanych z przedsięwzięciami adresowanymi w województwie do rowerzystów (szlaki rowerowe, drogi rowerowe) oraz stworzenie stałego społecznego zespołu konsultacyjnego ds. rozwoju turystyki rowerowej w województwie kujawsko-pomorskim. Rolą bydgoskiego WORD-u było wskazanie aspektów związanych z bezpieczeństwem ruchu drogowego w odniesieniu do rowerzystów. A także wzięli udział w seminarium naukowym na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy pt. „**Bezpieczeństwo w ruchu drogowym na terenie województwa kujawsko-pomorskiego**”. W seminarium udział wzięło ponad 150 studentów, a temat przygotowany przez WORD brzmiał: „Promocja bezpieczeństwa ruchu drogowego jako zadanie Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu drogowego w Bydgoszczy”.

Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Bydgoszczy realizował w 2019 roku zadania związane ze szkoleniem kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego. W tym zakresie przeprowadził 13 kursów, na które zapisało się 209 kierowców, którym wydano 202 zaświadczenia o odbyciu kursu. Przeprowadzono również 31 kursów w zakresie problematyki przeciwalkoholowej (zapisało się 457 kierowców - wydano 435 zaświadczeń). W zakresie szkolenia dla osób kierującym ruchem drogowym, zorganizowano 31 kursów, na który zapisało się 412 osób (wydano 383 zaświadczenia). Ponadto Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Bydgoszczy w 2019 roku pomocą i wsparciem psychologicznym objął także 499 kierowców.

Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Toruniu w zakresie poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (BRD), podejmował następujące działania:

- przeprowadził wiele działań profilaktycznych, turniejów, konkursów, akcji propagandowych, medialnych promujących BRD m.in.:
 - współorganizował eliminacje do Ogólnopolskiego Turnieju Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym na poziomie powiatowym i wojewódzkim,
 - organizował konkurs „Instruktor Roku 2018” i „Ośrodek Roku”,
 - współorganizował Międzyprzedszkolny Przegląd Scenek Dramowych,
 - współorganizował akcję „Jestem widoczny, jestem bezpieczny” ,
 - organizował konkurs plastyczny pn. „Na drodze świeć przykładem”,
 - organizował zajęcia z zakresu edukacji komunikacyjnej w Regionalnym Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Przysieku i Górznie,
- współpracował z wydawcą czasopisma społeczno-kulturalnego **HYBRYDA**, w którym WORD zamieszczał artykuły o tematyce związanej z motoryzacją i bezpieczeństwem ruchu drogowego,
- współorganizował, ze Strażą Miejską w Grudziądzu, projekt „Moja karta rowerowa – czyli jak zdać egzamin na kartę rowerową”, realizowanego na terenie Grudziądza,
- współorganizował, z Komendą Miejską Policji w Toruniu, czterodniową akcję pn. „Rozbłyśnij odblaskiem na drodze” (symulator dachowania, pierwsza pomoc przedlekarska),
- wdrożył pilotażowy program w zakresie edukacji komunikacyjnej dla dzieci i nauczycieli w miasteczku ruchu drogowego w Oddziale Terenowym WORD w Grudziądzu.

Ponadto Toruński WORD, jako jeden z nielicznych w kraju, posiada działające przez cały rok Centrum Edukacji Komunikacyjnej (CEK) wraz z działającymi przy nim dwoma miasteczkami ruchu drogowego, w którym prowadzone były nieodpłatne zajęcia edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego dla dzieci z przedszkoli i szkół podstawowych. W 2019 r. w zajęciach uczestniczyło 4062 dzieci.

Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego we Włocławku w zakresie poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (BRD), podejmował następujące działania:

- przeprowadził wiele działań profilaktycznych, turniejów, konkursów, akcji propagandowych, medialnych promujących BRD m.in.:
 - współorganizował eliminacje do Ogólnopolskiego Turnieju Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym na poziomie powiatowym i wojewódzkim,
 - współorganizował konkurs plastyczny „Bezpieczny Pierwszak”,
 - organizował akcje profilaktyczne i edukacyjne skierowane do kierowców samochodów i motocykli „Odpowiedzialny kierowca”,
- współpracował z instytucjami promującymi zasady bezpieczeństwa na drodze,
- organizował zajęcia z wychowania komunikacyjnego dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych oraz przedszkoli połączone z zajęciami praktycznymi w miasteczku ruchu drogowego,
- organizował akcje propagującą bezpieczną jazdę, za pomocą alk-gogli zwracał uwagę kierowcom na skutki jazdy po alkoholu oraz zwracał uwagę na wyposażenie pojazdów i przygotowanie pojazdów do podróży,
- w ramach akcji „Widoczny – bezpieczny”, promującej widoczności wśród najbardziej narażonych uczestników ruchu drogowego, osobom odwiedzającym ośrodek przekazywano materiały odblaskowe (kamizelki, opaski),
- uczestnikom rajdów rowerowych przekazywano elementy odblaskowe i elementy wyposażenia roweru jako poprawiające bezpieczeństwo na drogach.

Wśród działań mających na celu poprawę szeroko rozumianego bezpieczeństwa na terenie województwa, podkreślić należy także **działalność „Kujawsko-Pomorskiego Samorządowego Stowarzyszenia Salutaris”**, które powstało z inicjatywy Samorządu Województwa przy współpracy samorządów lokalnych i zostało zarejestrowane w dniu 7 sierpnia 2012 r. Stowarzyszenie jest formą partnerstwa regionalnego jednostek samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego (w ramach solidaryzmu samorządowego), które będą udzielać sobie wsparcia w zakresie likwidacji skutków katastrof, awarii oraz innych nadzwyczajnych sytuacji. Jako jedyne tego typu w Polsce, stowarzyszenie może stanowić wzór dla powstawania kolejnych w innych regionach. Środki finansowe przeznaczone na działalność statutową pochodzą ze składek członków Stowarzyszenia.

Formy i metody działania Stowarzyszenia pod wpływem wymogów otoczenia oraz ze względu na konieczność racjonalizacji i doskonalenia jego aktywności ulegają systematycznemu doskonaleniu, co przejawiało się między innymi poprzez dokonywania zmian w Statucie oraz Regulaminie funkcjonowania. Rok 2019 wpłynął na doskonalenie organizacyjne form jego działalności. Stowarzyszenie poszerzyło zakres podejmowanych działań od zadań związanych z udzielaniem wsparcia do coraz większego zakresu działań uzupełniających obejmujących zagadnienia promocyjno-informacyjne, szkoleniowe i prewencyjne ściśle związane z kształtowaniem idei solidaryzmu samorządowego. Zarząd Stowarzyszenia w 2019 r. podjął kolejne wysiłki na rzecz nawiązywania współpracy z organizacjami i instytucjami z terenu województwa oraz w skali krajowej. Zaowocowało to podpisaniem kolejnych porozumień o współpracy na rzecz szeroko rozumianego bezpieczeństwa. W 2019 r. partnerami działań zostali:

- **Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi**; z którą Stowarzyszenie zorganizowało VI edycję Konkursu z zakresu bezpieczeństwa ekologicznego gminy i jest w trakcie przygotowywania VII edycji;
- **Rządowe Centrum Bezpieczeństwa**, partnerstwo wyniknęło z aktywności województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie budowania sieci współpracy w zakresie odporności na zmiany klimatu oraz organizacji warsztatów dla samorządów lokalnych z udziałem przedstawicieli **ONZ**. Warsztaty odbyły się 10 września i dotyczyły budowania lokalnych mechanizmów odporności na klęski żywiołowe. Kujawsko-Pomorskie przystąpiło do wspieranego przez ONZ globalnego programu dzielenia się doświadczeniami dotyczącymi ograniczania skutków potencjalnych katastrof i wielkich awarii. Udział w warsztatach brali również przedstawiciele jst. Spotkanie miało na celu wymianę dobrych praktyk i doświadczeń związanych z anomaliami pogodowymi jakich zaznaliśmy głównie w 2017 r. Wśród tematów były także przyjęty przez ONZ w 2015 roku program na rzecz ograniczenia ofiar i szkód katastrof i klęsk żywiołowych (tzw. program z Sendai) i możliwość wykorzystania go na poziomie lokalnym, a także związane z nim narzędzie monitorowania odporności miast i gmin na skutki klęsk

żywiolowych (karta wyników). Uczestnicy warsztatów złożyli podpisy pod deklaracją kampanii na rzecz budowania odpornych miast i gmin, odebrali też związane z tym certyfikaty UNDRR.

Warsztaty dotyczące budowania lokalnych mechanizmów odporności na klęski żywiołowe, fot Mikołaj Kuras

W 2019 roku przeprowadzony został kolejny cykl spotkań o charakterze informacyjno – promocyjnym dla radnych rad gmin. Przeprowadzono VI edycję konkursu dla młodzieży szkolnej pod hasłem „Gmina bezpieczna ekologicznie” (przedsięwzięcie to zostało zorganizowane przy współudziale partnerów Stowarzyszenia). Odbyły się także wizyty studyjne i spotkania w obiektach zlokalizowanych na terenach członków Stowarzyszenia związanych z szeroko pojmowanym bezpieczeństwem (np. Ośrodek Szkolenia Państwowej Straży Pożarnej w Łubiance). Była to okazja do wymiany „dobrych praktyk”, do zapoznania się z problemami i zagadnieniami związanymi z przeciwdziałaniem zmianom klimatycznym i cywilizacyjnym. Odbywały się seminaria problemowe dla przewodniczących rad gmin, miast i powiatów, gdzie prezentowane były zagadnienia szeroko pojmowanego bezpieczeństwa. Zainicjowana została akcja mająca na celu popularyzowanie działań na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym, walki ze smogiem i działaniom zmniejszającym emisję szkodliwych substancji do atmosfery w regionie. Stowarzyszenie realizuje zadania związane z budowaniem systemu odporności na zmiany klimatyczne (z ONZ), współrealizuje program na rzecz bezpieczeństwa socjalnego wspólnie z Gminą Strzelno. Stowarzyszenie jest współorganizatorem cyklicznej Konferencji poświęconej problematyce bezpieczeństwa lokalnego, która odbywa się KJ TSW w Toruniu i gromadzi przedstawicieli środowisk samorządowych oraz naukowych i organizacji pozarządowych a także międzynarodowego Kongresu Bezpieczeństwa w Toruniu. W 2019 roku z inicjatywy Stowarzyszenia powołana została Regionalna Pracownia Badań nad Bezpieczeństwem Lokalnym, która funkcjonuje w ramach KJ TSW w Toruniu. Stowarzyszenie jest współorganizatorem podejmowanych w ramach Pracowni działań, które mają charakter naukowo-badawczy oraz edukacyjno-informacyjny.

Prezes Stowarzyszenia regularnie uczestniczył w pracach Zespołu Ekspertów zajmującego się inicjatywami na rzecz rozwiązywania problemów oraz podejmowania działań w zakresie bezpieczeństwa w regionie, powołanego na mocy porozumienia Marszałka Województwa i Wojewody Kujawsko-Pomorskiego. W ostatnim czasie Stowarzyszenie kilkakrotnie gościło na ekranie TVP Bydgoszcz , gdzie prezentowane były jego działania. W 2019 roku do Stowarzyszenia przystąpili nowi członkowie. Aktualnie do Stowarzyszenia należy 65 jednostek samorządu lokalnego, w tym jeden powiat. Roczna suma składek członkowskich wynosi ponad 180.000 zł. W okresie 2012-2019 Stowarzyszenie udzieliło pomocy swoim członkom (niektórym częściej, niż 1 raz) na łączną kwotę ok 1 507 500 tys. zł.

4.7 Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Sprawne zarządzanie

W Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w ramach celu strategicznego „Sprawne zarządzanie” wyznacza się następujące kierunki działań, służące jego realizacji:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji administracji publicznej
2. Rozwój współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego
3. Promocja i wspieranie współpracy międzynarodowej instytucji kultury, rynku pracy, pomocy społecznej, ekonomii społecznej oraz organizacji sportowych
4. Rozwój organizacji pozarządowych
5. Poprawa zarządzania przestrzenią województwa
6. Zwiększenie partycypacji społecznej w procesach rozwoju lokalnego i regionalnego
7. Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego
8. Poprawa dostępności mieszkań dla młodych rodzin w największych miastach
9. Rozwój współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej
10. Poprawa efektywności energetycznej
11. Propagowanie zrównoważonego „zielonego” budownictwa
12. Wspieranie rozwoju sieci gazowych istotnych dla zaopatrzenia województwa
13. Poprawa jakości i ochrona wód powierzchniowych i podziemnych
14. Rekultywacja oraz renaturyzacja jezior
15. Odtwarzanie cennych siedlisk przyrodniczych, w tym nieistniejących i przekształconych
16. Restytucja rodzimych gatunków grzybów, roślin i zwierząt
17. Reintrodukcja i odtwarzanie populacji gatunków zwierząt łownych narażonych na wyginiecie
18. Rozwój całościowego systemu selektywnego zbierania odpadów i recyklingu odpadów

WSPÓŁPRACA ZAGRANICZNA WOJEWÓDZTWA

Współpraca międzynarodowa województwa jest częścią polityki zagranicznej Państwa Polskiego, zgodną z jej kierunkiem i założeniami. Przyjazne stosunki między krajami sprzyjają wyrównywaniu różnic społecznych i gospodarczych, stymulują powszechny wzrost dobrobytu oraz zwiększają poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Rozwój kontaktów międzynarodowych wynika z szeroko rozumianych uwarunkowań postępu cywilizacyjnego społeczności województwa. Mając na celu realizację powyższych założeń, Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego aktywnie wspiera działania o charakterze międzynarodowym, a także podejmuje własne inicjatywy w tym zakresie.

Podejmowanie uchwał w sprawie uczestnictwa w międzynarodowych zrzeszeniach regionalnych i innych formach współpracy należy do wyłącznej właściwości Sejmiku Województwa (Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr 409/2000 z dnia 12 czerwca 2000 r. określił Priorytety Współpracy Zagranicznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego), a organizowanie współpracy ze strukturami samorządu regionalnego w innych krajach i z międzynarodowymi zrzeszeniami regionalnymi należy do Zarządu Województwa.

W 2019 roku Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, realizując założenia kierunków rozwoju w obszarze współpracy międzynarodowej, podejmował działania na rzecz promocji Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kraju i za granicą. Zorganizowano liczne inicjatywy dla młodzieży, przedsiębiorców i Polonii. Wspierano kulturę i dziedzictwo oraz działano na rzecz polepszenia stosunków dyplomatycznych ze stałymi partnerami. Działano także na rzecz poprawy jakości życia promując międzynarodowe rozwiązania ekologiczne.

Województwo organizowało lub współorganizowało w sumie 83 wydarzenia, w których udział wzięli przedstawiciele 57 krajów, były to: Anglia, Angola, Argentyna, Armenia, Azerbejdżan, Belgia, Białoruś, Brazylia, Chile, Chiny, Chorwacja, Czechy, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Gruzja, Hiszpania, Holandia, Indie, Indonezja, Irlandia, Japonia, Kamerun, Kazachstan, Kenia, Kongo, Korea, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Macedonia, Meksyk, Mongolia, Mołdawia, Maroko, Niemcy, Norwegia, Palestyna, Panama, Peru, Polska (Polonia zagraniczna), Portugalia, Rosja, Rumunia, Serbia, Szkocja, Szwajcaria, Szwecja, Słowacja, Słowenia, Turcja, Ukraina, USA, Uzbekistan, Wielka Brytania oraz Węgry.

Inicjatorem wielu wydarzeń, których Województwo było współorganizatorem były podmioty, takie jak szkoły, uczelnie wyższe, instytucje publiczne czy jednostki samorządu terytorialnego, dla których współpraca międzynarodowa stała się niezbędnym narzędziem dla samorozwoju.

Liczną grupę działań województwa stanowiły projekty własne realizowane przez departamenty merytoryczne Urzędu Marszałkowskiego, w tym w dużym zakresie przez Departament Współpracy Międzynarodowej, Biuro Regionalne w Brukseli oraz jednostki organizacyjne samorządu województwa.

W zakresie tych działań znalazła się współpraca zarówno z regionami partnerskimi, jak i partnerami, z którymi województwo prowadzi stałą współpracę w oparciu o przyjazne stosunki (stan Teksas - USA, hrabstwo Fife - Wielka Brytania, Indonezja, region Pleine-Fougeres (Francja), Nawarra - Hiszpania, Medzimirie - Chorwacja). Bardzo szeroki zakres współpracy międzynarodowej o zróżnicowanym charakterze, realizuje Wydział Europejskiej Współpracy Terytorialnej (funkcjonujący w Departamencie Planowania Strategicznego i Rozwoju Gospodarczego) – projekty prowadzone w Wydziale EWT zostały szczegółowo scharakteryzowane w rozdziale poświęconym celowi „Gospodarka i miejsca pracy”.

Województwo Kujawsko-Pomorskie 16 kwietnia 2019 r. podpisało list intencyjny, w sprawie partnerstwa, z regionem w Indonezji o nazwie Małe Wyspy Sundajskie Zachodnie (Nusa Tenggara Barat).

Prowadzono również intensywną współpracę ze stacjonującymi w Toruniu batalionami Armii Amerykańskiej.
Działania podejmowane wspólnie z 1. Batalionem 5. Pułku Artylerii Polowej (1-5 FA) od stycznia do grudnia 2019 r.:

- 29 stycznia – uczestnictwo dowódców batalionu w spotkaniu z okazji 100-lecia nawiązania relacji dyplomatycznych pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi,
- 2 lutego – uczestnictwo 4 dowódców batalionu w Balu Marszałka,
- 4 lutego – spotkanie Marszałka Piotra Całbeckiego z dowódcami batalionu, oficjalne powitanie w regionie,
- luty 2019 - prezentacje na temat Polski, polskiej kultury oraz naszego regionu - 5 prezentacji, które objęły wszystkich żołnierzy batalionu. Zorganizowano również zwiedzanie Starówki dla 80 oficerów batalionu,
- 8 marca – udział dowódców batalionu w organizowanej w Urzędzie Marszałkowskim konferencji z okazji 20-lecia NATO. Prezentacja ppłk. Sugai'a na temat uczestnictwa batalionu w operacji "Atlantic Resolve",
- 6 marca – uczestnictwo 30 żołnierzy batalionu w "Drzwiach Otwartych" w X LO w Toruniu – m.in. wspólny mecz piłki nożnej z reprezentacją X LO,
- 3 maja - uczestnictwo dwóch oficerów - przedstawicieli batalionu w obchodach rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 maja,
- 11 maja - Dni Funduszy Europejskich - pokaz pojazdu wojskowego oraz wyposażenia żołnierzy US Army,
- 1 czerwca - Dzień Dziecka w Camp Destroyer - z możliwości zwiedzania bazy i uczestnictwa w licznych atrakcjach udało się skorzystać prawie 170 osobom - pracownikom Urzędu Marszałkowskiego wraz z rodzinami,
- 4 czerwca – wizyta Marszałka Piotra Całbeckiego i Przewodniczącego Sejmiku Ryszarda Bobera w bazie amerykańskiej w Toruniu Camp Destroyer,
- 14 czerwca – udział reprezentacji batalionu w VI Samorządowym Turnieju Piłkarskim o Puchar Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- 1 września – uczestnictwo pododdziału reprezentującego batalion (30 osób) w uroczystościach z okazji 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej,
- 2 października – uczestnictwo 4 oficerów w uroczystości z okazji 80. rocznicy zbrodni pomorskiej 1939 r.,
- 14 października – kolacja pożegnalna dla przedstawicieli 1. Batalionu 5. Pułku Artylerii Polowej z udziałem Marszałka Województwa oraz reprezentantów jednostek wojskowych z regionu,
- 16 października – udział przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego w ceremonii przekazania władzy (Transfer of Authority Ceremony),
- 29 października – współorganizacja spotkań dowódców batalionu z dyrektorem Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Toruniu oraz komendantem policji w Toruniu,
- 1 listopada – udział dowódców batalionu w upamiętnieniu ofiar zbrodni pomorskiej 1939 r. oraz w kweście na cmentarzu św. Jerzego w Toruniu,
- 6 listopada – udział przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego oraz zaproszonych gości w ćwiczeniach batalionu na poligonie,
- 11 listopada – spotkanie Marszałka Piotr Całbeckiego z dowódcami batalionu, udział dowódców batalionu oraz 60 żołnierzy w obchodach Święta Niepodległości/ wystawienie przez batalion dwóch pojazdów podczas pikniku z okazji Święta Niepodległości/ udział dowódców batalionu w kolacji gęsinowej,
- 14 listopada – prezentacja dla grupy 80 oficerów batalionu na temat polskiej kultury i Kujawsko-Pomorskiego. Zwiedzanie toruńskiej starówki z przewodnikiem,
- 15 listopada – 2 prezentacje dla żołnierzy batalionu w bazie Camp St. Barbara,
- 16 listopada – zwiedzanie toruńskiej starówki dla 6 grup żołnierzy batalionu,

- 27 listopada – lunch z okazji Święta Dziękczynienia w bazie Camp St. Barbara – zaproszenie przedstawicieli samorządu województwa. Udział Sekretarza Województwa, radnego Jacka Gajewskiego, dyrektorów Gabinetu Marszałka i Departamentu Współpracy Międzynarodowej oraz przedstawicieli Stowarzyszenia Artylerzystów Polskich,
- grudzień – rozpoczęcie praktyk na Szpitalnym Oddziale Ratunkowym Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Toruniu przez ratowników medycznych batalionu (realizacja jednego z ustaleń ze spotkania z dyrekcją szpitala).

Dowództwo nowej zmiany żołnierzy USA, fot. Szymon Zdziebło

W 2019 roku zorganizowano w Brukseli przy współpracy z Biurem Informacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego, następujące wydarzenia promocyjne: promocja terenów inwestycyjnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Luksemburgu podczas wydarzenia pn. The Summer Business Party, Obchody Dnia Europy – impreza miała na celu informowanie społeczeństwa na temat Unii Europejskiej oraz walorów europejskich regionów, Święto Polskiej Szkoły przy Ambasadzie RP w Brukseli, Liberation Bike Ride - rajd rowerowy, Polish Run wydarzenie biegowe organizowane w ramach Europejskiego Tygodnia Sportu mające promować Polskę i jej regiony poprzez sport i aktywność fizyczną, Belgian Tourism Golf Cup, który miał na celu promocję oferty turystycznej, Europejski Tydzień Regionów i Miast.

W 2019 roku województwo kujawsko-pomorskie odwiedziło ponad 40 dyplomatów, jak również przedstawicieli takich krajów jak: Chile, Palestyna, Słowenia, Gruzja, Indonezja, Indie, Korea, Tajlandia, Kurdystan, Uzbekistan, ChRL, USA, Filipiny, Białoruś, Litwa, Peru, Ukraina, Kazachstan, Kirgistanu, Boliwia, Ekwador, Indie, Australia, Niemcy, Szkocja, Chorwacja, Hiszpania, Belgia. W Urzędzie Marszałkowskim goszczono Ambasadorów z odległych krajów, a także z krajów członkowskich Unii Europejskiej. Dla niektórych była to pierwsza wizyta w Regionie Pomorza i Kujaw. Podczas spotkań przedstawicieli Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z korpusem dyplomatycznym z całego świata podejmowano tematy współpracy w różnych dziedzinach m.in.: kulturalnej, gospodarczej i naukowej. Owocem spotkania Jej Ekscelencji Ambasador Indonezji Siti Nugraha Mauludiah z Marszałkiem Województwa Kujawsko-Pomorskiego była organizacja „Dnia Indonezji”. Departament Współpracy Międzynarodowej we współpracy z przedstawicielami Ambasady Indonezji w RP zorganizował duże wydarzenie kulturalne, które cieszyło się olbrzymim zainteresowaniem ze strony mieszkańców Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Spotkania z dyplomatami skutkują zaangażowaniem Ambasad i ich przedstawicieli w liczne wydarzenia kulturalne i gospodarcze realizowane na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W ramach współpracy międzynarodowej Województwo Kujawsko-Pomorskie zorganizowało lub współorganizowało w 2019 roku liczne przedsięwzięcia w następującym zakresie:

Wymiana młodzieży oraz projekty edukacyjne:

- **Światowe Dni Młodzieży w Panamie**, których inicjatorem i orędownikiem był św. Jan Paweł II, patron województwa. 69-osobowa grupa młodzieży reprezentująca pięć diecezji: toruńską, bydgoską, włocławską, gnieźnieńską i płocką, odwiedziła lokalne parafie diecezji Chitre i Penonome oraz spotkała się z papieżem Franciszkiem. Pośród ludzi różnych kultur i narodowości, młodzież promowała walory i zwyczaje regionu, udział w tak dużym wydarzeniu stanowił znakomitą okazję do wymiany doświadczeń oraz poglądów z rówieśnikami z całego świata,
- **Mój Dom Twoim Domem**, w ramach którego zorganizowano wymianę młodzieży szkolnej. Młodzież z Lombardii miała okazję zwiedzić Województwo Kujawsko-Pomorskie. Rewizyta młodzieży z Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Lombardii stanowiła znakomitą okazję do promocji Województwa Kujawsko-Pomorskiego we Włoszech. Młodzież miała również możliwość podniesienia swoich umiejętności lingwistycznych podczas wspólnych spotkań, warsztatów i zajęć integracyjnych,
- **Rising Stars (Wschodzące Gwiazdy)**, Województwo Kujawsko-Pomorskie współpracuje ze szkockim hrabstwem Fife od 2016 roku. Relacja ta na przestrzeni lat obfituje w bilateralne projekty upamiętniające wspólną historię (wystawa „Polskie drogi do wolności” 2017 r. w Województwie Kujawsko-Pomorskim, 2018 r. w Fife), promocję kulturalną regionów (m.in. koncert Rafała Blechacza w Szkocji w 2017 r.) jak również wspieranie młodych osób ze środowisk wykluczonych (dwie edycje projektu „Rising Stars”). W 2019 roku, specjalnie na obchody 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej, do naszego województwa przybyła oficjalna delegacja z Fife,
- **obóz językowy**, w realizację projektu zaangażowanych jest 80 uczniów z terenu województwa kujawsko-pomorskiego oraz 10 nauczycieli amerykańskich. Pobyt Amerykanów stanowi doskonałą okazję do zaprezentowania dorobku kulturowego oraz atrakcji turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz wymianę doświadczeń pomiędzy nauczycielami ze Stanów Zjednoczonych i Polski,
- **Letnia Akademia Kultury i Języka Polskiego**, w tegorocznej edycji uczestniczyło 20 osób z Ukrainy. Program nauki języka polskiego obejmował wykłady i zajęcia dydaktyczne prowadzone przez kadrę naukową UMK. Na zakończenie obozu wszyscy uczestnicy otrzymali certyfikat,
- **organizacja pobytu 18 osobowej grupy dzieci z Ukrainy, Chin, Korei, Serbii i Białorusi w Województwie Kujawsko-Pomorskim**, Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w miarę swoich możliwości stara się nieść pomoc Polakom mieszkającym poza granicami kraju. Skutecznym sposobem wzmacniania polskich korzeni na Ukrainie jest pomoc polskim dzieciom w nauce języka polskiego oraz w poznawaniu kultury swoich przodków. Tradycją regionu Kujaw i Pomorza jest organizacja letniego pobytu dla dzieci i młodzieży, dzięki czemu propagujemy i upowszechniamy kontakt z językiem polskim, wiedzę o współczesnej Polsce oraz wzmacniamy współpracę pomiędzy partnerami społecznymi z regionu a polską diasporą we Wschodniej Europie,
- **„TOMUN” symulacja Obrad Narodów Zjednoczonych** - Model United Nations in Toruń, przedsięwzięcie organizowane jest pod patronatem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, uczestnicy projektu rozwijają swoje umiejętności lingwistyczne oraz nabywają wiedzę w zakresie debaty społecznej i praw człowieka. W projekcie udział biorą szkoły m.in. ze Słowacji, Hiszpanii, Luksemburga, Niemiec, USA, Holandii, Portugalii, Ukrainy, Dani, Wielkiej Brytanii, Belgii, Finlandii, Węgier,
- **Międzynarodowe Dni Młodzieży w Województwie Kujawsko-Pomorskim**, zaproszenie młodzieży reprezentującej ponad 30 krajów: Białoruś, Francję, Hiszpanię, Ukrainę, Kazachstan, Rosję, Turcję, Chiny, Niemcy, Danię, Irlandię, Norwegię, Szwecję, Włochy, Wielką Brytanię, Litwę, Czechy, Indie, Kenię, Portugalie, Mołdawię, Grecję, Japonię, Łotwę, Kongo, Kamerun, Brazylię, Uzbekistan, Gruzję, Mongolię, Azerbejdżan, Rumunię, Armenię do udziału w wystawie pt. „Każdy inny - wszyscy równi”, wyświetlenie filmu o regionie Kujawsko-Pomorskim oraz prezentacja Regionu Pomorza i Kujaw i jego struktury samorządowej, najciekawszych projektów realizowanych przez Województwo oraz miejsc, które warto bliżej poznać. Podczas wizyty studenci zwiedzili toruńską starówkę i Fort IV oraz wzięli udział w warsztatach piernikarskich,
- **promocja Województwa Kujawsko-Pomorskiego** podczas wymiany uczniowskiej pomiędzy Zespołem Szkół Muzycznych im. Karola Szymanowskiego w Toruniu a Lysien American School w Szwajcarii w dniach 24 – 30 listopada 2019 r.,
- **VI Międzynarodowy Festiwal Szkół Muzycznych „Integracje Muzyczne: Chełmża 2019”.**

Wizyta studentów z zagranicy w Urzędzie Marszałkowskim, fot. Mikołaj Kuras

Kultura i sprawy społeczne:

- **Polsko-Japońska wymiana kulturalna** - w ramach Współpracy Samorządu Województwa z Akademią Muzyczną w Bydgoszczy, Japońskim Towarzystwem Przyjaźni Muzycznej oraz Polskim Instytutem w Tokio, w latach 2010-2019 realizowano projekt Polsko-Japońska wymiana kulturalna. Polsko-japońska wymiana kulturalna, będąca inicjatywą dyrygenta Mitsuyoshi Oikawy oraz marszałka województwa polegała na promocji uzdolnionych młodych muzyków reprezentujących nasz region w Japonii. Muzycy z kujawsko-pomorskiego mieli szansę zaprezentowania się przed publicznością japońską, znaną ze szczególnej wrażliwości muzycznej, dającą możliwość rozwoju międzynarodowej kariery,
- **Dni Województwa Kujawsko-Pomorskiego we Francji**, międzynarodowe działania promocyjne Województwa Kujawsko-Pomorskiego we Francji opierały się głównie na zaprezentowaniu elementów kultury i sztuki, prezentacjach muzycznych oraz promocji gastronomicznej. Program zakładał m.in. pokazy muzyki oraz tańca ludowego z Regionu Kujaw i Pomorza, degustację specjałów kuchni regionalnej, artystyczne pokazy oraz warsztaty cyrkowe czy wystawę zdjęć ukazujących walory województwa,
- **Dzień Indonezji** „Wieczór z kulturą, muzyką i smakiem Indonezji, toruńska młodzież szkolna uczestniczyła w spotkaniu z ambasador Republiki Indonezji Siti Nugraha Mauludiah, która opowiedziała uczniom o kulturze Indonezji i odkryła tajniki batik, czyli malarskiej techniki barwienia materiału. Była to druga wizyta pani ambasador w Urzędzie Marszałkowskim. Wiosną tego roku spotkała się z Marszałkiem Województwa Kujawsko-Pomorskiego, efektem spotkania było podpisanie listu intencyjnego w sprawie partnerstwa naszego regionu z prowincją Nusa Tenggara Barat i podjęcie rozmów dotyczących współpracy gospodarczej i wymiany dobrych praktyk. Dzień Indonezji Był efektem inicjatywy samorządu województwa i indonezyjskiego regionu Nusa Tenggara Barat,
- wizyta delegacji z Hiszpanii z prowincji Nawarra i Kraju Basków, która wzięła udział w jubileuszowym, 10. Kujawsko-Pomorskim Forum Ekonomii Społecznej w Toruniu,
- wizyta rzymskiego artysty Paolo Di Buono szefa watykańskiej pracowni mozaiki wraz z delegacją w województwie Kujawsko-Pomorskim. Inicjatywa mająca na celu wykonanie mozaiki w technice watykańskiej na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego przez znakomitego znawcę w tej dziedzinie Pana Paolo Di Buono.

Gospodarka:

- **XXVI Welcomomy Forum 2019** – podczas tego wydarzenia o charakterze międzynarodowym podejmowane są działania mające na celu rozwijanie współpracy gospodarczej Województwa

Kujawsko-Pomorskiego, głównie poprzez internacjonalizację przedsiębiorstw, tworzenie sieci kontaktów międzynarodowych, udział potencjalnych partnerów z całego świata, wymiana know-how, spotkania B2B, promocja terenów inwestycyjnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego,

- **VI Kongres Azjatycki** - Międzynarodowy Kongres Azjatycki to najważniejsze w Europie Środkowej wydarzenie naukowe, kulturalne i biznesowe poświęcone Azji. Od dwunastu lat integruje badaczy, ekspertów, polityków, dyplomatów i przedsiębiorców. Podczas wydarzenia odbywają się spotkania biznesowe przedstawicieli krajów azjatyckich z przedsiębiorcami z Kujaw i Pomorza, promocja gospodarcza Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- **II Forum Regionów Polska-Japonia:** udział przedstawicieli Województwa Kujawsko-Pomorskiego w II Forum Regionów Polska – Japonia, prezentacja Województwa Kujawsko-Pomorskiego podczas forum, wizyta w prefekturze Hyogo – regionie rekomendowanym do współpracy przez Ambasadę RP w Tokio, rozpoznanie możliwości nawiązania współpracy z partnerami z Korei Południowej. Wraz z przedstawicielami samorządu do Tokio udali się przedstawiciele firm z terenu województwa, którzy realizowali odmienny program (spotkania z partnerami biznesowymi).

Kongres Azjatycki w Toruniu, fot. Andrzej Goiński

Bezpieczeństwo:

- **wizyta studyjna przedstawicieli policji z Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Nowym Jorku**, samorząd województwa zorganizował wizytę studyjną w Nowym Jorku dla 8 przedstawicieli policji z terenu województwa kujawsko-pomorskiego. Podczas wizyty uczestnicy zapoznali się z doświadczeniami nowojorskich policjantów w zakresie organizacji i zarządzania pracą policji, współdziałania z samorządem, specyfiką pracy w obszarze wielkomiejskim, wykorzystywania techniki w pracy policji, systemem szkolenia policjantów, zapobieganiu terroryzmowi. Uczestnicy wizyty odbyli spotkania szkoleniowo-merytoryczne w instytucjach oraz uczestniczyli w obserwacji codziennej pracy nowojorskich policjantów. Władze Nowego Jorku zorganizowały spotkania z politykami, którzy zaprezentowali swoje plany i działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa publicznego. Szereg spotkań planowanych podczas wizyty stanowił znakomitą okazję do promocji regionu i rozwoju dotychczasowej współpracy na różnych płaszczyznach,
- **seminarium 20 lat funkcjonowania Sił Zbrojnych RP w NATO**, w 2019 roku obchodziliśmy 70. rocznicę powołania Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego oraz 20-lecie członkostwa Polski w NATO. Z tej okazji w Urzędzie Marszałkowskim odbyło się seminarium poświęcone tematyce funkcjonowania Polskich Sił Zbrojnych w NATO. W spotkaniu udział wzięli dowódcy i przedstawiciele jednostek i instytucji wojskowych, między innymi Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia, 1 Pomorskiej Brygady Logistycznej w Bydgoszczy, Centrum Doktryn i Szkolenia, 6 Samodzielnego Oddziału

Geograficznego w Toruniu, 12 Wojskowego Oddziału Gospodarczego w Toruniu, 2 Pułku Inżynieryjnego w Inowrocławiu, 4. Brodnickiego Pułku Chemicznego, 8 Kujawsko-Pomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej, Centrum Szkolenia Sił Połączonych NATO (JFTC). Gośćmi spotkania byli także stacjonujący w Toruniu żołnierze amerykańscy z podpułkownikiem Ivenem T. Sugai,

- **warsztaty regionalne** pn. „Budowanie odporności na klęski żywiołowe na poziomie lokalnym - wdrażanie ram Sendai w województwie kujawsko-pomorskim”
- **współpraca samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z wojskiem amerykańskim** stacjonującym na terenie Regionu Pomorza i Kujaw, cykl wielu wydarzeń mających na celu podsumowanie współpracy województwa kujawsko-pomorskiego z wojskiem amerykańskim stacjonującym na toruńskim poligonie oraz budowanie pozytywnego wizerunku wojsk amerykańskich na terenie kraju, wymiana know-how pomiędzy wojskiem amerykańskim a polskim, działalność prospołeczna.

ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Samorząd województwa posiada stosunkowo niewielkie możliwości realnego wpływu na kształtowanie zagospodarowania i ładu przestrzennego, ale stara się je wykorzystywać w sposób jak najbardziej skuteczny dla zapewnienia ochrony walorów i kształtowania ładu przestrzennego. Na mocy prawa, Zarząd Województwa uczestniczy w procedurze uzgodnień projektów dokumentów planistycznych gmin i dużej części zamierzeń inwestycyjnych osób prywatnych i podmiotów gospodarczych. Celem procedury jest niedopuszczenie do realizacji przedsięwzięć, które w przyszłości kolidowałyby z realizacją przedsięwzięć realizujących cele publiczne o znaczeniu ponadlokalnym. Zadania te są realizowane przez wyspecjalizowaną jednostkę Samorządu Województwa – Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, z Oddziałami w Bydgoszczy i Toruniu, które rozpatruje sprawy, a w części rodzajów dokumentów przygotowuje projekty postanowień dla Zarządu Województwa (KPBPPiR oprócz zagadnień związanych z planowaniem przestrzennym uczestniczy także w realizacji zadań związanych z analizowaniem, monitorowaniem i planowaniem - w większości aspektów rozwoju województwa). Warto jednak podkreślić, że w trosce o jak najwyższą jakość przestrzeni województwa, działanie KPBPPiR nie ogranicza się wyłącznie do wykonania procedury określonej przepisami, ale w zasadnych przypadkach proponuje się rozwiązania korzystniejsze z punktu widzenia realizacji planowanego przedsięwzięcia lub dla poprawy jakości rozpatrywanych dokumentów planistycznych. Biuro współpracuje z samorządami gmin z terenu województwa, udzielając zainteresowanym gminom porad i konsultacji na etapie sporządzania dokumentów planistycznych, co jest szczególnie przydatne zwłaszcza w sytuacjach planistycznie trudnych.

Instrumentem kształtowania wysokiej jakości przestrzeni województwa, który nie wynika z przepisów prawa, a jest wyłącznie efektem dążenia Zarządu Województwa do prowadzenia działań w tym zakresie, jest opracowanie, przyjęcie i stosowanie *Regionalnych zasad i standardów kształtowania ładu przestrzennego w polityce województwa kujawsko-pomorskiego* (dalej: Regionalne zasady). Zdecydowano, że w niektórych konkursach w ramach RPO WKP 2014-2020 projekty inwestycyjne samorządów, uzyskują dodatkowe punkty za uwzględnienie rozwiązań sprzyjających zachowaniu lub poprawie ładu przestrzennego. Jest to instrument bardzo skuteczny, ponieważ w praktyce wszyscy zainteresowani składaniem tego typu projektów zabiegają o zachowanie zgodności z *Regionalnymi zasadami*. Aktualnie trwają prace nad analogicznymi zasadami, chroniącymi w procesie inwestycyjnym tereny zieleni, zwłaszcza przydrożnej i śródpolnej.

Nadrzędnym dokumentem definiującym politykę przestrzenną województwa jest przyjmowany przez Sejmik plan zagospodarowania przestrzennego województwa. W województwie kujawsko-pomorskim obowiązuje *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Nr XI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003 r. W czerwcu 2019 roku Sejmik przyjął nowy plan, jednak Wojewoda Kujawsko-Pomorski w dniu 31 lipca 2019 r. rozstrzygnięciem nadzorczym nr 66/2019 stwierdził (z powodu uchybień formalnych) nieważność uchwały nr VIII/135/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 czerwca 2019 r., która przyjęła nowy *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego*. Wskazany przez Wojewodę błąd w procedurze został naprawiony, dokonano także korekt innych zagadnień, wskazanych przez Wojewodę w trakcie postępowania nadzorczego (aktualizacja: wykazu terenów zamkniętych, udokumentowanych złóż kopalin i obszarów chronionego krajobrazu - nie stanowiły one podstawy unieważnienia uchwały Sejmiku, ale zadbano o doprowadzenie projektu planu do jak najwyższej jakości). Projekt dokumentu jest więc gotowy do ponownego przyjęcia przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego, aczkolwiek nie był Sejmikowi przedstawiany przez Zarząd Województwa ze względu na zaawansowane w II połowie 2019 roku prace na poziomie rządowym na rzecz zintegrowania planowania strategicznego i przestrzennego. Nie ma więc przeszkód formalnych w przyjęciu przez Sejmik Planu, ale jest ryzyko, że dokument w obecnej formie (zgodnej z dotąd obowiązującym prawem) może ulec szybkiej dezaktualizacji po zmianie prawa.

Stosunkowo nowym, potencjalnie bardzo istotnym instrumentem kształtowania polityki przestrzennej, zwłaszcza w aspekcie ochrony krajobrazu na poziomie regionalnym, jest audyt krajobrazowy. W województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak w innych regionach, trwają obecnie prace nad pierwszą edycją audytu. Projekt audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego, podobnie jak projekt planu zagospodarowania przestrzennego województwa, jest sporządzany przez Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego. Audyt krajobrazowy jest sporządzany przez zarząd województwa a uchwalany przez sejmik województwa. Obejmuje cały obszar województwa, wydziela krajobrazy występujące na jego obszarze, określa ich cechy charakterystyczne, dokonuje oceny ich wartości oraz określa lokalizację krajobrazów priorytetowych. Dla krajobrazów priorytetowych oraz dla wybranych form ochrony przyrody i krajobrazu, audyt określa rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazów. Rekomendacje i wnioski wynikające z audytu krajobrazowego będą wiążące dla polityki przestrzennej gmin – ich uwzględnienie będzie wymagane w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Będą uwzględnione w planach ochrony parków krajobrazowych oraz posłużą do wyznaczenia stref ochrony krajobrazu w granicach obszarów chronionego krajobrazu, jak i do weryfikacji granic obszarów chronionych.

Prace nad Audytem krajobrazowym dla województwa kujawsko-pomorskiego w 2019 r. były realizowane na dwóch płaszczyznach. Wykonano identyfikację i klasyfikację jednostek krajobrazowych występujących w województwie, określono ich typy i podtypy krajobrazu oraz typ rzeźby. Oprócz tego gromadzono, pozyskiwano i weryfikowano dane, niezbędne do wyliczenia wskaźników: cech analitycznych – przyrodniczych krajobrazu oraz cech analitycznych – kulturowych krajobrazu. Weryfikowano dane pozyskane od podmiotów zewnętrznych niezbędne do charakterystyki i oceny wartości zdelimitowanych krajobrazów.

Zapewnienie właściwej realizacji polityki przestrzennej województwa na poziomie lokalnym odbywa się poprzez wspomnianą wcześniej procedurę uzgodnień projektów dokumentów planistycznych sporządzanych przez gminy. Dotyczy to:

- projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, które uzgadniane jest w zakresie zgodności z ustaleniami *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* – w 2019 r. wydano 18 postanowień (plus 3 zgody milczące),
- projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które uzgadniane są w zakresie zgodności z zadaniami Samorządu Województwa realizującymi cele publiczne uwzględnionymi w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* – w 2019 r. wydano 198 postanowień.

W 2019 r. wydano także 513 opinii dotyczących projektów: decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji dotyczących inwestycji na terenach zamkniętych, wniosków ZRID, wniosków inwestycyjnych w trybie specustaw, wniosków URE.

W zakresie zgodności planowanych przedsięwzięć w ramach RPO z *Regionalnymi zasadami i standardami kształtowania ładu przestrzennego w polityce województwa kujawsko-pomorskiego*, w 2019 r. wydano 239 opinii.

W zakresie zgodności z *Planem zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* opiniowane są również gminne programy rewitalizacji. Zarząd Województwa w 2019 r. nie podejmował w tym zakresie żadnych uchwał, wydano 2 zgody milczące.

DZIAŁANIA NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA

Zagadnienia związane z ochroną środowiska obejmują niezwykle szeroki zakres, stąd też wielość aktów prawnych, które określają zadania samorządu województwa w tym zakresie. Należą do nich: ustawa Prawo ochrony środowiska, ustawa o odpadach, ustawa o ochronie przyrody, ustawa Prawo łowieckie, ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Podstawowym dokumentem w oparciu o który prowadzona jest polityka ochrony środowiska w województwie jest program ochrony środowiska. W województwie kujawsko-pomorskim obowiązuje *Program ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024* przyjęty uchwałą nr XXXVI/611/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 września 2017 r., którego nadrzędnym celem jest długotrwały, zrównoważony rozwój województwa, w którym kwestie ochrony środowiska są rozważane na równi z kwestiami rozwoju społecznego i gospodarczego. Samorząd Województwa ma możliwość kształtowania stanu środowiska w województwie także poprzez procedurę wyrażania opinii o powiatowych programach ochrony środowiska – wpływa na jakość tych dokumentów i zawartych w nich ustaleń, zwłaszcza w zakresie zgodności z celami polityki ochrony środowiska prowadzonej w województwie. W 2019 roku Zarząd Województwa zaopiniował pozytywnie jeden projekt Programu Ochrony Środowiska dla gminy miasta Grudziądz.

Uchwała antysmogowa. Jednym z najważniejszych elementów związanych z działaniem na rzecz ochrony środowiska było przyjęcie przez Sejmik Województwa w dniu 24 czerwca 2019 r. uchwały nr VIII/136/19 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Uchwała ta zwana również, **uchwałą antysmogową** zawiera katalog zakazanych paliw stałych oraz określa standardy emisyjne w zakresie efektywności energetycznej, którym podlegać muszą wszystkie piece centralnego ogrzewania, inne piece, a nawet domowe kominki. Uchwała, która weszła w życie z dniem 1 września 2019 r. jest aktem prawa miejscowego, którego efekty powinny w ciągu kilku lat znacząco poprawić jakość powietrza w województwie.

W 2019 r. kontynuowano projekty: „Utworzenie ośrodka edukacji przyrodniczej Krajeńskiego Parku Krajobrazowego” oraz „Poprawę różnorodności biologicznej poprzez zarybienie jeziora Gopła oraz rozbudowę obiektu o część ekspozycji przyrodniczo-historyczną” w Nadgoplańskim Parku Tysiąclecia. Zakres prac dotyczących **utworzenia ośrodka edukacji przyrodniczej** obejmował modernizację, przebudowę i rozbudowę istniejącego budynku wraz z niezbędnym zapleczem. Łączna powierzchnia przebudowanego obiektu wynosi blisko 250 m². W ramach projektu przewiduje się również prace zewnętrzne (ogrodzenie, wjazd, parking, niezbędne przyłącza, uzbrojenie terenu w niezbędne instalacje i okablowania itp.). Całkowita powierzchnia terenu objętego pracami inwestycyjnymi wynosi 1.330 m². Ponadto, w ramach projektu planuje się zakup wyposażenia sali edukacyjnej centrum czynnej ochrony przyrody (ekran projekcyjny, itp.), a także zakup pozostałego wyposażenia centrum czynnej ochrony przyrody (meble, agd, itp.). Realizacja projektu pozwoli znacznie wzbogacić zaplecze edukacyjne KPK, które w pełni umożliwi praktyczne pogłębianie wiedzy dzieci i młodzieży, a także zdobywanie nowych umiejętności, które w przyszłości wpłyną na podejmowanie trafnych decyzji na rzecz ochrony środowiska i przyrody m.in. poprzez kształtowanie postaw proekologicznych wśród dzieci i młodzieży. Dzięki utworzeniu ośrodka edukacji przyrodniczej możliwe będzie prowadzenie zajęć z pełnym wykorzystaniem nowoczesnego sprzętu tj. tablicami interaktywnymi, komputerami, ekranem projekcyjnym, rzutnikiem, mikroskopem, sprzętem audio itp. Ośrodek edukacyjny będzie również miejscem różnego rodzaju ekspozycji, wystaw konkursowych np. prac plastycznych dzieci, fotografii przyrodniczej. Będzie to także miejsce, w którym będą rozstrzygane konkursy ekologiczne połączone z wręczeniem nagród laureatom. Aktualnie budynek jest w stanie surowym zamkniętym. W chwili obecnej trwają prace wewnątrz budynku m.in. trwa montaż instalacji, dosuszanie tynków wewnętrznych i inne prace wykończeniowe. Wszelkie prace budowlane odbywają się zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym. Procent wykonania inwestycji na dzień 31 grudnia 2019 r. wyniósł 70,77 %. W projekcie dotyczącym **poprawy różnorodności biologicznej oraz rozbudowy obiektu o część ekspozycji przyrodniczo-historyczną** wyłoniony został wykonawca w przetargu i wykonana została wstępna faza realizacji.

W 2019 r. kontynuowany był także projekt pn. Przywrócenie równowagi ekologicznej na terenach gmin województwa kujawsko-pomorskiego w związku z budową autostrady A1 w latach 2011-2015. Projekt ten ma na celu rekompensatę gminom przyautostradowym strat przyrodniczych związanych z realizacją tej inwestycji. W ramach projektu w 2019 roku zrealizowane zostały 4 podprojekty: Budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego na terenie gminy Kowal, Wymiana instalacji CO w świetlicy wiejskiej w miejscowości Dębniaki i Strzały (gmina Kowal), Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Gole, gmina Lubień Kujawski, Montaż instalacji fotowoltaicznej na Zespole Placówek Oświatowych w Lubieniu Kujawskim.

W 2019 r. kontynuowano także projekt **Budowa stacji terenowo-badawczej Podmoście**. Celem głównym realizacji projektu jest wzmocnienie mechanizmu ochrony różnorodności biologicznej na terenie Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą (dalej: ZPKnDW). W ramach projektu wykonana zostanie adaptacja budynku mieszkalnego oraz budynku gospodarczego usytuowanych w Chełmnie przy „Starej Stoczni” w celu utworzenia Stacji Terenowo-Badawczej "Podmoście". Stacja będzie atrakcyjnym punktem służącym edukacji ekologicznej z możliwością odbywania wykładów dotyczących zasobów przyrodniczych znajdujących się na terenie ZPKnDW, prowadzenia terenowych warsztatów przyrodniczych, upowszechniania oraz kształtowania świadomości i postaw ekologicznych ludzi zamieszkujących obszary chronione, prowadzenia warsztatów oraz szkoleń z zakresu czynnej ochrony przyrody oraz rozpoznawania gatunków roślin i zwierząt. W 2019 r. wyłoniono wykonawcę i podpisano umowę na zadanie Budowa hybrydowej oczyszczalni ścieków, przyłącza wodnego oraz sieci wewnętrznej o długości ok. 850 m.

Ponadto w 2019 r. zakończono realizację projektu „opracowanie dokumentacji w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w zakresie oceny stanu zachowania i wartości krajobrazów wyróżnionych z elementami audytu krajobrazowego”, w sprawie 30 obszarów chronionego krajobrazu. Dokumentacja została w całości przekazana i przyjęta. Na bieżąco trwają prace związane z przygotowaniem projektów uchwał Sejmiku.

Realizując projekt „Modernizacja zagrody wiejskiej w Dusocinie na potrzeby ośrodka edukacji ekologicznej na terenie Parku Krajobrazowego „Góry Łosiove” wraz z czynną ochroną przyrody na obszarze

Natura 2000” w 2019 r. wyłoniono wykonawców i podpisano umowy na następujące zadania: czynna ochrona kumaka nizinnego i salwinii pływającej oraz monitoring ich występowania na obszarze Natura 2000 na terenie Parku Krajobrazowego Góry Łosiowe, dostawa dwóch atlasów dawnych odmian drzew owocowych, roboty budowlano-modernizacyjne w budynku mieszkalnym w Dusocinie oraz przystosowanie go na potrzeby ośrodka edukacji ekologicznej.

W ramach projektu „Ochrona czynna i monitoring obszarów Natura 2000 zlokalizowanych w granicach Brodnickiego Parku Krajobrazowego” utworzono centrum badawcze, badano obszary cenne przyrodniczo i monitorowano ich ochronę oraz realizowano program edukacyjny mający na celu zwiększenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie potrzeby właściwych metod ochrony przyrody i korzyści z dobrze zachowanej przyrody i krajobrazu.

Edukacja ekologiczna na terenie województwa kujawsko-pomorskiego jest prowadzona w sposób bardzo urozmaicony i oferuje bardzo bogatą ofertę. Ma na celu zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców regionu. Edukacja prowadzona jest zarówno poprzez projekty jak i zadania czy wydarzenia. Województwo kujawsko-pomorskie kontynuowało projekt pn. „Edukacja społeczności obszarów chronionych województwa kujawsko-pomorskiego. Lubię tu być ... na zielonym!”. Głównym celem projektu jest zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego dotyczącej wartości terenów chronionych województwa, wiedzy na temat form ich ochrony i korzyści z tego płynących. W 2019 r. edukacją w ramach projektu objęto 37 843 uczestników.

Dodatkowo objęto 3000 uczestników kolejnym programem edukacyjnym pn. „Edukacja ekologiczna w parkach krajobrazowych: Krajeńskim Parku Krajobrazowym, Nadgolańskim Parku Tysiąclecia, Tucholskim Parku Krajobrazowym, Wdeckim Parku Krajobrazowym, Górznieńsko-Lidzbarskim Parku Krajobrazowym”. Przedsięwzięcie miało na celu uatrakcyjnienie oferty dydaktycznej parków krajobrazowych województwa kujawsko-pomorskiego poprzez organizację jednodniowych zajęć edukacyjnych. Zajęcia skierowane były do dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów szkół podstawowych oraz osób dorosłych.

Ponadto w ośrodkach Edukacji Ekologicznej organizowano działania edukacyjne w postaci zajęć edukacyjnych, zajęć terenowych, wykładów, prelekcji, konferencji, warsztatów plastycznych, w których wzięło udział 30 664 uczestników w 580 różnych działaniach. Były to różnorodne zajęcia edukacyjne mające na celu zwiększenie wiedzy na temat zasobów przyrodniczych Parków Krajobrazowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Celem realizacji przedsięwzięcia było zainteresowanie dzieci i młodzieży światem przyrody, jego różnorodnością, bogactwem i pięknem, zdobywanie przez nich umiejętności obserwacji zjawisk przyrodniczych, wyrabianie poczucia odpowiedzialności za środowisko a także zachęcenie do samodzielnego zdobywania i pogłębiania wiedzy. Natomiast dla uczniów szkół podstawowych z terenu parku i otuliny zorganizowany był projekt koordynowany przez Departament Środowiska UM, finansowany przez WFOŚiGW w Toruniu w którym udział wzięło 600 osób.

W wyniku programu „BIO+ - bioróżnorodni, bioświadomi, bioodpowiedzialni w województwie kujawsko-pomorskim” powstał budynek pracowni dydaktycznej Gostyńsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego oraz przylegający do niego ogród „Rycykowy Zakątek”. Pozwoliło to na stworzenie bazy edukacyjnej, która została wyposażona w urządzenia naukowe (mikroskopy, lornetki) oraz zestawy badawcze (badania wody, gleby, powietrza). Przenośny charakter wybranych pomocy dydaktycznych pozwoli na użycie ich zarówno w pracowni dydaktycznej GWPK, ale także w placówkach oświatowych, szkołach, bibliotekach, innych jednostkach, a także na stoiskach GWPK w trakcie festynów, pikników, itp.

W ramach działań promocyjnych organizowano lub współorganizowano festyny, pikniki, rajdy, stoiska, wystawy itp. W wyniku realizacji projektu w 2019 r. podjęto 14 działań, w których uczestniczyło 10 974 osób.

Ponadto Zarząd Województwa wspierał/współfinansował m.in.:

- XII Międzynarodowy Festiwalu Sztuk Wizualnych Inspirowanych Naturą „Sztuka Natury” Toruń 2019, podczas którego na licznych wystawach i prezentacjach oglądać można było artystyczne zdjęcia przyrodnicze wykonane przez polskich i zagranicznych fotografów. Niepełnoletni autor najpiękniejszej fotografii otrzymał Nagrodę Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Wybrane fotografie, nagrodzone i wyróżnione podczas Festiwalu stworzyły unikatowy kalendarz ścienny na 2020 rok. Kalendarz o nakładzie 2 tys. sztuk został opracowany i wydany w formacie B2,
- produkcję filmu dokumentalno-przyrodniczego pt. „Olędrzy w krajobrazie Doliny Dolnej Wisły”. Celem realizacji filmu było udokumentowanie i ukazanie wpływu osadników Olęderskich na zrównoważony rozwój przyrodniczy Doliny Dolnej Wisły. Film posłużył jako materiał pomocniczy do wykorzystania w edukacji przyrodniczo-ekologicznej, zarówno dzieci i młodzieży szkolnej, jak również dorosłej części społeczeństwa naszego województwa. Zakłada się, iż do końca czerwca 2020 r. film obejrzy 2 500 000 odbiorców pośrednich,

- Międzynarodowy Dzień Przewodnika Turystycznego zorganizowany w ramach akcji „Poznaj region z przewodnikiem”,
- Międzynarodowy Jarmark Ekologiczny z Królewną Anną,
- Wojewódzki etap Ogólnopolskiego konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”,
- uroczystą galę wręczenia nagród laureatom konkursu „Ekologiczny edukator szkolny – II Edycja 2019” w ramach realizacji projektu pn. „Edukacja społeczności zamieszkujących obszary chronione województwa kujawsko-pomorskiego: Lubię tu być... na zielonym!”,
- Rajd szlakiem Brdy - w ramach wydarzeń w woj. kujawsko-pomorskim „MegaWeekend w regionie - inauguracje w naszych konstelacjach”,
- warsztaty przyrodnicze „Wiosenne przebudzenie” zorganizowane w ramach kampanii „Mega Weekend w regionie - inauguracja w naszych Konstelacjach”,
- „Noc Sów (edycja wiosenna i jesienna) II i III edycja,
- konkurs fotograficzny „Perły Polskiej Przyrody” – III edycja.

Działania Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz ochrony przyrody realizują zadania ujęte w celu Sprawne zarządzanie, ale jednocześnie w pewnych aspektach są bardzo bliskie kwestiom promocji walorów turystycznych, opisanych w celu: Tożsamość i dziedzictwo. W zasadzie część zadań realizuje obydwie te cele.

TECHNOLOGIE CYFROWE SŁUŻĄCE SPRAWNEMU ZARZĄDZANIU

Zadania związane z rozwojem technologii cyfrowych realizowane były w 2019 r. realizowane były w ramach trzech zakresów: e-Administracja, e-Kultura, e-Zdrowie.

W zakresie e-Adminstracji realizowano projekt: **Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0**. Projekt realizowany jest na poziomie regionalnym. Swoim zasięgiem obejmuje jednostki samorządu terytorialnego z obszaru Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w ogólnej liczbie 110 oraz Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie będący państwową jednostką organizacyjną. Projekt „Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0” jest kontynuacją wcześniej zrealizowanego w ramach RPO WK-P na lata 2007-2014 projektu „Infostrada Kujaw i Pomorza – usługi w zakresie e-Administracji i Informacji Przestrzennej”. W związku z dalszym zapotrzebowaniem mieszkańców województwa na usługi świadczone drogą elektroniczną planowana jest rozbudowa w/w projektu, która ma ułatwić mieszkańcom oraz inwestorom dostęp do kluczowych informacji i usług administracji publicznej. Ponadto projekt zapewni dostęp do danych przestrzennych w województwie poprzez standaryzację kategorii przeznaczeń terenów w Miejskowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego, co ułatwi interpretację zapisów planów oraz wyszukiwanie terenów o określonym przeznaczeniu oraz cyfryzację mapy zasadniczej do postaci bazodanowej (BDOT500+GESUT). Takie funkcjonalności mają bardzo duże znaczenie dla mieszkańców zainteresowanych np. kwestiami nabycia gruntów pod zabudowę, ale także dla potencjalnych inwestorów, którzy w sposób łatwy i przejrzysty mogą zapoznać się z ofertą przestrzeni inwestycyjnej i poznać warunki możliwej realizacji zagospodarowania. W 2019 r. m.in. zakończone zostały prace inwestycyjne, związane z procesem inwestycyjnym wraz ze szkoleniami, dotyczące rozbudowy Geoportalu Infostrady Kujaw i Pomorza; zakończono postępowanie na zakup sprzętu komputerowego, oprogramowania i akcesoriów na potrzeby UMWK-P; zakończony został pierwszy przetarg na zakup Infrastruktury informatycznej dla WK-P (dwa serwery, macierz dyskowa oraz skanery dokumentów); przeprowadzono dialog techniczny dotyczący stworzenia Platformy Miejskiej dla miast prezydenckich: Bydgoszczy, Torunia, Włocławka i Grudziądza; zrealizowano zamówienie na rozbudowę 19 stacji meteorologicznych dla ODR w Minikowie; zrealizowano przetarg na wykonanie fotogrametrycznych zdjęć lotniczych RGB wraz z opracowaniem na ich podstawie cyfrowej ortofotomapy; rozstrzygnięto przetargi na: realizację usługi polegającej na aktualizacji bazy danych obiektów topograficznych (BDOT10k) dla wybranych powiatów województwa kujawsko-pomorskiego, kompleksową inspekcję, monitoring i kontrolę prac geodezyjno-kartograficznych oraz kontrolę prac fotogrametrycznych obejmujących całe województwo kujawsko-pomorskie, digitalizację dokumentów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego (PZGiK), utworzenie bazy danych BDOT500, modernizacja ewidencji gruntów i budynków (EGiB) dla miasta Torunia; zakończone zostało postępowanie na Modernizację i Rozbudowę Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Kujawsko-Pomorskiego – ERGO.

W zakresie e-Kultury realizowano projekt: **Kultura w zasięgu 2.0**. Partnerami projektu jest 67 jednostek kultury, między innymi teatry, muzea, biblioteki, galerie, uniwersytety oraz centra kultury. Projekt ma na celu zwiększenie zakresu stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w sferze usług publicznych poprzez: digitalizację, publikację oraz zastosowanie (Re-use) zasobów dziedzictwa regionalnego znajdującego się w posiadaniu jednostek kultury. Rezultatem realizacji projektu będzie udostępnienie wszystkim zainteresowanym, w tym głównie mieszkańcom regionu, narzędzi do aktywnego uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych regionu, jak również, poprzez ucyfrowienie zasobów instytucji kultury, zachowanie dziedzictwa

regionalnego dla przyszłych pokoleń. Do końca roku 2019 w ramach projektu zrealizowano zadanie pn. "Zakup sprzętu do digitalizacji dla partnerów projektu" - w ramach zadania dostarczono: 36 pracowni digitalizacji wyposażonych w 160 specjalistycznych zestawów, takich jak skanery specjalistyczne i wielkoformatowe z komputerami sterującymi i niezbędnym osprzętem (31 zestawów), specjalistyczne zestawy do fotografii składające się z aparatów cyfrowych, obiektywów, sprzętu oświetlającego, statywów, teł, itp. (26 zestawów), kamery wideo z osprzętem (12 zestawów), zestawy do digitalizacji audio i wideo (10 zestawów) i inne. Na sprzęcie otrzymanym w ramach projektu partnerzy projektu dokonali odwzorowań cyfrowych 7027 obiektów dziedzictwa regionalnego (41 032 skany/ujęcia fotograficzne). Trwa realizacja zadania "Zakup usług digitalizacji", w ramach której podpisano umowy z 4 wykonawcami na digitalizację ok 40 tys. obiektów dziedzictwa regionalnego należących do 37 instytucji kultury. Ogłoszono postępowanie uzupełniające na digitalizację w modelu usługowym na dalszych 20 tys. obiektów. Rozpoczęto prace przygotowawcze nad realizacją postępowań PZP na kolejne zadania: "Platforma wirtualnego przewodnictwa" oraz "System elektronicznego plakatu".

W zakresie e-Zdrowie realizowano 2 projekty: **Budowa kujawsko-pomorskiego systemu udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej – I etap** i **Budowa kujawsko-pomorskiego systemu udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej – II etap**. Projekty mają na celu utworzenie lub modernizację systemów dziedzinowych, utworzenie elektronicznych usług publicznych udostępnionych on-line w zakresie e-Zdrowia oraz wsparcie w procesie informatyzacji szpitali i innych jednostek ochrony zdrowia funkcjonujących na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Projekty, poprzez rozwój infrastruktury informatycznej i oprogramowania, wpłynę na zwiększenie stopnia wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w regionie oraz wzrost jakości nowych technologii. Rezultatem będzie zwiększenie wykorzystania TIK w życiu codziennym, wzrost uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, a w konsekwencji polepszenie jakości życia obywateli regionu i podniesieniu jakości usług medycznych świadczonych w regionie poprzez poprawę dostępności informacji i zasobów publicznych. E-usługi w zakresie e-Zdrowia mają na celu usprawnienie komunikacji na linii pacjent – podmiot leczniczy / podmioty lecznicze. W I etapie ponad połowa zadań projektu została już wykonana i jest na etapie rozliczania finansowego. Jednocześnie trwają przygotowania do uruchomienia kolejnych postępowań przetargowych na zakup sprzętu i oprogramowania. Zakończyły się prace nad przygotowaniem koncepcji architektury informatycznej, która stanowi podstawę do zlecenia budowy Regionalnego Repozytorium Elektronicznej Dokumentacji Medycznej. Na bieżąco realizowane są zadania związane z promocją projektu polegające na publikacji spotów reklamowych, artykułów w prasie oraz informacji na stronie internetowej projektu. II etap projektu polega na rozbudowie Regionalnego Repozytorium Elektronicznej Dokumentacji Medycznej o dokumentację medyczną pochodzącą od kolejnych 25 placówek służby zdrowia z terenu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Kujawsko-Pomorskie Centrum Kompetencji Cyfrowych (KPCKC). Kujawsko-Pomorska Sieć Informacyjna (KPSI), która pełni rolę operatora telekomunikacyjnego dla sieci województwa kujawsko-pomorskiego, zmieniła nazwę na Kujawsko-Pomorskie Centrum Kompetencji Cyfrowych (KPCKC), ale funkcjonuje także używając skróconego znaku marketingowego i promocyjnego **Conectio**.

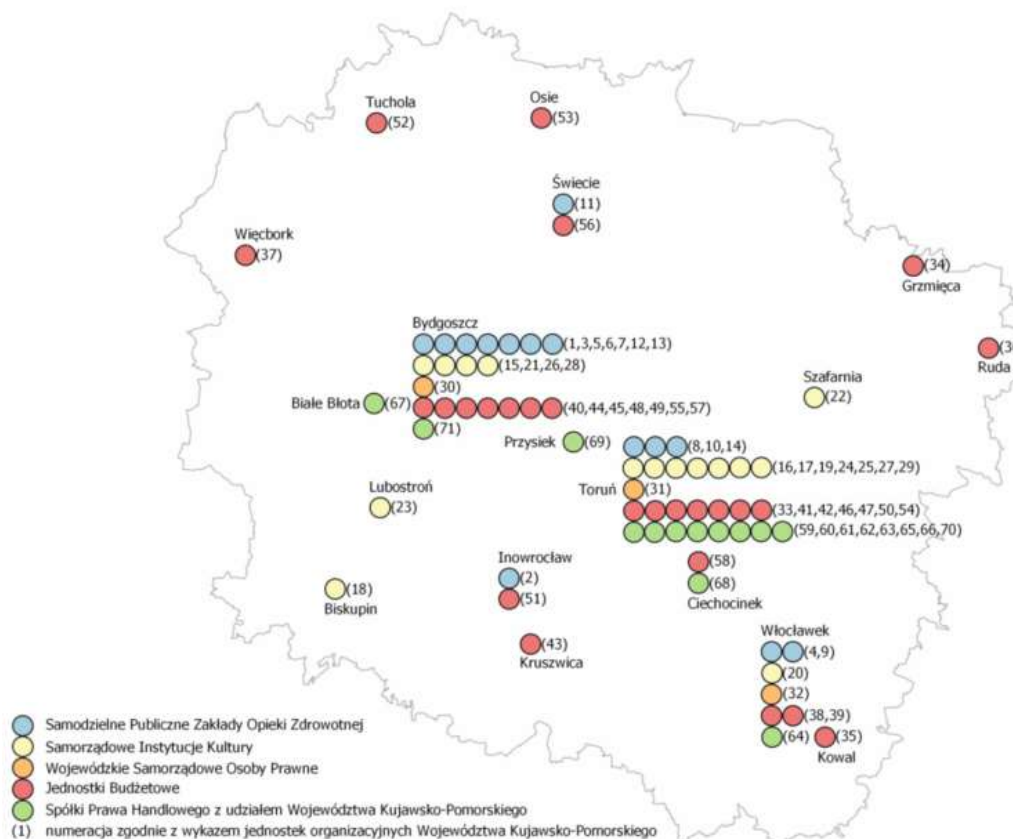
Zadaniem KPCKC jest stworzenia pełnej platformy usług cyfrowych dla mieszkańców województwa kujawsko pomorskiego. Stworzenie pełnego katalogu usług dla sektora publicznego oraz wykorzystanie możliwości i potencjału technicznego istniejącego w województwie jest czynnikiem, który stanowi element wyrównywania szans rozwojowych we wszystkich obszarach oraz zapewnia optymalizację kosztów zarówno dla poszczególnych JST jak i całego województwa. Centralizacja usług technologicznych oraz zarządzanie nimi z poziomu województwa pozwoli zapewnić pełen dostęp do chmury regionalnej wszystkim zainteresowanym oraz umożliwi rzeczywistą transformację cyfrową sektora publicznego z którego usług korzystają na co dzień praktycznie wszyscy mieszkańcy województwa. Działalność spółki obejmuje m.in. świadczenie usług szerokopasmowych w celu dostarczania sygnału internetowego w oparciu o wytworzoną infrastrukturę szkieletową (sieć światłowodową) oraz transmisję radiową sygnału internetowego. W 2019 r. doprowadzono przyłączy optyczne do budynku Starostwa Powiatowego w Brodnicy. Po wybudowaniu przyłącza uruchomiono usługę dostępu do szerokopasmowego Internetu o parametrach 100/100Mbps.

Aby lepiej kształtować i budować społeczeństwo informacyjne KPCKC, jako partner konferencji, wzięło udział w XII Konwencie Informatyków i Administracji Pomorza i Kujaw. **Konwenty Informatyków i Administracji** to coroczne spotkania organizowane przez Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny (Technopark Pomerania) sprzyjające integracji środowiska oraz wymianie informacji i najlepszych praktyk w celu ulepszania funkcjonowania administracji publicznej.

ADMINISTRACJA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA JAKO INSTRUMENT SPRAWNEGO ZARZĄDZANIA

Realizacji zadań z zakresu kształtowania harmonijnego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa sprzyja dobrze rozwinięta, dostosowana do zakresu kompetencji Samorządu Województwa, sieć instytucji przez niego prowadzonych oraz struktura organizacyjna Urzędu Marszałkowskiego.

Na mapie przedstawiono lokalizację siedzib jednostek organizacyjnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego – działają one w 18 miejscowościach.

Rysunek 12. Rozmieszczenie jednostek organizacyjnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego
(wykaz instytucji wg numeracji na mapie – w tabeli poniżej)

Źródło: Opracowanie własne

JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

WOJEWÓDZKIE OSOBY PRAWNE Samodzielne Publiczne Zakłady Opieki Zdrowotnej

1.	Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka	Bydgoszcz
2.	Sanatorium Uzdrawiskowe „Przy Tężni” im. dra Józefa Krzymińskiego s.p.z.o.z.	Inowrocław
3.	Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii	Bydgoszcz
4.	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błogosławnego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku	Włocławek
5.	Wojewódzka Przychodnia Zdrowia Psychicznego	Bydgoszcz
6.	Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego	Bydgoszcz
7.	Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy	Bydgoszcz
8.	Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy	Toruń
9.	Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy	Włocławek
10.	Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia	Toruń
11.	Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych im. dra Józefa Bednarza	Świecie
12.	Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. J. Brudzińskiego	Bydgoszcz
13.	Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny im. T. Browicza	Bydgoszcz

14.	Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera	Toruń
Samorządowe Instytucje Kultury		
15.	Filharmonia Pomorska im. Ignacego Jana Paderewskiego	Bydgoszcz
16.	Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka	Toruń
17.	Galeria Sztuki „Wozownia”	Toruń
18.	Muzeum Archeologiczne	Biskupin
19.	Muzeum Etnograficzne im. prof. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej	Toruń
20.	Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej	Włocławek
21.	Opera „NOVA”	Bydgoszcz
22.	Ośrodek Chopinowski	Szafarnia
23.	Pałac Lubostroń	Lubostroń
24.	Teatr im. Wilama Horzycy	Toruń
25.	Wojewódzka Biblioteka Publiczna - Książnica Kopernikańska	Toruń
26.	Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Beły	Bydgoszcz
27.	Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury	Toruń
28.	Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury	Bydgoszcz
29.	Kujawsko-Pomorski Impresaryjny Teatr Muzyczny	Toruń
Wojewódzkie Samorządowe Osoby Prawne		
30.	Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego	Bydgoszcz
31.	Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego	Toruń
32.	Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego	Włocławek
WOJEWÓDZKIE SAMORZĄDOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE		
Jednostki Budżetowe		
33.	Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej	Toruń
34.	Brodnicki Park Krajobrazowy	Grzmięca k. Pokrzydowa
35.	Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy	Kowal
36.	Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy	Ruda k. Górzna
37.	Krajeński Park Krajobrazowy	Więcbork
38.	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego	Włocławek
39.	Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli	Włocławek
40.	Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli	Bydgoszcz
41.	Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli	Toruń
42.	Kujawsko-Pomorski Ośrodek Adopcyjny	Toruń
43.	Nadgoplański Park Tysiąclecia	Kruszwica
44.	Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doksztalcania i Doskonalenia Zawodowego	Bydgoszcz
45.	Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Mariana Rejewskego	Bydgoszcz
46.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	Toruń
47.	Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka	Toruń
48.	Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braille'a	Bydgoszcz
49.	Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej im. gen. Stanisława Maczka	Bydgoszcz
50.	Medyczno-Społeczne Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	Toruń
51.	Medyczno-Społeczne Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	Inowrocław
52.	Tucholski Park Krajobrazowy	Tuchola
53.	Wdecki Park Krajobrazowy	Osie
54.	Wojewódzki Urząd Pracy	Toruń
55.	Zarząd Dróg Wojewódzkich	Bydgoszcz
56.	Zespół Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą	Świecie
57.	Zespół Szkół nr 33 Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorej	Bydgoszcz
58.	Zespół Szkół Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorych i Niepełnosprawnych Nr 1	Ciechocinek
SPÓŁKI PRAWA HANDLOWEGO Z UDZIAŁEM WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO(*)		
59.	Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o.	Toruń
60.	Kujawsko-Pomorskie Centrum Kompetencji Cyfrowych Sp. z o.o.	Toruń
61.	Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	Toruń
62.	Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	Toruń
63.	Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o.	Toruń

64.	Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy S.A.	Włocławek
65.	Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Medyczne Sp. z o.o.	Toruń
66.	Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Regionalne sp. z o.o.	Toruń
67.	Port Lotniczy Bydgoszcz S.A.	Białe Błota
68.	Uzdrowisko Ciechocinek S.A.	Ciechocinek
69.	Regionalny Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Przysieku Sp. z o.o.	Zławieś Wielka
70.	Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Toruń
71.	Zakład Sprzętu Ortopedycznego i Rehabilitacyjnego Sp. z o.o.	Bydgoszcz

(*) mające siedzibę na terenie województwa; nie pokazano siedzib Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Sp. z o.o.(Sopot) oraz Przewozów Regionalnych Sp. z o.o. (Warszawa).

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu:

- jest samorządową jednostką organizacyjną, przy pomocy której Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, jako organ wykonawczy województwa, realizuje swoje zadania,
- Urząd jest jednostką budżetową finansowaną z budżetu województwa kujawsko-pomorskiego,
- Urząd działa na podstawie:
 - ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa,
 - ustawy z dnia 21 listopada 2008 roku o pracownikach samorządowych,
 - przepisów prawa regulujących zadania i kompetencje Samorządu Województwa,
 - Statutu Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
 - Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, stanowiącym załącznik do uchwały Nr 6/226/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, zmienionym uchwałą Nr 8/298/19 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 lutego 2019 r., uchwałą Nr 21/921/19 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 31 maja 2019 r., uchwałą Nr 45/2053/19 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 listopada 2019 r.
 - Regulaminu Pracy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, stanowiącego załącznik do Zarządzenia Nr 15/2007 Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 15 marca 2007 r. (z późn. zm.),
 - innych aktów normatywnych własnych,
- siedzibą Urzędu jest miasto Toruń,
- komórki organizacyjne Urzędu są zlokalizowane w 7 budynkach na terenie Torunia oraz w Bydgoszczy, Grudziądzu, Inowrocławiu i we Włocławku, łącznie 11 lokalizacji,
- w 2018 r. Urząd funkcjonował w ramach struktury organizacyjnej, w skład której wchodziło 19 departamentów oraz 4 wyodrębnione komórki organizacyjne (dwa wydziały i biuro). Od 1 stycznia 2019 roku struktura organizacyjna Urzędu obejmuje 20 departamentów, 4 wydziały niewchodzące w skład departamentu oraz jedno biuro, łącznie 25 komórek organizacyjnych,
- zatrudnienie w Urzędzie, jednostkach i spółkach wynosi łącznie około 10,2 tys. etatów na umowę o pracę – Samorząd Województwa zalicza się więc także do największych pracodawców na terenie województwa kujawsko-pomorskiego,
- województwo posiada 58 jednostek organizacyjnych oraz udziały/akcje w 15 spółkach prawa handlowego, w tym:
 - 14 samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej (7 szpitali),
 - 15 samorządowych instytucji kultury,
 - 3 wojewódzkie ośrodki ruchu drogowego,
 - 26 jednostek budżetowych, w tym:
 - ✓ 8 parków krajobrazowych,
 - ✓ 3 centra edukacji nauczycieli,
 - ✓ 3 ośrodki szkolno-wychowawcze,
 - ✓ 2 biblioteki pedagogiczne,
 - ✓ 2 centra kształcenia zawodowego,
 - ✓ 2 zespoły szkół specjalnych,
 - ✓ 1 biuro planowania przestrzennego i regionalnego,
 - ✓ 1 ośrodek adopcyjny,
 - ✓ 1 ośrodek dokształcania i doskonalenia zawodowego,
 - ✓ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej,
 - ✓ Wojewódzki Urząd Pracy,
 - ✓ Zarząd Dróg Wojewódzkich.

Kujawsko-Pomorska Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego. Od 2015 r. decyzją Marszałka Województwa funkcjonuje w Urzędzie Kujawsko-Pomorska Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego (dalej: K-P WRDS. W 2019 r. K-P WRDS liczyła 37 członków (po trzech przedstawicieli strony rządowej i samorządowej, 16 przedstawicieli strony pracodawców oraz 15 przedstawicieli strony pracowników), a funkcję Przewodniczącego pełnił Marszałek Województwa Pan Piotr Całbecki. W minionym roku zorganizowano 17 posiedzeń Rady (5 - posiedzeń plenarnych, 6 - posiedzeń Prezydium oraz 6 - posiedzeń zespołów problemowych), podczas których poruszano tematy dotyczące m.in.: stanu służby zdrowia, sytuacji pracowników oświaty, polityki senioralnej, praw oraz systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, stanu realizacji inwestycji drogowych w województwie, projektu REGIOGINA, sytuacji ekologicznej, projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, budowy stopnia wodnego w Siarzewie i potencjału gospodarczego dolnej Wisły, nowej strategii rozwoju województwa (prezentacja wstępnych założeń nowej *Strategii*), wynagrodzeń pracowników w sferze budżetowej oraz nierównego traktowania pracowników inspekcji sanitarnej w poszczególnych województwach.

ZMIANY ORGANIZACYJNE

Zmiany organizacyjne w kujawsko-pomorskich placówkach ochrony zdrowia:

- Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu: 31 marca 2019 r. połączono Poradnie Psychologiczną (zlokalizowaną przy ul. Konstytucji 3 maja 40) z Poradnią Psychiatryczną dla Dzieci i Młodzieży (zlokalizowaną przy ul. A. Mickiewicza 24/26) oraz w dniu 1 kwietnia 2019 r. utworzono Konsorcjum między Wojewódzkim Szpitalem Zespolonym w Toruniu (lider) a 11 uczestnikami konsorcjum, którego celem jest realizacja przedsięwzięcia pod nazwą „Realizacja zadań z zakresu ratownictwa medycznego na obszarze działalności medycznej uczestników konsorcjum”,
- Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy: w nowej części (budynku D) uruchomiono blok operacyjny z dwiema salami operacyjnymi i zapleczem, rozszerzono zakres zabiegów operacyjnych o zabiegi tarczycy, uruchomiono w nowej części (budynku D) Zakład Radiologii, Centralną Sterylizację i DDD z kompleksowym wyposażeniem, wyodrębniono w Oddziale Chorób Płuc i Niewydolności Oddychania Pododdział Nieinwazyjnej Wentylacji Mechanicznej (NWM) i Pododdział Zaburzeń Oddychania w Czasie Snu, przekształcono Oddział Chorób Płuc i Leczenia Raka Płuc w Oddział Onkologiczno-Pulmonologiczny z Chemioterapią wraz z Poradnią Onkologiczną dla realizacji kompleksowej opieki onkologicznej nad chorym z nowotworem płuca w module: diagnostyka nowotworu płuca w trybie ambulatoryjnym (AOS) oraz hospitalizacja w Ośrodku Raka Płuca (PSZ),
- Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy: uruchomiono Poradnię Pulmonologiczną w ramach Polikliniki Centrum, zwiększono liczbę łóżek na Oddziale Klinicznym Chirurgii Onkologicznej, uruchomiono dodatkowe gabinety Ambulatorium Chemioterapii w budynku Polikliniki Centrum, uruchomiono punkt wydawania chemioterapii w tabletkach, zlikwidowano stanowiska dyrektora ds. medycznych i z-cy dyrektora ds. medycznych i pielęgniarstwa, utworzono stanowiska: dyrektora ds. organizacyjnych i rozwoju, pełnomocnika dyrektora ds. projektów strategicznych oraz asystenta medycznego,
- Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych im. dr J. Bednarza w Świeciu: utworzono Oddział Psychiatrii Sądowej o Podstawowym Zabezpieczeniu IX C,
- Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. J. Brudzińskiego w Bydgoszczy: rozszerzono zakres udzielnych świadczeń w ramach Poradni Endoskopii o gastroenterologię i gastroenterologię dziecięcą, zlikwidowano Poradnię Logopedyczną,
- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku: zamknięto Oddział Chirurgii Dziecięcej (w dniu 30.09.2019 r.) i utworzono (w dniu 24.04.2019 r.) Oddziału Chirurgii Dziecięcej Jednego Dnia,
- Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Toruniu: utworzono (w dniu 01.01.2019 r.) nowe jednostki organizacyjne: Przychodnię Medycyny Pracy z Poradnią Medycyny Pracy i Poradnią Odwoławczo-Konsultacyjną z Poradnią Chorób Zawodowych przy Szosie Bydgoskiej 46, Przychodnię Lekarską przy ul. Bydgoskiej 76 i Przychodnię Rehabilitacyjną z Poradnią Rehabilitacji i Pracownią Fizjoterapii przy ul. Skłodowskiej-Curie 61-67 oraz zlikwidowano (w dniu 30.06.2019 r.) Medyczne Laboratorium Diagnostyczne,

Zmiany organizacyjne w kujawsko-pomorskich placówkach edukacyjnych:

- zmieniono nazwę Szkoły Policealnej Specjalnej dla Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej w Bydgoszczy wchodzącej w skład Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braille'a w Bydgoszczy na „Szkoła Policealna Specjalna w Bydgoszczy wchodząca w skład Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego

- nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braille'a w Bydgoszczy, uchwała nr IV/93/19 i uchwała nr IV/94/19 Sejmiku Województwa z dnia 18 marca 2019 r.,
- zakończono działalność Gimnazjum Specjalnego Nr 25 w Toruniu, uchwała nr XI/222/19 Sejmiku Województwa z dnia 13 listopada 2019 r.,
 - zakończono działalność Gimnazjum Nr 43 Specjalnego dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej, uchwała nr XI/223/19 Sejmiku Województwa z dnia 13 listopada 2019 r.,
 - przekształcono XVIII Liceum Ogólnokształcące dla Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej, uchwała nr XI/224/19 Sejmiku Województwa z dnia 13 listopada 2019 r.,
 - przekształcono Technikum Specjalne dla Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej w Bydgoszczy, uchwała nr XI/225/19 Sejmiku Województwa z dnia 13 listopada 2019 r.,
 - wyłączono z Medyczo-Społecznego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Toruniu Szkołę Policealną Medyczo-Społeczną dla Dorosłych w Toruniu i ją zlikwidowano, uchwała nr VIII/146/19 Sejmiku Województwa z dnia 24 czerwca 2019 r.,
 - wyłączono z Medyczo-Społecznego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Inowrocławiu Szkołę Policealną Medyczo-Społeczną dla Dorosłych w Inowrocławiu i ją zlikwidowano, uchwała nr VIII/145/19 Sejmiku Województwa z dnia 24 czerwca 2019 r.,
 - założono Kujawsko-Pomorskie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Toruniu i włączono je do Medyczo-Społecznego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Toruniu, uchwała nr VIII/147/19 Sejmiku Województwa z dnia 24 czerwca 2019 r.,
 - założono Kujawsko-Pomorskie Centrum Kształcenia Zawodowego w Inowrocławiu i włączono je do Medyczo-Społecznego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Inowrocławiu, uchwała nr VIII/148/19 Sejmiku Województwa z dnia 24 czerwca 2019 r.,
 - przekształcono Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doksztalania i Doskonalenia Zawodowego w Bydgoszczy w Centrum Kształcenia Zawodowego, o którym mowa w art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148 i 1078), uchwała nr XI/221/19 Sejmiku Wojewódzkiego z dnia 13 listopada 2019 r.,
 - z dniem 31 sierpnia 2019 r. zakończono działalność Specjalnego Gimnazjum Nr 42 w Bydgoszczy wchodzącego w skład Zespołu Szkół Specjalnych nr 33 dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorej w Bydgoszczy, uchwała nr XI/231/19 Sejmiku Wojewódzkiego z dnia 13 listopada 2019 r.,
 - przekształcono dotychczasowe XIX Liceum Ogólnokształcące Specjalne dla Młodzieży Przewlekłe Chorej w Bydgoszczy wchodzące w skład Zespołu Szkół nr 33 Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorej w czteroletnie liceum ogólnokształcące, o którym mowa w art. 18 ust. 1 pkt 2 lit a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148 z późn. zm.), uchwała nr XI/226/19 Sejmiku Wojewódzkiego z dnia 13 listopada 2019 r.,
 - z dniem 31 sierpnia 2019 r. zakończono działalność Gimnazjum Specjalnego w Ciechocinku wchodzące w skład Zespołu Szkół Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorych i Niepełnosprawnych Nr 1 w Ciechocinku, uchwała nr XI/230/19 Sejmiku Wojewódzkiego z dnia 13 listopada 2019 r.,
 - przekształcono dotychczasowe Liceum Ogólnokształcące Specjalne w Ciechocinku wchodzące w skład Zespołu Szkół Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorych i Niepełnosprawnych Nr 1 w Ciechocinku w czteroletnie liceum ogólnokształcące, o którym mowa w art. 18 ust. 1 pkt 2 lit a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148 z późn. zm.), uchwała nr XI/227/19 Sejmiku Wojewódzkiego z dnia 13 listopada 2019 r.,
 - z dniem 31 sierpnia 2019 r. zakończono działalność Gimnazjum Nr 45 Specjalnego w Bydgoszczy wchodzącego w skład Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej im. gen. Stanisława Maczka w Bydgoszczy, uchwała nr XI/232/19 Sejmiku Wojewódzkiego z dnia 13 listopada 2019 r.,
 - przekształcono dotychczasowe Liceum Ogólnokształcące Specjalne dla Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej wchodzące w skład Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej im. gen. Stanisława Maczka w Bydgoszczy w czteroletnie liceum ogólnokształcące, o którym mowa w art. 18 ust. 1 pkt 2 lit a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148 z późn. zm.), uchwała nr XI/228/19 Sejmiku Wojewódzkiego z dnia 13 listopada 2019 r.,
 - przekształcono dotychczasowe Technikum Specjalne dla Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej wchodzące w skład Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej im. gen. Stanisława Maczka w Bydgoszczy w pięcioletnie technikum, o którym mowa w art. 18 ust. 1 pkt 2 lit b ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148 z późn. zm.), uchwała nr XI/229/19 Sejmiku Wojewódzkiego z dnia 13 listopada 2019 r.

Zmiany organizacyjne w pozostałych jednostkach województwa kujawsko-pomorskiego:

- w dniu 12 lutego 2019 r. wpisano Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Regionalne Sp. z o. o. do Rejestru Przedsiębiorców KRS,
- w dniu 5 kwietnia 2019 r. uprawomocniło się wykreślenie z KRS Żnińskiej Kolei Powiatowej Sp. z o. o., jednostkę zlikwidowano,
- dnia 3 kwietnia 2019 r. uchwałą nr 13/517/19 Zarządu Województwa wprowadzono zmiany do Regulaminu Organizacyjnego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu – wydzielono komórkę organizacyjną Dział Realizacji Projektu „Aktywna mama, aktywny tata (zmiany związane były z uaktualnieniem zadań Działu Organizacyjnego pod kątem pełnienia funkcji Administratora Systemu Informatycznego),
- dnia 30 kwietnia 2019 r. uchwałą nr 17/729/19 Zarządu Województwa wprowadzono zmiany do Regulaminu Organizacyjnego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy, w celu zwiększenia bezpośredniego nadzoru nad prowadzonymi inwestycjami – zwiększono ilość etatów o drugie stanowisko zastępcy dyrektora, aby bardziej efektywnie wykonywać nałożone zadania, a także usprawnić działanie jednostki,
- w dniu 27 maja 2019 r. dokonano wpisu zmiany nazwy spółki Uzdrowisko Ciechocinek S. A. w Rejestrze Przedsiębiorców KRS,
- dnia 31 maja 2019 r. uchwałą nr 21/865/2019 Zarządu Województwa wprowadzono zmiany do Regulaminu Organizacyjnego Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu, które spowodowane były zorganizowaniem zadań związanych z monitorowaniem PO KL w zakresie projektu pt. „Pożyczki dla przedsiębiorczych” w ramach Wydziału Wdrażania PO WER, celem usprawnienia i uporządkowania realizacji przedmiotowych zadań.

W 2019 roku miały miejsce także zmiany Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego, których dokonano uchwałami nr: 8/298/19 z dnia 29 lutego 2019 r., 21/921/19 z dnia 31 maja 2019 r. i 45/2053/19 z dnia 20 listopada 2019 r. Miały one na celu dostosowanie struktury organizacyjnej Urzędu Marszałkowskiego do realizowanych zadań oraz wiązały się z wprowadzeniem ułatwień przy załatwianiu spraw z zakresu administracji samorządowej.

Wykaz spółek prawa handlowego z udziałem Województwa Kujawsko-Pomorskiego (udział Województwa):

• Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy S.A.	100%
• Port Lotniczy Bydgoszcz S.A.	71,42%
• Uzdrowisko Ciechocinek S.A.	100%
• Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	67,20%
• Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o.	100%
• Kujawsko-Pomorskie Centrum Kompetencji Cyfrowych Sp. z o.o.	100%
• Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	50,22%
• Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	100%
• Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o.	100%
• Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Medyczne Sp. z o.o.	100%
• Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o.	2,92%
• Przewozy Regionalne Sp. z o.o.	2,90%
• Regionalny Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Przysieku Sp. z o.o.	100%
• Zakład Sprzętu Ortopedycznego i Rehabilitacyjnego Sp. z o.o.	100%
• Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Regionalne Sp. z o.o.	100%

4.8 Działania na rzecz realizacji celu strategicznego: Tożsamość i dziedzictwo

W Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w ramach celu strategicznego „Sprawne zarządzanie” wyznacza się następujące kierunki działań, służące jego realizacji:

1. Budowa tożsamości regionalnej województwa
2. Zachowanie oraz promocja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu
3. Wsparcie działań ratowniczych tradycyjnej kultury wiejskiej, ginących zawodów, cudów architektury, przyrody, powstających drobnych kolekcji, zbiorów muzealnych i skansenów, będących częścią środowiska kulturowego województwa
4. Rozwój oferty kulturalnej o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym
5. Promocja marki województwa

TOŻSAMOŚĆ REGIONALNA

W 2019 r. Zarząd Województwa w dziedzinie budowania tożsamości regionalnej poprzez działania promocyjne z jednej strony kontynuował, a z drugiej podejmował nowe działania na rzecz kompleksowego tworzenia silnej marki regionu Kujawy Pomorze.

Zarząd Województwa przywiązuje bardzo dużą wagę do kształtowania i utrwalania **dziedzictwa patriotyczno-historycznego regionu**. Działania te prowadzone są na różnych płaszczyznach, wśród których należy podkreślić uroczyste obchody świąt państwowych. W 2019 roku były to przede wszystkim:

- Wojewódzkie obchody Święta Flagi Rzeczypospolitej Polskiej i Rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja,
- Wojewódzkie obchody rocznicy Wybuchu Powstania Warszawskiego,
- Wojewódzkie uroczystości 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej,
- Wojewódzkie obchody Narodowego Święta Niepodległości.

W setną rocznicę wybuchu Powstania Wielkopolskiego Sejmik Województwa dla uczczenia wydarzeń oraz zasług powstańców wielkopolskich, którzy przyczynili się do połączenia ziem tworzących obecnie województwo kujawsko-pomorskie oraz w celu uczczenia ich szczególnego znaczenie dla budowania tożsamości współczesnych mieszkańców regionu, ustanowił rok 2019 Rokiem Powstania Wielkopolskiego. 2019 roku Samorząd Województwa rozpoczął przygotowania do wojewódzkich obchodów 100. rocznicy powrotu Pomorza i Kujaw do Wolnej Polski, z bogatym programem złożonym z wydarzeń, zaplanowanych na 2020 rok w wielu miejscach regionu (główne uroczystości odbyły się 10 stycznia 2020 roku, ale różnego rodzaju wydarzenia na terenie całego województwa zaplanowano aż do połowy marca 2020 r.)

Wyrazem doceniania zasług na rzecz Państwa Polskiego ale także propagowania postaw patriotycznych jest współpraca Samorządu Województwa z organizacjami skupiającymi kombatantów, osoby represjonowane oraz byłych żołnierzy WP, a także z organizacjami skupiającymi byłych działaczy opozycji demokratycznej, działającymi na terenie województwa. W 2019 roku współpracowano z około 40 tego typu podmiotami. Samorząd współdziałał również z organizacjami harcerskimi, podejmując inicjatywy o charakterze patriotycznym, które miały na celu upamiętnienie a także upowszechnienie wiedzy na temat wydarzeń i postaci związanych z historią Polski i historią województwa kujawsko-pomorskiego. Współpraca ta polegała przede wszystkim na wspólnym uczestnictwie w uroczystościach patriotycznych oraz wsparciu organizacji pod względem rzeczowym, finansowym i organizacyjnym. Propagowano działania zmierzające do integracji środowisk kombatanckich oraz harcerskich w regionie, a także wspierano koordynację ich działań oraz usprawniano przepływ informacji pomiędzy kombatantami, środowiskiem harcerskim i Samorządem Województwa.

Najważniejsze wydarzenia z udziałem środowiska kombatantów, osób represjonowanych oraz byłych działaczy opozycji demokratycznej wspierane przez Samorząd Województwa w 2019 r. to:

- aktywny udział związków kombatanckich oraz środowiska harcerskiego w uroczystościach organizowanych przy Pomniku Pamięci Ofiar Zbrodni Pomorskiej 1939,
- wydarzenia organizowane przez Samorząd Województwa w ramach obchodów 100. rocznicy odzyskania przez Polskę Niepodległości, w tym powrotu Pomorza i Kujaw do wolnej Polski,
- rocznica zsyłki Polaków na Syberię,
- Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”,
- rocznica Wydarzeń Bydgoskiego Marca,
- Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej,
- rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego,
- rocznica podpisania Porozumień Sierpniowych,

- rocznica wybuchu II wojny światowej (Dzień Weterana) oraz dzień Państwa Podziemnego,
- Dzień Sybiraka,
- rocznica śmierci bł. ks. Jerzego Popiełuszki,
- rocznica wprowadzenia stanu wojennego.

W 30. rocznicę wyborów czerwcowych 1989 roku, które doprowadziły także do odrodzenia samorządności terytorialnej, a w efekcie – powstania samorządowych województw, przed Urzędem Marszałkowskim istniała możliwość zwiedzenia muzealnego kontenera z autentyczną podziemną drukarnią toruńskiego środowiska Solidarności. Drukarni tej nigdy nie udało się namierzyć i zlikwidować peerelowskim służbom bezpieczeństwa. 4 czerwca władze Województwa oraz pracownicy Urzędu Marszałkowskiego uczcili rocznicę wyborów wspólnym odśpiewaniem hymnu państwowego na placu przed Urzędem Marszałkowskim.

W 2019 r. Zarząd Województwa podjął także nową, ważną inicjatywę w dziedzinie budowania tożsamości regionalnej oraz wychowania patriotycznego wśród młodzieży szkolonej oraz żołnierzy i podchorążych zarówno z regionu Kujaw i Pomorza, jak i z całej Polski Północnej. Wspólnie z Rektorem-Komendantem Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte w Gdyni, Dowództwem 8 Kujawsko-Pomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej oraz z właścicielami Dworu Marzeń w Sielcu na Pałukach, porozumiano się co do wspólnych działań, zmierzających do rewitalizacji zespołu dworsko-parkowego w Sielcu w gminie Żnin, będącego siedzibą adm. Józefa Unruga, legendarnego dowódcy floty polskiej Marynarki Wojennej, a jednocześnie jej współtwórcy w międzywojennej Polsce.

Miejscem, które pomimo krótkiej historii staje się już tradycyjną lokalizacją uroczystości o charakterze patriotycznym, jest pomnik Pamięci Ofiar Zbrodni Pomorskiej 1939. Został odsłonięty w 2018 roku, w Toruniu na skwerze przy ul. Uniwersyteckiej. Stanowi symboliczne miejsce upamiętnienia polskich cywili, bestialsko zamordowanych przez niemieckich okupantów w pierwszych miesiącach drugiej wojny światowej. Samorząd Województwa co roku organizuje lub współorganizuje rocznicowe wydarzenia upamiętniające ofiary zbrodni pomorskiej. 1 września 2019 roku pod pomnikiem Pamięci Ofiar Zbrodni Pomorskiej 1939 odbyły się wojewódzkie uroczystości 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej. Co roku, z okazji Bożego Narodzenia, przy pomniku odbywa się również „Wigilia dla nieobecnych”.

Pomnik Pamięci Ofiar Zbrodni Pomorskiej 1939, fot. Szymon Zdziebło

Spoty promocyjne województwa. W 2019 roku przystąpiono do realizacji trzech spotów promocyjnych. Po trzech latach od poprzedniego spotu wizerunkowego „Kujawy Pomorze. Lubię tu być”, opracowano nowy spot wizerunkowy województwa „Spoglądamy w niebo z dobrego miejsca na ziemi”. Spot został przygotowany w kilku wersjach językowych: polskim, angielskim, rosyjskim, niemieckim, hiszpańskim,

francuskim i arabskim. Dla uhonorowania jubileuszu 100 rocznicy powołania Pomorskiego Związku Lekkoatletycznego oraz doceniając wysiłek sportowców i ich osiągnięcia Sejmik Województwa dnia 17 grudnia 2018 r. podjął stanowisko w sprawie uczczenia 100-lecia Lekkiej Atletyki na Kujawach i Pomorzu i ogłosił rok 2019 Rokiem Lekkoatletyki na Kujawach i Pomorzu. Na tę okoliczność Zarząd Województwa podjął decyzję o wykonaniu spotu prezentującego piękno lekkiej atletyki. W spocie udział wzięli najwybitniejsi sportowcy, których kariera sportowa rozwija się w województwie kujawsko-pomorskim. W kadrach dostrzec można Igę Baumgart-Witan – mistrzynię Europy w sztafecie 4x400 m, Marcina Lewandowskiego – mistrza Polski i Europy, aktualnego rekordzistę Polski w biegu na 800 m, Pawła Wojciechowskiego – mistrza świata, młodzieżowego mistrza Europy, mistrza Polski w skoku wzwyż, Adriannę Sułek – brązową medalistkę świata juniorów w siedmioboju oraz Alfonsa Niklasa, młociarza – pierwszego olimpijczyka z Kujaw i Pomorza. W spocie wykorzystano także kadry z największych imprez sportowych lekkoatletycznych takich jak Copernicus Cup. To tutaj, na tych wydarzeniach padły rekordy m.in. Anity Włodarczyk, Ewy Swobody, Marcina Lewandowskiego. Spot promuje lekkoatletykę jako najstarszą dyscyplinę sportu, zawodników, ich wysiłek i wydarzenia sportowe. Jest także zachętą do odwiedzenia regionu i udziału w wielkich imprezach lekkoatletycznych. Przygotowane dwie wersje językowe spotu: polską i angielską. Spot „Sport zaczyna się tu i teraz” to hołd dla wszystkich sportowców z naszego regionu i ich sukcesów. Wielki sport ma swój początek na Kujawach i Pomorzu. Podstawą są dobre warunki do jego rozwoju, które gwarantuje Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego m.in. poprzez stypendia, nagrody, finansowanie inwestycji związanych z infrastrukturą sportową. W naszym województwie odbywają się najważniejsze imprezy sportowe w randze Mistrzostw Polski, Europy i Świata.

W roku 2019 kontynuowano pracę nad komiksami. Wydano tytuł poświęcony Helenie Grossównie.

Komiksy o bohaterach. To nowatorski i realizowany w ciekawy sposób projekt, w ramach którego prezentowane są sylwetki wybitnych osobistości związanych z regionem. W roku 2019 kontynuowano pracę nad komiksami, w efekcie czego stworzono dwa nowe tytuły: „Helena Grossówna. Nigdy nie trać nadziei” oraz „Wolność nie umiera nigdy. Powrót Pomorza i Kujaw do wolnej Polski”. Przypomnieć należy, że w poprzednich latach przygotowano komiksy upamiętniające Władysława Raczkiewicza, Jerzego Popiełuszko, Mariana Rejewskiego, św. Jana Pawła II i Jana Czochralskiego. Komiks jest właściwą formą promocji ich dokonań, ponieważ ten gatunek literacki przeżywa renesans i jest coraz bardziej popularny. Tytuły zostały przygotowane w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej, ich twórcami są scenarzysta Maciej Jasiński oraz rysownicy Jacek Michalski i Krzysztof Wyrzykowski, a konsultacji merytorycznej udzielają bydgoscy i toruńscy naukowcy. Wszystkie komiksy można obejrzeć i przeczytać na profilu w serwisu Issuu – www.issuu.com/kujawsko-pomorskie. Seria komiksów otrzymała wyróżnienie w konkursie Roża Regionów 2018.

Koncerty. Między ziemią a niebem odbył się w Toruniu w dniu 6 października. Organizowany został w związku z obchodzonym w 2019 r. wojewódzkim rokiem św. Jana Pawła II, patrona województwa kujawsko-pomorskiego. To wyjątkowe artystyczne wydarzenie pozwoliło słuchaczom poddać się refleksji nad życiem i posługą Papieża Polaka, który dla wielu pozostaje wielkim autorytetem moralnym. W programie koncertu znajdą się fragmenty muzyki instrumentalnej i wokalne, wykorzystywanej w filmach o tematyce religijnej, a także piosenki z gatunku rozrywkowej muzyki chrześcijańskiej. W koncercie wzięli udział uznani artyści polskiej sceny muzycznej, z towarzyszeniem Orkiestry symfonicznej Filharmonii Pomorskiej oraz Chóru Opery Nova.

Koncert MISSA PRO PACE Koncert poświęcony pamięci ofiar wszystkich totalitaryzmów. 19 października 2019 r. w kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii w Toruniu zabrzmiało współczesne dzieło muzyki polskiej – *Missa pro pace (Msza o pokój)*. Koncert miał charakter patriotyczny i poświęcony był pamięci wszystkim ofiarom totalitaryzmów. Organizacja wydarzenia przyczyniła się do budowy wizerunku Województwa Kujawsko-Pomorskiego jako regionu pamiętającego o ofiarnej śmierci i poświęceniu jego mieszkańców. Region pielęgnujący swoją historię i upamiętniający mieszkańców buduje swój wizerunek jako ten, który zna swoją przeszłość, kieruje się wartościami, w których nie ma miejsca na nienawiść, nieposzanowanie człowieka, pogardę i przemoc, którego rozwój i wyzwania współczesnego świata idą w parze z poszanowaniem przeszłości i pamięci ofiar, w tym tych najbardziej brutalnych czasów totalitaryzmów.

Albumy fotograficzne. Systematycznie realizowany jest cykl wydawniczy pod nazwą „Kujawsko-Pomorskie Powiaty”. W poprzednich latach wydano albumy fotograficzne poświęcone powiatom: żnińskiemu, golubsko-dobrzyńskiemu, włocławskiemu, świeckiemu, chełmińskiemu, brodnickiemu, toruńskiemu, bydgoskiemu, rypińskiemu, radziejowskiemu, nakielskiemu, natomiast w roku 2019 ukazała się kolejna pozycja - poświęcona powiatowi aleksandrowskiemu. Oprócz tego Województwo dwukrotnie zlecało dodruk albumu „Filmowe Kujawsko-Pomorskie”. „Kujawsko – Pomorska Trasa Filmowa” w sposób kompleksowy i atrakcyjny umożliwia poznawanie regionu poprzez dedykowany szlak kulturalno-turystyczny. Jest swoistym przewodnikiem, łączącym działanie kulturalne z polityką turystyczną, które stanowią jedno z istotnych założeń Strategii Rozwoju Województwa. Publikacja ta cieszyła się dużym zainteresowaniem, stąd decyzja o dodruku. We współpracy z autorką i poetką – Romualdą Romanowską Województwo wydało książkę dla dzieci pt. „O zamku, którego nie ma. Wierszowane historyjki o miastach Kujaw i Pomorza”. Publikacja zawiera 52 rymowane historie traktujące o miastach z regionu: genezy ich nazw, powstania, zabytków, znanych mieszkańców i legend, tworzących historię i klimat każdej z miejscowości.

Media społecznościowe województwa. Promocja województwa w dużej mierze opiera się na aktywności w mediach społecznościowych. Aktualnie województwo posiada 6 profili w mediach społecznościowych: Facebook, Twitter, Instagram, Flickr, Issuu i YouTube.

- www.facebook.com/wojewodztwokujawskopomorskie
- www.twitter.com/lubietubyc
- www.periscope.tv/lubietubyc
- www.instagram.com/kujawskopomorskie
- www.flickr.com/kujawskopomorskie
- www.issuu.com/kujawsko-pomorskie
- www.youtube.com/umwkp

Wszystkie kanały w social mediach prowadzone są w sposób spójny, co składa się na całościowy, pozytywny wizerunek samorządu. Dzięki różnorodności zamieszczanych materiałów oraz regularnie i kreatywnie prowadzonej komunikacji Zarząd Województwa ma możliwość stałej interakcji z mieszkańcami. Osia kampanii promocyjnej pod nazwą #LubieTuByc. są sukcesy mieszkańców regionu, a celem kampanii jest ukazanie województwa kujawsko-pomorskiego jako regionu otwartego, ciekawego, kreatywnego i innowacyjnego, a przede wszystkim zamieszkałego przez wyjątkowych ludzi. Kampania ta jest pierwszą kampanią województwa całkowicie przygotowaną pod media społecznościowe, a jej jakość i forma zostały docenione na arenie zewnętrznej – w 2016 województwo zyskało wyróżnienie, a w 2017 - nagrodę Grand Prix „Kryształ PR” za najlepszy wizerunek w mediach społecznościowych.

Kujawy Pomorze Film Office. W celu popularyzacji Kujaw i Pomorza, jako idealnego miejsca do realizacji obrazów i stworzenia optymalnych warunków dla ekip filmowych pracujących w województwie Samorząd województwa kujawsko-pomorskiego uruchomił Kujawy Pomorze Film Office – punkt kontaktowy dla twórców i producentów, zainteresowanych realizacją produkcji filmowych w regionie. Zasadniczym zadaniem Kujawy Pomorze Film Office jest szeroko rozumiana pomoc twórcom i producentom filmów fabularnych, dokumentalnych i animowanych, a także wsparcie przy realizacji projektów dotyczących programów telewizyjnych, spotów reklamowych, wideoklipów i wszelkich innych form produkcji audiowizualnej, w trakcie

planowania i realizacji zdjęć na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Biuro pomaga w uzyskiwaniu zezwoleń i zgód na kręcenie materiału filmowego w lokacjach publicznych na terenie całego regionu. Koordynuje też kontakty z właścicielami obiektów, służbami, lokalnymi mediami, firmami związanymi z rynkiem audiowizualnym i urzędami na terenie województwa. Na zlecenie samorządu województwa Kujawy Pomorze Film Office prowadzi fundacja Biuro Kultury, która z powodzeniem organizuje doroczny Międzynarodowy Festiwal Filmowy Toifest w Toruniu i dobrze porusza się w środowiskach filmowców i producentów. Wcześniej, także we współpracy z Biurem Kultury, stworzono witrynę internetową „Kujawsko-pomorska trasa filmowa” poświęconą filmowemu dziedzictwu województwa (www.film.kujawsko-pomorskie.pl) i wydano album „Filmowe Kujawsko-Pomorskie” (w całości dostępny w wersji elektronicznej na stronie www.issuu.com/kujawsko-pomorskie).

Festiwal Gęsiny w Przysieku, fot. Filip Kowalkowski

Kujawsko-Pomorska Gęsina na świętego Marcina. Jednym z priorytetów promocyjnych Województwa jest coroczna kampania „Kujawsko-Pomorska gęsina na świętego Marcina”. Jadanie gęsiny na Świętego Marcina oraz uczestnictwo w imprezach organizowanych i towarzyszących Narodowemu Świętu Niepodległości stało się w województwie bardzo popularne. Obecna nie tylko w kujawsko-pomorskim moda na gęsinę to jeden z najbardziej widocznych sukcesów promocyjnych województwa. Od lat najważniejszym wydarzeniem kampanii „Kujawsko-pomorska gęsina na świętego Marcina” jest organizowany w okresie Narodowego Święta Niepodległości „Kujawsko-Pomorski Festiwal Gęsiny” w Przysieku pod Toruniem. To największy w Polsce kiermasz gęsich tuszek i produktów z gęsiny, który w ciągu dwóch dni odwiedza 20 tysięcy osób. Festiwal, podczas którego prezentowane są również produkty regionalne i wyroby rękodzielnicze, to także okazja do zgłębienia tajników kuchni oraz zdobycia wielu informacji z zakresu zdrowego żywienia. W ramach wydarzenia realizowany jest konkurs kulinarny o Złoty Półgęsek. W konkursie mierzą się znaczący producenci, którzy mają już ugruntowaną pozycję na rynku oraz mali przedsiębiorcy i gospodarze, którzy swój kunszt kulinarny przekładają na przygotowanie wysokiej klasy produktów i przetworów z gęsiny. W imprezie uczestniczą też uznani kucharze i promotorzy kulinarni, którzy prezentują swoje autorskie pomysły na potrawy z gęsiny. W 2019 r. w ramach kampanii odbyły się warsztaty i pokazy z udziałem uznanych autorytetów kulinarnych: Michela Morana, Józefa Sadkiewicza, Andrzeja Polana i Agaty Wojdy.

Program Święta Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2019 r.

Święto Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Organizowane jest tradycyjnie w pierwsze dwa weekendy czerwca i obejmuje kilkadziesiąt wydarzeń, w których uczestniczą dziesiątki tysięcy osób. Ideą przewodnią jest „wspólne niebo” (w nowej formule święto organizowane jest od 2016 roku). Co roku zapraszane są największe gwiazdy polskiej sceny muzycznej. W 2019 r. wystąpiło prawie 30 artystów m.in.: Kayah, Krzysztof Zalewski, Katarzyna Skrzynecka, Andrzej Piaseczny, Grzegorz Hyży, Czesław Mozil, Dawid Kwiatkowski, Maria Sadowska, Monika Kuszyńska i Reni Jusis. Święto Województwa odwiedziło 11 miast w regionie. Koncerty organizowane w pięciu największych miastach regionu oraz wybranych mniejszych miastach i miasteczkach gdzie organizowany jest m.in. Astrofestiwal, atrakcje dla dzieci, happeningi artystyczne.

W 2019 roku obchodziliśmy **20-lecie Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.** Województwo zostało formalnie utworzone ustawą z dnia 24 lipca 1998 roku, ale funkcjonować zaczęło od 1 stycznia 1999 roku. Oficjalne obchody Święta Województwa rozpoczęła 7 czerwca msza święta w intencji województwa w katedrze śś. Janów, po której odbyła się ceremonia złożenia kwiatów pod pomnikiem Jana Pawła II (zbieg Alei Jana Pawła II i Wałów Generała Władysława Sikorskiego). W samo południe rozpoczęła się uroczysta sesja sejmiku województwa. Wśród gości znaleźli się m. in. nowi honorowi obywatele województwa, prymas senior abp Henryk Muszyński i fizyk prof. Stanisław Dembiński. Zwieńczeniem uroczystości był koncert z udziałem gwiazd estrady – m. in. Kasi Kowalskiej i Dawida Kwiatkowskiego na placu za Urzędem Marszałkowskim. Tego samego dnia w Bydgoszczy odbyła się jedna z imprez towarzyszących, galowy koncert w Filharmonii Pomorskiej „W 20. rocznicę wizyty Jana Pawła II”. Finał Święta Województwa odbył się 8 czerwca - tego dnia odbył się koncert muzyki filmowej na bydgoskiej Wyspie Młyńskiej (gwiazdy: Maria Sadowska, Reni Jusis i Monika Kuszyńska) i zakończony koncertem Andrzeja Piasecznego Astrofestiwal w Brodnicy.

Dzień przed dniem Święta Województwa, tj. 6 czerwca, w Przysieku pod Toruniem, z udziałem samorządowców wszystkich szczebli z całego regionu odbyło się VII Kujawsko-Pomorskie Forum Samorządowe. Tematem przewodnim było dwudziestolecie województwa jako punkt wyjścia do debaty o przyszłości i rozwoju Kujaw i Pomorza. W debacie wystąpili m.in. gospodarz województwa oraz liderzy konwentów samorządowych z regionu, skupiających prezydentów miast, starostów powiatów, burmistrzów i wójtów. Przyjęto wspólne stanowisko sygnalizujące potrzebę zmian systemowych prowadzących do zwiększenia kompetencji samorządów i dalszego wzmocnienia samorządów lokalnych przy założeniu decentralizacji państwa.

VII Kujawsko-Pomorskie Forum Samorządowe, fot. Szymon Zdziebło/tarantoga.pl dla UMWKP

Wyróżnienia i nagrody otrzymane w dziedzinie promocji regionu. Film wizerunkowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego „Spoglądamy w niebo z dobrego miejsca na ziemi” otrzymał prestiżową nagrodę pt: Najlepszy film promujący region na 14. FilmAT Festival. ²³Festiwal FilmAT jest polskim członkiem Międzynarodowej Organizacji Festiwali Filmów Turystycznych – CIFFT (Comité International des Festivals du Film Touristique) z siedzibą w Wiedniu. Celem festiwalu jest prezentacja najnowszych trendów w dziedzinie filmów dokumentalnych, reportaży telewizyjnych, komunikacji turystycznej, filmów korporacyjnych i instytucjonalnych oraz ocena produkcji audiowizualnych w zależności od ich poziomu artystycznego i możliwości wpływania na grupę docelową. Festiwal wspiera rozwój krajowych i zagranicznych produkcji i organizuje odrębny konkurs filmowy dla filmów polskich oraz filmów z całego świata.

Magazyn „Lubię tu być”, podczas XV ogólnopolskiej konferencji „PR w samorządzie i administracji publicznej” otrzymał Nagrodę Grand Prix Kryształów PR-u w kategorii „Najlepsza gazeta miejska/biuletyn”. Kryształy PR to jedna z najważniejszych nagród marketingowych dla samorządów w Polsce. Magazyn „Lubię tu być”, wydawany co roku od 2015 r. na okoliczność Święta Województwa, promuje region poprzez ludzi – lokalnych twórców, naukowców, ludzi biznesu, historyków, pasjonatów. Na łamach magazynu prezentowane są sylwetki osób związanych z województwem, dzięki czemu czytelnicy mają okazję poznać ich związki z Kujawami i Pomorzem. Dla turystów to publikacja prezentująca inne oblicze regionu –województwo, w którym wiele się dzieje, które inspiruje. Jury doceniło przede wszystkim oryginalny sposób prezentacji regionu, rozwiązania graficzne, skład, konsekwencję w tworzeniu pisma oraz ciekawe okładki, które są zapowiedzią interesujących treści na pozostałych stronach magazynu. Pismo powstaje we współpracy z Polska Press i jest dodawane do „Gazety Pomorskiej”, „Expressu Bydgoskiego” i toruńskich „Nowości”. Mieszkańcy regionu mogą otrzymać go (w formie papierowej) także w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego albo zapoznać się z jego treścią w wersji elektronicznej na profilu województwa w serwisie issuu.com: http://bit.ly/Magazyn_LubieTuByc. Grand Prix Kryształów PR-u otrzymaliśmy już po raz trzeci. W 2017 roku byliśmy laureatem w kategorii „Najlepszy wizerunek w mediach społecznościowych”, a rok wcześniej przyznano nam Grand Prix za najlepszą promocję projektów unijnych (z użyciem regionalnych akcentów w popularnej grze Minecraft).

Nagrody Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Już po raz dziewiętnasty Marszałek Województwa Kujawsko-pomorskiego uhonorował zasłużone osobistości i zespoły z Kujaw i Pomorza, których dokonania służą rozwojowi regionu. Nagrody i wyróżnienia przyznano w 13 kategoriach. Przyznano także nagrody za całokształt działalności oraz nagrodę specjalną dla Muzeum Etnograficznego im. Marii

²³ Charakterystyka festiwalu na podstawie <http://pol.film-at-festival.com/festival/>

Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu. Takie działania promują wartość naśladowania, aktywne i odważne postawy osób reprezentujących różne obszary działalności publicznej i społecznej, profesjonalnej i biznesowej. Wśród laureatów były 24 zasłużone osoby, zespoły i instytucje, wręczono również 33 wyróżnienia.

Medale Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Najwyższym wojewódzkim odznaczeniem są medale „*Unitas Durat Palatinatus Cuiaviano-Pomeraniensis*”. Ustanowione są dwa rodzaje medalu: Medal Złoty (przyznawany osobom fizycznym, osobom prawnym, organizacjom oraz stowarzyszeniom krajowym lub zagranicznym, zasłużonym dla walki o niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej i prawa człowieka) i Medal Srebrny (przyznawany osobom fizycznym, osobom prawnym, organizacjom oraz stowarzyszeniom krajowym lub zagranicznym za wybitne osiągnięcia lub całokształt działalności na rzecz Województwa Kujawsko-Pomorskiego i jego mieszkańców). W 2019 roku Marszałek Województwa Kujawsko Pomorskiego przyznał 109 medali „*Unitas Durat Palatinatus Cuiaviano-Pomeraniensis*”. Listę osób, organizacji i stowarzyszeń odznaczonych medalem zamieszczono na stronie: <https://www.kujawsko-pomorskie.pl/660-patronaty-i-odznaczenia>.

W roku stulecia odzyskania niepodległości w sposób szczególny honorowano „Rówieśników Niepodległej”, świadków historii odrodzenia Polski po 1918 roku. Z myślą o nich Urząd Marszałkowski wybił specjalną edycję Medalu Marszałka Województwa Unitas Durat Palatinatus Cuiaviano-Pomeraniensis. Kwietniowa sesja Sejmiku Województwa w 2018 r., w której wzięło udział dziewięcioro seniorów w wieku od stu do stu sześciu lat, była początkiem serii spotkań, które kontynuowano także w roku kolejnym. Do końca 2019 roku uhonorowano w ten sposób 111 osób. Spotkania z nestorami z regionu przerodziły się w dalsze znajomości, np. Pani Aurelia Liwińska, uczestniczyła w uroczystości odsłonięcia instalacji zawierającej kartki ze złożonymi pod deklaracją na stulecie odzyskania Niepodległości podpisami mieszkańców regionu, była także gościem specjalnym jednego z lotów reaktywowanego połączenia Bydgoszcz-Warszawa-Bydgoszcz. Marszałek Piotr Całbecki odwiedził mieszkającą w Chełmnie Panią Elżbietę Rogalę, podczas jej 107. i 108. urodzin. Natomiast Pan Maksymilian Kasprzak, przedwojenny ułan, był gościem jednej z sesji sejmiku i przedświątecznego opłatka w Dworze Artusa w Toruniu. Najstarsi mieszkańcy Kujaw i Pomorza są gośćmi specjalnymi ważnych dla województwa uroczystości. Ostatnią osobą, której w 2019 roku wręczono medal była Pani Stefania Dąbrowska, stuletnia mieszkanka Inowrocławia.

Pani Aurelia Liwińska uhonorowana specjalną edycją Medalu Marszałka Województwa Unitas Durat Palatinatus Cuiaviano-Pomeraniensis, fot. Szymon Zdziebło

W 2019 r. Marszałek Województwa wręczył także medale „*Hereditas Saeculorum*” w uznaniu za szczególne osiągnięcia w dziedzinie konserwacji i restauracji zabytków.

Patronat Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Patronat Honorowy oraz członkostwo Marszałka Województwa w Komitecie Honorowym jest wyróżnieniem, podkreślającym szczególny charakter wydarzeń i inicjatyw. Wyróżnieniem tym obejmowane są najważniejsze przedsięwzięcia, przede wszystkim cykliczne oraz jubileuszowe, o zasięgu ogólnopolskim, międzynarodowym lub regionalnym, których tematyka zbieżna jest z zadaniami samorządu województwa, bądź inne wydarzenia o wysokiej randze i dużym znaczeniu dla promocji województwa. W 2019 roku patronatem objęto blisko 600 wydarzeń o charakterze społecznym i kulturowym.

Płyty z kolędami. Urząd Marszałkowski wydaje świąteczne płyty z kolędami od 2009 roku. Kolędy z tych krążków są dostępne do wysłuchania i pobrania w zakładce „Nasze Świąta”. Wykonawcami świątecznych utworów z ubiegłych lat byli między innymi Zespół Pieśni i Tańca Kujawy z Włocławka, uczniowie szkół muzycznych w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku, bydgoski zespół muzyki dawnej Collegium Vocale, zespół folklorystyczny „Marynia” z Kłóbki oraz Alicja Majewska, Olga Bończyk, Zbigniew Wodecki, Włodzimierz Korcz. W grudniu 2019 r. wydano kolejną płytę na której znalazło się dwanaście najbardziej znanych polskich kolęd i pastorałek w wykonaniu Zespołu Pieśni i Tańca „Ziemia Bydgoska”. Materiał na tegoroczny album nagrano w Pałacu Młodzieży w Bydgoszczy.

KULTURA I DZIEDZICTWO NARODOWE

W 2019 r. Zarząd Województwa podejmował szereg działań wspierających rozwój kultury na wielu płaszczyznach wynikających zarówno z ustawowych obowiązków jak i sprawowanego mecenatu.

W zakresie Kultury oraz Dziedzictwa Narodowego w 2019 r. kontynuowane były prace związane z planami rozbudowy i modernizacji prestiżowych dla Województwa instytucji artystycznych – Opery Nova w Bydgoszczy i Filharmonii Pomorskiej im. I. J. Paderewskiego w Bydgoszczy. Działania na rzecz **Rozbudowy Opery Nova w Bydgoszczy o IV krąg wraz z infrastrukturą parkingową** polegały na przygotowaniu pełnej dokumentacji projektowej związanej z planowaną rozbudową siedziby tej wojewódzkiej instytucji kultury. Wyłoniony w postępowaniu przetargowym wykonawca opracował i przekazał instytucji pełną dokumentację projektową: geotechniczno-inżynierską, kompletny projekt budowlany niezbędny do uzyskania pozwolenia na budowę (instytucja uzyskała pozwolenie na budowę) oraz projekty wykonawcze. Projekt **Rozbudowa i remont Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy** obejmował przygotowanie dokumentacji przetargowej oraz opracowanie wielobranżowych programów funkcjonalno-użytkowych w zakresie budowlano-architektonicznym, akustyki, elektroakustyki i techniki scenicznej. W ramach zadania przygotowano konkurs na projekt urbanistyczno-architektoniczny rozbudowy i modernizacji obiektu Filharmonii Pomorskiej, który ogłoszono 5 listopada 2019 r. Do 14 kwietnia 2020 r. planowane jest ogłoszenie wyników konkursu wraz z otwarciem wystawy pokonkursowej.

W ramach budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rok 2019 przeznaczono środki na dofinansowanie prac modernizacyjnych i remontowych mających na celu **poprawę infrastruktury** w wojewódzkich instytucjach kultury. Powyższe prace były realizowane przez następujące instytucje:

- Operę Nova w Bydgoszczy (remont budynku, wymiana zaworów zwrotnych, zakup i montaż agregatu wody lodowej) – 490,1 tys. zł,
- Muzeum Etnograficzne im. M. Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu (modernizacja amfiteatru, remont elewacji bocznej budynku pofortecznego, prace konserwatorskie w obiektach architektonicznych – muzealiach) – 380,9 tys. zł,
- Teatr im. W. Horzycy w Toruniu (remonty, modernizacja balkonów oraz wykonanie dokumentacji na termomodernizację) – 262,2 tys. zł,
- Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku (wymiana słomianych pokryć dachowych na budynkach gospodarskich w skansenie w Kłóbce, wymiana pokrycia dachowego na budynku oddziału Zbiory Sztuki, przygotowanie do inwestycji pn. Rewaloryzacja i adaptacja spichlerza dworskiego w Kłóbce) – 248,1 tys. zł,
- Muzeum Archeologiczne w Biskupinie (termomodernizacja budynku B i C oraz budynku kotłowni wraz z wymianą źródła ciepła) – 210,8 tys. zł,
- Ośrodek Chopinowski w Szafarni (remont dachu) – 161,4 tys. zł,
- Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. dr. W. Bełzy w Bydgoszczy (remont pomieszczeń magazynowych, zakupy regałów jezdnych) – 160 tys. zł,
- Pałac Lubostron w Lubostroniu (prace konserwatorsko-restauratorskie przy stolarce okiennej, wymiana elementów układu pompowo-tłocznego studni głębinowej, zakup wyposażenia, termomodernizacja zabytkowego budynku stajni – wozowni) – 133 tys. zł,
- Filharmonię Pomorską im. I. J. Paderewskiego w Bydgoszczy (prace instalacyjne, montażowe i budowlane dla nagłośnienia i oświetlenia efektownego) – 123 tys. zł,

- Galerię i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu (remont pomieszczeń piwnicznych) – 107 tys. zł,
- Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Toruniu (zakup środka transportu) – 59,8 tys. zł,
- Wojewódzką Bibliotekę Publiczną – Książnicę Kopernikańską w Toruniu (remont budynku Ośrodka Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych, modernizacja pracowni konserwatorskiej) – 59,2 tys. zł,
- Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy (wykonanie projektu odwilgocenia piwnic budynku, zakup programu finansowo-księgowego) – 31 tys. zł.

Zarząd Województwa wspierał również projekty mające na celu poprawę wyposażenia instytucji kultury w sprzęt. Przedmiotem największego projektu był **zakup sprzętu i wyposażenia dla Filharmonii Pomorskiej im. I. J. Paderewskiego w Bydgoszczy**, mającego na celu podniesienie jakości realizowanych muzycznych wydarzeń artystycznych. Zakupiono: instrumenty muzyczne (m.in.: 6 fortepianów, 11 wiolonczeli, 4 pianina, 8 kontrabasów, 2 harfy, itd.), sprzęt sceniczny, nagłośnieniowy, oświetleniowy, prezentacyjny, fotograficzny, nagraniowy, komputerowy z oprogramowaniem, wyposażenie dla osób niepełnosprawnych. Łączna liczba zakupionego sprzętu i wyposażenia to 1684 szt. Środki z budżetu Województwa stanowiły wkład własny na realizację zadania dofinansowanego w ramach Działania 8.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, zarządzanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W 2019 r. kontynuowano, będące w nadzorze Zarządu Województwa, inwestycje związane z **przebudową budynków na cele kulturalne**:

- „Młyn Kultury – Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku magazynowego przy ul. Kościuszki 77 w Toruniu – na budynek o funkcji użyteczności publicznej (przyszła siedziba dla: filii Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu, Wojewódzkiego Ośrodka Animacji Kultury w Toruniu oraz Galerii i Ośrodka Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu),
- „Przebudowa i remont konserwatorski budynku Pałacu Dąbskich zlokalizowanego przy ul. Żeglarskiej 8 w Toruniu” (będącego aktualnie siedzibą Kujawsko-Pomorskiego Impresaryjnego Teatru Muzycznego w Toruniu). Budynek zostanie przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, unowocześnione zostaną jego wnętrza, zakupiony nowy sprzęt sceniczny oraz wyposażenie. Odrestaurowane zostaną także zabytkowe elementy obiektu. 10 grudnia 2019 r. nastąpił częściowy odbiór inwestycji - odebrano Pałac i oficynę. Obecnie trwają prace wykończeniowe.

Rozpoczęto także realizację projektu **„Nadbudowa i rozbudowa dawnego budynku kinoteatru Grunwald usytuowanego przy ul. Warszawskiej 11 w Toruniu z przeznaczeniem na teatr – utworzenie „Dużej sceny” Kujawsko-Pomorskiego Impresaryjnego Teatru Muzycznego w Toruniu”**. Projekt zapobiegnie postępującej degradacji budynku, usytuowanego w strefie buforowej średniowiecznego zespołu miejskiego miasta Torunia, wpisanego na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, pozwoli na wykorzystanie w pełni potencjału kulturowego Kujawsko-Pomorskiego Impresaryjnego Teatru Muzycznego w Toruniu, poprawi dostępności do kultury osób niepełnosprawnych, obecnie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego ograniczaną poprzez niedostosowanie budynków, a także dostęp do obiektów zabytkowych dla mieszkańców i turystów. Dzięki remontowi budynek ponownie, tak jak w pierwotnym założeniu, będzie mógł być wykorzystywany do pełnienia celów kulturalnych. Stanie się siedzibą Kujawsko-Pomorskiego Impresaryjnego Teatru Muzycznego, który do tej pory nie posiadał odpowiedniej sali przystosowanej do potrzeb wynikających z prowadzonej działalności. Dzięki dużej scenie, odpowiedniemu zapleczu technicznemu (w tym nowoczesna scena z techniką, scena obrotowa, zapadnie oraz m.in. zaaranżowanie pomieszczeń pod kostiumernię, magazyn, garderoby), możliwe będzie wystawianie złożonych sztuk muzycznych, z rozbudowaną scenografią i obsadą, a także nowoczesnymi rozwiązaniami scenicznymi (m.in. zapadnie, multimedia), co jest jedną z cech charakterystycznych musicalu. Budynek zyska także dodatkowe przestrzenie i możliwości realizacji nowych wydarzeń kulturalnych: lekcji teatralnych, warsztatów choreograficznych i wokalnych. Planowane jest także zaaranżowanie w przestrzeni obiektu studia nagraniowego, które umożliwiłoby nagrywanie płyt ze ścieżką dźwiękową spektakli muzycznych, co stanowiłoby wartościowy i interesujący materiał promocyjny instytucji, a nawet tworzenie słuchowisk, wykorzystywanych następnie w lokalnych mediach. Obecnie na terenie budowy trwają prace przygotowawcze - prace rozbiórkowe i budowlane zgodnie z projektem.

Wizualizacja kinoteatru Grunwald - duża scena Teatru Muzycznego

Obiektem inwestycji jest też **Zespół Pałacowo-Parkowy w miejscowości Wieniec wraz z infrastrukturą zewnętrzną i zagospodarowaniem Parku**. Przedmiotem inwestycji jest remont, przebudowa i modernizacja budynku Pałacu, Starego Dworu i budynku Kordegardy (Portierni), rozbiórka istniejącego budynku byłej maszynowni, remont zabytkowego ceglanego ogrodzenia, budowa nowego ażurowego ceglanego ogrodzenia, wykonanie dróg wewnętrznych, miejsc postojowych, alejek spacerowych z wykorzystaniem istniejącego drzewostanu i obiektów małej architektury oraz usunięcie zbędnych drzew. Przewiduje się adaptację tego obszaru na cele artystyczne przeznaczone dla KPITM. W budynku Pałacu zlokalizowano sale widowiskowe i wielofunkcyjne o charakterze reprezentacyjnym wraz z zapleciami sanitarnymi dla odwiedzających, pomieszczenia administracyjne, zaplecze socjalne oraz pomieszczenia techniczne i magazynowe. Planuje się dostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych, wymianę instalacji użytkowych oraz dostosowanie do obowiązujących przepisów ochrony ppoż. Zaplanowano dostosowanie obiektów na cele koncertów/warsztatów muzycznych, sztuk teatralnych, małych form teatralnych, wystawiennicze związane z regionem oraz rodziną Kronenbergów i Reszków. Odbiorcami przedsięwzięcia będą mieszkańcy województwa kujawsko-pomorskiego, turyści oraz przedsiębiorstwa. Z uwagi na swój unikatowy charakter miejsce i program działań kulturalnych tam realizowanych jest z założenia skierowany do odbiorców zarówno mieszkających w regionie, jak i przyjezdnych w ramach turystyki wypoczynkowej, zdrowotnej oraz biznesowej. W 2019 r. został oddany plac budowy, trwają prace porządkowo-rozbiórkowe zgodnie z harmonogramem.

Ochrona zabytków i dziedzictwa narodowego stanowi jeden z priorytetów polityki Zarządu Województwa. Realizując „Program opieki nad zabytkami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2017-2020” Zarząd Województwa kontynuuje działania podejmowane przez samorząd województwa kujawsko-pomorskiego od 2010 r. Celem głównym projektu jest zwiększenie atrakcyjności obiektów kultury regionu kujawsko-pomorskiego poprzez wsparcie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych w obiektach zabytkowych. Realizacja programu opiera się o zasadę partnerstwa i solidarności, gdzie liderem jest Województwo Kujawsko-Pomorskie, a właściciele zabytków położonych na terenie województwa są partnerami i jego ostatecznymi realizatorami. W 2019 r. Zarząd Województwa przedłożył Sejmikowi uchwałę udzielającą 194 dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy 194 obiektach zabytkowych, z czego 167 zostało włączonych do projektu partnerskiego pn „Wsparcie opieki nad zabytkami województwa kujawsko-pomorskiego w 2019 roku. Dodatkowo udzielono wsparcia finansowego Gminie Izbica Kujawska na utrzymanie i promocję „Parku Kulturowego Wietrzychowice” w Wietrzychowicach i Gaju. Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego pełni funkcję organizatora dla 15 wojewódzkich instytucji kultury oraz rolę współorganizatora dla toruńskiej instytucji kultury tj. dla Centrum Sztuki Współczesnej. Działania Zarządu Województwa koncentrowały się na nadzorze prawidłowego funkcjonowania tych instytucji. W roku 2019 r. na zadania statutowe przeznaczono łącznie 79 mln zł. Dodatkowo wsparto wojewódzkie instytucje kultury, dofinansowując w formie dotacji celowej wydarzenia kulturalne oraz działania edukacyjne, na których realizację instytucje pozyskały środki ze źródeł zewnętrznych. Dotacji udzielono:

- Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu – (przygotowanie gry miejskiej w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa, wydanie 19 tomu czasopisma naukowego „Folia Toruniensia”, projekty: „Zabawa z literaturą”, „Teatr bez barier”, „Warsztaty dla bibliotekarzy”, Dyskusyjne Kluby Książki, zakup nowości wydawniczych) – 161,4 tys. zł;
- Teatrowi im. W. Horzycy w Toruniu – (przygotowanie prapremiery „Jezus przyszedł”, spektakli „Oczy otwarte”, „Mazagan”, projekty edukacyjne: „Kolaże”, „Art.streaming” oraz „Polsko-litewsko-białoruskie warsztaty dramaturgiczne”, przygotowanie statuetki oraz picturebooka z okazji stulecia sceny polskiej w Toruniu) – 158,5 tys. zł;
- Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. dr. W. Bełzy w Bydgoszczy – (Festiwal Książki Obrazkowej dla Dzieci "Literobrazki", digitalizacja zbiorów, projekty: „Twórczo i aktywnie”, „Biblioteka na wynos”, „Kompanijka”, Dyskusyjne Kluby Książki) – 105,6 tys. zł;
- Kujawsko-Pomorskiemu Centrum Kultury w Bydgoszczy – (wydanie 4 numerów „Kwartalnika Artystycznego. Kujawy Pomorze”, organizacja konkursu malarskiego im. Teofila Ociepki, organizacja bydgoskich obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa) – 71 tys. zł;
- Muzeum Etnograficznemu im. M. Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu (organizacja wystawy jubileuszowej – „Anatomia muzeum”, zakup kolekcji rzeźb Józefa Soboty) – 65,6 tys. zł;
- Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku – (przygotowanie koncepcji upamiętnienia miejsca narodzin matki Fryderyka Chopina, organizacja gry miejskiej w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa oraz przeprowadzenie konserwacji obrazów) – 36,4 tys. zł;
- Galerii i Ośrodkowi Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu – (organizacja Międzynarodowego Konkursu Twórczości Plastycznej Dzieci i Młodzieży - "Zawsze zielono, zawsze niebiesko") – 29,2 tys. zł.
- Wojewódzkiemu Ośrodkowi Animacji Kultury w Toruniu – (organizacja warsztatów: „Chodź pomarzyć” oraz „Dziękuję, dziękuję bardzo”) – 24,9 tys. zł;
- Operze Nova w Bydgoszczy - (Wyspa Moniuszki) – 17 tys. zł;
- Ośrodkowi Chopinowskiemu w Szafarni – (organizacja cyklu koncertów „Wakacje z Chopinem”) – 15 tys. zł;
- Pałacowi Lubostron w Lubostroniu – (koncert z okazji 25-lecia, koncert w ramach Festiwalu „Muzyka w świetle księżycy”) – 11 tys. zł;
- Muzeum Archeologicznemu w Biskupinie – (organizacja warsztatów „Pradźwiaki”) – 3,2 tys. zł;

Województwo Mecenasem Kultury w regionie. Województwo jest jednym z liderów w dziedzinie promocji kultury i sztuki w Polsce. Z roku na rok wspiera coraz więcej wydarzeń o międzynarodowym zasięgu, ale także mniejsze, lokalne działania, które przyczyniają się do zwiększenia aktywnego uczestnictwa w szeroko rozumianych wydarzeniach kulturalnych. W 2019 roku wsparto blisko 400 wydarzeń promocyjnych o charakterze lokalnym i regionalnym. Kujawsko-pomorskie jest jedynym samorządem w Polsce, który od 4 lat wspomaga największe w kraju wydarzenia artystyczne o randze międzynarodowej ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego. Do największych festiwali, które odbywają się na terenie Kujaw i Pomorza możemy zaliczyć m.in.: Międzynarodowy Festiwal Autorów Zdjęć Filmowych CAMERIMAGE, Bella Skyway Festival, Bydgoski Festiwal Operowy, Międzynarodowy Festiwal Filmowy TOFIFEST. W ramach sprawowanego mecenatu Zarząd Województwa wspiera również organizację wielu wydarzeń artystycznych, mających szczególne znaczenie promocyjne dla pejzażu kulturalnego regionu oraz cyklicznych festiwali i przeglądów konkursowych m.in.:

- Festiwal Muzyki i Sztuki Krajów Bałtyckich PROBALTICA,
- Per Musicam Ad Astra Międzynarodowy Konkurs i Festiwal Muzyki Chóralnej im. M. Kopernika,
- Międzynarodowe Spotkania Muzykującej Młodzieży - Bydgoskie Impresje Muzyczne,
- Bydgoszcz Jazz Festival - Międzynarodowy Festiwal Jazzowy,
- Międzynarodowy Festiwal Sztuki na Bilbordach ART MOVES,
- Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina dla Dzieci i Młodzieży w Szafarni,
- Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. I. J. Paderewskiego w Bydgoszczy,
- Międzynarodowy Festiwal i Konkurs Skrzypcowy im. Karola Lipińskiego,
- Międzynarodowy Festiwal "Nova Muzyka i Architektura",
- MÓZG FESTIVAL Festiwal Muzyki Współczesnej i Sztuk Wizualnych,
- Aleksandrowski Międzynarodowy Festiwal „Dwóch Cesarzy”,
- Bydgoski Festiwal Muzyczny,
- Festiwal Debiutantów „Pierwszy kontakt”,
- Festiwal Prapremier w Bydgoszczy,
- Grudziądzką Wiosnę Teatralną,
- Dni Moniuszkowskie,

- Toruńskie Spotkania Teatrów Jednego Aktora,
- Ogólnopolski Konkurs Chórów a Cappella Dzieci i Młodzieży,
- MŁODE KINO. Festival Filmowy dla Dzieci i Młodzieży.

Dzięki mecenatowi regionu organizowane na Kujawach i Pomorzu wydarzenia kulturalne mogą się rozwijać. Warto zauważyć, że tego typu imprezy kulturalne mają bardzo duży pośredni wpływ na kształtowanie pozytywnego wizerunku województwa i budowanie jego relacji międzyregionalnych i międzynarodowych, przekładających się także na jego atrakcyjność dla gospodarki, ruchu turystycznego, a nawet osiedlania się na terenie województwa.

Placówki kultury prowadzone przez Samorząd Województwa odnotowały w roku 2019 następujące wskaźniki świadczące o prowadzonej działalności²⁴:

- Teatry - łącznie 154 096 widzów, prawie 500 przedstawień i wydarzeń,
- Filharmonia, orkiestra, chóry i kapele - łącznie 222 751 słuchaczy,
w tym:
 - Teatr im. W. Horzycy w Toruniu: łącznie 235 przedstawień (w tym 6 przedstawień premierowych), które obejrzało 389 44 widzów;
 - Opera NOVA: 118 przedstawień (w tym 2 przedstawienia premierowe) dla 89 170 widzów;
 - Kujawsko-Pomorski Impresaryjny Teatr Muzyczny w Toruniu: 128 wydarzeń (w tym 3 przedstawienia premierowe i 3 koncerty), w których uczestniczyły 25 982 osoby;
 - Filharmonia Pomorska: 74 koncerty, 1 219 audycji muzycznych dla szkół i przedszkoli, dla 217 206 słuchaczy;
 - Bydgoski Festiwal Muzyczny, który zgromadził 5 545 melomanów.
- Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby:
 - Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy: 269 różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych (m.in. 17 przedstawień teatralnych, 16 koncertów, 20 spotkań literackich, 40 pokazów filmowych i 105 spotkań tematycznych) dla 23 124 odbiorców;
 - Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Toruniu m.in.: 5 wystaw, które zobaczyło 710 osób; 14 koncertów i 5 występów które łącznie obejrzało 6 950 osób;
 - Ośrodek Chopinowski w Szafarni: 40 koncertów, 11 000 osób zwiedzających obiekt, 100 audycji;
 - Pałac Lubostron w Lubostroniu: 71 wydarzeń kulturalnych, w których udział wzięło 808 artystów i 16 390 widzów.
- Galerie i biura wystaw artystycznych:
 - Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu: 22 wystawy, 12 000 osób zwiedzających, 5 wystaw plenerowych, zajęcia edukacyjne i metodyczne 2 049 osób, poranki plastyczne - 30 spotkań, 895 dzieci;
 - Galeria Sztuki „Wozownia” w Toruniu: 21 wystaw – 25 053 osób, 7 pokazów, kilkanaście imprez edukacyjnych i poza wystawienniczych. Imprezy poza wystawiennicze dla 2 635 osób.
- Centra Kultury i Sztuki:
 - Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu: 10 projektów wystawienniczych, 3 festiwale - ponad 81 tys. osób, 432 wydarzenia edukacyjne -10,4 tys. osób, 1 025 wydarzeń filmowych - 24,7 tys. osób, 88 wydarzeń literackich – 3 977 osób.
- Biblioteki:
 - Wojewódzka Biblioteka Publiczna Książnica Kopernikańska w Toruniu: 328 612 osób odwiedzających, którym wypożyczono 531 628 jednostek, a na miejscu udostępniono 66 564 jednostki, 13 081 nowych książek, 369 nowych czasopism, 2 388 gier – udostępniono 3 130 osobom, prelekcje, spotkania popularno-naukowe, zajęcia dla dzieci i młodzieży m.in.: II Toruński Festiwal dla Dzieci "Archipelag zabawy" (1 040 uczestników), cykl spotkań „Toruń miasto zabytków” (204 uczestników), seria spotkań z fantastyką "Święta Wyobraźni" (363 uczestników), piknik japoński (127 uczestników);
 - Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy: 3 192 imprezy (m.in. dyskusje nad książką, zajęcia literackie, pokazy filmowe, prelekcje, wystawy i koncerty), w których udział wzięło 46 131 osób, 781 611 wypożyczonych jednostek inwentarzowych, 64 421 udostępnionych jednostek.
- Muzea:

²⁴ Na podstawie „Sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego za 2019 rok”

- Muzeum Etnograficzne w Toruniu: 5 wystaw stałych, 5 wystaw czasowych, w tym 2 nowo otwarte, 1 wystawę poza siedzibą, 11 ekspozycji edukacyjnych i okolicznościowych. Łącznie wystawy zwiedziło 18,5 tys. osób, 1 041 pozyskanych obiektów do zbiorów muzealnych, 556 obiektów objętych pracami konserwatorskimi, 2,1 tys. osób uczestniczących w projektach edukacyjnych;
- Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku: wystawy stałe, 13 wystaw czasowych, 217 pokazów, 217 lekcji muzealnych, warsztatów plastycznych i etnograficznych. Łącznie udział wzięło 36,5 tys. osób. Zbiory poszerzone o 419 pozycji inwentarzowych, pracom konserwatorskim poddano 363, eksponaty oraz zdigitalizowano 527 obiektów;
- Muzeum Archeologiczne w Biskupinie: 3 wystawy stałe, 6 wystaw czasowych, 25 Festynów Archeologicznych, 1 026 zajęć edukacyjnych, 225,7 tys. osób odwiedzających.

Instytucje kultury prowadzone przez Samorząd Województwa otrzymały w roku 2019 następujące nagrody i wyróżnienia:

- Muzeum Etnograficzne im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej otrzymało wyróżnienie w 39. konkursie na **Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2018** w kategorii konserwacja i ochrona dziedzictwa kultury za otwarty w 2018 roku Olenderski Park Etnograficzny w Wielkiej Nieszawce. Za współpracę przy realizacji projektu dyplom otrzymał również Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Organizatorem wydarzenia jest Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Patronat nad konkursem sprawuje Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- za otwarcie Olenderskiego Parku Etnograficznego Muzeum Etnograficzne w Toruniu otrzymało również w 2019 r. **„Złotą Karetę”** Dziennika Toruńskiego „Nowości” w kategorii nauka i edukacja. „Złote Karety” to nagrody przyznawane co roku przez redakcję najpopularniejszego toruńskiego dziennika wyjątkowym osobowościom w dziedzinie biznesu, edukacji, kultury, sportu i aktywności obywatelskiej,
- przygotowana przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną – Książnicę Kopernikańską w Toruniu gra mobilna „Modern(izm) Talking”, przeprowadzona w ramach wojewódzkich obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa, została wyróżniona podczas ogólnopolskiej gali wieńczącej 27. Europejskie Dni Dziedzictwa. Wyróżnienia były przyznawane przez koordynatora Europejskich Dni Dziedzictwa w Polsce – Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów,
- na Festiwalu Debiutantów „Pierwszy Kontakt” 2019 nagrodę dla reżysera otrzymał Piotr Kurzawa za reżyserię spektaklu „Natan Mędrzec” znajdującego się w repertuarze Teatru im. Wilama Horzycy.

W ramach realizacji projektu **„Kujawsko-Pomorskie – rozwój poprzez kulturę 2019”** (okres realizacji projektu: styczeń 2019 – czerwiec 2020 r.) zorganizowano na terenie województwa kujawsko-pomorskiego 25 imprez kulturalnych, na których prezentowana była sztuka krajów Regionu Morza Bałtyckiego w ramach obszaru priorytetowego Kultura oraz promowane Województwo Kujawsko-Pomorskie. Imprezy kulturalne przyciągają turystów oraz wpływają na rozwój gospodarczy regionu. Dotychczas w ramach projektu wypłacono 4 912 356,00 zł.

Jednym z ważnych instrumentów, wspierających zarówno twórców posiadających już znaczący dorobek, jak i uczniów oraz studentów rozpoczynających swoją artystyczną działalność, jest program stypendialny. W ramach programu w 2019 r. 26 osobom udzielono stypendia w łącznej kwocie 130 tys. zł na realizację zarówno projektów w zakresie indywidualnej twórczości artystycznej, jak i opieki nad zabytkami oraz mających walory promocyjne dla regionu.

Zarząd kontynuował również unikalną w skali kraju inicjatywę wspierania twórczości ludowej, współrealizując z Bydgosko-Toruńskim i Włocławskim Oddziałem Stowarzyszenia Twórców Ludowych oraz Muzeum Etnograficznym w Toruniu, Konkurs Aktywności Artystycznej Twórców Ludowych. W 2019 r. przyznano twórcom ludowym – laureatom konkursu 90 nagród na łączną kwotę 47,4 tys. zł.

Organizowano obchody świąt środowiskowych takich jak: Międzynarodowy Dzień Teatru, Dzień Bibliotekarza i Bibliotek, Międzynarodowy Dzień Muzyki, Międzynarodowy Dzień Muzeów. Włączono się również w obchody jubileuszy wojewódzkich instytucji: 110-lecia Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 60-lecia Muzeum Etnograficznego w Toruniu oraz 25-lecia Pałacu Lubostroń w Lubostroniu. Z tych okazji byli nagradzani zarówno zasłużeni pracownicy wojewódzkich instytucji kultury, jak i twórcy i animatorzy kultury z regionu. Łącznie Zarząd Województwa przyznał 75 osobom nagrody finansowe, przeznaczając na ten cel 228 tys. zł.

PROMOCJA DZIEDZICTWA POPRZEZ TURYSTYKĘ

W zakresie turystyki i krajoznawstwa, realizowano następujące zadania:

- inauguracja Sezonu Turystycznego, 112 imprez w 33 miejscowościach województwa,

- akcja „Poznaj region z przewodnikiem”, ok. 3 500 uczestników, akcja polega na przygotowaniu dla mieszkańców regionu atrakcyjnej oferty spędzenia wolnego czasu poprzez zwiedzanie z przewodnikiem ciekawych zakątków Kujaw i Pomorza,
- wojewódzkie Obchody Międzynarodowego Dnia Turystyki. Jest to okazja do podsumowań i nagrodzenia pracy tych, którzy w sposób szczególnie angażują się w działalność na rzecz rozwoju krajoznawstwa, turystyki i gospodarki turystycznej w województwie kujawsko-pomorskim,
- konkurs filmowy „Z kamerą wśród Piastów”, celem konkursu jest popularyzacja Szlaku Piastowskiego oraz promocja obiektów i miejsc związanych z jego kujawsko-pomorskim odcinkiem. W 2019 roku na konkurs filmowy wpłynęło łącznie 11 filmów przygotowanych przez ponad 50 młodych twórców z 10 szkół podstawowych i średnich z regionu,
- konkurs Odkrywcą 2019, celem konkursu jest wyróżnienie osób, zespołów osób, instytucji, stowarzyszeń, samorządów, związków, podmiotów branży turystycznej oraz przedsiębiorców przyczyniających się do budowania wizerunku marki turystycznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kraju i zagranicą oraz rozwoju turystyki i gospodarki turystycznej w regionie,
- wręczenie honorowych odznak „Za Zasługi dla Turystyki”, przyznane przez Ministra Sportu i Turystyki na wniosek Marszałka Województwa. Odznaka jest szczególnym honorowym wyróżnieniem i może być nadawana w uznaniu zasług dla rozwoju polskiej turystyki i umacnianiu współpracy międzynarodowej w tej dziedzinie,
- wręczenie Złotego Krzyża Zasługi i Srebrnego Krzyża Zasługi. Krzyż zasługi nadawany jest osobom, które położyły zasługi dla państwa lub obywateli, spełniając czyny przekraczające zakres ich zwykłych obowiązków, a przynoszące znaczną korzyść państwu lub obywatelom, ofiarną działalność publiczną, ofiarne niesienie pomocy oraz działalność charytatywną. Krzyże otrzymali członkowie Oddziału Kujawskiego PTTK we Włocławku i Oddziału Miejskiego im. Mariana Sydowa w Toruniu.

Ponadto festiwal „**Perspektywy - 9 Hills Festival**”, który co roku odbywa się w Chełmnie, otrzymał w 2019 r. wyróżnienie kapituły i certyfikat internautów na uroczystości przyznawania przez Polską Organizację Turystyczną Certyfikatów na Najlepszy Produkt Turystyczny. Wyróżnienie danej atrakcji turystycznej certyfikatem POT oznacza jej rekomendację, czyli gwarancję usług na najwyższym poziomie. Celem konkursu jest podnoszenie jakości i konkurencyjności oferty turystycznej poprzez kreowanie produktów, które wyróżniają się atrakcyjnością, są nowatorskie, przyjazne turystom i urozmaicają spędzanie wolnego czasu.

Województwo Kujawsko-Pomorskie uczestniczyło, jako partner, w projekcie **Creative Loci Iacobi** w ramach Programu COSME. Celem projektu jest promowanie i zwiększanie widoczności szlaków Świętego Jakuba poprzez wykorzystanie nowych technologii oraz dostarczanie potencjalnym turystom i innym zainteresowanym wyczerpujących i praktycznych informacji o wszystkich drogach Świętego Jakuba w Europie. Z jednej strony projekt zapewni podróżnym i zainteresowanym zaktualizowane informacje kulturalne i turystyczne, a z drugiej nowe rozwiązania technologiczne, mogą usprawnić ich wizytę oraz przyciągnąć nowych odwiedzających, wpływając na zwiększenie konkurencyjności Szlaku Św. Jakuba w Europie jako ponadnarodowego produktu turystycznego. W województwie kujawsko-pomorskim zadaniem w ramach projektu była pomoc w tworzeniu treści tj. udostępnienie informacji w celu opracowania zawartości kreatywnej mapy i powiązanych produktów (aplikacja, auto-przewodnik, wirtualne wycieczki). W czasie trwania projektu tj. 01.04.2018 – 30.09.2019 zrealizowano: Mapy geolokalizacyjne; 3D digitalizacja niektórych wybranych zabytków na szlaku św. Jakuba; Augmented reality; filmy i zdjęcia 360° do wirtualnych wycieczek; aplikacja podróżnego; elektroniczna karta uwierzytelniająca.

Województwo uczestniczy także w projektach międzynarodowych, mających na celu rozwój produktów turystycznych (projekty te opisano szczegółowo w części dot. celu: Gospodarka i miejsca pracy). Są to projekty wieloletnie (4-5 letnie), a rok 2019 był kolejnym rokiem ich realizacji. W ramach tych projektów pozyskano środki w kwocie ponad 750 tys. euro w ramach programu Interreg Europa na realizację działań związanych z opracowaniem dokumentów planistycznych w zakresie rozwoju produktów turystycznych o znaczeniu regionalnym oraz wymianę doświadczeń w ramach partnerstwa międzynarodowego. Są to projekty:

- ThreeT – budżet 186,3 tys. euro – planowane rezultaty: opracowanie koncepcji tras rowerowych (MTB, trekking i szosowe) w formie pętli na terenie parków krajobrazowych,
- Eco-Cicle – budżet 193,1 tys. euro – planowane rezultaty: opracowanie założeń polityki rowerowej w województwie oraz audyt Wiślanej Trasy Rowerowej,
- Digiturism – budżet 187,7 tys. euro – planowane rezultaty: opracowanie koncepcji produktu turystycznego opartego na nowoczesnych technologiach produkt zlokalizowany na Szlaku Piastowskim,

- Cult-Create – budżet 184,5 tys. euro – planowane rezultaty: opracowanie koncepcji komunikacji marketingowej dla Szlaku Piastowskiego.

Rok 2019 był również kolejnym rokiem realizacji projektu: **Hicaps - HICAPS – Historical Castle Parks** (Program Interreg Europa Środkowa). Celem projektu jest ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego w postaci historycznych parków i ogrodów, które znajdują się w otoczeniu zabytkowych obiektów. Przy zaangażowaniu partnerów zagranicznych oraz podmiotów publicznych i prywatnych, instytucji kultury, edukacji, środowiska i samych mieszkańców, opracowana zostanie międzynarodowa strategia waloryzacji dziedzictwa kulturowego i potencjału parków historycznych i środowiskowych (w trakcie realizacji). Do końca 2019 r. przygotowano raport dotyczący zasobów kulturowych i środowiskowych parków historycznych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Przygotowano dokumentację techniczną i modelowanie (wizualizacja 3D) dla planowanego do modernizacji obszaru pilotażowego (parku lub ogrodu usytuowanego w bezpośrednim otoczeniu obiektu zabytkowego) – Park w Wieńcu/k. Włocławka.

Kujawsko-Pomorska Organizacja Turystyczna, we współpracy z samorządem województwa i samorządami lokalnymi oraz instytucjami kultury i organizacjami pozarządowymi, przystąpiła do budowy marki turystycznej Kujaw. W 2019 r. przygotowano projekt strategii promocyjnej, z hasłem promocyjnym „**Kujawy – wszystko przed Tobą**”. Dokument powstał pod patronatem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w ramach projektu dofinansowanego z budżetu Ministerstwa Sportu i Turystyki. Jego stworzenie – poprzedzone inwentaryzacją walorów i zasobów turystycznych, audytem potencjału markowego i warsztatami z udziałem kluczowych interesariuszy - powierzono renomowanej krakowskiej agencji marketingowej Locativo.

Osią projektu strategii i podstawową rekomendacją są Kujawy jako centrum srebrnej turystyki, z ośrodkiem w trójkącie Ciechocinek-Inowrocław-Wieniec Zdrój, w oparciu o istniejącą silną tradycję i solidną infrastrukturę uzdrowską. Osoby 50 plus, pokolenie silver tsunami, to coraz większa grupa świadomych konsumentów, dysponujących liczącymi się dochodami, otwartych na nowości, dbających o zdrowie. „Kujawy – wszystko przed Tobą” – tak brzmi adresowane do nich hasło promocyjne. Grupą docelową są dojrzały odbiorcy w kraju i zagranicą, również mieszkańcy naszego województwa.

Strategia promocyjna dla Kujaw wpisuje się w naszą kampanię „Kujawsko-pomorskie konstelacje dobrych miejsc”, polegającą na sieciowym budowaniu oferty turystycznej i opowiadaniu o Kujawach i Pomorzu jako regionie, w którym turysta, w najlepszy dla siebie sposób, może skomponować własny szlak, wyznaczony przez interesujące właśnie jego punkty na mapie naszych atrakcji. Urząd Marszałkowski, wspólnie z innymi partnerami kampanii, od lat konsekwentnie angażuje się na rzecz jej realizacji i rozwoju.

5 Podsumowanie

Raport o stanie województwa kujawsko-pomorskiego w 2019 r. jest drugą edycją raportu o stanie województwa, wynikającym z art. 34a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, który został wprowadzony ustawą z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Dz. U. poz. 130 z późn. zm.).

W opracowaniu zebrano informacje o podejmowanych działaniach rozwojowych, ujęte w nawiązaniu do celów strategicznych Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego oraz odniesiono się do 55 dokumentów programowych Samorządu Województwa (w tym zaprezentowano postępy wdrażania Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020.) Na potrzeby *Raportu o stanie województwa* szczegółowo przeanalizowano: uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego (w kontekście delegacji zadań do Zarządu i/lub Marszałka Województwa), uchwały Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego podjęte w 2019 r., postępy w realizacji dokumentów programowych i strategicznych, a także działalność jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego oraz jednostek podległych Samorządowi Województwa, w której to działalności wyraża się praktyczna realizacja decyzji Zarządu Województwa dotyczących bieżącego funkcjonowania i kreowania rozwoju województwa.

W niniejszym *Raporcie* generalnie zachowano układ merytoryczny oraz konwencję charakterystyki poszczególnych zagadnień, znane z raportu ubiegłorocznego. Jediną istotną zmianą jest włączenie do treści *Raportu* poszerzonej informacji, dotyczącej stanu realizacji ustaleń *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020*. Dotąd, w latach 2015-2019, były one raportowe w formie odrębnego opracowania, ale w związku z pojawieniem się obowiązku sporządzenia niniejszego *Raportu*, który zawiera także odniesienia do zagadnień będących dotąd przedmiotem corocznego *Raportu z realizacji Strategii*, utrzymywanie odrębnego opracowania oznaczałoby konieczność powtórzeń tych samych treści w dwóch formalnie odrębnych raportach.

Dlatego w niniejszym Raporcie postanowiono w sposób rozszerzony przedstawić informację o stanie realizacji *Strategii*, rezygnując tym samym z opracowania odrębnego raportu o takim charakterze. W Załączniku nr 1 do niniejszego Raportu przedstawiono w formie tabelarycznej szczegółową informację o stanie realizacji poszczególnych przedsięwzięć określonych w *Strategii rozwoju województwa*.

W warstwie merytorycznej należy zwrócić uwagę na bardzo szeroki zakres prac, które były prowadzone przez Zarząd Województwa w 2019 roku w każdej z analizowanych sfer funkcjonowania województwa, choć należy pamiętać, że zgodnie z posiadanymi kompetencjami, w zakresie wielu sfer możliwości bezpośredniego stymulowania rozwoju są stosunkowo ograniczone lub dotyczą tylko nielicznych aspektów. Także w bardzo nielicznych aspektach możliwe było dokonanie porównań stanu rozwoju w końcu roku 2019 z latami poprzednimi, bowiem okres sporządzania Raportu, przypadający na przełom roku, powoduje że nie są jeszcze dostępne dane publikowane dopiero na koniec analizowanego roku. Niemniej jednak z dostępnych danych wynika, że rok 2018 był wyjątkowo korzystny w zakresie rozwoju gospodarczego, w tym dalszej poprawy sytuacji na rynku pracy i jakości życia ludności województwa, a nieliczne dostępne dane wskazują, że większość tych pozytywnych procesów była kontynuowana także w roku 2019. Oznacza to, że w zakresie wielu wskaźników, w latach 2018-2019 województwo kujawsko-pomorskie osiągnęło wartości rekordowe, najlepsze w całej dotychczasowej historii. Między innymi te bardzo istotne zmiany stanu rozwoju województwa spowodowały, że zmianie uległa też percepcja wyzwań, problemów i potrzeb rozwojowych Kujaw i Pomorza, które w roku 2019 były już inaczej postrzegane niż kilka lat wcześniej, co z kolei legło u podstaw podjęcia intensywnych prac na rzecz sporządzenia nowej strategii rozwoju województwa, uwzględniającej stan obecny oraz prognozy jego dalszego rozwoju (rok 2019 poświęcony był na diagnozę stanu oraz rozpoczęcie dyskusji na temat stanu i potrzeb rozwoju województwa).

Załącznik nr 1. Szczegółowe informacje nt. realizacji przedsięwzięć Strategii w ramach poszczególnych celów strategicznych

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
Cel strategiczny: Gospodarka i miejsca pracy			
1.	Opracowanie programu rozwoju gospodarczego województwa jako podstawy kompleksowych działań na rzecz aktywizacji gospodarczej	faza zaawansowana, do 2020 r.	Ogłoszono przetarg i wyłoniono wykonawcę programu w ramach projektu Regiogmina, realizowanego przy wsparciu Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Wykonawcą wybrana została firma PWC. Zakończenie prac nad programem przewidywane jest na koniec I półrocza 2020 r.
2.	Wykorzystanie obszarów zdegradowanych i terenów przemysłowych na cele tworzenia przestrzeni inwestycyjnych	odstąpiono od realizacji, w 2018 r.	W 2018 r. ostatecznie odstąpiono od realizacji niniejszego zadania – przedsięwzięcie nie będzie realizowane w związku z określeniem innych priorytetów w zakresie zleczanych analiz oraz ograniczonymi zasobami organizacyjnymi UM. W związku z tym proponuje się usunąć zadanie ze Strategii przy ewentualnej jej zmianie.
3.	Rozwój specjalnych stref ekonomicznych	zrealizowano (działanie ciągłe)	Zgodnie z informacjami z Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Sp. z o. o., w 2019 r. wydano 26 decyzji o wsparciu w województwie kujawsko-pomorskim.
4.	Utworzenie biura certyfikacji wyrobów	b.d.	b.d.
5.	Opracowanie i wdrożenie pakietu działań „Uzdrowisko Ciechocinek”	zrealizowano (działanie ciągłe)	Nie opracowano dedykowanego pakietu działań pod nazwą „Uzdrowisko Ciechocinek”, ale zadania dotyczące rozwoju uzdrowiska są realizowane na bieżąco poprzez współpracę z uzdrowiskiem lub przedstawicielami podmiotów lecznictwa uzdrowiskowego w zakresie promocji i informacji oraz wsparcia dotyczącego realizacji projektów współfinansowanych z funduszy UE. W 2019 r. Uzdrowisko Ciechocinek S.A., w wyniku przeprowadzonego konkursu w ramach działania 6.5 „Rozwój potencjału endogenicznego regionu” RPO WK-P 2014-2020, otrzymało dofinansowanie dla projektu pt. „Modernizacja i rozbudowa infrastruktury zespołu łąki w Ciechocinku”, obejmującego m.in.: remont łąki nr 1 i 3, budynku przepompowni solanki, ścieżek, terenu przy łąkach i przepompowni, prace ogrodnicze terenów zielonych oraz zainstalowanie instalacji do podświetlania łąki w porach wieczornych. Realizacja inwestycji przyczyni się do osiągnięcia celu działania jakim jest wzrost zatrudnienia poprzez samozatrudnienie lub tworzenie nowych miejsc pracy, dzięki wykorzystaniu endogenicznego potencjału regionu jakim jest uzdrowisko Ciechocinek. Projekt nie został rozpoczęty zgodnie z planowanym terminem ze względu na trudności związane z pozyskaniem wykonawcy. Pierwsze postępowanie zostało unieważnione ze względu na brak złożonych ofert. W drugim postępowaniu została złożona jedna oferta, której cena znacznie przewyższała zaplanowaną kwotę na sfinansowanie przedmiotu zamówienia, w konsekwencji również zostało unieważnione. W dniu 19 grudnia 2019 r. zostało ogłoszone kolejne zamówienie.
6.	Opracowanie i wdrożenie pakietu działań „Uzdrowisko Inowrocław”	zrealizowano (działanie ciągłe)	Nie opracowano dedykowanego pakietu działań pod nazwą „Uzdrowisko Inowrocław”, ale zadania dotyczące rozwoju uzdrowiska są realizowane na bieżąco poprzez współpracę z uzdrowiskiem lub przedstawicielami podmiotów lecznictwa uzdrowiskowego w zakresie promocji i informacji oraz wsparcia dotyczącego realizacji projektów współfinansowanych z

²⁵ Dla przedsięwzięć inwestycyjnych wyróżniono następujące etapy realizacji: odstąpiono od realizacji, odstąpiono od realizacji w okresie do roku 2020, nie rozpoczęto realizacji, faza projektowa/początkowa, faza uzgadniania dokumentacji, wstępna faza procesu inwestycyjnego, zaawansowana faza procesu inwestycyjnego, zrealizowano, zrealizowano (działanie ciągłe). Dla przedsięwzięć nieinwestycyjnych wyróżniono następujące etapy realizacji: odstąpiono od realizacji, odstąpiono od realizacji w okresie do roku 2020, nie rozpoczęto realizacji, faza początkowa, faza zaawansowana, zrealizowano, zrealizowano (działanie ciągłe). W tegorocznym raporcie dodano opcję „odstąpiono od realizacji w okresie do roku 2020”, by wyróżnić te przedsięwzięcia, z których zrezygnowano w okresie realizacji obecnej strategii z określonych powodów. Jednocześnie stwierdzono, że nadal są zasadne merytorycznie i będą brane pod uwagę przy dokonywaniu wyboru przedsięwzięć do nowej strategii rozwoju województwa.

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			funduszy UE.
7.	Opracowanie i wdrożenie pakietu działań „Uzdrowisko Wieniec-Zdrój”	zrealizowano (działanie ciągłe)	Nie opracowano dedykowanego pakietu działań pod nazwą „Uzdrowisko Inowrocław”, ale zadania dotyczące rozwoju uzdrowiska są realizowane na bieżąco poprzez współpracę z uzdrowiskiem lub przedstawicielami podmiotów lecznictwa uzdrowiskowego w zakresie promocji i informacji oraz wsparcia dotyczącego realizacji projektów współfinansowanych z funduszy UE.
8.	Opracowanie i wdrożenie pakietu działań na rzecz rozwoju turystyki rehabilitacyjno-zdrowotnej w oparciu o zasoby Geotermii Grudziądz	b.d.	b.d.
9.	Identyfikacja produktów turystycznych istotnych dla rozwoju gospodarczego województwa – jako podstawa dla wspierania ich rozwoju i promocji	zrealizowano (działanie ciągłe)	Inauguracja sezonu turystycznego; Dzień przewodnika turystycznego; rozwój i promocja Szlaku Piastowskiego; organizacja konkursu filmowego „Z kamerą wśród Piastów”; rozwój i promocja Szlaku św. Jakuba – współorganizacja Europejskich Dni Camino de Santiago; Wojewódzkie Obchody Światowego Dnia Turystyki; konkurs ODKRYWCA 2019. Na realizację zadań publicznych w zakresie turystyki i krajoznawstwa przekazywane są dotacje dla organizacji pozarządowych. Działania Dep. Sportu i Turystyki skupiają się również na wspieraniu statutowej działalności Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Turystycznej w zakresie promocji województwa.
10.	Kompleksowe zagospodarowanie turystyczne Zbiornika Włocławskiego i terenów z nim związanych	faza początkowa	W związku z ustaleniami podjętymi w 2018 r. kontynuowane były robocze spotkania z podmiotami zainteresowanymi turystycznym zagospodarowaniem Zbiornika Włocławskiego.
11.	Integracja systemu promocji i rozwoju turystyki w województwie w oparciu o model Regionalnej i Lokalnych Organizacji Turystycznych (ROT i LOT) oraz rozwój LOTów i ROTu i zwiększenie roli tych podmiotów w kreowaniu rozwoju turystyki	zrealizowano (działanie ciągłe)	Samorząd Województwa wpływa na proces integracji systemu promocji i rozwoju turystyki w regionie poprzez członkostwo w strukturach Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Turystycznej, na działalność której corocznie przekazuje składkę członkowską. Urząd Marszałkowski współpracuje z KPOT przy realizacji ważnych przedsięwzięć promujących województwo (np. inauguracja sezonu turystycznego, paszport turystyczny, akcja promocyjna „Poznaj region z przewodnikiem”). Ponadto Samorząd Województwa wspiera również działalność lokalnych organizacji turystycznych poprzez finansowe wsparcie zadań publicznych w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, realizowanych przez LOT-y (zadania publiczne w 2019 r. dotyczyły współpracy podmiotów turystycznych, szkoleń i promocji lokalnych produktów).
12.	Ustanowienie reprezentacji (konsorcjum) województwa kujawsko-pomorskiego w Chinach z oddziaływaniem na rynki azjatyckie	faza początkowa	Trwają analizy związane z możliwością pozyskania środków finansowych do utworzenia konsorcjum a także pozyskania partnerów uczestniczących w realizacji projektu. Należy jednak zwrócić uwagę na brak możliwości finansowania go ze środków RPO. Zabraniają tego przepisy o pomocy publicznej z uwagi na to, że finansowanie przedstawicielstw to niedozwolona pomoc wywozowa. Stąd konieczność poszukiwania innych źródeł finansowania.
13.	Opracowanie i wdrożenie założeń internacjonalizacji małych i średnich przedsiębiorstw	zrealizowano (działanie ciągłe)	W 2015 r. opracowano dokument "Kierunki promocji gospodarczej i wsparcia dla internacjonalizacji przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2015-2020". Powyższy dokument stanowi załącznik do dokumentacji konkursowej w ramach działania 1.5.2 RPO WK-P 2014-2020. W 2019 r. nie dokonywano aktualizacji ww. dokumentu. Częściowo założenia tego opracowania realizowane były w postaci 2 projektów partnerskich „Expressway – promocja terenów inwestycyjnych” i „Invest in BiT City 2. Promocja potencjału gospodarczego oraz promocja atrakcyjności inwestycyjnej miast prezydenckich województwa kujawsko-pomorskiego”. Trwają prace nad projektem „Przygotowanie i rozwój pakietu usług doradczych/informacyjnych w zakresie umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstw z sektora MŚP oraz pozyskania działalności inwestycyjnej przez Kujawsko-Pomorskie Centrum

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			Obsługi Inwestorów i Eksporterów (K-PCOIE)”, który realizowany będzie w latach 2020-2023 i stanowić będzie realizację większej części założeń ww. dokumentu.
14.	Rozwój Parków Technologicznych i Przemysłowych, jako przygotowanej przestrzeni do rozwoju firmy	zrealizowano (działanie ciągłe)	Pracownicy Wydziału Rozwoju Gospodarczego – Biura Centrum Obsługi Inwestorów i Eksportu Dep. Planowania Strategicznego i Rozwoju Gospodarczego monitorują funkcjonowanie parków przemysłowych i technologicznych.
15.	Inwentaryzacja zasobów turystycznych województwa wraz z przeprowadzeniem analizy SWOT i ustaleniem priorytetów interwencji	odstąpiono od realizacji	Zgodnie z powszechnie panującymi trendami w turystyce zasadnym jest odejście od inwentaryzacji zasobów i skupienie się na produktach turystycznych jako gotowej „ofercie” przygotowanej do zidentyfikowanej grupy odbiorców. Było to realizowane poprzez przedsięwzięcie 9. w ramach celu strategicznego „Gospodarka i miejsca pracy”. Stąd propozycja odstąpienia od realizacji przedsięwzięcia i usunięcia go ze Strategii przy jej zmianie.
16.	Powołanie wyspecjalizowanej instytucji zajmującej się pozyskiwaniem i obsługą „kluczowych inwestorów” dla województwa kujawsko-pomorskiego	odstąpiono od realizacji	Funkcję tego typu instytucji realizuje Biuro Centrum Obsługi Inwestorów i Eksportu. Brak potrzeby powoływania innej instytucji.
Cel strategiczny: Dostępność i spójność			
1.	Realizacja drogi ekspresowej S5	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego, od 2014 r.	Odcinek 1 (Nowe Marzy – Dworzysko) – 17 grudnia 2019 r. otwarte zostały oferty w przetargu na wyłonienie wykonawców odcinka. Odcinek 2 (Dworzysko – Aleksandrowo) – 17 grudnia 2019 r. otwarte zostały oferty w przetargu na wyłonienie wykonawców odcinka. Odcinek 3 (Aleksandrowo – Tryszczyn) – oddanie do użytku planowane jest na początku 2020 r., natomiast do połowy 2020 r. będą odbywały się roboty, które nie będą kolidowały z ruchem samochodów. Odcinek 4 (Tryszczyn – Białe Błota) – prowadzone są roboty ziemne, prace na trasie głównej i drogach dojazdowych oraz przy moście nad Kanałem Bydgoskim. Na koniec 2019 r. nastąpiło przełożenie ruchu z dotychczasowej drogi krajowej nr 10 na nawierzchnię betonową przyszłej drogi S5 od węzła Białe Błota do Lisiego Ogona. Odcinek 5 (Białe Błota – Szubin) – na styczeń 2020 r. planowane jest wyłonienie nowego wykonawcy odcinka. Odcinek 6 (Szubin – Jaroszewo) – grudzień 2019 r. – trwają intensywne prace na trasie głównej. Pozwoli to na przełożenie ruchu w obu kierunkach z drogi krajowej nr 5 na jedną jezdnię drogi ekspresowej. Odcinek 7 (Jaroszewo – granica województwa) – 23 grudnia 2019 r. została oddana do ruchu trasa główna. Ostatecznie zakończone prac planowane jest na połowę kwietnia 2020 r.
2.	Realizacja drogi ekspresowej S10	faza projektowa, od 2016 r. do 2023 r.	Odcinek od końca obwodnicy Wyrzyska do węzła Bydgoszcz Zachód na skrzyżowaniu z S5, o długości blisko 41 km, jest na etapie opracowywania dokumentacji STEŚ, przed złożeniem wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach inwestycji (DŚU). Po uzyskaniu tej decyzji i zapewnieniu środków zostanie ogłoszony przetarg na realizację w trybie „Projektuj i buduj”. Odcinek od węzła Bydgoszcz Południe do węzła Toruń Południe, o długości nieco ponad 50 km, przewidziano do realizacji w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Opracowano dokumentację STEŚ-R i z końcem stycznia 2019 r. złożono do RDOŚ w Bydgoszczy wniosek o wydanie DŚU. W lutym 2020 r. RDOŚ w Bydgoszczy wydała DŚU. Dla dalszego przebiegu S10 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego opracowano studium korytarzowe. Studium stanowi część większego opracowania, w którym rozpatruje się możliwe lokalizacje przyszłej obwodnicy aglomeracji warszawskiej, ułatwiającej skomunikowanie z Centralnym Portem Komunikacyjnym w okolicy Baranowa przy A2. W granicach województwa kujawsko-pomorskiego wskazano cztery możliwe korytarze, różniące się nie tylko położeniem

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			początkowego węzła na autostradzie A1, ale także przebiegiem prowadzącym do położonego blisko siebie punktu przecięcia granicy z województwem mazowieckim. W zależności od wariantu, punktem początkowym byłyby okolice węzła Lubicz, Włocławek Północ lub nowy węzeł poniżej Ciechocinka.
3.	Przebudowa drogi krajowej nr 80	nie rozpoczęto realizacji	Po zakończeniu wstępnych prac studialnych, wykonywanych przez Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku wspólnie z Dep. Planowania Strategicznego i Rozwoju Gospodarczego, do końca 2019 r. nie kontynuowano prac. Brak zainteresowania przebudową drogi ze strony jednostki zarządzającej (GDDKiA) oraz brak źródła finansowania przedsięwzięcia.
4.	Przebudowa drogi krajowej nr 15, w tym: realizacja obwodnicy Inowrocławia, realizacja obwodnicy Brodnicy i obwodnicy Kowalewa Pomorskiego, podjęcie prac nad koncepcją całościowej realizacji drogi w standardzie GP2+2; jako priorytet wskazuje się realizację odcinka Inowrocław – Toruń z obwodnicą Inowrocławia	faza początkowa, od 2014 r.	Dla całego korytarza drogi w granicach województwa kujawsko-pomorskiego w 2019 r. nie podjęto żadnych prac studialnych czy planistycznych w celu jej przebudowy do drogi dwujezdniowej klasy GP. W dniu 30 października 2019 r. oddano łącznik obwodnicy Inowrocławia pomiędzy DK15 a DK25. Obwodnica Brodnicy została zrealizowana w 2016 r., obwodnica Inowrocławia została zrealizowana w 2017 r. W zakresie obwodnicy Kowalewa Pomorskiego w 2019 r. nie prowadzono żadnych prac jednak obwodnica ta została uwzględniona w <i>Programie budowy 100 obwodnic na lata 2020-2030</i> . Planowana data ogłoszenia przetargu: IV kwartał 2024 r.
5.	Przebudowa drogi krajowej nr 25	faza początkowa, od 2015 r.	W skali całej drogi na odcinku województwa kujawsko-pomorskiego nie podjęto kompleksowych prac projektowych. Wnioskowano (podczas konsultacji) o umieszczenie przebudowy DK25 w <i>Programie budowy dróg krajowych i autostrad na lata 2014-2023</i> . Ostatecznie w programie tym nie przewidziano przebudowy DK25, umieszczono jedynie budowę obwodnic Kamienia Krajeńskiego i Sępólna Krajeńskiego w ciągu tej drogi. W październiku 2019 r. obwodnice Sępólna Krajeńskiego i Kamienia Krajeńskiego uzyskały STEŚ-R. Przystąpienie do procedur przetargowych planowane jest na 2021 r. Uzyskanie pozwolenia na budowę i rozpoczęcie prac planowane jest w 2022 r. Przewidywany czas budowy to 2,5 roku, dlatego też prawdopodobnie obwodnice zostaną oddane w 2025 r. 30 października 2019 r. oddano łącznik obwodnicy Inowrocławia pomiędzy DK15 a DK25.
6.	Przebudowa drogi krajowej nr 67 z realizacją obwodnicy Lipna i połączeniem z DK10/S10	nie rozpoczęto realizacji	W 2019 r. nie prowadzono kompleksowych prac, mających na celu przebudowę tej drogi na całej jej długości. Trwały prace związane z przygotowaniem dokumentacji projektowej dla rozbudowy DK67 na odcinku Lipno – Radomice (długość odcinka ok. 7 km).
7.	Modernizacja drogi krajowej nr 91	nie rozpoczęto realizacji	W 2019 r. nie prowadzono kompleksowych prac mających na celu przebudowę tej drogi na całej jej długości. W ramach <i>Programu likwidacji miejsc niebezpiecznych</i> kontynuowano przebudowę skrzyżowania na DK91 z DW214 i DW217 w Warlubiu. Trwały prace związane z przebudową DK91 w Przechowie pod Świeciem (między innymi przy estakadzie w Przechowie w ciągu DK91). Zakończenie prac planowane jest na połowę 2020 r. Rozpoczęto również procedurę związaną z rozbudową DK91 poprzez rozbudowę mostu przez rzekę Tążyna w miejscowości Otłóczyn oraz rozbudową wiaduktu w ciągu DK91 wraz z budową nowego wiaduktu nad linią kolejową w m. Raciążek.
8.	Budowa obwodnicy Grudziądza w przebiegu DK16 oraz obwodnicy Łasina	nie rozpoczęto realizacji	Nie prowadzono żadnych działań. Realizacja obwodnicy i jej przebieg uzależniona jest od przebiegu drogi S5. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 maja 2016 r., zmieniającym rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych, DK16 docelowo zostanie przemianowana na drogę S5 (po jej wybudowaniu).
9.	Podjęcie prac na rzecz realizacji drogi ekspresowej S16	nie rozpoczęto realizacji	Nie prowadzono żadnych prac. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 maja 2016 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych, DK16 docelowo zostanie przemianowana na drogę S5 (po jej

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
	<p><u>Aktualna nazwa przedsięwzięcia:</u> Podjęcie prac na rzecz realizacji drogi ekspresowej S16 (nowe oznaczenie – kontynuacja S5)</p>		wybudowaniu).
10.	<p>Podjęcie prac studialnych na rzecz realizacji przepraw drogowych w związku z kompleksowym zagospodarowaniem doliny Wisły – w pierwszym etapie wskazuje się przeprawy poniżej Włocławka oraz w rejonie Solca Kujawskiego</p>	faza początkowa	<p>Realizacja tych przepraw związana jest bezpośrednio z powstaniem kolejnych stopni wodnych na Wiśle. W dniu 1 grudnia 2017 r. minister ds. środowiska, minister ds. gospodarki morskiej i żeglugi śródlądowej oraz minister ds. gospodarki podpisali porozumienie w sprawie budowy Stopnia Wodnego Siarzewo. 29 grudnia 2017 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy wydał pozytywną decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach dla realizacji przedsięwzięcia „Budowa stopnia wodnego na Wiśle poniżej Włocławka”. Na lata 2017-2019 planowane było uzyskanie decyzji administracyjnych, a do końca 2025 r. zakończenie inwestycji. Organizacje ekologiczne złożyły odwołanie od decyzji RDOŚ w Bydgoszczy. Ministerstwo Klimatu planuje zakończyć postępowanie w tej sprawie w maju 2020 r. Wówczas będzie można przystąpić do pierwszych przetargów. Województwo kujawsko-pomorskie w trakcie prac nad STES dla drogi S10 (grudzień 2016 r., październik 2017 r.) apelowało o poprowadzenie przyszłej drogi S10 na wschód od Torunia do węzła Ciechocinek wspólnie z autostradą A1, a następnie po przekroczeniu Wisły w rejonie przyszłego stopnia wodnego w Siarzewie, wyznaczenie nowego korytarza w kierunku na Lipno.</p>
11.	<p>Realizacja obwodnicy Brześcia Kujawskiego w przebiegu drogi krajowej nr 62 i dróg wojewódzkich nr: 270, 265 i 268</p>	nie rozpoczęto realizacji	<p>Obwodnica ta posiada Studium Techniczno-Ekologiczno-Środowiskowe. W dniu 3 sierpnia 2017 r. Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego wraz z Burmistrzem Brześcia Kujawskiego skierowali pismo do Ministra Infrastruktury i Budownictwa w sprawie budowy obwodnicy Brześcia Kujawskiego i włączenie tego zadania do <i>Programu budowy dróg krajowych na lata 2014-2023</i>. Pismo pozostało bez odpowiedzi. Obwodnica Brześcia Kujawskiego znalazła się w <i>Programie budowy 100 obwodnic na lata 2020-2030</i>. Planowana data ogłoszenia przetargu: IV kwartał 2024 r.</p>
12.	<p>Przebudowa drogi krajowej nr 62 na odcinku Włocławek – Brześć Kujawski</p>	nie rozpoczęto realizacji	W 2019 r. nie prowadzono w tym zakresie żadnych działań.
13.	<p>Przebudowa drogi krajowej nr 62 na odcinku Strzelno –Kobylniki wraz z realizacją obwodnicy Kruszwicy</p>	nie rozpoczęto realizacji	Budowa obwodnicy Kruszwicy została ujęta w <i>Programie budowy 100 obwodnic na lata 2020-2030</i> . Planowana data ogłoszenia przetargu: IV kwartał 2024 r.
14.	<p>Realizacja węzła autostradowego Dźwierżno</p>	nie rozpoczęto realizacji	W 2019 r. nie prowadzono żadnych działań w tym zakresie.
15.	<p>Opracowanie i wdrożenie programu poprawy stanu technicznego sieci dróg wojewódzkich i powiatowych mających kluczowe znaczenie dla dostępności wewnątrzregionalnej</p>	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego	<p>Zadanie zostało wpisane do <i>Kujawsko-pomorskiego planu spójności komunikacji drogowej i kolejowej na lata 2014-2020</i>. Aktualnie nadal realizowanych jest 7 dróg wojewódzkich w ramach RPO WKP 2014-2020, w tym realizacja przeprawy promowej na Wiśle w rejonie Solca Kujawskiego w ciągu drogi wojewódzkiej nr 249. W 2019 r. podpisano umowy z RPO WKP 2014-2020 na kolejne zadania z <i>Planu spójności</i> – DW270: "Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 270 Brześć Kujawski – Izbuca Kujawska – Koło od km 0+000 do km 29+023 – Budowa obwodnicy m. Lubraniec" oraz DW254 "Przebudowa wraz z rozbudową drogi wojewódzkiej nr 254 Brzoza – Łabiszyn – Barcin – Mogilno – Wylatowo (odcinek Brzoza – Barcin).</p>
16.	<p>Wdrożenie systemu standaryzacji dróg wojewódzkich</p>	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego	<p>Protokołem ustaleń 46/2012 z dnia 14.11.2012 Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął informację o wymaganych standardach dróg wojewódzkich. Zadanie przewidziane jest do wieloletniej realizacji. System standaryzacji dróg wdrażany jest sukcesywnie w ramach prowadzonych prac związanych z przebudową i rozbudową dróg wojewódzkich.</p>
17.	<p>Identyfikacja sieci dróg lokalnych</p>	zrealizowano, 2015 r.	W 2015 r. opracowany został dokument pn. <i>Analiza potrzeb budowy i modernizacji dróg lokalnych w zakresie PROW 2014-</i>

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
	kluczowych dla spójności województwa		<i>2020 w odniesieniu do wybranych aspektów Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+.</i>
18.	Budowa i modernizacja sieci dróg lokalnych kluczowych dla spójności województwa	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego, od 2015 r. do 2021 r.	W zakresie budowy lub modernizacji dróg lokalnych w ramach działania 7 „Podstawowe usługi i odnowa wsi” PROW 2014-2020 w 2019 r. podpisano 64 umowy o przyznanie pomocy, a wysokość pomocy przyznanej w ramach ww. umów wynosiła 38 080 553,00 zł (EFRROW). W 2019 r. wypłacono środki w wysokości 14 011 133,94 zł (EFRROW), wybudowano 1,086 km dróg, przebudowano 27,922 km dróg. W ramach działania 19 „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” PROW 2014-2020, w zakresie budowy lub przebudowy publicznych dróg gminnych lub powiatowych w 2019 r. podpisano 5 umów o przyznanie pomocy na kwotę 267 212,00 zł (EFRROW). W 2019 r. wypłacono środki w wysokości 1 324 933,49 zł (EFRROW), przebudowano 4,807 km dróg.
19.	Poprawa dostępności północnej i zachodniej części województwa poprzez działania inwestycyjne i organizacyjne wobec drogi powiatowej nr 1015C relacji Tuchola-Tleń	odstąpiono od realizacji	Dotychczasowa droga wojewódzka nr 238 z Warlubia do miejscowości Osie (w kierunku Tlenia) straciła rangę drogi wojewódzkiej wobec czego zmniejszyły się możliwości działań Samorządu Województwa w aspektach organizacyjnych. Zadanie pozostaje aktualne w zakresie merytorycznym – zapewnienia dobrej dostępności północno-zachodniej części województwa natomiast należy ponownie rozważyć możliwości realizacji tego zadania.
20.	Realizacja projektu „BiT-City II”	faza projektowa, od 2017 r. do 2022 r.	Pod nazwą BiT-City II należy rozumieć ideę integracji stolic województwa z miastami prezydenckimi poprzez transport publiczny, a w szczególności przewozy kolejowe. Samorządy, które wyraziły wolę realizacji przedsięwzięć nie określiły jeszcze zakresu rzeczowego zadań. Województwo nie jest zaangażowane finansowo w przedsięwzięcie. Do zakresu przedsięwzięć wpisanych do projektu BiT-City II przez zainteresowanego beneficjenta – Gminę Miasta Toruń należą: budowa linii tramwajowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą do osiedla Jar – etap I, modernizacja najbardziej wysłużonych odc. szlaków tramwajowych oraz zakup nowoczesnego taboru (5 kolejnych składów dwukierunkowych), 20 autobusów w systemie niskiej emisji. Przedsięwzięcie jest umieszczone w KT. W 2019 r. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. wraz z PKP S.A. i Miastem Toruń podpisały umowę z wykonawcą dokumentacji projektowej „Modernizacja linii kolejowej nr 353 na odcinku Toruń Główny – Toruń Wschodni wraz z infrastrukturą dworcową oraz budową nowych przystanków kolejowych w Toruniu – BIT City II”.
21.	Zapewnienie technicznej możliwości realizacji połączeń pasażerskich z prędkością co najmniej 160 km/h na liniach kolejowych nr: 18, 131, 353 i co najmniej 120 km/h na linii kolejowej nr 201	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego, od 2014 r. do 2021 r.	<u>Linia 18:</u> Trwająca modernizacja trasy z Kutna do Torunia uzupełniona w 2014 r. rewitalizacją linii pomiędzy Toruniem a Bydgoszczą i poprawi połączenie Kujaw z Warszawą i Łodzią. Po zakończeniu remontu pociągi na trasie z Kutna do Torunia i dalej w kierunku Bydgoszczy pojadą z prędkością maks. 160 km/h, co skróci podróż pociągami z ok. 1h 45min do ok. 1h 30min. W I kwartale 2017 r. ogłoszono przetarg na zaprojektowanie i wykonanie prac na linii kolejowej nr 18 pomiędzy Kutnem a Toruniem na odcinku Ostrowy – Otłoczyn. W ramach tej inwestycji mają zostać m.in. wymienione tory, wyremontowane dziewięć obiektów inżynierskich, przebudowana sieć trakcyjna na szlaku Kaliska Kujawskie-Czerniewice oraz zmodernizowane perony na stacji Kaliska Kujawskie i przystanku osobowym Wiktorowo. Prace rozpoczęte we wrześniu 2016 r. na 30-kilometrowym odcinku pomiędzy Włocławkiem a Aleksandrowem Kujawskim były realizowane w roku 2017 i 2018. Remontowano tory oraz perony w Lubaniu, Nieszawie Waganiec i Turznie Kujawskim; zakres prac obejmuje również wymianę rozjazdów oraz modernizację 21 przejazdów kolejowo-drogowych. W sumie przebudowanych będzie 19 obiektów inżynierskich na trasie Włocławek-Aleksandrów, 21 przejazdów drogowo-kolejowych, 10 rozjazdów na stacji Nieszawa Waganiec. Na pozostałe zadania na linii kolejowej Kutno-Toruń Główny PKP PLK zamierzają przeznaczyć ok. 190 mln zł. Inwestycję ma zakończyć modernizacja odcinka Kutno-Włocławek. Opracowywana jest dokumentacja przedprojektowa, która określi m.in. dokładny zakres prac przewidzianych na lata 2018-2021. W 2019 roku nadal trwały prace przy przebudowie

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			<p>układów torowych na stacjach i budowa nowych peronów.</p> <p><u>Linia 131:</u> Trwały dalsze prace remontowe, uzupełniające działania podjęte w ramach zadania inwestycyjnego pn. „Prace na linii kolejowej C-E 65 na odcinku Zduńska Wola Karsznice-Bydgoszcz-Tczew”. PKP PLK S.A. przygotowuje postępowanie na wykonanie dokumentacji projektowej modernizacji linii do 200 km/h na odcinku od Złotnik Kujawskich od Twardej Góry. Na odcinku Inowrocław – Nowa Wieś Wielka przewiduje się budowę dwóch dodatkowych torów.</p> <p><u>Linia 353:</u> Zakończono realizację projektu w granicach województwa kujawsko-pomorskiego. Remont torów na linii nr 353 był kolejną inwestycją, mającą na celu polepszenie przewozów na trasie Inowrocław-Olsztyn. W 2015 r. zakończyła się rewitalizacja 90 km trasy kolejowej z Inowrocławia do Jabłonowa Pomorskiego, co skróciło podróż o 20 minut. Obecnie przejazd między tymi miejscowościami trwa niecałe 70 minut, a pociągi pasażerskie jadą z prędkością 120 km/h. W 2017 i 2018 r. prowadzono prace na dalszym odcinku linii pomiędzy Ostrowitem, Biskupcem Pomorskim a Jamielnikiem. Modernizacją objęte zostało 33 km torów, przejazdy kolejowo-drogowe i obiekty inżynieryjne. Inwestycja dostosuje infrastrukturę do prędkości 120 km/h dla pociągów pasażerskich oraz 100 km/h dla towarowych. W 2018 r. prowadzono również prace dot. wykonania nowych peronów łącznie w siedmiu miejscowościach na linii 353, tj. Rudzienice Suskie, Pikus, Samborowo, Lubajny, Stare Jabłonki, Biesal i Unieszewo. Od lipca 2018 r. pasażerowie korzystają z nowych peronów w miejscowościach tj. Rudzienice Suskie, Pikus i Samborowo, co podniosło komfort obsługi podróżnych i zapewniło wygodne codzienne podróże w regionie. Na perony prowadzą pochylnie. Wyższa konstrukcja pozwala wygodniej wsiąść do pociągu. Zamontowane zostały gabloty informacyjne, ławki, wiaty oraz nowe oświetlenie. Obiekty dostosowano również do potrzeb osób o ograniczonej możliwości poruszania się. Roboty mają także za zadanie zapewnić wzrost poziomu bezpieczeństwa na szlaku z Olsztyna do Iławy, na co wpłynie zainstalowanie nowych urządzeń zabezpieczenia ruchu pociągów na 21 skrzyżowaniach torów z drogami. Montowane są rogatki i sygnalizacja świetlna, wymieniana jest nawierzchnia. Prace prowadzone są w ramach inwestycji o nazwie „Zaprojektowanie i wykonanie robót budowlanych na odcinku granica IZ Olsztyn (km 219,400) – Stacja Olsztyn” w ramach zadania inwestycyjnego pn. „Prace na linii nr 353 na odcinku Jabłonowo Pomorskie – Iława – Olsztyn – Korsze”. Wartość robót to ok. 83 mln zł. W 2019 r. zakończono większość zadań inwestycyjnych.</p> <p><u>Linia 201:</u> w 2017 r. rozstrzygnięto przetarg na „Opracowanie dokumentacji projektowej dla realizacji robót na odcinku Maksymilianowo-Kościerzyna linii kolejowej nr 201 wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego” w ramach projektu pn.: „Prace na alternatywnym ciągu transportowym Bydgoszcz-Trójmiasto”. Wybrano ofertę firmy Transprojekt Gdański Sp. z o.o. za kwotę 18 597 600,00 zł. Celem modernizacji będzie podniesienie prędkości maksymalnej na szlaku (dla pociągów pasażerskich do 140 km/h, dla towarowych do 120 km/h), podniesienie maksymalnego nacisku osi pojazdów (22,5 t). Zakres projektu obejmuje docelowo elektryfikację odcinka linii kolejowej nr 201, Maksymilianowo-Gdynia Główna oraz dobudowę posterunków eksploatacyjnych i drugiego toru na odcinkach najbardziej obciążonych ruchem kolejowym. Projektant ma jednak przewidzieć także budowę drugiego toru na całym odcinku oraz m.in. budowę spłotu torów (który niedawno powstał w Gdyni) w celu przejazdu pociągów z przekroczoną skrajnią. Olbrzymie zmiany czekają podbydgoską stację. W 2018 i 2019 r. trwały prace projektowe.</p>
22.	Przebudowa linii kolejowej nr 208 na odcinku Laskowice Pomorskie – Jabłonowo Pomorskie (I etap) oraz Jabłonowo Pomorskie – Brodnica (II etap)	faza projektowa, od 2017 r. do 2022 r.	<p>Przebudowa linii kolejowej nr 208 na odcinku Brodnica-Grudziądz oraz Grudziądz-Laskowice Pomorskie i Wierzchucin-Tuchola są zaplanowane do realizacji przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. ze środków RPO WK-P 2014-2020. W 2017 r. rozpisano przetarg na opracowanie dokumentacji przedprojektowej dla zadań pn. „Prace na linii kolejowej nr 208 na odcinku Grudziądz – Tuchola – granica województwa” i „Rewitalizacja linii kolejowej nr 208 i 33 na odcinku Grudziądz – Brodnica”. Zaplanowano trzy fazy. W pierwszej ma nastąpić definicja celów projektu, potencjału rynku i możliwych wariantów inwestycyjnych. Faza druga dotyczy wyboru wariantu realizacji inwestycji, zaś trzecia – przygotowania dokumentacji następnym etapom realizacji inwestycji.</p> <p>Obecnie prace przygotowawcze zostały wstrzymane z uwagi na wysokie koszty realizacji pozostałych przedsięwzięć i ryzyko braku pełnej kwoty dofinansowania na realizację projektu.</p>

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
23.	Kompleksowa modernizacja i przywrócenie ruchu na linii kolejowej nr 356 (odcinek Bydgoszcz – Szubin) oraz rozpoczęcie prac studialnych dotyczących realizacji linii kolejowej Szubin – Żnin	nie rozpoczęto realizacji	Z uwagi na wyczerpanie środków na przedsięwzięcia kolejowe w ramach RPO WK-P 2014-2020, Samorząd Województwa skierował do PKP PLK S.A. wniosek o ujęcie zadania rewitalizacji linii nr 356 i możliwości realizacji linii kolejowej Szubin – Żnin do współfinansowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej UE (2021-2027). Prowadzone są rozmowy co do kształtu przyszłej perspektywy UE i wykazu przedsięwzięć do realizacji.
24.	Rozpoczęcie prac studialnych dotyczących realizacji linii kolejowej Maksymilianowo – Koronowo	odstąpiono od realizacji w okresie do roku 2020	Samorząd Województwa skierował do PKP wniosek o ujęcie przedsięwzięcia do współfinansowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej UE (2021-2027). Prowadzone są rozmowy co do kształtu przyszłej perspektywy UE i wykazu przedsięwzięć do realizacji.
25.	Przebudowa linii kolejowej nr 27 na odcinku Toruń – Skępe	faza projektowa	Gmina Miasta Toruń do Kontraktu Terytorialnego zgłosiła projekt "BIT-City II", który zakłada: 1) przebudowę linii nr 27 do parametrów linii dwutorowej na odcinku Toruń Wschodni – Lipno na długości ok. 44 km wraz z elektryfikacją oraz 2) budowę lub modernizację przystanków wraz ze zlokalizowanymi przy nich parkingami P&R w Toruniu: przystanki „Elana”, „Grębocin”, „Bielawy” oraz w miejscowościach: Lubicz, Lubicz Górny, Brzozówka, Dobrzejewice wraz z dyslokacją przystanku, Obrowo przy drodze wojewódzkiej nr 258, Czernikowo, Ograszka, Konotopie, Lipno (łącznie min. 12 przystanków). Samorząd Województwa skierował do PKP wniosek o ujęcie przedsięwzięcia dot. modernizacji linii kolejowej nr 27 Nasielsk – Toruń Wschodni (na odcinku Lipno – Toruń Wschodni wraz z elektryfikacją i dyslokacją przystanków) do współfinansowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej UE (2021-2027). Prowadzone są rozmowy co do kształtu przyszłej perspektywy UE i wykazu przedsięwzięć do realizacji.
26.	Budowa linii kolejowej Trzciniec – Solec Kujawski dla poprawy dostępności Portu Lotniczego w Bydgoszczy	nie rozpoczęto realizacji	Przedsięwzięcie zostało poddane analizie w ramach <i>Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego województwa kujawsko-pomorskiego</i> . Dokument powstały po uchwaleniu strategii rozwoju województwa, stanowiący obowiązujący akt prawa miejscowego, zakłada poprawę dostępności portu lotniczego poprzez inwestycje drogowe i transport autobusowy. Podczas spotkania z PKP PLK S.A. w grudniu 2018 r., Samorząd Województwa wskazał na potrzebę realizacji projektów przygotowawczych na nową perspektywę finansową UE (2021-2027). Województwo w pierwszej kolejności jest zainteresowane opracowaniem dokumentacji dotyczącej połączenia granica woj. wielkopolskiego – Bydgoszcz w wariantcie przez Nakło lub po linii kolejowej 356 (Szubin). Postulowano, aby przy wyborze wariantów uwzględnić plany rządowe (<i>Kolej Plus</i>) oraz analizę budowy nowej linii kolejowej Trzciniec – Solec Kujawski. Jedynym wnioskodawcą mogącym uzyskać dofinansowanie dla projektów dotyczących przygotowania dokumentacji i analiz mogą być podmioty zarządzające infrastrukturą kolejową. W 2019 roku nie podjęto żadnych działań w tym zakresie.
27.	Przywrócenie ruchu pasażerskiego na linii kolejowej Inowrocław-Żnin	nie rozpoczęto realizacji	Przywrócenie ruchu pasażerskiego wymagałoby uprzedniego kompleksowego remontu linii. Jednakże ciąg komunikacyjny Inowrocław – Żnin został poddany analizie w ramach <i>Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego województwa kujawsko-pomorskiego</i> . Dokument powstały po uchwaleniu strategii rozwoju województwa, stanowiący obowiązujący akt prawa miejscowego, zakłada obsługę linii komunikacyjnej Szubin – Żnin transportem autobusowym. Samorząd Województwa skierował do PKP wniosek o ujęcie wspomnianego przedsięwzięcia do współfinansowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej UE (2021-2027). Obecnie nie przewiduje się przywrócenia ruchu pasażerskiego na linii kolejowej Inowrocław – Żnin.
28.	Realizacja przedsięwzięć prowadzących do zwiększenia prędkości podróźnej na linii 207 Toruń – Malbork z możliwością elektryfikacji	faza projektowa, od 2018 r. do 2022 r.	Odcinek Chełmża – Grudziądz został zrewitalizowany w ramach RPO WK-P 2007-2013. Odcinek linii 207 Toruń Wschodni – Chełmża przewidziano do rewitalizacji przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w ramach RPO WK-P 2014-2020. Województwo posiada tabor spalinowy dedykowany przewozom na tej trasie. W związku z tym nie planuje się elektryfikacji linii. Po przeszacowaniu w listopadzie 2018 r. wartości projektu dla wybranego

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			<p>wariantu (w związku ze wzrostem cen rynkowych) IZ zaakceptowała wyższe koszty kwalifikowalne projektu w wysokości 115 858 626,79 zł z dofinansowaniem na poziomie 85%, tj. 98 479 834,47 zł. Jednocześnie zagwarantowano w ramach projektu realizację 4 przystanków: Łysomice, Ostaszewo, Toruń Mokre, Grzywna. Ponadto zwrócono się do PKP PLK o zweryfikowanie zakresu zadaniowego i kosztu projektu, uwzględniając jego ograniczenie obszarowe. Stacja Toruń Wschodni jest bowiem objęta projektem w ramach modernizacji linii nr 353. Stąd propozycja ograniczenia projektu np. do pierwszego rozjazdu na stacji Toruń Wschodni.</p> <p>PKP Polskie Linie Kolejowe w 2019 r. złożyły wniosek o dofinansowanie projektu. Wniosek uzyskał pozytywną opinię. Trwają obecnie procedury związane z zawarciem umowy o dofinansowanie.</p>
29.	Poprawa dostępności komunikacyjnej Ciechocinka poprzez zapewnienie komunikacji kolejowej na linii Aleksandrów Kujawski-Ciechocinek	odstąpiono od realizacji w okresie do roku 2020	<p>Stan techniczny linii kolejowej nr 245 jest zadowalający i nie są wymagane inwestycje remontowe. Połączenia pasażerskie na odcinku linii kolejowej nr 245 pomiędzy Aleksandrowem Kujawskim a Ciechocinkiem zostały zawieszono w 2012 r. ze względu na brak środków w budżecie powiatu aleksandrowskiego na ich dotowanie. Linia przebiega w całości na terenie powiatu aleksandrowskiego. Zgodnie z postanowieniami art. 4 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym, organizatorem publicznego transportu zbiorowego jest starosta powiatu. W związku z tym, Samorząd Województwa nie ma podstaw prawnych do organizacji połączeń kolejowych na tej linii. Z informacji posiadanych przez Urząd Marszałkowski wynika, że powiat aleksandrowski nie przewiduje uruchamiania połączeń kolejowych. Ponadto, obecnie między Aleksandrowem Kujawskim a Ciechocinkiem oraz Ciechocinkiem a Toruniem funkcjonuje bardzo dobra oferta połączeń autobusowych. W związku z tym cel jakim jest poprawa dostępności komunikacyjnej Ciechocinka jest spełniony. Ewentualne podjęcie jakichkolwiek działań na tym odcinku jest rozważane w korespondencji Zarządu Województwa oraz Zarządu PKP PLK S.A. w kontekście przyszłej perspektywy finansowej UE (2021-2027). Jednakże decyzje w tej sprawie będą mogły zostać podjęte po dokonaniu ustaleń ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, czyli poza Zarządem Województwa i Zarządem PKP PLK – z samorządami, których bezpośrednio dotyczy połączenie na odcinku linii kolejowej nr 245 pomiędzy Aleksandrowem Kujawskim a Ciechocinkiem, a które miałyby partycypować w kosztach utrzymania inwestycji. Wobec powyższego nie wyklucza się w przyszłości podjęcia działań mających na celu realizację tego przedsięwzięcia.</p>
30.	Rewitalizacja oraz podjęcie starań na rzecz przywrócenia połączeń pasażerskich na linii kolejowej nr 356 na odcinku Kcynia – Gołańcz	nie rozpoczęto realizacji	<p>Samorząd Województwa skierował także do PKP wnioski o ujęcie przedsięwzięcia do współfinansowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej UE (2021-2027).</p>
31.	Zakup nowoczesnego taboru kolejowego dla połączeń regionalnych na liniach zelektryfikowanych	zrealizowano, w 2018 r.	<p>Na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.07.03.00-00-025/12-00, w ramach projektu BiT-City, w pierwszym półroczu 2014 r. zakupiono dwa elektryczne zespoły trakcyjne (EZT). W grudniu 2014 r. zostały odebrane kolejne dwa EZT, a w styczniu 2015 r. piąta jednostka. Na tym, w 2015 r. zakończyła się realizacja projektu "Zakup taboru kolejowego dla Szybkiej Kolei Metropolitalnej". Kontynuując politykę transportową, zorientowaną na podnoszenie komfortu i bezpieczeństwa podróżnych, w lipcu 2016 r. zakupiono szósty EZT, przy współudziale środków Funduszu Kolejowego. Do końca 2017 r. na podstawie zawartej umowy operator kolejowy Przewozy Regionalne Sp. z o.o. został zobligowany do zakupu 4 nowych jednostek taborowych, do obsługi połączeń w ramach obowiązującej umowy przewozowej. Przewoźnik wprowadził nowe pojazdy do eksploatacji na początku 2018 r.</p>
32.	Budowa kolejowej platformy przeładunkowej w Inowrocławiu	odstąpiono od realizacji w okresie do roku 2020	<p>Zadanie nie leży bezpośrednio w gestii Samorządu Województwa. Aktualnie brak podmiotu/ów wyrażających wolę realizacji zadania (PKP Cargo, PKP PLK S.A., inny przewoźnik towarowy). Podtrzymuje się zasadność realizacji przedsięwzięcia, jednak wobec opisanych powyżej uwarunkowań nie jest ona obecnie możliwa. Zagadnienie pozostawia się do ponownej analizy przy zmianie Strategii rozwoju województwa.</p>
33.	Budowa kolejowej platformy przeładunkowej w Laskowicach	odstąpiono od realizacji w okresie do roku 2020	<p>Zadanie nie leży bezpośrednio w gestii Samorządu Województwa. Aktualnie brak podmiotu/ów wyrażających wolę realizacji zadania (PKP Cargo, PKP PLK S.A., inny przewoźnik towarowy). Podtrzymuje się zasadność realizacji przedsięwzięcia, jednak</p>

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
	Pomorskich		wobec opisanych powyżej uwarunkowań nie jest ona obecnie możliwa. Zagadnienie pozostawia się do ponownej analizy przy zmianie Strategii rozwoju województwa.
34.	Realizacja projektu kompleksowej modernizacji Portu Lotniczego w Bydgoszczy, w tym budowa terminala cargo	wstępna faza procesu inwestycyjnego, do 2024 r.	W 2019 r. Port kontynuował dalsze prace, obejmujące przebudowę budynku terminala w obszarze części odlotów. Zakończono tam przebudowę przejścia służbowego, z wyodrębnieniem samodzielnego ciągu tranzytowego dla osób uprawnionych do przekroczenia strefy zastrzeżonej bez kontroli. Dzięki czemu podwyższono wydajność obsługi Służby Ochrony Lotniska. Poza tym w terminalu uruchomiono nowe powierzchnie komercyjne, jak również zwiększono części dedykowane pracy służb, głównie Straży Granicznej. Powyższe ma służyć poprawie ogólnie pojętego bezpieczeństwa. Ponadto rozpoczęto prace projektowe, dotyczące rozbudowy i przebudowy terminala pasażerskiego w obszarze wyjść z terminala przylotów, połączone z modernizacją strefy bagażowni. Dokonano również zakupu urządzenia RTG do kontroli bagażu kabinowego oraz urządzenia LEDS do analizy substancji płynnych. Rozpoczęto również przebudowę parkingu, w ramach której mają powstać dodatkowe strefy parkingowe oraz nowoczesny system parkingowy, połączony ze stroną flash www.
35.	Ustanowienie połączeń lotniczych Portu w Bydgoszczy z co najmniej dwoma portami lotniczymi pełniącymi rolę „hubów” przesiadkowych	zrealizowano	W 2019 r. Port Lotniczy prowadził dalsze, zaawansowane rozmowy z przewoźnikami w celu rozwoju siatki połączeń, w tym poszerzenia oferty hub, zróżnicowania kierunków, zwiększenia dostępności komunikacyjnej do województwa kujawsko-pomorskiego. Prowadzone działania skutkowały uruchomieniem połączeń do drugiego hub przesiadkowego tj. do Warszawy. Tym samym została uzupełniona oferta lotów regularnych, codziennych Lufthansy do Frankfurtu.
36.	Opracowanie koncepcji (z elementami programu) rozwoju lotnisk aeroklubowych dla celów biznesowych i turystycznych	b.d.	b.d.
37.	Podjęcie działań na rzecz stworzenia technicznych możliwości dla transportowego i turystycznego wykorzystania drogi wodnej E-40 (rewitalizacja drogi E-40)	zrealizowano (działania ciągłe)	W sposób ciągły prowadzone są działania lobbystyczne i organizacyjne – istota zadania została więc zrealizowana. Działania w 2019 r.: 1. Udział Marszałka Województwa, jako reprezentanta województw nadwiślańskich, w Komitecie sterującym do spraw inwestycji na śródlądowych drogach wodnych i Pełnomocnika Marszałka ds. dróg wodnych w grupie roboczej przy ww. Komitecie (powołanych przez Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej). 2. Uczestnictwo i członkostwo Pełnomocnika Marszałka ds. dróg wodnych w pracach Parlamentarnego Zespołu Rozwoju Dróg Wodnych. 3. Członkostwo Marszałka w Narodowej Radzie Rozwoju przy Prezydencie RP w sekcji „Samorząd, polityka spójności”. 4. Udział w opracowaniu <i>Studium wykonalności dla modernizacji drogi wodnej E40 – uwzględniającego problematykę: bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, stopnia wodnego Włocławek, hydroenergetyczną, dużej retencji i obszarów nadrzecznych, dla rzeki Bug na odcinku od Warszawy do granicy Polska-Białoruś oraz drogi wodnej E70 na odcinku od Wisły do Zalewu Wiślanego (Elbląg)</i> , realizowanego przez Zarząd Portu Morskiego Gdańsk. 5. Prowadzenie działań lobbingsowych, związanych z budową platformy multimodalnej Bydgoszcz-Solec Kujawski, w tym powołanie Rady Interesariuszy. 6. Współpraca z Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej w Gdańsku w celu poprawy warunków żeglugowych na Dolnej Wiśle. 7. Realizacja porozumienia 5 województw (warmińsko-mazurskiego, pomorskiego, kujawsko-pomorskiego, mazowieckiego i lubelskiego) w postaci spotkań i koordynacji podejmowanych działań regionalnych na rzecz rewitalizacji MDW E40. 8. Prowadzenie działań lobbingsowych na rzecz rewitalizacji dróg wodnych, w tym: organizacja cyklicznych spotkań Zespołu doradczego Marszałka Województwa ds. rewitalizacji dróg wodnych województwa kujawsko-pomorskiego, organizacja konferencji: „Multimodalność i wykorzystanie potencjału śródlądowych dróg wodnych w Korytarzu Bałtyk-Adriatyk” podczas

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			<p>XXVI edycji Welcomomy Forum in Toruń (18.03.2019 r.), udział w posiedzeniu Kujawsko-Pomorskiej Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego poświęconej potencjałowi gospodarczemu i żegludowemu dolnej Wisły (26.09.2019 r.), organizacja panelu „Alert dla Wisły” podczas IV Międzynarodowego Kongresu Bezpieczeństwa (04.12.2019 r.).</p> <p>9. Udział w pracach związanych z rewizją Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) w celu wpisania, zakwalifikowania do sieci bazowej TEN-T Międzynarodowych Dróg Wodnych E40 i E70 oraz Węzła logistycznego Bydgoszcz.</p> <p>10. Udział w pracach Stowarzyszenia Polskich Regionów Korytarza Transportowego Bałtyk-Adriatyk.</p> <p>11. Realizacja międzynarodowych projektów EMMA Extension i COMBINE (Interreg RMB), w tym m.in. przygotowanie dokumentacji dla opracowania koncepcji „ostatniej mili” planowanej platformy multimodalnej Bydgoszcz-Solec Kujawski oraz działania związane z organizacją rejsów towarowych na Wiśle.</p> <p>12. Udział w spotkaniach, konferencjach, warsztatach i sympozjach, poświęconych m.in. wykorzystaniu potencjału turystycznego, kompleksowego zagospodarowania rzek, a także przeciwdziałania zjawiskom ekstremalnym w gospodarce wodnej (powodzie i susze).</p>
38.	Stworzenie możliwości turystycznego wykorzystania oraz małego ruchu transportowego na drodze wodnej E-70 w ramach Wielkiej Pętli Wielkopolski (rewitalizacja drogi E-70)	zrealizowano (działania ciągłe)	<p>Na WPW możliwe jest prowadzenie ruchu turystycznego – istota zadania została więc zrealizowana, prowadzone są działania na rzecz usprawnienia funkcjonalności i komfortu korzystania z drogi wodnej do celów turystycznych. Działania w roku 2019:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Udział Marszałka Województwa, jako reprezentanta województw nadwiślańskich, w Komitecie sterującym do spraw inwestycji na śródlądowych drogach wodnych i Pełnomocnika Marszałka ds. dróg wodnych w grupie roboczej przy ww. Komitecie (powołanych przez Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej). 2. Uczestnictwo i członkostwo Pełnomocnika Marszałka ds. dróg wodnych w pracach Parlamentarnego Zespołu Rozwoju Dróg Wodnych. 3. Członkostwo Marszałka w Narodowej Radzie Rozwoju przy Prezydencie RP w sekcji „Samorząd, polityka spójności”. 4. Realizacja porozumienia 5 województw (warmińsko-mazurskiego, pomorskiego, kujawsko-pomorskiego, wielkopolskiego i lubuskiego) w postaci spotkań i wspólnych działań na rzecz rewitalizacji MDW E70 (w tym m. in. uczestnictwo i obsługa stoiska wystawienniczego, podczas targów turystycznych w Łodzi, Warszawie, Poznaniu i Nadarzynie, dodruk przewodników i map dla wodniaków promujących MDW E70). 5. Przyjęcie przez 3 województwa (lubuskie, wielkopolskie i kujawsko-pomorskie) <i>Porozumienia w sprawie podjęcia wspólnych prac nad Studium przebiegu Międzynarodowej Drogi Wodnej E70 na odcinku Odra-Wisła</i> oraz realizacja II etapu prac na rzecz <i>Studium przebiegu Międzynarodowej Drogi Wodnej E70 na odcinku Odra-Wisła</i> przez służby planowania przestrzennego województw: lubuskiego, wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego. Biurem koordynującym zadanie jest Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku. 6. Działania lobbingowe na rzecz usunięcia „wąskich gardeł” na polskim odcinku MDW E70 ze szczególnym uwzględnieniem na połączenie Odra-Wisła (w tym spotkania z Ministerstwem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej oraz Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie). 7. Prowadzenie działań lobbingowych na rzecz rewitalizacji dróg wodnych w tym: organizacja cyklicznych spotkań Zespołu doradczego Marszałka Województwa ds. rewitalizacji dróg wodnych województwa kujawsko-pomorskiego. 8. Udział w spotkaniach, konferencjach, warsztatach i sympozjach poświęconych m.in. wykorzystaniu potencjału turystycznego, kompleksowego zagospodarowania rzek, a także przeciwdziałania zjawiskom ekstremalnym w gospodarce wodnej (powodzie i susze).
39.	Utworzenie platformy multimodalnej w rejonie Solca Kujawskiego – Bydgoszczy Łęgnowa	faza projektowa, od 2012 r. do 2050 r.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie działań promocyjnych na rzecz budowy platformy multimodalnej Bydgoszcz-Solec Kujawski. Rozpowszechnianie Studium lokalizacyjnego dla platformy multimodalnej, opartej na transporcie wodnym, kolejowym, drogowym i lotniczym z centrum logistycznym i portem rzeczny na dostępnym obszarze lewego brzegu Wisły (km 766-771), z uwzględnieniem obszaru miasta Bydgoszczy i gminy Solec Kujawski. Opracowanie zawiera m.in. analizę otoczenia, analizy branżowe, część koncepcyjną oraz analizę ekonomiczną i finansową przedsięwzięcia, a także rekomendowaną lokalizację

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			<p>platformy.</p> <p>2. Prowadzenie działań, zmierzających do powołania Rady Interesariuszy platformy multimodalnej Bydgoszcz-Solec Kujawski – organizacja spotkań z potencjalnym zainteresowanymi podmiotami, tj. Zarządem Morskiego Portu Gdańsk, Zarządem Morskiego Portu Gdynia, OT Logistics oraz gminy Solec Kujawski.</p> <p>3. Prowadzenie działań we współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczących możliwości modelu sfinansowania budowy platformy multimodalnej w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.</p> <p>4. Udział w spotkaniach, konferencjach i sympozjach, omawiających możliwości logistyczne i wykorzystanie żeglugi śródlądowej w obsłudze transportowej kraju.</p> <p>5. Udział w pracach związanych z rewizją Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) w celu wpisania-zakwalifikowania do sieci bazowej TEN-T Międzynarodowych Dróg Wodnych E40 i E70 oraz Węzła logistycznego Bydgoszcz.</p> <p>6. Realizacja międzynarodowych projektów EMMA Extension i COMBINE (Interreg RMB), w tym m.in. przygotowanie dokumentacji dla opracowania koncepcji „ostatniej mili” planowanej platformy multimodalnej Bydgoszcz-Solec Kujawski oraz działania związane z organizacją rejsów towarowych na Wiśle.</p>
40.	Opracowanie i wdrożenie zintegrowanego systemu regionalnego transportu publicznego	faza początkowa	W grudniu 2010 r. na regionalnych połączeniach kolejowych na liniach niezelektryfikowanych wprowadzono taryfę kujawsko-pomorską. W grudniu 2015 r. rozszerzono ją na wszystkie kolejowe połączenia regionalne na terenie województwa. W przypadku integracji z transportem autobusowym z uwagi na zapowiadane istotne zmiany ustawy o publicznym transporcie zbiorowym, wszelkie działania w ramach zadania zostały odroczone do momentu uchwalenia nowelizacji ustawy.
41.	Przebudowa kompleksu dworcowego we Włocławku w celu utworzenia węzła multimodalnego dla obsługi połączeń miasta i sąsiednich powiatów	faza projektowa	Właściciel nieruchomości PKP S.A. przewiduje modernizację lub budowę nowego obiektu w ramach współpracy z samorządem miasta. Projekt wpisuje się w ideę BiT-City II. Zawarto list intencyjny pomiędzy województwem, miastem a spółkami grupy PKP. W 2017 r. samorząd Włocławka rozpoczął prace projektowe nad zagospodarowaniem terenu przydworcowego, kontynuowane w latach 2018 i 2019. Cały czas podejmowane są działania w celu zabezpieczenia środków na realizację inwestycji.
42.	Przebudowa kompleksu dworcowego w Grudziądzu w celu utworzenia węzła multimodalnego dla obsługi połączeń miasta i sąsiednich powiatów	faza projektowa	W dniu 18 grudnia 2018 r. Zarząd Województwa przyjął stanowisko w sprawie realizacji projektów z zakresu działania 5.3 "Infrastruktura kolejowa" w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020, w ramach projektu "Rewitalizacja linii kolejowej nr 208 i 33 na odcinku Grudziądz – Brodnica", zgodnie z którym zrealizowanych zostanie 10 przystanków kolejowych, w tym Grudziądz Centrum. W 2019 r. nie podjęto żadnych działań inwestycyjnych ani przygotowawczych w zakresie przebudowy dworca.
43.	Opracowanie i wdrożenie zintegrowanego systemu funkcjonowania transportu podmiejskiego („transport aglomeracyjny”) w obszarach funkcjonalnych: Bydgoszczy-Torunia oraz Włocławka, Grudziądza i Inowrocławia (TU: W ZAKRESIE Włocławskiego OF, Grudziądzkiego OF i Inowrocławskiego OF)	faza początkowa	W ramach zaplanowanych działań: miasto Włocławek weźmie udział w projekcie pt. "Rozwój zrównoważonego transportu zbiorowego poprzez poprawę efektywności energetycznej, wdrażanie technologii niskoemisyjnej we Włocławku w ramach projektu BIT-City II – etap I” w kwocie dofinansowania z EFRR 14 706 356,26 zł, miasto Grudziądz weźmie udział w projekcie pt. „Budowa i przebudowa infrastruktury transportu publicznego wraz z zakupem taboru autobusowego w Grudziądzu” w kwocie dofinansowania z EFRR 25 415 000,00 zł, miasto Inowrocław weźmie udział w projekcie pt. „Ograniczenie niskiej emisji poprzez rozwój i usprawnienie infrastruktury transportu miejskiego w Inowrocławiu” w kwocie dofinansowania EFRR 35 667 036,40 zł. W 2019 roku prowadzono działania przygotowawcze do realizacji projektów.
43.	Opracowanie i wdrożenie zintegrowanego systemu funkcjonowania transportu	faza początkowa	Wsparcie realizacji zadania jest ujęte w Kontrakcie Terytorialnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego w formie projektu „BiT-City II”. Jest to zbiór 21 inwestycji, mających na celu integrację i rozwój niskoemisyjnej komunikacji publicznej w obrębie pięciu miast prezydenckich. Ze względu na różnorodność beneficjentów i źródeł finansowania, wdrażanie poszczególnych

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
	podmiejskiego („transport aglomeracyjny”) w obszarach funkcjonalnych: Bydgoszczy-Torunia oraz Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia (TU: W ZAKRESIE: Bydgosko-Toruńskiego OF)		projektów jest na różnym poziomie zaawansowania. Zakres przedsięwzięcia dotyczy linii kolejowych, węzłów zintegrowanych w obrębie dworców oraz inwestycji w zakresie niskoemisyjnej komunikacji w poszczególnych miastach. Poza projektami wchodzącym w skład „BiT-City II” istotne były także inne przedsięwzięcia z KT: 1) „Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej/ekologicznego transportu”, w ramach którego miasto Bydgoszcz realizuje inwestycje dot. niskoemisyjnego transportu miejskiego, 2) „Rewitalizacja kolejowego ciągu komunikacyjnego Bydgoszcz – Kcynia – granica województwa”, wprowadzone aneksem nr 2 w maju 2017 r. Przedsięwzięcie jest planowane do realizacji do 2023 r., ale trzeba pamiętać o warunkach realizacji przedsięwzięcia, wymienionych w KT (tj. przedsięwzięcie znajduje się na liście rezerwowej w <i>Kujawsko-pomorskim planie spójności komunikacji drogowej i kolejowej na lata 2014-2020</i> , a także na poz. 30 załącznika nr 3 do <i>Krajowego programu kolejowego do 2023 roku</i> – projekt rezerwowy do sfinansowania z RPO). Ponadto od kilku lat miasto Bydgoszcz prowadzi współpracę z wybranymi gminami podmiejskimi w zakresie wspólnej obsługi linii prowadzonych taborami miejskimi, a obsługujących te gminy w relacjach do Bydgoszczy.
44.	Rozpoczęcie prac studialnych związanych z realizacją szybkiego połączenia szynowego Bydgoszczy i Torunia („tramwaj regionalny”)	zrealizowano	W 2019 r. Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku przygotowało koncepcję połączenia centrów obu miast stołecznych szybkim „tramwajem regionalnym”. Opracowanie wykazało możliwość połączenia centrów obydwu miast w czasie około 70 minut przy braku zasadniczych przeszkód dla realizacji połączenia.
45.	Realizacja regionalnego systemu informacji na temat rozkładów jazdy wszystkich przewoźników	odstąpiono od realizacji	Informacje dotyczące publikacji rozkładów jazdy autobusów i pociągów określają odpowiednie rozporządzenia. Nadzór nad prawidłowym informowaniem o rozkładach jazdy pełni Urząd Transportu Kolejowego, Inspekcja Transportu Drogowego i samorządy, wydające zezwolenia na przewóz osób. Obecnie w Polsce funkcjonuje portal internetowy "e-podróżnik", który jest wyszukiwarką połączeń kolejowych i autobusowych dla wszystkich miejscowości w kraju. Witryna na bieżąco aktualizuje dane o przewozach kolejowych, a w przypadku połączeń autobusowych jest cały czas udoskonalana. W związku z tym nie ma konieczności powielania istniejących, sprawdzonych i dobrze przyjętych przez użytkowników rozwiązań. Ponadto stworzenie systemu informacji na temat rozkładów jazdy wymagałoby pobierania danych na temat połączeń kolejowych od zarządcy infrastruktury tj. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Dotychczasowe doświadczenia różnych podmiotów pokazują, że spółka nie wyraża zgody na udostępnianie swojej bazy danych. Stąd propozycja odstąpienia od realizacji przedsięwzięcia i usunięcia go ze Strategii przy ewentualnej jej zmianie.
Cel strategiczny: Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi			
Rozwój społeczny			
1.	Opracowanie i wdrożenie regionalnych standardów w zakresie dostępności i funkcjonalności bazy usług publicznych oraz przestrzeni publicznych dla osób niepełnosprawnych	odstąpiono od realizacji	Opracowane standardy krajowe (wynikające z opracowań takich jak np.: <i>Dostępność infrastruktury publicznej dla osób z niepełnosprawnością. Analiza i zalecenia</i> , Rzecznik Praw Obywatelskich, Warszawa; rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych, <i>Standardy dostępności budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania – poradnik</i> , Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa) uwzględniają potrzeby regionalne w zakresie określonym w przedsięwzięciu, dlatego też nie wskazuje się potrzeby ich uszczegóławiania na poziomie regionalnym.
2.	Opracowanie i wdrożenie regionalnego standardu funkcjonowania lokalnych placówek rozwoju społecznego poprzez poszerzanie oferty gminnych instytucji	odstąpiono od realizacji w okresie do roku 2020	Na spotkaniu, które odbyło się w Urzędzie Marszałkowskim Woj. Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu w dniu 8 października 2018 r. z przedstawicielami Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu, Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku oraz ówczesnego Dep. Rozwoju Regionalnego ustalono, iż wdrożenie tego zadania ze względów organizacyjnych zostaje zawieszona, a idea i możliwość jego wykonania zostanie ponownie przeanalizowana podczas opracowywania nowej strategii rozwoju województwa. Ustalenia te zostały potwierdzone pismem z

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
	kultury		dnia 10 października 2018 r. znak: RR-I-P.072.2.2018.
3.	Opracowanie i wdrożenie regionalnych standardów w zakresie dostępności i funkcjonalności bazy usług publicznych oraz przestrzeni publicznych dla wszystkich pokoleń	odstąpiono od realizacji w okresie do roku 2020	Na spotkaniu, które odbyło się w Urzędzie Marszałkowskim Woj. Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu w dniu 8 października 2018 r. z przedstawicielami Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu, Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku oraz ówczesnego Dep. Rozwoju Regionalnego ustalono, iż wdrożenie tego zadania ze względów organizacyjnych zostaje zawieszona, a idea i możliwość jego wykonania zostanie ponownie przeanalizowana podczas opracowywania nowej strategii rozwoju województwa. Ustalenia te zostały potwierdzone pismem z dnia 10 października 2018 r. znak: RR-I-P.072.2.2018.
4.	Opracowanie Programu Wsparcia Rodziny	zrealizowano, od 2013 r. do 2014 r.	Uchwałą nr 26/902/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 czerwca 2014 r. przyjęto <i>Kujawsko-pomorski program wspierania rodziny na lata 2014-2022.</i>
5.	Powołanie Instytutu Badań nad Rodziną	zrealizowano, od 2016 r. do 2017 r.	Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w 2017 r. Więcej informacji w tym zakresie zamieszczono w <i>Raporcie z realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 - Plan modernizacji 2020+ w 2017 r.</i>
6.	Opracowanie i wdrożenie Regionalnego Modelu Usług Opiekuńczych	faza zaawansowana, od 2015 r. do 2020 r.	<p>W 2019 r. zorganizowano dwa spotkania zespołu ds. rozwoju usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych w województwie kujawsko-pomorskim. W pracach tego zespołu uczestniczyli: przedstawiciele instytucji i organizacji świadczących usługi opiekuńcze i medyczne (OPS, DDPS), pracownicy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy oraz pracownicy naukowcy i przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych. Podczas spotkań tego gremium wypracowano obszary tematyczne, które zostaną opisane w RMUO oraz wskazano rolę ww. dokumentu, którego zapisy zostaną zawarte w tworzonej RPO WK-P 2021-2027. RMUO przybierze postać opisu dostępnych form pomocy o charakterze usług opiekuńczych, realizowanych w naszym województwie, tj. usług opiekuńczych, usług dziennego opiekuna na obszarach wiejskich, pomocy sąsiedzkiej, wolontariatu opiekuńczego, mieszkań chronionych dla osób niesamodzielnych, zielonej opieki dziennego domu pomocy i dziennego domu opieki medycznej.</p> <p>Część z ww. form pomocy, które ujęte będą w RMUO są testowane w ramach projektu, realizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu w partnerstwie z Kujawsko-Pomorskim Oddziałem Okręgowym Polskiego Czerwonego Krzyża pn. „Pogodna jesień życia na Kujawach i Pomorzu – projekt rozwoju pomocy środowiskowej dla seniorów” z poddziałania 9.3.2 „Rozwój usług społecznych” RPO WK-P na lata 2014-2020. Celem projektu jest zwiększenie dostępu do różnorodnych form niestacjonarnych usług opiekuńczych dla niesamodzielnych osób starszych oraz rozwój usług ukierunkowanych na podnoszenie umiejętności opiekuńczych dla opiekunów faktycznych, osób świadczących dzienną opiekę, wolontariuszy oraz osób realizujących usługi sąsiedzkie na obszarze 30 gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Ponadto w ramach projektu 210 seniorów objętych zostało usługą teleopieki (bransoletka alarmowa) – tj. świadczeniem całodobowego monitoringu i przyzywania natychmiastowej pomocy w przypadku zagrożenia życia, zdrowia, bezpieczeństwa w trybie 24 godzin na dobę przez 7 dni w tygodniu. Usługa ta testowana jest od 2 lipca 2018 r. Grupę docelową stanowią niesamodzielne osoby starsze (które ukończyły 60 rok życia), zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, posiadające status osób niesamodzielnych. W ramach projektu testowane są formy niestacjonarnych usług opiekuńczych, takie jak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) usługi dziennej opieki na obszarach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego, świadczone zwłaszcza osobom mieszkającym na obszarach peryferyjnych (do września 2019 r. z usług skorzystały 224 osoby); 2) usługi pomocy sąsiedzkiej na obszarach miejskich województwa kujawsko-pomorskiego osobom, które ze względu na swój stan nie kwalifikują się jeszcze do usług opiekuńczych, ale wykazują już przejawy niesamodzielności. Zakres wsparcia uwzględnia pomoc w podstawowych, codziennych czynnościach domowych i życiowych (do września 2019 r. z usług skorzystało 155 osób); 3) usługi wolontariatu opiekuńczego na rzecz seniorów w miastach na prawach powiatu województwa kujawsko-

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			pomorskiego. Wolontariusze bezpośrednio towarzyszą osobom starszym i wspólnie z nimi spędzają czas, wypełniając go różnymi aktywnościami, w zależności od chęci i możliwości podopiecznego i wolontariusza, pomagając w codziennych czynnościach (do września 2019 r. z usług skorzystało 116 osób).
7.	Utworzenie Regionalnego Centrum Rehabilitacji i Wsparcia Osób z Zaburzeniami Psychicznymi	faza projektowa	Trwają prace nad przyjęciem nowej wersji programu ochrony zdrowia psychicznego. Jednocześnie NZOZ DOM Sue Ryder w Bydgoszczy prowadził projekt „Kujawsko-Pomorskie Środowiskowe Centrum Opieki Psychogeriatrycznej w Otepieniach” z POWER. W 2019 r. pod opieką Centrum znajdowało się 229 pacjentów. Centrum działało w formie opieki dziennej oraz w formie wizyt specjalistów w domach pacjentów. Realizacja projektu zakończyła się w lutym 2020 r., w związku z czym ww. Centrum również zakończyło swoją działalność. Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu uczestniczy w pilotażowym programie centrów zdrowia psychicznego (CZP). W 2019 r. do podmiotów leczniczych biorących udział w ww. programie pilotażowym dołączył również Szpital Uniwersytecki nr 1 im. A. Jurasza w Bydgoszczy. Funkcjonowanie CZP w ramach tej jednostki rozpocznie się w 2020 r. Jednocześnie wskazuje się, że obecnie brak źródeł finansowania na utworzenie Regionalnego Centrum Rehabilitacji i Wsparcia Osób z Zaburzeniami Psychicznymi.
8.	Utworzenie i wsparcie Regionalnego Specjalistycznego Ośrodka Szkoleniowo-Rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych wymagających specjalistycznego programu szkolenia i rehabilitacji leczniczej i społecznej	nie rozpoczęto realizacji	Przedsięwzięcie zostało zaproponowane do Strategii rozwoju województwa w wyniku konsultacji ze środowiskiem działającym na rzecz osób niepełnosprawnych. Nadal brak jest przepisów wykonawczych zapisu art. 39 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, stanowiącego, że ośrodki szkoleniowo-rehabilitacyjne są tworzone przez marszałka województwa. Realizowane są liczne projekty z RPO WK-P 2014-2020 w ramach osi 9 (poddziałanie 9.3.2) wspomagające osoby z niepełnosprawnościami w zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych oraz rehabilitacji społecznej.
9.	Utworzenie „Ośrodka koordynacji ds. wsparcia rodziny w opiece nad osobami przewlekle chorymi i niesamodzielnymi”	odstąpiono od realizacji	Nie prowadzono stricte prac odpowiadających tematyce określonej w przedsięwzięciu. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu we współpracy z Kujawsko-Pomorskim Oddziałem Okręgowym Polskiego Czerwonego Krzyża przygotował i realizuje projekt senioralny pn. „Pogodna jesień życia na Kujawach i Pomorzu – projekt rozwoju pomocy środowiskowej dla seniorów”. W ramach projektu od 2018 r. funkcjonuje Regionalne Centrum Informacji Senioralnej, z którego usług w 2019 r. skorzystało 614 osób. RCIS funkcjonuje przy ROPS w Toruniu, a w roku 2019 funkcjonowały również 4 mobilne centra w Bydgoszczy, w Grudziądzu, w Inowrocławiu i we Włocławku. Ponadto usługą teleopieki (w formie bransoletki życia) objęto 210 osób starszych i niesamodzielnych. W 2020 r. planowane jest również w ramach projektu finansowanego ze środków RPO WK-P na lata 2014-2020 uruchomienie Kujawsko-Pomorskiej Teleopieki przy finansowym współudziale gmin naszego województwa dla 3 000 osób niesamodzielnych. Świadczone będą także (w ramach tego projektu) usługi społeczne w środowisku w formie pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu opiekuńczego. W 2019 r. ROPS w Toruniu zorganizował spotkanie z przedstawicielami podmiotów prowadzących Dienne Domy Opieki Medycznej. Celem spotkania była m. in. wymiana informacji na temat realizowanych przez DDOM zadań oraz dalszej współpracy pomiędzy DDOM i ROPS w Toruniu. W pewnym zakresie opisane wyżej działania dotyczą problematyki pierwotnie określonej w przedsięwzięciu, poza tym pozwalają na wypracowanie instrumentów organizacyjnych, które będzie można w przyszłości zastosować także wobec grupy docelowej, określonej w nazwie przedsięwzięcia.
10.	Budowanie niepublicznej sieci wsparcia poradnictwa obywatelskiego	zrealizowano (działanie ciągłe)	Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w 2016 r., niemniej działania w tym zakresie mają charakter ciągły. Stowarzyszenie Chwytaj Dzień w ramach projektu „Wiemy bo chcemy – cykl spotkań szkoleniowo-doradczych dla organizacji pozarządowych z południowych obszarów województwa kujawsko-pomorskiego” (współfinansowanego przez Województwo Kujawsko-Pomorskie z budżetu województwa i budżetu NGO) oraz w zakresie projektów własnych prowadziło poradnictwo prawne, księgowie oraz szkolenia. Ponadto w tym obszarze w województwie działają organizacje pozarządowe zajmujące się

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			<p>poradnictwem obywatelskim, z którymi współdziała Biuro Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi UM (ngo działają nie jako sieć ale jako pojedyncze podmioty). Ponadto z <i>Wieloletniego programu współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2016-2020</i> wynika, iż w sposób ciągły powinna być budowana sieć wsparcia poradnictwa obywatelskiego, niemniej jednak Biuro nie posiada stałych środków finansowych na realizację ww. działania. W momencie, gdy Biuro nie ma takich środków na dany rok wówczas posiłkuje się współpracą z organizacjami pozarządowymi, które prowadzą poradnictwo w zakresie swoich celów statutowych (z własnych środków lub pozyskanych od grantobiorców zewnętrznych). W 2019 r. w ramach otwartego konkursu ofert ze środków budżetu województwa (będących w dyspozycji Biura) zostało zlecone organizacji pozarządowej zadanie, polegające na prowadzeniu cyklu szkoleń oraz poradnictwa obywatelskiego. Zadanie zostało w całości zrealizowane w roku 2019 r.</p>
11.	Budowa krytego lodowiska w Bydgoszczy	zrealizowano, od 2016 r. do 2018 r.	Inwestycja została zrealizowana – oddano ją do użytku 5 stycznia 2018 r.
12.	Utworzenie sieci osiedlowych przestrzeni integracji mieszkańców w Toruniu	faza zaawansowana	W 2019 r. kontynuowano zadania realizowane w latach poprzednich. W Toruniu powstały w 3 lokalizacjach Centra Aktywności Lokalnej (Stawki, Jar, Na Skarpie).
13.	Utworzenie Centrum Opiekuńczo-Terapeutycznego w ramach rozbudowy Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego im. Ks. Jerzego Popiełuszki w Toruniu	nie rozpoczęto realizacji	W związku z brakiem konkursu w ramach RPO WK-P 2014-2020 umożliwiającego dofinansowanie przedsięwzięcia, nie podjęto działań w zakresie jego realizacji.
Edukacja			
14.	Opracowanie i wdrożenie regionalnych standardów nauczania	odstąpiono od realizacji w okresie do roku 2020	W związku z pracami nad nową strategią rozwoju województwa zakłada się ponowne zdiagnozowanie problemu i skali potrzeb w tym zakresie.
15.	Utworzenie Centrum Doskonalenia Nauczycieli	odstąpiono od realizacji	<p>Dep. Kultury i Edukacji w kontekście funkcjonowania placówek doskonalenia nauczycieli w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku nie widzi konieczności tworzenia nowej placówki. Podjęto inicjatywę utworzenia Kujawsko-Pomorskich Centrów Wspierania Edukacji w wyniku połączenia placówek doskonalenia nauczycieli z bibliotekami pedagogicznymi w zespół placówek – uchwała nr XXXVIII/633/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 listopada 2017 r. w sprawie zamiaru połączenia Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy z Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy i uchwała nr XXXVIII/632/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 listopada 2017 r. w sprawie zamiaru połączenia Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu z Biblioteką Pedagogiczną im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu.</p>
16.	Wprowadzenie Systemu Regionalnych Kół Przedmiotowych	faza zaawansowana, od 2010 r. do 2021 r.	<p>Trwa realizacja projektu „Region Nauk Ścisłych II – edukacja przyszłości” w ramach RPO WKP na lata 2014-2020. W 2019 r. wykonane zostały zadania: zakup nowoczesnych narzędzi TIK dla pracowni matematycznych i informatycznych dla szkół uczestniczących w projekcie; organizacja 3 turnusów wakacyjnych obozów naukowych, organizacja 6 warsztatów naukowych w Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy w Toruniu. W 2019 r. nie rozpoczęła się realizacja zadania polegającego na organizacji zajęć dodatkowych dla uczniów oraz szkoleń nauczycieli z uwagi na brak wyłonienia wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego.</p>

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
17.	Utworzenie Środowiskowych Centrów Innowacyjnej Edukacji	nie rozpoczęto realizacji, od 2015 r. do 2024 r.	W 2019 r. Dep. Kultury i Edukacji złożył propozycję realizacji projektu kluczowego do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021-2027
18.	Realizacja projektu rozwoju infrastruktury Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy pn. „Wielofunkcyjny kompleks kreatywności artystycznej” <u>Aktualna nazwa przedsięwzięcia:</u> Budowa siedziby Akademii Muzycznej w Bydgoszczy	faza projektowa	Uczelnia oczekuje na wpisanie projektu do Wieloletniego Planu Finansowego Państwa. Budżet zadania został zaktualizowany do kwoty 290 000 000 zł. Pierwsza transza środków ma zostać przyznana (wg obietnic rządowych) w 2020 r. – na dzień 2 stycznia 2020 Akademia Muzyczna w Bydgoszczy oczekuje na decyzję.
19.	Wzmocnienie instytucjonalne i rozwój funkcji edukacyjnych Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy w Toruniu	zrealizowano (działanie ciągłe)	Trwa realizacja projektu „Region Nauk Ścisłych II – edukacja przyszłości” w ramach RPO WKP na lata 2014-2020. Przy realizacji zadania Województwo Kujawsko-Pomorskie współpracuje z Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy w Toruniu, któremu zleciło zorganizowało 6 warsztatów naukowych, rozwijających kompetencje kluczowe dla uczniów, biorących udział w projekcie. Warsztaty przeprowadzono dla 174 uczniów z 13 szkół ponadpodstawowych w okresie marzec – listopad 2019 r.
20.	Utworzenie Środowiskowego Centrum Edukacji Doświadczalnej – Centrum Nauki o Człowieku w Bydgoszczy	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego, od 2019 r. do 2021 r.	Miasto Bydgoszcz rozpoczęło realizację zadania, polegającego na utworzeniu Centrum Nauki o Człowieku w zabytkowych Młynach Rothera na Wyspie Młyńskiej w Bydgoszczy. W gmachu młyna trwają prace budowlane, remontowe m.in.: rozbiorka części dachu, prace związane posadzkami, ścianami działowymi, układaniem instalacji, montaż stalowej konstrukcji antresoli. Obecnie wykonawca pracuje nad zjazdem do obiektu oraz posadzkami. Na zewnątrz odrestaurowany został również komin. Docelowo w spichrzu zbożowym będą miały miejsce wystawy czasowe i sale konferencyjne. Natomiast w spichrzu mącznym będzie ekspozycja poświęcona ludzkiemu mózgowi. Do tego taras z fontannami i zaplecze mariny.
21.	Utworzenie Środowiskowych Centrów Edukacji Doświadczalnej we Włocławku, Grudziądzu i Inowrocławiu	nie rozpoczęto realizacji	Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego wyraził wolę przejęcia nieruchomości Młyna Górnego w Grudziądzu i utworzenie tam Środowiskowego Centrum Edukacji Doświadczalnej. W latach 2021-2024 planowana jest realizacja projektu kluczowego ze środków UE (RPO WK-P na lata 2021-2027) w tym zakresie. Brak informacji na temat realizacji podobnych projektów we Włocławku i Inowrocławiu w 2019 r.
22.	Poszerzenie systemu stypendialnego dla najzdolniejszej młodzieży	zrealizowano (działanie ciągłe)	Od 2016 r. trwa realizacja projektu "Prymus Pomorza i Kujaw" w ramach poddziałania 10.3.1 RPO WK-P 2014-2020. Ponadto realizowano projekty: "Prymusi Zawodu Kujaw i Pomorza" (1.10.17 r. – 31.10.18 r.) i "Prymusi Zawodu Kujaw i Pomorza II" (01.09.18 r. – 31.10.23 r.) w ramach poddziałania 10.3.2 RPO WK-P 2014-2020 oraz "Humaniści na start!" w ramach poddziałania 10.3.1 RPO WKP 2014-2020. Realizacja projektów "Prymusi Zawodu Kujaw i Pomorza" oraz "Prymusi Zawodu Kujaw i Pomorza II" poszerzyła system stypendialny poprzez włączenie do niego uczniów techników i branżowych szkół z terenu województwa. Dlatego przedsięwzięcie uważa się za zrealizowane (poszerzenie systemu), pomimo tego, że projekty wciąż są w trakcie realizacji. Projekt "Humaniści na start!" skierowano do uczniów uzdolnionych humanistycznie (z wyłączeniem języków obcych), co uzupełnia grupę docelową dla projektu "Prymus Pomorza i Kujaw" tj. uczniów uzdolnionych w zakresie przedmiotów przyrodniczych, języków obcych, matematyki, informatyki i przedsiębiorczości. W związku ze zwiększoną alokacją działania 10.3.1 czas realizacji projektu "Humaniści na start!" zostanie wydłużony do roku 2023, co tym samym zwiększy liczbę przyznanych stypendiów.
23.	Wprowadzenie systemu stypendialnego umożliwiającego zdobycie na terenie województwa wykształcenia na poziomie	zrealizowano (działanie ciągłe)	Dep. Kultury i Edukacji realizuje zadanie, związane z pomocą stypendialną dla uczniów dziennych liceów i techników, prowadzonych przez powiaty. Wsparcie z budżetu województwa trafia do uczniów, którzy osiągają dobre wyniki w nauce, preferencje mają między innymi uczniowie z niskimi dochodami na jednego członka w rodzinie oraz mieszkańcy mniejszych miejscowości – uchwała nr XLIV/664/06 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 marca 2006 r. w sprawie

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
	ponadgimnazjalnym dla zdolnej młodzieży pochodzącej z ubogich rodzin		zasad udzielania stypendiów dla uczniów dziennych liceów i techników prowadzonych przez powiaty województwa kujawsko-pomorskiego, zmieniona uchwałą nr XXXVII/921/09 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 31 sierpnia 2009 r. Przedsięwzięcie jest realizowane corocznie.
24.	Wprowadzenie systemu stypendialnego umożliwiającego wykształcenie kadr dla rozwoju gospodarczego województwa w ramach inteligentnych specjalizacji	zrealizowano (działanie ciągłe)	Przedsięwzięcie zrealizowano poprzez wdrożenie projektów: "Prymusi Zawodu Kujaw i Pomorza" (01.10.17 r. – 31.10.18 r.) oraz "Prymusi Zawodu Kujaw i Pomorza II" (01.09.18 r. – 31.10.23 r.) – w ramach poddziałania 10.3.2 RPO WK-P 2014-2020. W roku szkolnym 2017/2018 objęto wsparciem 622 uczniów, w tym 498 uczniów kształcących się w zawodach wpisujących się w ramy inteligentnych specjalizacji województwa. W roku szkolnym 2018/2019 objęto wsparciem 500 uczniów, w tym 379 uczniów kształcących się w zawodach wpisujących się w ramy inteligentnych specjalizacji województwa. W latach szkolnych od 2019/2020 do 2022/2023 planuje się objąć wsparciem jeszcze łącznie 1935 uczniów szkół kształcących w kierunkach zawodowych, uczących się w szkołach na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Realizacja projektu "Prymusi Zawodu Kujaw i Pomorza II" gwarantuje, iż system stypendiów dla uczniów szkół kształcących w zakresie przedmiotów zawodowych (również IS) będzie funkcjonował do roku szkolnego 2022/2023 włącznie. Stypendia przeznaczone są na rozwój zawodowy a preferencje do ich otrzymania mają uczniowie uczący się w zawodach wpisujących się w ramy inteligentnych specjalizacji. Stypendia umożliwiają więc "wykształcenie kadr dla rozwoju gospodarczego województwa w ramach inteligentnych specjalizacji".
25.	Opracowanie i wdrożenie systemu refundacji kosztów dojazdów do szkół ponadgimnazjalnych komunikacją publiczną dla uczniów z obszarów wiejskich i małych miast	zrealizowano (działanie ciągłe)	Realizowane stypendia w odrębnych projektach "Prymus Pomorza i Kujaw" oraz "Humanieści na start!" w ramach poddziałania 10.3.1 RPO WK-P 2014-2020 zakładają możliwość ponoszenia wydatków w ramach otrzymanego stypendium na finansowanie kosztów dojazdów, związanych z rozwojem edukacyjnym, w tym m.in. na zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne. W projektach stypendialnych skierowanych do uzdolnionych w kierunkach zawodowych: "Prymusi Zawodu Kujaw i Pomorza" (projekt zrealizowany) oraz "Prymusi Zawodu Kujaw i Pomorza II" (realizowany w 2019 r.) w ramach poddziałania 10.3.2 RPO WK-P 2014-2020 analogicznie była możliwość finansowania kosztów dojazdów w ramach otrzymywanego stypendium.
26.	Opracowanie i wdrożenie systemu wewnątrzszkolnego poradnictwa zawodowego dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych	zrealizowano (działanie ciągłe)	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. „w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół – ramowe plany nauczania” określa liczbę godzin na realizację zajęć edukacyjnych z zakresu doradztwa zawodowego m.in. w liceum ogólnokształcącym, technikum, branżowej szkole I stopnia (odpowiednio minimum 10 godzin w całym okresie nauczania). Zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego będą realizowane na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. poz. 325), które określa treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego, warunki i sposób realizacji i organizacji doradztwa zawodowego w szkołach i placówkach. Realizacja przedsięwzięcia jest na stałe (obowiązkowo) wpisana poprzez obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa oświatowego w działalność edukacyjną szkół.
27.	Opracowanie i wdrożenie systemu współpracy szkół ponadgimnazjalnych i wyższych z pracodawcami	zrealizowano	W ramach projektu "Szkoła Zawodowców", finansowanego ze źródeł unijnych (RPO WK-P na lata 2014-2020), w 2018 r. odbyła się druga tura staży uczniów szkół branżowych u pracodawców, które ukończyło 183 uczniów, a łącznie od początku jego realizacji w 2017 r. 431 uczniów. W roku 2019 zostały przeprowadzone przetargi na zakup sprzętu dla szkoły ponadpodstawowej, który ma posłużyć współpracy ze szkołą wyższą (organizowaniu zajęć dla uczniów). Projekt został zakończony.
Zdrowie			
28.	Stworzenie systemu cyklicznej oceny dostępności do świadczeń medycznych jako podstawy do podejmowania działań o charakterze inwestycyjnym i organizacyjnym	zrealizowano	Zgodnie z przeprowadzonymi w 2014 r. i 2016 r. nowelizacjami ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, wojewoda sporządza regionalną mapę potrzeb zdrowotnych, zwaną dalej „Mapą Regionalną”, uwzględniającą specyfikę potrzeb zdrowotnych społeczności lokalnych. Mapę Regionalną dla danego województwa sporządza raz na 5 lat właściwy wojewoda, w porozumieniu z Wojewódzką Radą do spraw Potrzeb Zdrowotnych. Na podstawie Mapy Regionalnej wojewoda w porozumieniu z Wojewódzką Radą ustala priorytety dla

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			<p>regionalnej polityki zdrowotnej, w terminie do dnia 1 września roku poprzedzającego pierwszy rok obowiązywania tych priorytetów, mając na uwadze stan zdrowia obywateli oraz uzyskanie efektów zdrowotnych o najwyższej wartości. Priorytety ustala się na okres, na który sporządza się Mapę Regionalną. Wojewoda w porozumieniu z Wojewódzką Radą dokonuje aktualizacji priorytetów dla regionalnej polityki zdrowotnej w przypadku zmiany Mapy Regionalnej. Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny na podstawie Map Regionalnych sporządza Ogólnopolską Mapę Potrzeb Zdrowotnych, zwaną dalej „Mapą Ogólnopolską”. Mapę Ogólnopolską i Mapy Regionalne, zwane dalej „mapami”, zatwierdzenia minister właściwy do spraw zdrowia. Ministerstwo Zdrowia przygotowało i opublikowało w 2018 r. drugą edycję mapy potrzeb zdrowotnych na lata 2019-2021 w zakresie leczenia szpitalnego oraz dla 32 jednostek chorobowych. Od 2019 r. funkcjonuje ogólnodostępna platforma cyfrowa BASiW (Baza Analiz Systemowych i Wdrożeniowych). Baza docelowo będzie zawierała dane prezentowane w mapach potrzeb zdrowotnych, tzw. ustawowych (dotyczących oddziałów szpitalnych) oraz w zakresie 32 grup chorób. W 2019 r. w BASiW zostały udostępnione analizy dotyczące stanu i zasobów oddziałów szpitalnych za rok 2016 i 2017 oraz leczenia szpitalnego w zakresie grup chorób za rok 2014 i 2016, a także demografii, umieralności, chorobowości, kadr medycznych i sprzętu za rok 2017.</p>
29.	Opracowanie i wdrożenie programów zdrowotnych w zakresie chorób cywilizacyjnych	zrealizowano	<p>W ramach realizacji „Programu wykrywania zakażeń WZW B i C w województwie kujawsko-pomorskim” w 2019 r.: przebadano 2 384 osoby, wykryto 12 zakażeń HBV i 17 zakażeń HCV; wydrukowano 400 szt. plakatów, 22 000 szt. ulotek, 3 232 szt. kwestionariuszy uczestnika programu, 3 232 szt. informacji o wyniku badania, 3 232 szt. ankiet satysfakcji pacjenta, przygotowano i wyemitowano w TVP Bydgoszcz spot informacyjny nt. programu (22 emisje w TVP Bydgoszcz), prowadzono zakładkę poświęconą programowi na stronie internetowej oraz profil na Facebooku. Program był finansowany z budżetu województwa oraz budżetów 28 gmin i powiatów, które przystąpiły do programu.</p> <p>W 2019 r. w ramach realizacji „Programu profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród osób dorosłych w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim” (szczepienie osób dorosłych po 65 r.ż. przeciwko pneumokokom): zaszczepiono 14 439 osób przeciwko pneumokokom (szczepionką skoniugowaną 13-walentną), przygotowano i wydrukowano 15 000 szt. ulotek, 300 szt. plakatów, 1 710 szt. formularza zaświadczenia o przeprowadzonym szczepieniu, 1 710 szt. formularza oświadczenia osób zaszczepionych o zameldowaniu, 1 710 szt. ankiety satysfakcji pacjenta, przeprowadzono 1 szkolenie edukacyjne dla lekarzy i pielęgniarek, przygotowano i wyemitowano w TVP Bydgoszcz spot informacyjny nt. programu (21 emisji na antenie TVP Bydgoszcz), utworzono zakładkę poświęconą programowi na stronie internetowej oraz profil na Facebooku. Program był finansowany z budżetu województwa, budżetów 24 gmin, które przystąpiły do programu oraz NFZ.</p> <p>„Kujawsko-pomorski program badań przesiewowych w kierunku tętniaka aorty brzusznej” skierowany został do mężczyzn w wieku 65-74 lata, palących papierosy, będących mieszkańcami województwa kujawsko-pomorskiego. Zbadano 675 osób, nieprawidłowości wykryto u 51 osób, udzielono 675 porad lekarskich oraz zaleceń dotyczących dalszego postępowania, przeprowadzono 675 rozmów edukacyjnych z pacjentami objętymi badaniem przesiewowym. Program był finansowany z budżetu województwa.</p> <p>„Program zapobiegania upadkom dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim” skierowany został do osób w wieku od 60 r.ż., zamieszkałych na terenie gmin z województwa kujawsko-pomorskiego, które zadeklarowały swój udział w programie. W ramach realizacji programu w 2019 r. badaniom kwalifikacyjnym poddano 845 osób, do programu zakwalifikowano 788 osoby. W zajęciach edukacyjnych oraz zajęciach aktywności fizycznej uczestniczyło 788 osób. W ramach programu przeprowadzono także szkolenie dla 14 trenerów w celu przygotowania ich do pracy z osobami powyżej 60 r.ż. Opracowano, wydrukowano i rozpropagowano plakaty oraz ulotki a także utworzono stronę internetową. Program był finansowany z budżetu województwa oraz budżetów 21 powiatów i gmin, które przystąpiły do programu.</p>

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			<p>W 2019 r. w ramach „Programu profilaktycznego ukierunkowanego na wczesne wykrywanie nowotworu jelita grubego dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej” kolonoskopie wykonano u 5 495 osób.</p>
30.	Stworzenie regionalnego systemu informacji medycznej	faza zaawansowana, od 2016 r. do 2023 r.	<p>Dep. Cyfryzacji na mocy uchwały nr 51/2375/17 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 grudnia 2017 r. (z późn. zm.) realizuje projekt pod nazwą „Budowa Kujawsko-Pomorskiego systemu udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej – I etap”. Projekt realizowany jest w ramach osi II Cyfrowy region Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Wartość projektu wynosi 85 696 612,92 zł w tym wkład UE (EFRR) 72 842 120,97 zł. Ponad połowa zadań projektu została już wykonana i jest na etapie rozliczania finansowego. Jednocześnie trwają przygotowania do uruchomienia kolejnych postępowań przetargowych na zakup sprzętu i oprogramowania dla partnerów projektu, którzy zrealizowali częściowo swoje zakresy rzeczowe lub jeszcze tego w ogóle nie zrobili. Do tej pory rozliczono wydatki poniesione przez Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu, Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Toruniu, Kujawsko-Pomorskiego Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy, Centrum Onkologii w Bydgoszczy, Szpital Uniwersytecki im. Bizziela w Bydgoszczy i Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny im. T. Browicza w Bydgoszczy. Ze środków projektu zmodernizowano i rozbudowano sieć informatyczną w szpitalach, zakupiono również skanery, sprzęt serwerowy, oprogramowanie wraz z licencjami dla szpitalnych systemów informacyjnych, sprzęt ultrasonograficzny, rentgenowski oraz aparat usg, rezonans magnetyczny jak również angiografy. Zakończyły się prace nad przygotowaniem koncepcji architektury informatycznej, która stanowi podstawę do zlecenia budowy Regionalnego Repozytorium Elektronicznej Dokumentacji Medycznej. Na bieżąco realizowane są zadania związane z promocją projektu polegające na publikacji spotów reklamowych, artykułów w prasie oraz informacji na stronie internetowej projektu.</p> <p>Dep. Cyfryzacji na mocy uchwały nr 38/1707/19 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 września 2019 r. (z późn. zm.) realizuje projekt pod nazwą „Budowa Kujawsko-Pomorskiego systemu udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej – II etap”. Projekt realizowany jest w ramach osi II Cyfrowy region Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Wartość projektu wynosi 25 289 994,02 zł w tym wkład UE (EFRR) 21 496 494,89 zł. Projekt polega na rozbudowie Regionalnego Repozytorium Elektronicznej Dokumentacji Medycznej o dokumentację medyczną pochodzącą od kolejnych 25 placówek służby zdrowia z terenu województwa kujawsko-pomorskiego. Partnerzy projektu będą rozliczać już poniesione wydatki bądź też przygotowują się do wszczynania postępowań przetargowych w ramach swoich zakresów rzeczowych.</p> <p>Projekt pn. „Budowa kujawsko-pomorskiego systemu udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej – II etap” stanowi kontynuację I etapu, dotyczy on bowiem rozbudowy Regionalnego Repozytorium Elektronicznej Dokumentacji Medycznej jakie powstanie w I etapie.</p>
31.	Opracowanie i wdrożenie programu kompleksowej opieki medycznej i teleopieki nad niesamodzielnymi osobami przewlekle chorymi i niepełnosprawnymi	faza zaawansowana, od 2018 r. do 2022 r.	<p>Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu we współpracy z Kujawsko-Pomorskim Oddziałem Okręgowym Polskiego Czerwonego Krzyża przygotował i realizuje projekt senioralny pn. „Pogodna jesień życia na Kujawach i Pomorzu – projekt rozwoju pomocy środowiskowej dla seniorów”. W ramach projektu w 2019 r. funkcjonowało również Regionalne Centrum Informacji Senioralnej, z którego usług skorzystało 614 osób. Usługą teleopieki (w formie bransoletki życia) objęto 210 osób starszych i niesamodzielnymi. W 2020 r. planowane jest również w ramach projektu finansowanego ze środków RPO WK-P na lata 2014-2020 uruchomienie Kujawsko-Pomorskiej Teleopieki przy finansowym współudziale gmin naszego województwa dla 3 000 osób niesamodzielnymi. Świadczone będą także usługi społeczne w środowisku w formie pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu opiekuńczego.</p> <p>W ramach konkursów ogłoszonych ze środków RPO WKP i rozstrzygniętych w 2019 r. rozpocznie funkcjonowanie dziesięć Dzielnych Domów Opieki Medycznej (DDOM), zlokalizowanych w: Bydgoszczy, Toruniu, Chełmnie, Inowrocławiu (2),</p>

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			<p>Brodnicy, Tucholi, Świeciu, Lipnie i Skępem. Ta środowiskowa forma opieki nad osobami zależnymi obejmie wsparciem 690 osób. Dodatkowo 1 245 osób skorzysta z usługi domowej długoterminowej opieki pielęgniarskiej. W 2019 r. powstało 7 DDOM. W pięciu z nich opieką objętych było łącznie 76 osób, natomiast w dwóch trwały prace remontowe i rekrutacja. W 2019 r. ROPS w Toruniu zorganizował spotkanie z przedstawicielami podmiotów prowadzących Dienne Domy Opieki Medycznej. Celem spotkania była m. in. wymiana informacji na temat realizowanych przez DDOM zadań oraz dalszej współpracy pomiędzy DDOM i ROPS w Toruniu.</p>
32.	Rozbudowa Centrum Onkologii w Bydgoszczy oraz powstanie oddziałów onkologicznych w regionalnych szpitalach specjalistycznych na terenie województwa	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego, od 2013 r.	<p>W 2019 r. zrealizowano następujące zadania:</p> <p>1. „Budowa łącznika komunikacyjnego pomiędzy Zespołem Głównym a budynkiem Polikliniki Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy”.</p> <p>Celem realizacji zadania budowy łącznika komunikacyjnego pomiędzy obiektami Polikliniki Centrum i Zespołu Głównego była poprawa warunków funkcjonowania poradni, zlokalizowanych w budynku Polikliniki Centrum, w których rozpoczęto działalność medyczną w czerwcu 2016 r. Brak łącznika zdecydowanie utrudniał komunikację pacjentów i personelu oraz zaopatrzenie materiałowe Polikliniki, zwłaszcza w okresie jesienno-zimowym. Pozwolenie na użytkowanie obiektu uzyskano dnia 30 października 2019 r. a jego parametry to: powierzchnia zabudowy – 205,76 m², powierzchnia użytkowa – 157,22 m², kubatura – 740,76 m³. Dodatkowo inwestycja umożliwiła przeniesienie do Polikliniki Centrum Poradni Laryngologicznej, która do tej pory prowadziła działalność medyczną w budynku diagnostyczno-leczniczym Poradni Kardiologicznej, funkcjonującej w budynku Parku Aktywnej Rehabilitacji i Sportu (PARiS), a także rozwinięcie o 33 stanowiska bazy Ambulatorium Chemioterapii w oparciu o pięć pomieszczeń tej Polikliniki.</p> <p>2. „Przebudowa systemu zasilania elektroenergetycznego Centrum Onkologii w Bydgoszczy celem dostosowania do działania na rynku energii”.</p> <p>W 2019 r. Centrum zrealizowało już dwa z planowanych trzech etapów inwestycji ze środków własnych. W dniu 11 kwietnia 2019 r. zostały zakończone roboty budowlane, zaplanowanego w I etapie inwestycji zadania pn.: „Przebudowa sieci elektroenergetycznych średniego napięcia i przebudowa wyposażenia abonenckiej stacji trafo – GSZ 15 kV”, polegające na: modernizacji istniejącej stacji GSZ SN-15kV podstawowego zasilania szpitala, budowie złączy kablowych i linii zasilającej złącza kablowe ze stacją GSZ SN-15kV, wykonaniu remontu budowlanego pomieszczeń stacji GSZ SN 15kV i ramp zewnętrznych, podłączeniu dodatkowych układów pomiarowych do istniejącego systemu Erco-net wraz z jego upgradem, zakupie montażu i uruchomieniu 3- fazowego transformatora żywicznego o mocy S-630 kVA. W dniu 8 października 2019 r. został zakończony II etap inwestycji pn.: „Budowa abonenckiej zalicznikowej stacji trafo wraz z liniami kablowymi SN 15 kV”. W 2020 r. do wykonania pozostał III etap inwestycji „Przygotowanie obiektu Zespołu Głównego Centrum do zmiany sposobu zasilania wraz z modernizacją instalacji oświetleniowej, WLZ i zasilania gwarantowanego”. Zrealizowana w całości inwestycja podniesie niezawodność systemu zasilania elektroenergetycznego oraz bezpieczeństwo funkcjonowania Centrum.</p>
33.	Utworzenie Genetycznego Centrum Opieki w Bydgoszczy	b.d.	b.d.
34.	Budowa zakładu radioterapii przy ul. Łęskiej we Włocławku z uwzględnieniem planów rozwojowych Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki przy ul. Wienieckiej we Włocławku	zrealizowano, od 2014 r. do 2016 r.	<p>Obiekt Zakładu Radioterapii z dwoma bunkrami na akceleratory wysokoenergetyczne, pomieszczeniem pracowni symulatora do planowania leczenia, modelarnią oraz innymi pomieszczeniami technologicznymi wybudowano w latach 2014-2015, uzyskując 2 września 2015 r. decyzję o pozwoleniu na użytkowanie. Po zakończonej budowie do 30 listopada 2015 r. obiekt został wyposażony w symulator i pozostałe pierwsze wyposażenie technologiczne. Podstawowe wyposażenie budynku w dwie zintegrowane linie do radioterapii z akceleratorami liniowymi Clinac iX zakupiono w roku 2016. Zadanie zakończono w 2016 r.</p>

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
35.	Wzmocnienie potencjału regionalnego Szpitala Specjalistycznego im. Dr. W. Biegańskiego w Grudziądzu	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego, od 2014 r. do 2020 r.	W 2019 r. zrealizowano wyposażenie uzupełniające oddziałów.
36.	Rozbudowa Szpitala Wojewódzkiego w Toruniu	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego, od 2016 r. do 2022 r.	Kontynuowano prace budowlane, które obecnie są na zaawansowanym etapie realizacji. Sprzęt, który musiał być wbudowany został częściowo dostarczony i zamontowany. W IV kw. 2019 r. rozpoczęto II etap postępowań pzp na dostarczenie sprzętu medycznego. W I i II kw. 2020 r. planuje się prowadzenie kolejnych postępowań pzp na dostarczenie sprzętu i aparatury medycznej.
37.	Utworzenie Centrum Konsultacyjnego dla Seniorów i Osób Niepełnosprawnych w Toruniu	faza początkowa, do 2018 r. do 2022 r.	W ramach deinstytucjonalizacji opieki medycznej ze środków RPO WK-P 2014-2020 powstało w województwie 5 Centrów Koordynacji Opieki Medycznej dla osób niesamodzielnych: w Toruniu, w Bydgoszczy, w Inowrocławiu, w Lipnie i w Brodnicy. Do zadań Centrów należało: kierowanie osoby niesamodzielnej do odpowiedniej, dostępnej formy wsparcia opieki tj. zapewnienie usług Dziennego Domu Opieki Medycznej bądź domowej opieki medycznej. Centra prowadziły również działania informacyjno-edukacyjne, skierowane do osób niesamodzielnych, ich opiekunów, w szczególności członków rodzin. W 2019 r. powstało 7 DDOM, umiejscowionych w Chełmnie, w Bydgoszczy, w Świeciu, w Tucholi, w Brodnicy i 2 w Inowrocławiu. W pięciu z nich objętych opieką było łącznie 76 osób, natomiast w dwóch trwały prace remontowe i rekrutacja (Brodnica i Inowrocław).
Cel strategiczny: Innowacyjność			
1.	Utworzenie Narodowego Centrum Radioastronomii i Inżynierii Kosmicznej z Radioteleskopem Hevelius w Borach Tucholskich	odstąpiono od realizacji	Projekt nie zostanie zrealizowany. Najnowsza aktualizacja Mapy Drogowej Infrastruktury Badawczej jest z 24 stycznia 2020 r. Przedsięwzięcie pn. „Utworzenie Narodowego Centrum Radioastronomii i Inżynierii Kosmicznej z Radioteleskopem Hevelius w Borach Tucholskich” nie zostało umieszczone na liście zadań do zrealizowania. Przyczyną zaniechania projektu jest brak środków na wkład własny.
2.	Podjęcie działań na rzecz i wypracowanie modelu integracji uniwersytetów województwa kujawsko-pomorskiego	faza początkowa	12 czerwca 2017 r. podpisany został list intencyjny w sprawie zawarcia porozumienia pn. Kujawsko-pomorskie akademickie porozumienie na rzecz innowacji i rozwoju dot. współpracy Centrów Transferu Technologii uczelni województwa kujawsko-pomorskiego. Współpraca dotyczy ma zwiększenia efektywności badań naukowych, wspólnego dążenia do skutecznej komercjalizacji efektów badań i wzrostu innowacyjności w regionie. Ponadto przy Marszałku Województwa działa Kolegium Rektorów (UMK, UTP, UKW, PWSZ, AM, WSB, WSG), pełniące funkcję opiniodawczo-doradczą. W 2019 r. nie prowadzono innych działań.
3.	Rozwój Kujawsko-Pomorskiej Agencji Innowacyjności pełniącej rolę centrum badań i transferu innowacji	zrealizowano (działanie ciągłe)	W 2019 r. Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o. ogłosiła dwa nabory wniosków o dofinansowanie w formie grantów w ramach projektu „Fundusz Badań i Wdrożeń” – Moduł 1. W ramach Modułu 2 – Bon na patent przeprowadzono 3 nabory wniosków. Projekt „Fundusz Badań i Wdrożeń” jest realizowany z osi priorytetowej 1. „Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu”, działanie 1.2 „Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje”, poddziałania 1.2.1 „Wsparcie procesów badawczo-rozwojowych” RPO WK-P 2014-2020. Jest to przedsięwzięcie grantowe, dotyczące budowy i rozwoju systemu innowacji oraz programu bezwrotnego wsparcia finansowego (dotacji; grantów) dla przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. W ramach „Fundusz Badań i Wdrożeń – Voucher Badawczy” odbył się 3 nabór, w trakcie którego ogłoszono 3 rundy konkursu.
4.	Rozwój Bydgoskiego Klastra Przemysłowego zrzeszającego firmy branży narzędziowo-przetwórczej	zrealizowano (działanie ciągłe)	Województwo wspiera rozwój BKP. Firmy uczestniczą w wydarzeniach organizowanych przez Agencję Nauki i Innowacyjności (spotkaniach informacyjnych i konferencjach).

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
5.	Przekształcenie Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego w Bydgoski Park Naukowo-Technologiczny i Przemysłowy	b.d.	b.d.
6.	Utworzenie Uczelnianego Centrum Stomatologii w Bydgoszczy	odstąpiono od realizacji	Brak środków finansowych na realizację przedsięwzięcia. W dniu 11 kwietnia 2017 r. Ministerstwo Zdrowia wydało negatywną opinię w sprawie zasadności utworzenia stomatologii w Collegium Medicum UMK, która została poparta postulatem prezydium Naczelnej Rady Lekarskiej z 2016 r. Decyzja Ministerstwa wynikała z planowanego zmniejszenia limitu przyjęć na studia na kierunku lekarsko-dentystycznym w stosunku do roku ubiegłego na wszystkich uczelniach, posiadających uprawnienia do kształcenia na ww. kierunkach. W dniu 30 października 2017 r. Prezydent Miasta Bydgoszczy wydał oświadczenie, odwołujące darowiznę stanowiącą nieruchomość przy ulicy Dworcowej 63 w Bydgoszczy, przekazaną uczelni w celu uruchomienia kierunku lekarsko-dentystycznego aktem notarialnym z dnia 8 października 2013 r. Następnie aktem notarialnym z dnia 16 kwietnia 2018 r. przeniesiono własność lokali i udziału w prawie użytkowania wieczystego gruntu oraz w budowlu na skutek odwołania darowizny z uczelni, nastąpił zwrot przedmiotów darowizny Miastu Bydgoszcz. Protokół przekazania jest z dnia 28 maja 2018.
7.	Utworzenie Uczelnianego Centrum Geriatrii w Bydgoszczy	nie rozpoczęto realizacji	Brak środków finansowych na realizację przedsięwzięcia.
8.	Utworzenie Uczelnianego Centrum Żywienia i Aktywności Fizycznej Człowieka w Bydgoszczy	faza projektowa	Utworzenie Uczelnianego Centrum Żywienia i Aktywności Fizycznej Człowieka w Bydgoszczy jest częścią projektu pt. „Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana”, którego stan realizacji jest następujący: - dotychczas nie przekazano żadnych środków na rachunek beneficjenta, - w trakcie uzgodnień zmiany w Agendzie Badawczej. Dofinansowanie zostało przyznane, jednak projekt nie został zrealizowany ze względu na brak środków na wkład własny. W 2019 r. nic się nie wydarzyło jeśli chodzi o dążenie do realizacji projektu, jednakże beneficjenci starają się modyfikować założenia, tak aby wkład własny nie był konieczny.
9.	Utworzenie Centrum Rewitalizacji Dróg Wodnych w Bydgoszczy	zrealizowano	Centrum Rewitalizacji Dróg Wodnych zostało utworzone w 2017 r.
10.	Rozwój projektu EKO-FOOD-MED. <u>Aktualna nazwa przedsięwzięcia:</u> EnFoodLife	odstąpiono od realizacji	Projekt nie zostanie zrealizowany (elementy założeń projektu być może zostaną wykorzystane do innych przedsięwzięć).
11.	Utworzenie funduszu na cele zakupów patentów, technologii, zakup usług doradczych związanych z zakupem patentów i technologii	zrealizowano (działanie ciągłe)	W 2019 r. Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o. ogłosiła dwa nabory wniosków o dofinansowanie w formie grantów w ramach projektu „Fundusz Badań i Wdrożeń” – Moduł I. W ramach Modułu 2 – Bon na patent przeprowadzono 3 nabory wniosków. Projekt „Fundusz Badań i Wdrożeń” jest realizowany z osi priorytetowej 1. „Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu”, działanie 1.2 „Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje”, poddziałanie 1.2.1 „Wsparcie procesów badawczo-rozwojowych” RPO WK-P 2014-2020. Jest to przedsięwzięcie grantowe, dotyczące budowy i rozwoju systemu innowacji oraz programu bezwrotnego wsparcia finansowego (dotacji; grantów) dla przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. W ramach „Fundusz Badań i Wdrożeń – Voucher Badawczy” odbył się 3 nabór, w trakcie którego ogłoszono 3 rundy konkursu.
12.	Stworzenie internetowego mechanizmu wymiany informacji	nie rozpoczęto realizacji	W wyniku braku dofinansowania nie doszło do zrealizowania projektu dotyczącego utworzenia sprawnie działającego internetowego mechanizmu wymiany informacji.

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
	(bazy danych) między jednostkami naukowo-badawczymi i przedsiębiorcami		
13.	Utworzenie regionalnego funduszu „venture capital”	faza zaawansowana	W dniu 8 lutego 2019 r. została podpisana umowa operacyjna pomiędzy Bankiem Gospodarstwa Krajowego a Dynamic Seed Fund Sp. z o. o., jako wybranym pośrednikiem finansowym w ramach postępowania przetargowego. W ramach instrumentu finansowane są przedsięwzięcia badawczo-rozwojowe kwalifikowalnych przedsiębiorstw akademickich, realizowane na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, będące na wczesnych etapach gotowości technologicznej oraz wpisujące się w Inteligentne Specjalizacje województwa kujawsko-pomorskiego. Ponadto projekty te muszą służyć opracowaniu nowych lub istotnie ulepszonych produktów, metod produkcyjnych/procesów, usług oraz zmierzać do wdrożenia wyników prac B+R do działalności gospodarczej lub ich komercjalizacji poprzez finansowanie w szczególności: badań przemysłowych, prac rozwojowych, procesu zabezpieczenia i ochrony własności intelektualnej przedsiębiorstwa dla własnych rozwiązań technicznych, zakupionych wyników prac B+R wraz z prawami do własności intelektualnej, dostosowania przedsiębiorstwa do wdrożenia prac B+R oraz uzupełniająco: infrastruktury B+R przedsiębiorstwa (budowy, rozbudowy, przebudowy, zakupu wyposażenia laboratoriów lub działów B+R w przedsiębiorstwach), wdrożenia i komercjalizacji wyników prac B+R. Możliwe wsparcie kapitałowe przedsiębiorstw jest na poziomie przejęcia do 60% udziałów w mikro i małym przedsiębiorstwie. Powyższe wiąże się z dokonaniem przez Alternatywną Spółkę Inwestycyjną jednostkowego wejścia kapitałowego o wartości mieszczącej się w przedziale od 200 tys. zł do 2 mln zł. Maksymalny okres inwestycji kapitałowej w przedsiębiorstwo akademickie to 10 lat (okres wyjścia z inwestycji). Zakłada się wsparcie co najmniej 27 przedsiębiorstw. Umowa przewiduje „prawo opcji”, czyli możliwość ponownego udzielenia zamówienia na wdrażanie instrumentu kapitałowego o analogicznych parametrach (bez stosowania PZP), do wysokości wcześniej udzielonego zamówienia. Aktualnie procedowana jest pierwsza umowa na wejście kapitałowe.
14.	Utworzenie regionalnego inkubatora kreatywnych przemysłów	nie rozpoczęto realizacji	Brak odpowiednich zasobów (budynku o odpowiedniej lokalizacji i parametrach) do realizacji przedsięwzięcia.
15.	Rozwój Exea Data Center w Toruniu	zrealizowano, od 2011 r. do 2015 r.	Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w 2014 r. Szczegółowe informacje nt. realizacji zadania znajdują się w <i>Raporcie z realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w 2014 r.</i> W 2015 r. zrealizowano działania inwestycyjne, prowadzące do uruchomienia 2-giej komory serwerowej, podniesienia poziomu bezpieczeństwa infrastruktury oraz zwiększenia potencjału infrastruktury informatycznej. Rezultatem tych ostatnich było uzyskanie certyfikatu TIER III Facility (2.11.2015 r.), wydanego przez The Uptime Institute, potwierdzającego uzyskany standard bezpieczeństwa (pierwsze centrum przetwarzania danych w Polsce).
16.	Utworzenie Ośrodka Wspierania Innowacyjności w zakresie technologii ICT w Toruniu	zrealizowano, od 2013 r. do 2015 r.	Przedsięwzięcie zrealizowano w 2014 r. Szczegółowe informacje nt. realizacji tego zadania znajdują się w <i>Raporcie z realizacji Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 - Plan modernizacji 2020+ w 2014 r.</i> W 2015 r. zrealizowano działania związane z obsługą działających w inkubatorze startupów, a także działania informacyjne, szkoleniowe i coachingowe, w których udział wzięło ponad 2000 osób – prowadzących startupy lub przygotowujących się do ich założenia.
17.	Rozwój Toruńskiego Inkubatora Technologicznego	zrealizowano, od 2009 do 2014 r.	Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w 2014 r. Szczegółowe informacje nt. realizacji zadania znajdują się w <i>Raporcie z realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w 2014 r.</i>
Cel strategiczny: Nowoczesny sektor rolno-spożywczy			
1.	Opracowanie i wdrożenie znaku towarowego dla żywności	odstąpiono od realizacji w okresie do roku 2020	Odstąpiono od opracowania znaku towarowego, ponieważ realizowano ideę Spizarni Kujawsko-Pomorskiej Klaster Spółdzielczy. Celowość realizacji zadania będzie przedmiotem prac podczas tworzenia nowej strategii rozwoju województwa.

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
	wyprodukowanej na terenie województwa oraz przeprowadzenie kampanii promocyjnej regionalnej żywności wśród mieszkańców województwa		
2.	Opracowanie i wdrożenie zasad i oznakowania regionalnych markowych produktów żywnościowych	zrealizowano, od 2014 do 2018 r.	Opracowane w 2014 r. zasady oznakowania produktów i logo Spizarni Kujawsko-Pomorskiej były na bieżąco wdrażane w 2019 r. Spizarnia Kujawsko-Pomorska liczyła 10 członków. Podmioty produkujące żywność wysokiej jakości uczestniczyły w wydarzeniach promocyjnych województwa z wieloma produktami regionalnymi i tradycyjnymi. Podmioty produkujące żywność wysokiej jakości uczestniczyły w wydarzeniach promocyjnych województwa z wieloma produktami regionalnymi i tradycyjnymi.
3.	Identyfikacja strategicznego zasobu rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz ustanowienie zasad jego ochrony	odstąpiono od realizacji	W 2017 r. zagadnienie było przedmiotem analiz w projekcie <i>Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego</i> . Zmiany prawne nakazujące wyznaczenie terenów rozwojowych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego na podstawie rzeczywistego zapotrzebowania na tereny inwestycyjne a także fakt, że coraz większa liczba gmin posiada już zaktualizowane studia uwarunkowań, w oparciu o tę zasadę, podważają celowość realizacji tego zadania, gdyż narzędzia prawne zapewniają skuteczną ochronę
4.	Stworzenie Kujawsko-Pomorskiego Klastra Produkcji Żywności Wysokiej Jakości	zrealizowano, od 2014 do 2015 r.	Klaster Spizarnia Kujawsko-Pomorska zarejestrowano w 2014 r. Spizarnia prowadzi swoją statutową działalność, liczy obecnie 10 członków, promuje produkty na wystawach i organizowanych imprezach zarówno w kraju jak i poza jego granicami. W 2019 r. członkowie klastra uczestniczyli w targach "Lato na wsi", "Toruński Festiwal Smaków", Targi „Smaki Regionów” w Poznaniu.
5.	Utworzenie Regionalnego Centrum Innowacyjności Wsi i Rolnictwa dla rozwoju i transferu innowacji w rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym	odstąpiono od realizacji do roku 2020	Odstąpiono od realizacji projektu ze względu na brak środków na wkład własny. Koncepcja posłuży jednak za podstawę do realizacji regionalnego projektu kluczowego w perspektywie 2021-2027.
6.	Rozwój systemów małej retencji	zrealizowano (działanie ciągłe)	Kujawsko-Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Włocławku zgodnie z uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XXXVIII/628/17 z dnia 27 listopada 2017 r. przeszedł w stan likwidacji. 1 stycznia 2018 r. powstało Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jest głównym podmiotem odpowiedzialnym za gospodarkę wodną w kraju. Nowy podmiot powstał na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. poz. 1566 z późn. zm.) W 2019 r. Samorząd Województwa nie realizował zadań inwestycyjnych związanych z rozwojem małej retencji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.
7.	Rozwój i odbudowa sieci melioracji	zrealizowano (działanie ciągłe)	Kujawsko-Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Włocławku zgodnie z uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XXXVIII/628/17 z dnia 27 listopada 2017 r. przeszedł w stan likwidacji. 1 stycznia 2018 r. powstało Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jest głównym podmiotem odpowiedzialnym za gospodarkę wodną w kraju. Nowy podmiot powstał na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. poz. 1566 z późn. zm.) W 2019 roku miała miejsce współpraca z gminnymi spółkami wodnymi w zakresie utrzymania stanu technicznego urządzeń melioracyjnych. Nie realizowano żadnych inwestycji w zakresie urządzeń melioracji.
8.	Rozwój systemu praktyk zawodowych uczniów szkół rolniczych w nowoczesnych gospodarstwach	zrealizowano	Samorząd Województwa współpracuje z przedstawicielami placówek oświatowych o profilu rolniczym. Praktyki zawodowe uczniów w różnych specjalnościach, związanych z rolnictwem (ogrodnictwo, architektura krajobrazu, gastronomia, hotelarstwo, obsługa i eksploatacja maszyn rolniczych, produkcja roślinna i zwierzęca) odbywały się wielopłaszczyznowo: w

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
	rolnych		szkołach, pracowniach, gospodarstwach rolnych, zakładach pracy jak również w utworzonych centrach praktycznej nauki w zawodach rolniczych.
9.	Utworzenie Regionalnego Centrum Eksportu Bezpiecznej i Markowej Żywności	nie rozpoczęto realizacji	Zadanie nie jest realizowane z powodu braku dokumentacji i zabezpieczenia środków finansowych.
Cel strategiczny: Bezpieczeństwo			
1.	Budowa Policyjnego Centrum Dowodzenia dla województwa kujawsko-pomorskiego	nie rozpoczęto realizacji	Z uwagi na brak środków na sfinansowanie tego projektu, KWP w Bydgoszczy nie jest w stanie samodzielnie, jedynie z własnego budżetu zrealizować to przedsięwzięcie (przebudowa, wyposażenie, etaty). Nadal prowadzone są prace termomodernizacyjne budynku, który miał być zaadoptowany na Policyjne Centrum Dowodzenia, a który wykorzystywany jest na inne cele. Niewykluczone, że jeżeli będzie możliwość sfinansowania zadania ze środków zewnętrznych, KWP w Bydgoszczy powróci do realizacji projektu i planowany wcześniej na ten cel budynek będzie mógł być przystosowany na wskazane potrzeby. Obecnie jednak przeznaczenie budynku, w którym miało powstać Policyjne Centrum Dowodzenia KWP w Bydgoszczy, z uwagi na brak środków zewnętrznych zmieniło swój charakter.
2.	Budowa stopnia wodnego poniżej Włocławka	wstępna faza procesu inwestycyjnego, od 2009 r. do 2028 r.	<p>1. Stała współpraca z Ministerstwami: Środowiska, Energii, Rozwoju oraz Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, a także Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, w tym przede wszystkim RZGW w Gdańsku i firmą Energa Invest na rzecz realizacji inwestycji, polegającej na budowie stopnia wodnego poniżej Włocławka. Inwestycję prowadzi PGW Wody Polskie, które powołało Kierownika Projektu, oraz utworzyło Biuro Projektów Strategicznych, które zarządza projektami strategicznymi, w tym projektem stopnia Siarzewo. Proces inwestycyjny formalnie trwa od początku 2019 r. Planowanie oddanie stopnia do eksploatacji – 2028 r.</p> <p>2. Udział Marszałka Województwa, jako przedstawiciela województw nadwiślańskich, w Komitecie sterującym do spraw inwestycji na śródlądowych drogach wodnych i Pełnomocnika Marszałka ds. Dróg Wodnych w grupie roboczej przy ww. Komitecie (powołanych przez Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, odpowiedzialnych za wsparcie ministra w przygotowaniu studiów wykonalności dla kaskady dolnej Wisły od Warszawy do Gdańska).</p> <p>3. Udział Pełnomocnika Marszałka Województwa ds. dróg wodnych w opracowaniu <i>Studium wykonalności dla modernizacji drogi wodnej E40 – uwzględniającego problematykę: bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, stopnia wodnego Włocławek, hydroenergetyczną, dużej retencji i obszarów nadrzecznych, dla rzeki Bug na odcinku od Warszawy do granicy Polska-Białoruś oraz drogi wodnej E70 na odcinku od Wisły do Zalewu Wiślanego (Elbląg)</i>, realizowanego przez Zarząd Portu Morskiego Gdańsk.</p> <p>4. Stałe prowadzenie działań promujących budowę stopnia.</p>
3.	Przygotowanie dokumentacji dla realizacji stopni wodnych poniżej Torunia i w rejonie Chełmna	faza projektowa, od 2009 r. do 2050 r.	W roku 2019 kontynuowane były prace analityczne w zakresie możliwości realizacji kaskady dolnej Wisły przy opracowywaniu <i>Studium wykonalności dla modernizacji drogi wodnej E40 – uwzględniającego problematykę: bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, stopnia wodnego Włocławek, hydroenergetyczną, dużej retencji i obszarów nadrzecznych, dla rzeki Bug na odcinku od Warszawy do granicy Polska-Białoruś oraz drogi wodnej E70 na odcinku od Wisły do Zalewu Wiślanego (Elbląg)</i> , realizowanego przez Zarząd Portu Morskiego Gdańsk – planowany termin zakończenia prac to I połowa 2020 r. Dokument ten posłuży Ministerstwu Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w przygotowaniu kompleksowego <i>Programu dla Wisły</i> , który określi wariantowość zabudowy i modernizacji dolnej Wisły. Planowany termin opracowania dokumentu to koniec 2020 r.
4.	Budowa i modernizacja urządzeń zabezpieczających przed powodzią	zrealizowano (działanie ciągłe)	Zgodnie z uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XXXVIII/628/17 z dnia 27 listopada 2017 r. Kujawsko-Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Włocławku przeszedł w stan likwidacji. 1 stycznia 2018 r. powstało

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jest głównym podmiotem odpowiedzialnym za gospodarkę wodną w kraju. Nowy podmiot powstał na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – prawo wodne (Dz. U. poz. 1566 i 2180 oraz z 2018 r. poz. 650 i 710) ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy – prawo wodne oraz niektórych innych ustaw. W rejonie Włocławka w ramach prac utrzymaniowych urządzeń przeciwpowodziowych wykonano Kompleks Modzerowo-Wistka, Kompleks II Dąb Polski-Skoki, kanał zrzutowy pompowni Modzerowo oraz Stary Duninów-Wola Brwileńska a także przeprowadzono konserwację urządzeń odwadniających obiekt hydrotechniczny we Włocławku. Stałej kontroli poddawano ciekły wodne, wały przeciwpowodziowe, stacje pomp. Utrzymywano w gotowości lodołamacze na stopniu wodnym we Włocławku w sezonie zimowym 2019/2020. Nie zrealizowano żadnych zadań inwestycyjnych.
5.	Udoskonalenie i upowszechnienie systemu informatycznego powiadomienia ratunkowego	zrealizowano	W województwie kujawsko-pomorskim funkcjonuje Centrum Powiadamiania Ratunkowego (CPR) w Bydgoszczy, które jest jednym z 17 CPR funkcjonujących na terenie Polski. CPR jest jednolitym system, który obsługuje zgłoszenia alarmowe, kierowane na numery alarmowe 112, 997, 998 i 999, umożliwiając przekazanie zgłoszenia alarmowego w celu zaangażowania właściwych zasobów ratowniczych. Centrum tworzy wojewoda (na poziomie samorządu województwa nie przystąpiono do realizacji zadania, ponieważ CPR znajdują się w strukturach urzędów wojewódzkich). Wojewoda określa lokalizację i szczegółową organizację CPR z uwzględnieniem kwestii finansowych, społecznych i terytorialnych w celu zapewnienia skuteczności działania systemu. Mając na uwadze zapewnienie sprawności działania systemu, wojewoda może podjąć decyzję o utworzeniu oddziałów Centrum. Wykonywanie zadań CPR jest wspomagane przez system teleinformatyczny. Administratorem systemu teleinformatycznego jest minister właściwy do spraw administracji publicznej.
6.	Stworzenie sieci mobilnych punktów zabezpieczenia operacyjnego akwenów wykorzystywanych turystycznie	b.d.	b.d.
7.	Realizacja infrastruktury związanej z zapewnieniem bezpieczeństwa i ratownictwa drogowego na terenie powiatu aleksandrowskiego	odstąpiono od realizacji	Nie prowadzono żadnych prac w tym zakresie.
8.	Realizacja projektu poprawy wyposażenia Inspektoratu Transportu Drogowego w sprzęt niezbędny dla realizacji zadań na rzecz ochrony dróg, zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony środowiska w ruchu drogowym	zrealizowano	We wcześniejszych latach dokonano zakupu dwóch nowych zestawów wag przenośnych, przeznaczonych do ważenia pojazdów w ruchu (po dwie sztuki wag w każdym zestawie) wraz z wyposażeniem umożliwiającym wydruk oraz archiwizację wyników ważenia. Zadanie zostało sfinansowane ze środków RPO WK-P na lata 2014-2020.
Cel strategiczny: Sprawne zarządzanie			
1.	Budowa regionalnej platformy wymiany dobrych praktyk w zakresie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego	zrealizowano (działanie ciągłe)	W 2019 r. odbyło się jedno posiedzenie Forum Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, które jest platformą debaty i współpracy wszystkich samorządów terytorialnych regionu, służącą do artykułowania interesów i potrzeb zarówno regionu jako całości, jak i poszczególnych powiatów i gmin. Ponadto prowadzona była dalsza współpraca z przedstawicielami Konwentów Samorządowych w regionie. Podejmowane były również działania w ramach Forum Rozwoju Regionalnego, jako inicjatywy środowisk samorządowych, naukowych, gospodarczych i społecznych, mającej na celu dyskusję o sprawach istotnych z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu oraz jego spójności terytorialnej i przestrzennej. W ramach Forum odbyło się 8 spotkań, których tematyka obejmowała: społeczne uwarunkowania rozwoju oraz zagadnienia

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			<p>sprawności i jakości funkcjonowania administracji publicznej w procesie zarządzania rozwojem regionu. Wymiana doświadczeń z uwzględnieniem bezpieczeństwa ekologicznego w ramach seminarium, podsumowującego doroczny konkurs ekologiczny dla młodzieży szkolnej.</p>
2.	<p>Promocja i wspieranie Regionalnych Ośrodków Debaty Międzynarodowej w Toruniu i Bydgoszczy</p>	<p>zrealizowano (działanie ciągłe)</p>	<p>Od 2016 r. funkcjonuje tylko jeden ośrodek Debaty Międzynarodowej w województwie kujawsko-pomorskim, który wyłoniony został w drodze konkursu Ministerstwa Spraw Zagranicznych. W latach 2016-2020 rolę tę pełni Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu, która znalazła się wśród 9 podmiotów w Polsce z różnych województw, które zwyciężyły w konkursie na realizację zadania publicznego Ministerstwa Spraw Zagranicznych. W 2016 r. zasadniczej zmianie uległy założenia funkcjonowania RODM. Obecnie wszelkie inicjatywy RODM planowane i przeprowadzane są samodzielnie, z niewielkim udziałem Samorządu Województwa. Zakres działalności Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Debaty Międzynarodowej sprowadza się przede wszystkim do realizacji zadań własnych w oparciu o założenia MSZ w tym zakresie. Przedstawiciele Samorządu Województwa utrzymują regularne kontakty z RODM i wymieniają się informacjami nt. kierunków współpracy międzynarodowej. W 2019 r. RODM w Toruniu aktywnie włączył się w ważną inicjatywę Samorządu Województwa – organizację zajęć przeprowadzonych dla młodzieży polonijnej z Litwy, Ukrainy, Francji i Stanów Zjednoczonych. Działanie było współorganizowane wspólnie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego i Caritas Diecezji Toruńskiej.</p>
3.	<p>Stworzenie i wdrożenie modelu pozyskania zasobów mieszkaniowych w największych miastach dla zapewnienia potrzeb mieszkaniowych młodych rodzin, przeciwdziałaniu ich emigracji i nakłaniania do imigracji z innych województw</p>	<p>nie rozpoczęto realizacji</p>	<p>W 2019 r. nie były prowadzone działania w tym zakresie.</p>
4.	<p>Rozwój systemu stowarzyszeń wzajemnej pomocy JST w zakresie likwidacji i ograniczania negatywnych skutków zdarzeń żywiołowych (typu Salutaris)</p>	<p>zrealizowano (działanie ciągłe)</p>	<p>W 2019 r. była prowadzona dalsza współpraca z gminami w ramach Kujawsko-Pomorskiego Samorządowego Stowarzyszenia Salutaris, a także doskonalono jego organizacyjne formy działalności. Stowarzyszenie poszerzyło zakres podejmowanych działań od zadań związanych z udzielaniem wsparcia do coraz większego zakresu działań uzupełniających, obejmujących zagadnienia promocyjno-informacyjne, szkoleniowe i prewencyjne. Prowadzone były również działania na rzecz podnoszenia poziomu świadomości społecznej i wykorzystywania zdobytej wiedzy w zakresie skutecznych metod i środków działania na rzecz przeciwdziałania niebezpieczeństw, wynikających ze zdarzeń losowych. Zorganizowano doroczny cykliczny konkurs ekologiczny dla młodzieży szkolnej (VI edycja konkursu dla młodzieży szkolnej pod hasłem „Gmina bezpieczna ekologicznie”). Stowarzyszenie było współorganizatorem dorocznej, ogólnopolskiej konferencji poświęconej bezpieczeństwu lokalnemu oraz międzynarodowego kongresu, poświęconego problematyce bezpieczeństwa. Prowadzono również cykliczne spotkania z przedstawicielami samorządów lokalnych (konwentów, rad miast i gmin). Zarząd Stowarzyszenia w 2019 r. podjął kolejne wysiłki na rzecz nawiązywania współpracy z organizacjami i instytucjami z terenu województwa oraz w skali krajowej, co zaowocowało podpisaniem kolejnych porozumień o współpracy na rzecz szeroko rozumianego bezpieczeństwa. W 2019 r. partnerami działań zostali:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi, z którą Stowarzyszenie zorganizowało VI edycję Konkursu bezpieczeństwa ekologicznego gminy i jest w trakcie realizacji VII edycji; 2) Rządowe Centrum Bezpieczeństwa; partnerstwo wynikało z naszej aktywności w zakresie budowania sieci współpracy w zakresie odporności na zmiany klimatu i organizacji warsztatów z udziałem przedstawicieli ONZ. <p>Aktualnie do Stowarzyszenia należą 65 jednostek w tym jeden powiat. Roczna suma składek członkowskich wynosi ponad 180 000 zł. W okresie 2012-2019 Stowarzyszenie 68 razy udzieliło pomocy (niektórym częściej, niż 1 raz) na łączną kwotę ok. 1 507 500 zł.</p>

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
5.	Optymalizacja podziału administracyjnego	nie rozpoczęto realizacji	W 2019 r. nie prowadzono żadnych działań w tym kierunku. Wykonane analizy funkcjonowania usług publicznych uzasadniają podjęcie prac, ponieważ wskazują na dysfunkcyjność układów gmin miejskich i wiejskich tzw. "obwarzankowych". Temat ten był również podjęty w przygotowanej w 2019 r. diagnozie do nowej strategii rozwoju województwa, która potwierdziła wcześniejsze obserwacje i postulaty.
6.	Wykonanie kompleksowej inwentaryzacji i waloryzacji zasobów przyrodniczych województwa	faza zaawansowana, od 2014 r. do 2020 r.	Wykonano: opracowanie dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-Leśny "Zgniłka-Wieczno-Wronie"; opracowanie dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezioro Stelchno; opracowanie dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Drumliny Zbójeńskie; opracowanie dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Miradzkich; opracowanie dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Żędowskich; opracowanie dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezioro Modzerowskie; opracowanie dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Źródła Skrwy; opracowanie dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezioro Skępskie; opracowanie dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezioro Głuszyńskie; opracowanie dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi; opracowanie dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich; opracowanie dotyczące Nadnoteckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu; opracowanie dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny rzeki Kamionki; opracowanie dotyczące Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu; opracowanie ogólnej charakterystyki Wdeckiego Parku Krajobrazowego wraz z weryfikacją w terenie i uściśleniem przebiegu granicy przedmiotowego parku krajobrazowego oraz ewentualne wyłączenie wybranych obszarów z granic przedmiotowego parku krajobrazowego lub wskazanie obszarów, które nie podlegają zastosowaniu niektórych zakazów określonych w art. 17 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody; wykonanie weryfikacji mającej na celu wskazanie terenów w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy, które nie podlegają zastosowaniu niektórych zakazów określonych w art. 24. ust. 1 z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w oparciu o obowiązującą uchwałę nr XXXVIII/656/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 listopada 2017 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy; opracowanie Górnienieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego służące do przygotowania sprawozdania o ochronie przyrody i krajobrazu (OS-7) przedkładanego corocznie do Głównego Urzędu Statystycznego; wykonanie opracowania Brodnickiego Parku Krajobrazowego służącego do przygotowania sprawozdania o ochronie przyrody i krajobrazu (OS-7) przedkładanego corocznie do Głównego Urzędu Statystycznego; wykonanie opracowania Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego służącego do przygotowania sprawozdania o ochronie przyrody i krajobrazu (OS-7) przedkładanego corocznie do Głównego Urzędu Statystycznego; wykonanie opracowania Krajeńskiego Parku Krajobrazowego służącego do przygotowania sprawozdania o ochronie przyrody i krajobrazu (OS-7) przedkładanego corocznie do Głównego Urzędu Statystycznego.
7.	Weryfikacja granic i zasad funkcjonowania obszarów chronionego krajobrazu i parków krajobrazowych	faza zaawansowana, od 2016 r. do 2020 r.	Weszły w życie następujące uchwały: 1. uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr VI/115/19 z dnia 27.05.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Ozów Wielowickich; 2. uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr VI/116/19 z dnia 27.05.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Rogowskich; 3. uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr VI/117/19 z dnia 27.05.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny rzeki Sępoleńki; 4. uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr VI/118/19 z dnia 27.05.2019 r. w sprawie Świeckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr VI/119/19 z dnia 27.05.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Wydmowy na południe od Torunia; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr VI/120/19 z dnia 27.05.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Brodnickiego Parku Krajobrazowego; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XI/258/19 z dnia 13.11.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Rynny Jezior Byszewskich; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XI/257/19 z dnia 13.11.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechoćcińskiej; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XI/258/19 z dnia 13.11.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Rynny Jezior Byszewskich; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XI/256/19 z dnia 13.11.2019 r. w sprawie

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			<p>Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezioro Stelchno; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XI/256/19 z dnia 13.11.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezioro Stelchno; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XI/255/19 z dnia 13.11.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Źródła Skrwy; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XI/254/19 z dnia 13.11.2019 r. w sprawie Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XI/253/19 z dnia 13.11.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XI/252/19 z dnia 13.11.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Miradzkich; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XI/251/19 z dnia 13.11.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny rzeki Kamionki; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XII/267/19 z dnia 16.12.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Kotliny Toruńskiej; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XII/268/19 z dnia 16.12.2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-Jeziorno-Leśnego „Zgniłka-Wieczno-Wronie”; uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XII/269/19 z dnia 16.12.2019 r. w sprawie Nadnoteckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu”.</p>
8.	Opracowanie projektu wsparcia rozwoju gmin położonych na terenach objętych obszarowymi formami ochrony przyrody w zakresie szeroko rozumianych inwestycji proekologicznych	zrealizowano (działanie ciągłe)	<p>Przedsięwzięcie realizowane jest poprzez ustanowienie w ramach RPO WK-P 2014-2020 kryteriów wsparcia dla poszczególnych gmin. Pośrednio zawierają one katalog możliwych instrumentów kompensacyjnych wraz z zasadami kompensacji ograniczeń rozwojowych, wynikających z położenia gmin na terenie obszarowych form ochrony przyrody województwa kujawsko-pomorskiego. Powyższe wywodzi się także ze specjalistycznych analiz wykonanych w roku 2014, które wykazały, iż nie zachodzi potrzeba stosowania innego rodzaju interwencji od określonego powyżej. Zwraca się uwagę, że zadanie pośrednio związane jest także z realizacją audytu krajobrazowego województwa kujawsko-pomorskiego.</p>
9.	„Nowe otwarcie Funduszu Wsparcia” – opracowanie i wdrożenie założeń Funduszu Wsparcia dostosowanego do nowych założeń interwencji	odstąpiono od realizacji	<p>Stymulowanie rozwoju na poziomie lokalnym odbywa się za pomocą innych instrumentów. W przyszłości nie wyklucza się powrotu do idei Funduszu Wsparcia jeśli zaistnieją sprzyjające uwarunkowania finansowe i organizacyjne, a podtrzymanie tej idei będzie nadal oceniane jako zasadne.</p>
10.	Opracowanie i realizacja regionalnej koncepcji rozwoju sieci gazowych	odstąpiono od realizacji do roku 2020	<p>Wobec braku możliwości inwestycyjnych w tym zakresie, opracowanie koncepcji nie było zasadne. Istota problemu jest jednak zasadna i powinna być podejmowana w nowej perspektywie finansowej w miarę pojawiających się możliwości finansowych i w dostosowaniu do zmian technologicznych.</p>
11.	Opracowanie i realizacja regionalnej koncepcji reelektryfikacji terenów wiejskich	odstąpiono od realizacji do roku 2020	<p>W pewnym zakresie działania w tym kierunku realizowane są poprzez działania podejmowane w ramach RPO WK-P 2014-2020. Jednocześnie tworzone są formy współdziałania z operatorami energetycznymi Energa i Enea w zakresie przedsięwzięć na rzecz reelektryfikacji terenów wiejskich. Odstąpiono jednak od realizacji koncepcji sensu stricto ze względu na brak szerszych możliwości inwestycyjnych. Istota problemu jest jednak zasadna i powinna być podejmowana w nowej perspektywie finansowej w miarę pojawiających się możliwości finansowych – jako element zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego oraz transformacji energetycznej. Zagadnienia te są postrzegane jako wyzwanie rozwojowe województwa w diagnozie do Strategii rozwoju województwa do roku 2030.</p>
12.	Opracowanie i wdrożenie regionalnych standardów w dziedzinie ładu przestrzennego	zrealizowano (działanie ciągłe)	<p>W 2015 r. opracowano <i>Regionalne zasady i standardy kształtowania ładu przestrzennego w polityce województwa kujawsko-pomorskiego przy wykorzystaniu środków publicznych w okresie programowania 2014-2020</i>, które są wykorzystywane jako kryterium dostępne w konkursach na projekty inwestycyjne w RPO WK-P 2014-2020. W 2019 r. kontynuowane były prace nad audytem krajobrazowym, który pośrednio będzie regulował pewne aspekty ładu przestrzennego. Prace wykonane na rzecz audytu pozwolą uzyskać dodatkową wiedzę na temat tego zagadnienia, co będzie sprzyjało ewentualnemu programowaniu kolejnych instrumentów interwencji.</p>

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
13.	Opracowanie i wdrożenie przestrzennych założeń eksploatacji kopalni jako podstawy dla ochrony przestrzeni województwa	odstąpiono od realizacji do roku 2020	Zagadnienie było przedmiotem analiz podczas trwających prac na rzecz audytu krajobrazowego województwa kujawsko-pomorskiego. Wyniki audytu wykażą na ile zasadne jest podejmowanie dedykowanych założeń. W 2019 r. Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego wydał 6 koncesji na eksploatację kruszywa naturalnego (piaski i żwiry) o łącznej powierzchni tych złóż do 1 km. Są to koncesje oznaczone: Osiek Wielki V, Tupadły-Przebojowice, Czapelki, Pędzewo VI, Kozłowo V, Chrostkowo Nowe II.
14.	Opracowanie i wdrożenie przestrzennych założeń rozwoju OZE („Przestrzeń dla OZE”) jako podstawy dla ochrony przestrzeni województwa oraz wspierania rozwoju OZE dostosowanych do walorów środowiskowych	odstąpiono od realizacji	<p>Obserwacje zmian w zagospodarowaniu w konsekwencji zmian prawnych dotyczących lokalizacji elektrowni wiatrowych (tzw. ustawa odległościowa) prowadzą do wniosku, że skutecznie zablokowano możliwość niekontrolowanego rozwoju energetyki wiatrowej w sposób kolizyjny z warunkami życia ludności – to zagadnienie stanowiło najważniejszy problem w polityce regionalnej województwa wobec OZE.</p> <p>Dodatkowo zagadnienie zostało ujęte m.in. w nowym <i>Programie ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko</i>, który został przyjęty uchwałą nr XXXVI/611/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 września 2017 r. W 2019 r. zakończono prace nad projektem <i>Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego</i>, który także formułuje zasady lokalizacji instalacji dla pozyskania energii ze źródeł odnawialnych.</p> <p>Wobec powyższego, w obecnej sytuacji opracowanie założeń jest bezzasadne.</p>
15.	Wdrożenie projektu „Infostrada Kujaw i Pomorza” = przedsięwzięcie 18. Budowa regionalnego portalu informacji przestrzennej	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego	<p>Informacja o przebiegu realizacji projektu w 2019 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Miasto Bydgoszcz w ramach projektu „Infrastruktura informatyczna dla partnerów” zakupiło klastr, w 2019 r. przedłużyło wsparcie dla klastra UTM (ang. unified threat management) tj. klastra, który oferuje wielofunkcyjne zapory sieciowe (np.: filtr antyspamowy, sieciowy filtr antywirusowy, wykrywanie włamań, filtrowanie treści, router, NAT i inne standardowe usługi sieciowe), zintegrowane w postaci jednego urządzenia, – zakończono zadanie dotyczące rozbudowy Geoportalu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach Systemu Informacji Przestrzennej. Przeszkoleni zostali pracownicy partnerów projektu – użytkownicy korzystający z Geoportalu WK-P. Postępowanie poprzedzono przeprowadzeniem dialogu technicznego tj. wstępnymi konsultacjami, dotyczącymi planów i oczekiwań co do realizacji zamówienia, – zakończony został pierwszy przetarg na zakup infrastruktury informatycznej (dwóch serwerów, macierzy dyskowej oraz skanerów) oraz zakończono postępowanie na zakup sprzętu komputerowego, oprogramowania i akcesoriów na potrzeby UMWK-P. Zakup sprzętu ma zapewnić sprawną pracę urzędów, a przede wszystkim bezpieczne funkcjonowanie urzędowych baz danych, – zrealizowano zamówienie na rozbudowę 19 stacji meteorologicznych dla ODR w Minikowie, którego nie udało się zrealizować w 2018 r., – w ramach realizacji kolejnych zadań wskazanych we wnioskach o dofinansowanie z projektu „Infostrada Kujaw i Pomorza”: przeprowadzono dialog techniczny dotyczący stworzenia Platformy Miejskiej dla miast prezydenckich: Bydgoszczy, Torunia, Włocławka i Grudziądza; opublikowano zamówienie na opracowanie warunków technicznych dotyczących uruchomienia "Centrum Komunikacji z Mieszkańcem" w Urzędzie Miasta Torunia; rozstrzygnięto postępowanie przeprowadzone przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie na utworzenie portalu internetowego, prezentującego dane meteorologiczne i modele chorobowe roślin, zrealizowano przetarg na wykonanie fotogrametrycznych zdjęć lotniczych RGB wraz z opracowaniem na ich podstawie cyfrowej ortofotomapy; rozstrzygnięto przetarg na aktualizację bazy danych obiektów topograficznych (BDOT10k) dla wybranych powiatów, – podpisano umowy dla 9 powiatów WK-P na digitalizację baz danych BDOT500 i GESUT – trwa realizacja zadania, – w ramach realizacji zadań dotyczących digitalizacji, którą przeprowadzają wszystkie powiaty oraz miasto Bydgoszcz i Toruń: rozstrzygnięto przetarg na kompleksową inspekcję, monitoring i kontrolę prac geodezyjno-kartograficznych oraz

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			<p>kontrolę prac fotogrametrycznych, obejmujących całe województwo; dla miasta Torunia – rozstrzygnięto przetarg na digitalizację dokumentów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego (PZGiK), utworzenie bazy danych BDOT500, modernizację ewidencji gruntów i budynków (EGiB); miasto Bydgoszcz ogłosiło przetarg na „Utworzenie bazy danych BDOT500 oraz przeprowadzenie działań harmonizujących zbiory danych miasta Bydgoszczy”,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zakończone zostało postępowanie na modernizację i rozbudowę Systemu Informacji Przestrzennej (SIP) Województwa Kujawsko-Pomorskiego – ERGO, obejmujące w szczególności: wytworzenie nowych formularzy dla usług e-urzędów; wdrożenie e-usług powiązanych z systemami dziedziny; rozbudowę rejestrów w SIP, zapewniających obsługę e-usług; dostawę i rozbudowę systemów dziedziny w SIP; wdrożenie aplikacji do prowadzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa i prowadzenia uzgodnień; zasilanie rejestrów danymi; wdrożenie aplikacji mobilnych, <p>w ramach promocji projektu zrealizowano: Konferencję Międzynarodową – V Forum Rozwoju Miast i Regionów w WK-P; 16 spotkań z partnerami oraz kilkadziesiąt spotkań z wykonawcami realizowanych zadań; zakupiono materiały i gadzety promocyjne; przygotowywano nową stronę projektu a także opracowano materiały prasowe, telewizyjne dot. projektu.</p>
16.	Cyfryzacja danych państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego	zrealizowano (działanie ciągłe)	<p>W 2019 r. wykonano aktualizację Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k) dla dwóch powiatów województwa kujawsko-pomorskiego – chełmińskiego i wąbrzeskiego oraz opracowano (na podstawie zaktualizowanej bazy danych) 9 arkuszy mapy topograficznej w skali 1:10 000 dla miasta Torunia. Przetarg na powyższe opracowanie wygrała firma Geokart z Rzeszowa. Na ten cel przeznaczono 130 000 zł (100 000 zł z dotacji Wojewody Kujawsko-Pomorskiego i 30 000 zł z budżetu województwa).</p>
17.	Wykonanie diagnozy stanu ładu przestrzennego w województwie	zrealizowano	<p>Zadanie zostało zrealizowane w 2017 r. (więcej informacji w tym zakresie znajduje się w <i>Raporcie z realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w 2017 r.</i>)</p>
18.	Budowa regionalnego portalu informacji przestrzennej = przedsięwzięcie 15. Wdrożenie projektu „Infostrada Kujaw i Pomorza”	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego	<p>Informacja o przebiegu realizacji projektu w 2019 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Miasto Bydgoszcz w ramach projektu „Infrastruktura informatyczna dla partnerów” zakupiło klastr, w 2019 r. przedłużyło wsparcie dla klastra UTM (ang. unified threat management) tj. klastra, który oferuje wielofunkcyjne zapory sieciowe (np.: filtr antyspamowy, sieciowy filtr antywirusowy, wykrywanie włamań, filtrowanie treści, router, NAT i inne standardowe usługi sieciowe), zintegrowane w postaci jednego urządzenia, – zakończono zadanie dotyczące rozbudowy Geoportalu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach Systemu Informacji Przestrzennej. Przeszkoleni zostali pracownicy partnerów projektu – użytkownicy korzystający z Geoportalu WK-P. Postępowanie poprzedzono przeprowadzeniem dialogu technicznego tj. wstępnymi konsultacjami, dotyczącymi planów i oczekiwań co do realizacji zamówienia, – zakończony został pierwszy przetarg na zakup infrastruktury informatycznej (dwóch serwerów, macierzy dyskowej oraz skanerów) oraz zakończono postępowanie na zakup sprzętu komputerowego, oprogramowania i akcesoriów na potrzeby UMWK-P. Zakup sprzętu ma zapewnić sprawną pracę urzędów, a przede wszystkim bezpieczne funkcjonowanie urzędowych baz danych, – zrealizowano zamówienie na rozbudowę 19 stacji meteorologicznych dla ODR w Minikowie, którego nie udało się zrealizować w 2018 r., – w ramach realizacji kolejnych zadań wskazanych we wnioskach o dofinansowanie z projektu „Infostrada Kujaw i Pomorza”: przeprowadzono dialog techniczny dotyczący stworzenia Platformy Miejskiej dla miast prezydenckich: Bydgoszczy, Torunia, Włocławka i Grudziądz; opublikowano zamówienie na opracowanie warunków technicznych dotyczących uruchomienia "Centrum Komunikacji z Mieszkańcem" w Urzędzie Miasta Torunia; rozstrzygnięto postępowanie przeprowadzone przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie na utworzenie portalu internetowego, prezentującego dane meteorologiczne i modele chorobowe roślin, zrealizowano przetarg na wykonanie

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			<p>fotogrametrycznych zdjęć lotniczych RGB wraz z opracowaniem na ich podstawie cyfrowej ortofotomapy; rozstrzygnięto przetarg na aktualizację bazy danych obiektów topograficznych (BDOT10k) dla wybranych powiatów,</p> <ul style="list-style-type: none"> - podpisano umowy dla 9 powiatów WK-P na digitalizację baz danych BDOT500 i GESUT – trwa realizacja zadania, - w ramach realizacji zadań dotyczących digitalizacji, którą przeprowadzają wszystkie powiaty oraz miasto Bydgoszcz i Toruń: rozstrzygnięto przetarg na kompleksową inspekcję, monitoring i kontrolę prac geodezyjno-kartograficznych oraz kontrolę prac fotogrametrycznych, obejmujących całe województwo; dla miasta Torunia – rozstrzygnięto przetarg na digitalizację dokumentów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego (PZGiK), utworzenie bazy danych BDOT500, modernizację ewidencji gruntów i budynków (EGiB); miasto Bydgoszcz ogłosiło przetarg na „Utworzenie bazy danych BDOT500 oraz przeprowadzenie działań harmonizujących zbiory danych miasta Bydgoszczy”, - zakończone zostało postępowanie na modernizację i rozbudowę Systemu Informacji Przestrzennej (SIP) Województwa Kujawsko-Pomorskiego – ERGO, obejmujące w szczególności: wytworzenie nowych formularzy dla usług e-urzędów; wdrożenie e-usług powiązanych z systemami dziedziny; rozbudowę rejestrów w SIP, zapewniających obsługę e-usług; dostawę i rozbudowę systemów dziedziny w SIP; wdrożenie aplikacji do prowadzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa i prowadzenia uzgodnień; zasilanie rejestrów danymi; wdrożenie aplikacji mobilnych, <p>w ramach promocji projektu zrealizowano: Konferencję Międzynarodową – V Forum Rozwoju Miast i Regionów w WK-P; 16 spotkań z partnerami oraz kilkadziesiąt spotkań z wykonawcami realizowanych zadań; zakupiono materiały i gadżety promocyjne; przygotowywano nową stronę projektu a także opracowano materiały prasowe, telewizyjne dot. projektu.</p>
19.	Utworzenie portalu „Przyjazna przestrzeń”	odstąpiono od realizacji	Działania o zbliżonym charakterze zostały ujęte w ramach realizacji przedsięwzięć nr 15 „Wdrożenie projektu Infostrada Kujaw i Pomorza” i 18 „Budowa regionalnego portalu informacji przestrzennej”. W związku z powyższym nie zachodzi potrzeba realizacji odrębnego przedsięwzięcia, które powielaloby już zrealizowane działania.
20.	Realizacja projektu „Zintegrowane Działania Planistyczne w Przestrzeni”	zrealizowano	Pierwotna idea przedsięwzięcia została zrealizowana pośrednio w ramach przedsięwzięć nr 15 „Wdrożenie projektu Infostrada Kujaw i Pomorza” i 18 „Budowa regionalnego portalu informacji przestrzennej”.
21.	Budowa i modernizacja instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, w tym mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów i recyklingu odpadów	zrealizowano, od 2012 r. do 2016 r.	<p>Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w 2016 r. W 2019 r. funkcjonowały wszystkie zaplanowane w wojewódzkim planie gospodarki odpadami i wyznaczone przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego regionalne instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz do przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów.</p> <p>Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1579), regionalne instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych noszą nazwę instalacji komunalnych.</p>
22.	Opracowanie projektu kompleksowego zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych w celach energetycznych	odstąpiono od realizacji do roku 2020	Monitoruje się zmiany technologiczne w zakresie wykorzystania osadów ściekowych. Jak dotąd nie zdecydowano się na podjęcie opracowania projektu ze względów ekonomicznych. Zagadnienie może być aktualne po roku 2020 w zależności od sytuacji ekonomicznej i stanu prawnego.
23.	Rozwój sieci dystrybucyjnej LNG na potrzeby zrównoważonego transportu regionalnego	odstąpiono od realizacji	Z uwagi na bardzo małą liczbę taboru zasilanego LNG oraz ze względu na upowszechnianie nowocześniejszych technologii zasilania pojazdów (np. elektryczne) nie planuje się rozwijać sieci dystrybucyjnej LNG.
Cel strategiczny: Tożsamość i dziedzictwo			
1.	Podjęcie działań na rzecz	zrealizowano (działanie ciągłe)	1. Dep. Sportu i Turystyki:

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
	<p>upowszechniania wiedzy o województwie wśród jego mieszkańców</p>		<p>Inauguracji sezonu turystycznego, podczas którego mieszkańcy regionu i turyści mogą zapoznać się z ofertą turystyczną regionu i poznać regionalne produkty turystyczne. Organizacja: Dnia przewodnika turystycznego – oprowadzania po atrakcjach turystycznych regionu; Weekendu na Szlaku Piastowskim; konkursu filmowego „Z kamerą wśród Piastów”. Współorganizacja Europejskich Dni Camino de Santiago – upowszechnianie wiedzy o Szlaku św. Jakuba. Wsparcie finansowe zadań publicznych, realizowanych przez organizacje pozarządowe, adresowanych do dzieci i młodzieży w zakresie konkursów krajoznawczych.</p> <p><u>2. Dep. Środowiska:</u></p> <p>W 2019 r. przeprowadzono szereg licznych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, w tym w ramach projektu pn. „Edukacja społeczności zamieszkujących obszary chronione województwa kujawsko-pomorskiego. Lubię tu być ... na zielonym!” Zrealizowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zielone szkoły (10), w których udział wzięło 400 uczestników, - wakacyjne warsztaty ekologiczne (19), w których udział wzięło 570 uczestników, - jednodniowe wycieczki (60), w których udział wzięło 2 400 uczestników, - szkolenia dla przedsiębiorców (2) dla 40 osób. <p>Przeprowadzono:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozbudowę funkcjonalności aplikacji na telefony komórkowe – promocja oferty parków krajobrazowych, - rozbudowę ekologicznego kontentu platformy internetowej Edupolis, - przygotowanie i produkcję map rowerowych i turystycznych na terenach parków krajobrazowych – nakład 10 000 szt., - przygotowanie projektów graficznych i druk broszur edukacyjnych – 20 000 szt., - aplikację dot. Paszportu Turystycznego, - zakup ekologicznych pomocy naukowych – 5 000 szt., - przygotowanie i zakup gier terenowych – 3 scenariusze gier, - kampanię promocyjną „inauguracja sezonu turystycznego” – 1 kampania (4 kampanie w projekcie w ogóle), - kampanie konkursowe dla dzieci i młodzieży na kanałach i profilach w mediach społecznościowych, - konkursy dla dziennikarzy i blogerów – 1 konkurs (4 konkursy w projekcie w ogóle). <p>Projekt pn. „Edukacja społeczności zamieszkujących obszary chronione województwa kujawsko-pomorskiego. Lubię tu być ... na zielonym!”, jest współfinansowany w ramach działania 2.4 „Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna” ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Jego głównym celem jest zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego, dotyczącej wartości terenów chronionych województwa, wiedzy na temat form ich ochrony i korzyści z tego płynących dla mieszkańców obecnie i na przyszłość. Źródła finansowania projektu oprócz środków UE są także: budżet województwa oraz środki WFOŚiGW w Toruniu. Okres realizacji projektu: 1 stycznia 2017 r. – 31 grudnia 2020 r.</p> <p>Poza ww. działaniami realizowanymi w projekcie edukacyjnym, w 2019 r. Departament Środowiska przeprowadził następujące przedsięwzięcia, mające na celu upowszechnianie wiedzy o województwie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - współorganizował różnego rodzaju przedsięwzięcia, dotyczące edukacji ekologicznej m.in.: konferencje, seminaria, szkolenia, spotkania, kampanie, akcje edukacyjne, festiwale i eventy. Zrealizowano m.in.: kampanię promocyjno-edukacyjną (w formie jednodniowych wycieczek dla dzieci i młodzieży z zakresu edukacji ekologiczno-przyrodniczej wraz z wyżywieniem oraz wykonaniem pamiątkowych gadżetów dla jej uczestników w okresie kwiecień-październik 2019 r.), Międzynarodowy Festiwal Sztuk Wizualnych Inspirowanych Naturą „Sztuka Natury” Toruń 2019, maraton rowerowy pn. „LIPA MTB MARATON 2019”, rajd rowerowy na trasie świetlica wiejska w Rzadkiej Woli-most na rzece Zgłowiączce w Rzadkiej Woli-Parcele-świetlica wiejska w Rzadkiej Woli, spływ kajakowy na trasie Lubraniec-Brześć Kujawski, Międzynarodowy Dzień Kajakarza – „Kayakmania Bydgoszcz 2019”, projekt pn. „DĘBY Z ZIEMI CHODECKIEJ DLA PRZYSZŁYCH POKOLEŃ” oraz wydarzenie pn. „Bezpieczne i Ekologiczne Wakacje”. Ponadto zrealizowany został film dokumentalno-przyrodniczy pt. „Olędrzy w

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			<p>krajobrazie Doliny Dolnej Wisły”, przeznaczony do emisji w telewizji i Internecie.</p> <p><u>Dep. Kultury i Edukacji:</u></p> <p>Prowadzenie działań na bieżąco. Informacje o edukacji w województwie systematycznie ukazują się w regionalnych mediach, na stronie internetowej kujawsko-pomorskie.pl, w dwumiesięczniku dla nauczycieli "UczMy" oraz na stronach Kujawsko-Pomorskich Centrów Edukacji Nauczycieli. Dodatkowo na platformie „Edupolis” udostępniane są materiały i treści dydaktyczne. Portal jest także miejscem do tworzenia i przechowywania regionalnych treści edukacyjnych. Umożliwia budowanie społeczności nauczycieli i uczniów udostępniających, a także wymieniających między sobą tworzone materiały.</p>
2.	<p>Rozwój projektu Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej</p> <p><u>Aktualna nazwa przedsięwzięcia:</u> Upowszechnienie dostępu do kultury poprzez digitalizację zasobów dziedzictwa regionalnego i informatyzację instytucji kultury</p>	faza zaawansowana	<p>Okres realizacji projektu „Kultura w zasięgu 2.0” został wydłużony do 31 marca 2021 r. W związku z tym zmieniono harmonogram, przesuując realizację części zadań na rok 2020.</p> <p>W roku 2019 w ramach projektu zrealizowano zadanie pn. „Zakup sprzętu do digitalizacji dla partnerów projektu” – w ramach zadania: 36 pracowni digitalizacji zostało wyposażonych w 160 specjalistycznych zestawów, takich jak skanery specjalistyczne i wielkoformatowe z komputerami sterującymi i niezbędnym wyposażeniem (31 zestawów), specjalistyczne zestawy do fotografii składające się z aparatów cyfrowych, obiektywów, sprzętu oświetlającego, statywów, teł, itp. (26 zestawów), kamery wideo z wyposażeniem (12 zestawów), zestawy do digitalizacji audio i wideo (10 zestawów) i inne. Na otrzymanym sprzęcie partnerzy projektu dokonali odwzorowań cyfrowych 7 027 obiektów dziedzictwa regionalnego (41 032 skany/ujęcia fotograficzne). Trwa realizacja zadania pn. „Zakup usług digitalizacji”, w ramach której podpisano umowy z 4 wykonawcami na digitalizację ok 40 tys. obiektów dziedzictwa regionalnego, należących do 37 instytucji kultury. Ogłoszono postępowanie uzupełniające na digitalizację w modelu usługowym na dalszych 20 tys. obiektów. Rozpoczęto prace przygotowawcze nad realizacją postępowań PZP na kolejne zadania: „Platformę wirtualnego przewodnictwa” oraz „System elektronicznego plakatu.”</p> <p>W związku z wydłużeniem okresu trwania projektu zmianie uległ termin realizacji zadania pn. „Wirtualne muzeum” – rozpoczęcie tego zadania planowane jest na 2020 rok.</p>
3.	<p>Rozbudowa gmachu Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu z instalacją służącą do odkwaszania papieru</p>	odstąpiono od realizacji	Nie prowadzono działań.
4.	<p>Modernizacja i rozbudowa gmachu Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy</p> <p><u>Aktualna nazwa przedsięwzięcia:</u> Droga do Nowoczesności</p>	faza projektowa	<p>W latach 2016/2017 przygotowano dokumentację do projektu mającego na celu kompleksową modernizację siedziby głównej biblioteki (przeprowadzenie prac konserwatorsko-remontowych zabytkowego budynku przy ul. Długiej 39 oraz jego rozbudowę w miejscu wyburzonych oficyn od ul. Zaułek w celu powiększenia przestrzeni magazynowej oraz przestrzeni dla nowych działań edukacyjno-kulturalnych wraz z niezbędnymi zakupami sprzętowymi) i złożono wniosek na konkurs ogłoszony w ramach VIII osi priorytetowej „Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Wniosek nie uzyskał jednak dofinansowania.</p> <p>W roku 2019 na potrzeby konkursu w ramach EOD zaktualizowano posiadaną dokumentację aplikacyjną. W roku 2020 instytucja zamierza ubiegać się o dofinansowanie przedsięwzięcia pn. "Droga do Nowoczesności" w ramach Programu Kultura mechanizmu finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 Zarządzanie dziedzictwem kulturowym. Projekt zakłada przeprowadzenie prac remontowo-konserwatorskich w obrębie kompleksu budynków Biblioteki przy Starym Rynku w Bydgoszczy. Prace obejmą także wykonanie zadaszania i zakup niezbędnego wyposażenia.</p>
5.	Opracowanie zgodnych z podstawą	zrealizowano (działanie ciągłe)	Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w trochę innej formule. W lutym 2017 r. ówczesny Dep. Edukacji i Kształcenia

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
	programową materiałów z zakresu edukacji regionalnej dla przedszkoli, szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z województwa kujawsko-pomorskiego		<p>Ustawicznego przejął na okres trwałości zadanie dotyczące e-edukacji, w ramach którego wyposażono wszystkie oddziały klas 1-6 w regionie w 4 485 zestawów tablic interaktywnych. Powstała także Kujawsko-Pomorska Platforma Edukacyjna "Edupolis". Platforma „Edupolis” udostępnia materiały i treści dydaktyczne, zgodne z podstawą programową do nauczania w szkołach podstawowych, jest także miejscem do tworzenia i przechowywania regionalnych treści edukacyjnych oraz umożliwia budowanie społeczności nauczycieli i uczniów, udostępniających, a także wymieniających między sobą tworzone materiały. Portalem informacyjnym zarządza redakcja „Edupolis” przy Bibliotece Pedagogicznej im. gen. Elżbiety Zawackiej w Toruniu. Platforma jest skierowana do uczniów i nauczycieli klas 1-6 szkoły podstawowej w regionie. W kolejnych latach planuje się rozwój zasobów dla klas 7-8 oraz dla liceów i szkół zawodowych. „Edupolis” oferuje 7 289 zasobów m.in. z zakresu edukacji polonistycznej, muzycznej, plastycznej, społecznej, przyrodniczej, matematycznej oraz zajęć komputerowych i technicznych, wychowania fizycznego, a także etyki, języka angielskiego i niemieckiego. Wśród ogólnej liczby zasobów wyodrębnić możemy 342 zasoby regionalne i 6 857 zasobów przedmiotowych. Na multimedialne materiały edukacyjne składają się: lekcje uczniowskie i nauczycielskie, ilustracje, pokazy slajdów, animacje, symulacje, gry dydaktyczne, ćwiczenia interaktywne, mapy i karty pracy. Kujawsko-Pomorska Platforma Edukacyjna zawiera szereg ciekawych funkcjonalności dostępnych w wybranych modułach.</p> <p>Jednocześnie jako potrzebne wskazuje się zaangażowanie Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty wspólnie z Dep. Kultury i Edukacji w działania na rzecz większego włączenia nauczycieli wszystkich szczebli kształcenia w opracowywanie materiałów z zakresu edukacji regionalnej. Ponadto wskazuje się na potrzebę zaangażowania Kujawsko-Pomorskiego Centrum Nauczycieli w Toruniu, Włocławku i Bydgoszczy wspólnie z nauczycielami w przygotowywanie materiałów z zakresu edukacji regionalnej na Kujawsko-Pomorską Platformę Edukacyjną "Edupolis" za pomocą narzędzi, w które zostały te jednostki wyposażone czyli pracowni stacjonarnych i mobilnych dla szkół wraz ze studiami nagrań.</p>
6.	Rozbudowa i remont gmachu Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy	faza projektowa, od 2016 r.	W 2019 r. przygotowano dokumentację przetargową oraz opracowania wielobranżowych programów funkcjonalno-użytkowych w zakresie budowlano-architektonicznym, akustyki, elektroakustyki i techniki scenicznej. Przygotowano również założenia do konkursu na projekt urbanistyczno-architektoniczny rozbudowy i modernizacji obiektu Filharmonii Pomorskiej, który ogłoszono 5 listopada 2019 r. Do 14 kwietnia 2020 r. planowane jest ogłoszenie wyników konkursu wraz z otwarciem wystawy pokonkursowej.
7.	Utworzenie Muzeum Ziemi Kujawsko-Pomorskiej w Bydgoszczy	nie rozpoczęto realizacji	Sugerowane odstąpienie od realizacji zadania, ze względu na brak podmiotu zainteresowanego jego realizacją. Możliwość powrotu do idei realizacji przedsięwzięcia w latach późniejszych.
8.	Utworzenie Muzeum Powstania Wielkopolskiego w Bydgoszczy	nie rozpoczęto realizacji	Sugerowane odstąpienie od realizacji zadania, ze względu na brak podmiotu zainteresowanego jego realizacją. Możliwość powrotu do idei realizacji przedsięwzięcia w latach późniejszych.
9.	Utworzenie Muzeum Kina Niemego w Lipnie <u>Aktualna nazwa przedsięwzięcia:</u> Rewitalizacja budynków kina oraz utworzenie muzeum kina niemego w Lipnie	faza projektowa	We wrześniu 2019 r. zlecono wykonanie inwentaryzacji obiektu Kina Nawojka, a następnie 10 grudnia 2019 r. podpisano umowę na wykonanie dokumentacji projektowej z terminem realizacji do końca marca 2020. Po zakończeniu procesu projektowania i uzyskaniu stosownych pozwoleń podjęte zostaną starania o zabezpieczenie środków unijnych na dofinansowanie zadania pn.: "Modernizacja budynku kina oraz utworzenie muzeum kina Niemego w Lipnie". Planowany termin aplikowania o dofinansowanie to czerwiec 2020.
10.	Utworzenie Muzeum Wojny Polsko-Sowieckiej 1920 roku we Włocławku	odstąpiono od realizacji	W 2017 r. gmina miasto Włocławek odstąpiła od realizacji przedsięwzięcia.
11.	Utworzenie Muzeum Jazdy Polskiej w Grudziądzu	odstąpiono od realizacji	Projekt zrealizowano w mniejszym zakresie – stałej wystawy pn. Centrum Wyszkozenia Kawalerii w Grudziądzu 1920-1939 w Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu, w oparciu o historię tej szkoły i polskiej kawalerii. W związku z

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			powyższym, odstąpiono od realizacji Muzeum Jady Polskiej, a działania skierowano na rozszerzenie działalności grudziądzkiego Muzeum i utworzenie nowego oddziału w ramach projektu „Dostosowanie grudziądzkich spichlerzy do pełnienia funkcji na rzecz kultury”.
12.	Utworzenie Muzeum Chleba w Spichlerzu w Grudziądzu	wstępna faza procesu inwestycyjnego	Dokumentacja aplikacyjna dla zadania „Dostosowanie grudziądzkich spichlerzy do pełnienia funkcji na rzecz kultury” uzyskała pozytywną ocenę w konkursie w ramach priorytetu inwestycyjnego 8b RPO WKP 2014-2020. W dniu 28 czerwca 2019 r. zawarta została umowa o dofinansowanie projektu. Obecnie trwają przygotowania procedury przetargowej na wyłonienie wykonawcy dokumentacji projektowej i robót budowlanych.
13.	Utworzenie Muzeum Wsi Dobrzyńskiej w gminie Brzuze	faza projektowa	Gminna Kolekcja Dóbr Kultury w Brzuzem została utworzona w 1999 r. Prowadzone są prace związane z gromadzeniem zbiorów, ich konserwacją i upowszechnianiem.
14.	Utworzenie Muzeum Ziemiaństwa w Nawrze	nie rozpoczęto realizacji	Obiekt jest własnością prywatną. Do końca 2019 r. nie nabyto prawa własności do obiektu. Sugerowane odstąpienie od realizacji zadania, ze względu na brak podmiotu zainteresowanego jego realizacją. Możliwość powrotu do idei realizacji przedsięwzięcia w latach późniejszych.
15.	Utworzenie Muzeum Portu na Wiśle w Toruniu	nie rozpoczęto realizacji	Projekt jest w fazie koncepcyjnej. Trwają poszukiwania środków finansowych na realizację przedsięwzięcia.
16.	Rozwój Muzeum Wodociągów w Bydgoszczy	faza projektowa	Kontynuowano prace koncepcyjne nad rozszerzeniem zakresu projektu pn. „Ścieżka edukacji ekologicznej na bazie zabytkowych obiektów Hali Pomp i Wieży Ciśnień”, dotyczące renowacji zabytkowego budynku (pałacyku, w którym aktualnie znajdują się działy administracyjne spółki) i przeznaczenie go na cele wystawiennicze.
17.	Rozwój Muzeum Techniki i Inżynierii Komunalnej Torunia	faza projektowa	Realizacja przedsięwzięcia związana jest z kompleksową modernizacją budynków – mieszkalnego i gospodarczego, wchodzących w skład zespołu wodociągów "Stare Bielany". Na przełomie 2018/2019 r. Toruńskie Wodociągi Sp. z o.o. złożyły projekt pn. „Przebudowa budynków mieszkalnego i gospodarczego wchodzących w skład Zespołu Wodociągów 'Stare Bielany' w Toruniu” do ogłoszonego konkursu w ramach działania 6.5 „Rozwój potencjału endogenicznego regionu” RPO WKP na lata 2014-2020 (wartość projektu: 6 607 710,31 zł, planowana dotacja: 4 566 303,97 zł). Ostatecznie projekt spełnił kryteria wyboru projektów, ale nie został zakwalifikowany do otrzymania dofinansowania, ze względu na wyczerpanie alokacji w ramach konkursu. Z uwagi na powyższe na chwilę obecną Toruńskie Wodociągi Sp. z o.o. wstrzymały kompleksową realizację przedmiotowego projektu. W 2020 r., celem zabezpieczenia przed skutkami działań atmosferycznych, zaplanowano wykonanie instalacji c.o. w budynku mieszkalnym. TW Sp. z o.o. z uwagi na znaczne trudności w pozyskaniu dofinansowania, rozważają wykonanie przebudowy (modernizacji) obiektu z przeznaczeniem pomieszczeń wyłącznie na cele biurowe.
18.	Budowa nowego gmachu głównego Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku	faza projektowa	W 2013 r. Muzeum pozyskało działkę na ten cel od gminy Miasta Włocławek oraz uzyskało warunki konserwatorskie dla jej zabudowy. W 2019 r. nie podejmowano działań w zakresie realizacji projektu, ze względu na brak środków finansowych.
19.	Realizacja muzeum – interaktywnego centrum edukacji historycznej i regionalnej w Kruszwicy	wstępna faza procesu inwestycyjnego	Nadgoplański Park Tysiąclecia w 2019 r. przeprowadził postępowanie przetargowe na prace remontowe w pałacu przy ul. Popiela 3, który będzie służył celom statutowym parku oraz zlokalizowaniu ekspozycji przyrodniczo-historycznej. W efekcie podjętych prac został wyłoniony wykonawca na roboty budowlane i od grudnia 2019 r. rozpoczęły się prace remontowe w pałacu.
20.	Rewitalizacja, adaptacja i rozbudowa gmachu głównego Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego, od 2013 r. do 2020 r.	W 2019 r. realizowano roboty budowlane (I i II etap), nadzór inwestorski, działania informacyjno-promocyjne oraz zarządzanie projektem (do końca I półrocza 2019 r. projektem zarządzała firma zewnętrzna, natomiast II półrocze 2019 r. zarządzanie kontynuowało Muzeum). Wobec odkrycia zabytkowych polichromii i belek z XVI w. w jednym z pomieszczeń, konieczna była realizacja projektu zamiennego i prac awaryjnych, zamiennych i dodatkowych. Przedsięwzięcie finansowane

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			jest z POIiŚ 2014-2020 (działanie 8.1) oraz budżetu miasta Bydgoszczy.
21.	Realizacja projektu badań archeologiczno-architektonicznych w miejscu dawnego grodziska i zamku w Bydgoszczy, zakończonych organizacją rezerwatu archeologicznego z pawilonem muzealnym	nie rozpoczęto realizacji	Przedsięwzięcie uzyskało pozytywną opinię członków Rady Muzeum i jest na etapie planowania. Zadanie wymaga zabezpieczenia środków finansowych i regulacji spraw formalno-prawnych terenu pod inwestycję.
22.	Rozbudowa Kujawsko-Dobrzyńskiego Parku Etnograficznego w Kłóbce	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego	Zadanie realizowane przez Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku ma charakter ciągły i jest prowadzone w ramach możliwości finansowych (ze środków własnych, pozyskanych z budżetu województwa, MKiDN lub innych źródeł zewnętrznych). W 2018 r. wykonano dokumentację projektową dla dwóch obiektów zabytkowych, mających wzbogacić ekspozycję w Kujawsko-Dobrzyńskim Parku Etnograficznym w Kłóbce – spichlerza dworskiego i młyna wodnego. W 2019 r. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku przygotowało dokumentację aplikacyjną i złożyło wniosek na realizację zadania „Rewaloryzacja i adaptacja zabytkowego spichlerza dworskiego w Kłóbce” w ramach działania 4.4 „Ochrona i rozwój zasobów kultury” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Muzeum otrzymało dofinansowanie na realizację zadania z EFRR w wysokości 2 447 558,17 zł. Prace będą prowadzone w 2020 r. Po ich zakończeniu Kujawsko-Dobrzyński Park Etnograficzny w Kłóbce wzbogaci się o kolejny o nowy obiekt, w którym planowane są nowe przestrzenie ekspozycyjne i magazyny. Projekt związany z młynem wodnym znajduje się w trybie uzgodnień formalno-prawnych.
23.	Rozbudowa Ośrodka Chopinowskiego w Szafarni	nie rozpoczęto realizacji	W 2019 r. nie podejmowano działań w zakresie realizacji przedsięwzięcia.
24.	„Europejski Szlak Megalitów” – rozwój Parku Kulturowego Wietrzychowice	faza zaawansowana, od 2014 r.	W celu eksponowania wartości historycznych, zabytkowych i walorów krajobrazowych obszaru „Parku Kulturowego Wietrzychowice” w Wietrzychowicach i Gaju w 2019 r. kontynuowano programy badawcze oraz działania informacyjno-promocyjne. Po raz kolejny przy wsparciu środków z budżetu województwa zorganizowano festyn archeologiczny "Wehikuł czasu", popularyzujący grobowce megalityczne, pochodzące z czasów neolitycznej kultury pucharów lejkowatych oraz ilustrujący życie codzienne ludności. Na prowadzenie prac porządkowych oraz zintensyfikowanie działań promocyjnych Samorząd Województwa udzielił gminie Izbica Kujawska dotację w wysokości 50 000,00 zł, w ramach której wydano foldery informacyjne w języku polskim i angielskim, przygotowano materiały promujące, zakupiono niezbędny sprzęt do prowadzenia prac porządkowych.
25.	Powołanie Regionalnego Centrum Zarządzania Informacją o Kulturze <u>Aktualna nazwa przedsięwzięcia:</u> Internetowa platforma "Kultura w zasięgu"	zrealizowano, od 2009 r. do 2016 r.	Projekt został zrealizowany w 2016 r. Więcej informacji w tym zakresie zamieszczono w <i>Raporcie z realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w 2016 r.</i>
26.	Wykreowanie flagowych wydarzeń kulturalnych regionu	zrealizowano (działanie ciągłe)	Zadanie o charakterze ciągłym, długookresowym, polegające na udzielaniu przez samorządy wsparcia promocyjnego oraz finansowego na organizację znaczących wydarzeń kulturalnych ich bezpośrednim organizatorom. Flagowe wydarzenia kulturalne zorganizowane w 2019 r. to: Międzynarodowy Festival Autorów Zdjęć Filmowych CAMERIMAGE, Bella Skyway Festiwal, Bydgoski Festiwal Muzyczny, Bydgoski Festiwal Operowy, Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina dla Dzieci i Młodzieży, Festyn Archeologiczny w Biskupinie, Jazz Od Nowa Festival, Festiwal Muzyki i Sztuki Krajów

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			Bałtyckich PROBALTICA, Bydgoszcz Jazz Festiwal Międzynarodowy Festiwal Jazzowy, Międzynarodowy Festiwal i Konkurs sztuki na bilbordach, „Art Moves”, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek SPOTKANIA, Międzynarodowy Festiwal Filmowy TOFIFEST, Toruń Blues Meeting, Afryka Reggae, Festiwal Prapremier.
27.	Budowa wielofunkcyjnego obiektu (łązącego funkcje kultury, wystawiennicze, konferencyjne i dydaktyczne) na Placu Teatralnym w Bydgoszczy	odstąpiono od realizacji	Pierwotna idea przedsięwzięcia częściowo będzie zrealizowana w innej formule, wobec czego obecnie nie podtrzymuje się realizacji w pierwotnej planowanej formie. 12 czerwca 2018 r. zostało podpisane porozumienie pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim, Miastem Bydgoszcz i Operą Novą w sprawie wspólnych działań zmierzających do realizacji projektu inwestycyjnego pn. „Rozbudowa Opery Nova w Bydgoszczy o IV krąg wraz infrastrukturą parkingową”.
28.	Utworzenie Teatru Kameralnego w Bydgoszczy <u>Aktualna nazwa przedsięwzięcia:</u> Rewitalizacja dawnego Teatru Kameralnego przy ul. Grodzkiej	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego, od 2014 r. do 2020 r.	Zadanie znajduje się na etapie rzeczowej realizacji robót budowlano-montażowych, które rozpoczęły się w II kwartale 2018 r. Przedsięwzięcie jest finansowane z RPO WKP 2014-2020 oraz budżetu miasta Bydgoszczy.
29.	Rozbudowa i modernizacja Teatru Polskiego w Bydgoszczy	faza projektowa, od 2015 r. do 2022 r.	W 2019 r. zakończono etap wykonania dokumentacji projektowo-kosztorysowej, a w czerwcu 2019 r. uzyskano decyzję zmieniającą pozwolenie na budowę. W I półroczu 2020 r. planuje się przygotowanie wniosku o dofinansowanie zadania oraz przeprowadzenie postępowania przetargowego w celu wyboru wykonawcy robót budowlanych. Źródła finansowania zadania to: • budżet Miasta Bydgoszczy – zadanie ujęte w projekcie Budżetu Miasta Bydgoszczy na 2020 rok oraz w projekcie Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2020-2044. • środki europejskie – w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Bydgoszczy 2023+(planowane złożenie wniosku aplikacyjnego I półrocze 2020)
30.	Budowa sali widowiskowej we Włocławku	zrealizowano, od 2016 r. do 2017 r.	Przedsięwzięcie zostało zrealizowane. Obiekt oddano do użytku w lutym 2018 r.
31.	Budowa sali widowiskowej w Grudziądzu łącząca funkcje targowo-wystawiennicze i sportowo-widowiskowe	nie rozpoczęto realizacji	Brak środków finansowych na realizację przedsięwzięcia. Sugerowane odstąpienie od realizacji zadania, ze względu na brak możliwości finansowych Województwa i brak innego podmiotu zainteresowanego jego realizacją. Możliwość powrotu do idei realizacji przedsięwzięcia w latach późniejszych.
32.	Rozwój Teatru Muzycznego w Toruniu	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego	W 2019 r. kontynuowano realizację projektu, mającego na celu przebudowę i remont konserwatorski Pałacu Dąbskich, zlokalizowanego przy ul. Żeglarskiej 8 w Toruniu. W dniu 10 grudnia 2019 r. nastąpił częściowy odbiór inwestycji – odebrano pałac i oficynę. Obecnie trwają prace wykończeniowe i poprawki. Siedziba Kujawsko-Pomorskiego Impresaryjnego Teatru Muzycznego wznowi swoją działalność w pałacu z początkiem nowego roku. Planowany termin przeprowadzki to początek stycznia 2020. Kolejnym projektem realizowanym przez Kujawsko-Pomorski Impresaryjny Teatr Muzyczny jest „Nadbudowa i rozbudowa dawnego budynku kinoteatru Grunwald usytuowanego przy ul. Warszawskiej 11 w Toruniu z przeznaczeniem na teatr – utworzenie Dużej Sceny Kujawsko-Pomorskiego Impresaryjnego Teatru Muzycznego w Toruniu” o wartości o 27 618 723,41 zł (wnioskowana dotacja z EFRR to 14 997 892,09 zł). Obecnie trwają prace przygotowawcze terenu budowy – prace rozbiórkowe i budowlane, zgodnie z projektem, a także zmian w projekcie w związku z prowadzonymi uzgodnieniami. Projekt „Remont i modernizacja istniejącego Zespołu Pałacowo-Parkowego w miejscowości Wieniec wraz z infrastrukturą

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			zewnątrzną i zagospodarowaniem Parku” o wartości 23 003 644,08 zł (wnioskowana dotacja z EFRR to 14 998 186,38 zł). Został oddany plac budowy, trwają prace porządkowo-rozbiórkowe zgodnie z harmonogramem.
33.	Podjęcie działań na rzecz budowy marki regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego	zrealizowano (działanie ciągłe)	Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w 2017 r. W 2018 r. kontynuowano wdrażanie systemu identyfikacji wizualnej województwa – wprowadzono ologowanie wszystkich organizowanych eventów, materiałów promocyjnych, publikacji finansowanych przez Województwo oraz zastosowano nowe oznaczenia instytucji kulturalnych.
34.	Wsparcie działań na rzecz ochrony i promocji Zespołu Staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego	<p>Kontynuacja realizacji zadań w ramach partnerskiego projektu "Toruńska Starówka, ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO – etap II". Z 14 podprojektów, zrealizowanych rzeczowo zostało 8, tj.: remont konserwatorski, adaptacja i modernizacja wystaw w Domu Mikołaja Kopernika przy ul. Kopernika 15/17 i w Muzeum Toruńskiego Piernika przy ul. Strumykowej 4, prace remontowo-konserwatorskie przy elewacjach, dachach i w otoczeniu kościoła ewangelickiego św. Szczepana, prace konserwatorskie przy elementach wyposażenia, organach, instalacji ppoż. i antywłamaniowej oraz przy murze cmentarnym w otoczeniu kościoła katedralnego św. Janów, prace konserwatorskie w zespole ruin zamku krzyżackiego, prace konserwatorskie przy elewacjach i stolarkach Dworu Mieszczańskiego, prace konserwatorskie przy murze w Stawie Komtura, prace remontowe przy oficynie Pałacu Meissnera oraz rewitalizacja tzw. Placu poddominikańskiego na cele kulturalno-rekreacyjne i edukacyjne. Prowadzone są prace konserwatorskie w kościele św. Jakuba oraz w kościele Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, w budynku dawnego zaboru ewangelickiego, będącego siedzibą Fundacji Tumult oraz prace remontowo-adaptacyjne w Pałacu Dąbskich, siedzibie Kujawsko-Pomorskiego Impresaryjnego Teatru Muzycznego. Trwają działania promocyjne przedsięwzięcia. Projekt uzyskał dofinansowanie z POIiŚ 2014-2020 w ramach działania 8.1 „Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury”. Na jego realizację zabezpieczono również środki w budżecie miasta Torunia.</p> <p>W 2019 miasto Toruń wsparło łącznie 53 zadania organizacji pozarządowych, których celem było ożywienie i promocja Zespołu Staromiejskiego Miasta Torunia.</p>
35.	Wzmocnienie instytucjonalne i rozwój nowych funkcji centrum kulturowo-kongresowego na Jordankach w Toruniu	zrealizowano (działanie ciągłe)	Centrum Kulturalno-Kongresowe Jordanki jest na stałe siedzibą Toruńskiej Orkiestry Symfonicznej, realizującej koncerty i audycje muzyczne. W 2019 r. wśród wielu realizowanych w sali wydarzeń należy wymienić 27 edycję Międzynarodowego festiwalu Filmowego Camerimage w dnia 9-16 listopada. Ponadto dokonano zakupu dodatkowego sprzętu, znacznie rozszerzającego możliwości wykorzystania sali, w tym ścianek ledowych o pow. 15 m2 oraz projektora laserowego 20.000 ANSI lumentów.
36.	Rewitalizacja XIX-wiecznego pierścienia fortecznego Twierdzy Toruń	zaawansowana faza procesu inwestycyjnego, od 2015 r.	<p>W 2019 r. wykonano następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kontynuowano remont i adaptację Koszar Bramy Chełmińskiej, tzw. fortu B-66 na cele Muzeum Twierdzy Toruń (przyszły Oddział Muzeum Okręgowego w Toruniu) – w ramach zadania "Muzeum Twierdzy Toruń – adaptacja Koszar Bramy Chełmińskiej na cele muzealne": 17.12.2019 – zgłoszono prace budowlane do odbioru (procedura w trakcie). Opracowano dokumentację projektową aranżacji ekspozycji, projektu plastycznego i projektu wykonawczego wraz z elementami projektu adaptacyjnego, kosztorysem i przedmiarem. Muzeum Okręgowe w Toruniu rozpoczęło zakupy eksponatów i przygotowania do aranżacji wystawy. Ogłoszono postępowanie dotyczące wyłonienia wykonawcy wystawy w Muzeum (przetarg unieważniono), - trwają prace rewitalizacyjne Parku Tysiąclecia położonego na terenie Fortu Przyczółek Mostowy – zakres prac remontowo-konserwatorskich obejmuje m.in.: dawną grodzę, prochownię, fosę i nasypy ziemne. Projekt "Rewitalizacji Parku Tysiąclecia" dofinansowany jest ze środków POIiŚ w ramach działania 2.5. - przy Muzeum Etnograficznym i Jordankach postawiono tablice informacyjne w ramach Zielonego Szlaku Twierdzy Toruń. Planuje się postawienie tablic m.in. w Parku Tysiąclecia . - wykonana została dokumentacja projektowa adaptacji Fortu Jakuba na cele kulturalno-edukacyjno-muzealne (Fundacja im. gen. E. Zawackiej). Ponadto trwają prace rewitalizacyjne na terenie Parku Glazja, położonym na obszarze dawnego stoku

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Etap realizacji ²⁵	Opis podjętych prac
			bojowego Fortu Jakuba, - przygotowano projekt remontu i adaptacji Grodzy V i VI na cele obsługi ruchu turystycznego czeka na pozyskanie zewnętrznego dofinansowania, - na terenie Fortu I im. Jana III Sobieskiego, zrewitalizowano stanowisko baterii z betonowanymi przedpiersiami (tzw. RKB III), - kontynuowano prowadzone od wielu lat prace remontowo-konserwatorskie na terenie Fortu IV im. S. Żółkiewskiego – w roku 2019 przy wsparciu dotacji miasta Torunia, przeprowadzono prace obejmujące m.in.: konserwację bramy głównej z mostem zwodzonym, hydroizolację części sklepień koszar szyjowych i uzupełnienie narysu wału ziemnego.
37.	Kontynuacja adaptacji historycznej fabryki Weesego na cele „Muzeum Toruńskiego Piernika” jako Oddziału Muzeum Okręgowego w Toruniu	zrealizowano, od 2011 do 2018 r.	Prace adaptacyjne zostały zrealizowane, a Muzeum Toruńskiego Piernika stało się miejscem realizacji zarówno działań edukacyjnych, jak i kulturalnych, mających na celu prezentowanie historii toruńskiego piernika i jego promocję.

Załącznik nr 2. Wyjaśnienie relacji pomiędzy „Raportem o stanie Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2019 r.”, a „Sprawozdaniem z wykonania budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego za 2019 rok.”

Relacje pomiędzy Sprawozdaniem a Raportem

Dział oraz rozdział klasyfikacji budżetowej wg Załącznika nr 3 do Sprawozdania... - Tabela „Wydatki budżetu Województwa wg grup wydatków”		Cel strategiczny charakteryzowany w Rozdziale 4 Raportu... , do którego odnosi się dane zadanie Sprawozdania...
010 Rolnictwo I Łowiectwo	01006 Zarządy melioracji i urzędzeń wodnych	Nowoczesny sektor rolno-spożywczy
	01009 Spółki wodne	Nowoczesny sektor rolno-spożywczy
	01010 Infrastruktura wodociągowa i sanitacyjna wsi	Nowoczesny sektor rolno-spożywczy Sprawne zarządzanie/Działania na rzecz ochrony środowiska
	01041 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	Nowoczesny sektor rolno-spożywczy
	01042 Wyłączenie z produkcji gruntów rolnych	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	01095 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
050 Rybołówstwo I Rybactwo	05002 Rybactwo	Nowoczesny sektor rolno-spożywczy
	05011 Program Operacyjny Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013 oraz Program Operacyjny Rybactwo i Morze 2014-2020	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
150 Przetwórstwo Przemysłowe	15011 Rozwój przedsiębiorczości	Gospodarka i miejsca pracy/Sytuacja na rynku pracy Gospodarka i miejsca pracy/Działania służące rozwojowi gospodarczemu realizowane w ramach projektów RPO WKP 2014-2020 Gospodarka i miejsca pracy/Pozyskanie inwestorów, wsparcie eksportu Gospodarka i miejsca pracy/Instrumenty finansowe służące wsparciu przedsiębiorców oraz inne działania spółek województwa na rzecz stymulowania rozwoju gospodarczego Gospodarka i miejsca pracy/Promocja gospodarcza województwa Gospodarka i miejsca pracy/Współpraca międzynarodowa służąca rozwojowi gospodarczemu Innowacyjność
		15013 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości
	15095 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
500 Handel	50005 Promocja eksportu	Gospodarka i miejsca pracy/Działania służące rozwojowi gospodarczemu realizowane w ramach projektów RPO WKP 2014-2020 Gospodarka i miejsca pracy/Pozyskanie inwestorów, wsparcie eksportu Gospodarka i miejsca pracy/Instrumenty finansowe służące wsparciu przedsiębiorców oraz inne działania spółek województwa na rzecz stymulowania rozwoju gospodarczego Gospodarka i miejsca pracy/Promocja gospodarcza województwa

		Gospodarka i miejsca pracy/Współpraca międzynarodowa służąca rozwojowi gospodarczemu
600 Transport I łączność	60001 Krajowe pasażerskie przewozy kolejowe	Dostępność i spójność/Przewozy pasażerskie
	60002 Infrastruktura kolejowa	Dostępność i spójność
	60003 Krajowe pasażerskie przewozy autobusowe	Dostępność i spójność/Przewozy pasażerskie
	60004 Lokalny transport zbiorowy	Dostępność i spójność/Przewozy pasażerskie
	60013 Drogi publiczne wojewódzkie	Dostępność i spójność/Infrastruktura drogowa
	60014 Drogi publiczne powiatowe	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	60016 Drogi publiczne gminne	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	60041 Infrastruktura portowa	Dostępność i spójność
	60095 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
630 Turystyka	63003 Zadania w zakresie upowszechniania turystyki	Gospodarka i miejsca pracy/Instrumenty finansowe służące wsparciu przedsiębiorców oraz inne działania spółek województwa na rzecz stymulowania rozwoju gospodarczego Gospodarka i miejsca pracy/Współpraca międzynarodowa służąca rozwojowi gospodarczemu Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Aktywność sportowa i rozwój bazy jej służącej Tożsamość i dziedzictwo/Tożsamość regionalna Tożsamość i dziedzictwo/Kultura i dziedzictwo narodowe Tożsamość i dziedzictwo/Promocja dziedzictwa poprzez turystykę Sprawne zarządzanie/Działania na rzecz ochrony środowiska
	63095 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
700 Gospodarka Mieszkaniowa	70005 Gospodarka gruntami i nieruchomościami	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
710 Działalność Usługowa	71003 Biura planowania przestrzennego	Sprawne zarządzanie/Zagospodarowanie przestrzenne Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	71004 Plany zagospodarowania przestrzennego	Sprawne zarządzanie/Zagospodarowanie przestrzenne
	71005 Prace geologiczne (nieinwestycyjne)	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	71012 Zadania z zakresu geodezji i kartografii	Sprawne zarządzanie/Technologie cyfrowe służące sprawnemu zarządzaniu
	71095 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
720 Informatyka	72095 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
730 Szkolnictwo Wyższe I Nauka	73095 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
750 Administracja Publiczna	75017 Samorządowe sejmiki województw	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	75018 Urzędy marszałkowskie	Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	75058 Działalność informacyjna i kulturalna prowadzona za granicą	Sprawne zarządzanie/Współpraca zagraniczna województwa Gospodarka i miejsca pracy/Promocja gospodarcza województwa Gospodarka i miejsca pracy/Współpraca międzynarodowa służąca rozwojowi gospodarczemu
	75075 Promocja jednostek samorządu terytorialnego	Tożsamość i dziedzictwo/Tożsamość regionalna
	75084 Funkcjonowanie wojewódzkich rad dialogu	Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania

	społecznego	
	75095 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
752 Obrona Narodowa	75212 Pozostałe wydatki obronne	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
754 Bezpieczeństwo Publiczne I Ochrona Przeciw Pożarowa	75495 Pozostała działalność	Bezpieczeństwo
757 Obsługa Długu Publicznego	75702 Obsługa papierów wartościowych, kredytów i pożyczek oraz innych zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego zaliczanych do tytułu dłużnego - kredyty i pożyczki	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	75704 Rozliczenia z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa lub jednostkę samorządu terytorialnego	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
758 Różne Rozliczenia	75801 Część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	75818 Rezerwy ogólne i celowe	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
801 Oświata I Wychowanie	80102 Szkoły podstawowe specjalne	Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Edukacja publiczna
	80105 Przedszkola specjalne	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Edukacja publiczna
	80111 Gimnazja specjalne	Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Edukacja publiczna
	80113 Dowożenie uczniów do szkół	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	80116 Szkoły policealne	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	80121 Licea ogólnokształcące specjalne	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	80134 Szkoły zawodowe specjalne	
	80140 Placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego i ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego	Gospodarka i miejsca pracy/Sytuacja na rynku pracy Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	80146 Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Edukacja publiczna Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	80147 Biblioteki pedagogiczne	Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	80149 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Edukacja publiczna Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	80151 Kwalifikacyjne kursy	Gospodarka i miejsca pracy/Instrumenty finansowe

	zawodowe	służące wsparciu przedsiębiorców oraz inne działania spółek województwa na rzecz stymulowania rozwoju gospodarczego
	80153 Zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	80195 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
803 Szkolnictwo Wyższe	80395 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
851 Ochrona Zdrowia	85111 Szpitale ogólne	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Promocja i ochrona zdrowia
	85120 Lecznictwo psychiatryczne	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Promocja i ochrona zdrowia
	85141 Ratownictwo medyczne	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Promocja i ochrona zdrowia Bezpieczeństwo
	85148 Medycyna pracy	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Promocja i ochrona zdrowia Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85149 Programy polityki zdrowotnej	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Promocja i ochrona zdrowia
	85153 Zwalczanie narkomanii	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Promocja i ochrona zdrowia
	85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Promocja i ochrona zdrowia
	85156 Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	85157 Staże i specjalizacje medyczne	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	85195 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
852 Pomoc Społeczna	85203 Ośrodki wsparcia	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Polityka społeczna
	85205 Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Polityka społeczna
	85217 Regionalne ośrodki polityki społecznej	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Polityka społeczna Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Polityka senioralna – specyficzny rodzaj polityki społecznej, odpowiadający na nowe wyzwania
	85228 Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Polityka społeczna Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Polityka senioralna – specyficzny rodzaj polityki społecznej, odpowiadający na nowe wyzwania
	85295 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
853 Pozostałe Zadania W Zakresie Polityki Społecznej	85311 Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Polityka społeczna Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Edukacja publiczna Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85324 Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu

	85325 Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	85332 Wojewódzkie urzędy pracy	Gospodarka i miejsca pracy/Sytuacja na rynku pracy Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85395 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
854 Edukacyjna Opieka Wychowawcza	85403 Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Edukacja publiczna Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85404 Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	85407 Placówki wychowania pozaszkolnego	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	85410 Internaty i bursy szkolne	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	85415 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Edukacja publiczna
	85416 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Edukacja publiczna
	85446 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Edukacja publiczna
	85495 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
855 Rodzina	85509 Działalność ośrodków adopcyjnych	Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85595 Pozostała działalność	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
900 Gospodarka Komunalna I Ochrona Środowiska	90001 Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	90002 Gospodarka odpadami komunalnymi	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	90005 Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	Sprawne zarządzanie/Działania na rzecz ochrony środowiska Bezpieczeństwo
	90007 Zmniejszenie hałasu i wibracji	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	90015 Oświetlenie ulic, placów i dróg	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	90019 Wpływy i wydatki związane z gromadzeniem środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	90020 Wpływy i wydatki związane z gromadzeniem środków z opłat produktowych	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	90024 Wpływy i wydatki związane z wprowadzaniem do obrotu baterii i akumulatorów	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	90026 Pozostałe działania związane z gospodarką odpadami	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	90095 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
921 Kultura I Ochrona Dziedzictwa Narodowego	92105 Pozostałe zadania w zakresie kultury	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
	92106 Teatry	Tożsamość i dziedzictwo/Kultura i dziedzictwo narodowe Sprawne zarządzanie/Technologie cyfrowe służące sprawnemu zarządzaniu Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92108 Filharmonie, orkiestry,	Tożsamość i dziedzictwo/Tożsamość regionalna

	chóry i kapele	Tożsamość i dziedzictwo/Kultura i dziedzictwo narodowe Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92109 Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby	Tożsamość i dziedzictwo/Kultura i dziedzictwo narodowe Nowoczesny sektor rolno-spożywczy Sprawne zarządzanie/Działania na rzecz ochrony środowiska
	92110 Galerie i biura wystaw artystycznych	Tożsamość i dziedzictwo/Kultura i dziedzictwo narodowe Sprawne zarządzanie/Technologie cyfrowe służące sprawnemu zarządzaniu Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92113 Centra kultury i sztuki	Tożsamość i dziedzictwo/Kultura i dziedzictwo narodowe Sprawne zarządzanie/Technologie cyfrowe służące sprawnemu zarządzaniu Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92116 Biblioteki	Tożsamość i dziedzictwo/Kultura i dziedzictwo narodowe Sprawne zarządzanie/Technologie cyfrowe służące sprawnemu zarządzaniu Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92118 Muzea	Tożsamość i dziedzictwo/Kultura i dziedzictwo narodowe Sprawne zarządzanie/Technologie cyfrowe służące sprawnemu zarządzaniu Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92120 Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami	Tożsamość i dziedzictwo/Kultura i dziedzictwo narodowe Sprawne zarządzanie/Technologie cyfrowe służące sprawnemu zarządzaniu Sprawne zarządzanie/Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92195 Pozostała działalność	Zagadnienie nieanalizowane w rozdziale 4 Raportu
925 Ogrody Botaniczne I Zoologiczne Oraz Naturalne Obszary I Obiekty Chronionej Przyrody	92502 Parki krajobrazowe	Sprawne zarządzanie/Zagospodarowanie przestrzenne Sprawne zarządzanie/Działania na rzecz ochrony środowiska
926 Kultura Fizyczna	92605 Zadania w zakresie kultury fizycznej	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi/Aktywność sportowa i rozwój bazy jej służącej

Relacje pomiędzy *Raportem* a *Sprawozdaniem*

Cel strategiczny charakteryzowany w Rozdziale 4 Raportu...	Podrozdział uszczegóławiający (jeśli jest w danym celu wyróżniony)	Rozdział klasyfikacji budżetowej wg Załącznika nr 3 do Sprawozdania... do którego odnosi się dany Cel strategiczny
Gospodarka i miejsca pracy	Sytuacja na rynku pracy	15011 Rozwój przedsiębiorczości 80140 Placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego i ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego 85332 Wojewódzkie urzędy pracy
	Działania służące rozwojowi gospodarczemu realizowane w	15011 Rozwój przedsiębiorczości 50005 Promocja eksportu

	ramach projektów RPO WKP 2014-2020	
	Pozyskanie inwestorów, wsparcie eksportu	15011 Rozwój przedsiębiorczości 50005 Promocja eksportu
	Instrumenty finansowe służące wsparciu przedsiębiorców oraz inne działania spółek województwa na rzecz stymulowania rozwoju gospodarczego	15011 Rozwój przedsiębiorczości 15013 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości 50005 Promocja eksportu 63003 Zadania w zakresie upowszechniania turystyki 80151 Kwalifikacyjne kursy zawodowe 75058 Działalność informacyjna i kulturalna prowadzona za granicą
	Promocja gospodarcza województwa	15011 Rozwój przedsiębiorczości 50005 Promocja eksportu
	Współpraca międzynarodowa służąca rozwojowi gospodarczemu	15011 Rozwój przedsiębiorczości 50005 Promocja eksportu 63003 Zadania w zakresie upowszechniania turystyki 75058 Działalność informacyjna i kulturalna prowadzona za granicą
Dostępność i spójność	Infrastruktura drogowa	60013 Drogi publiczne wojewódzkie
	Przewozy pasażerskie	60001 Krajowe pasażerskie przewozy kolejowe 60003 Krajowe pasażerskie przewozy autobusowe 60004 Lokalny transport zbiorowy
	Port Lotniczy Bydgoszcz	Brak powiązania na poziomie rozdziału klasyfikacji budżetowej
	Inne aspekty dotyczące dostępności i spójności	Brak powiązania na poziomie rozdziału klasyfikacji budżetowej
Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi	Polityka społeczna	85203 Ośrodki wsparcia 85205 Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie 85217 Regionalne ośrodki polityki społecznej 85228 Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze 85311 Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych
	Polityka senioralna – specyficzny rodzaj polityki społecznej, odpowiadający na nowe wyzwania	85217 Regionalne ośrodki polityki społecznej 85228 Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze
	Edukacja publiczna	15013 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości 80102 Szkoły podstawowe specjalne 80105 Przedszkola specjalne 80111 Gimnazja specjalne 80146 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli 80149 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego 85311 Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych 85403 Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze 85415 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym 85416 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym 85446 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli
	Promocja i ochrona zdrowia	85111 Szpitale ogólne

		85120 Lecznictwo psychiatryczne 85141 Ratownictwo medyczne 85148 Medycyna pracy 85149 Programy polityki zdrowotnej 85153 Zwalczanie narkomanii 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi
	Aktywność sportowa i rozwój bazy jej służącej	63003 Zadania w zakresie upowszechniania turystyki 92605 Zadania w zakresie kultury fizycznej
Innowacyjność		15011 Rozwój przedsiębiorczości 15013 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości
Nowoczesny sektor rolno-spożywczy		01006 Zarządy melioracji i urządzeń wodnych 01009 Spółki wodne 01010 Infrastruktura wodociągowa i sanitacyjna wsi 01041 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 05002 Rybactwo 92109 Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby
Bezpieczeństwo		75495 Pozostała działalność 85141 Ratownictwo medyczne 90005 Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu
Sprawne zarządzanie	Współpraca zagraniczna województwa	75058 Działalność informacyjna i kulturalna prowadzona za granicą
	Zagospodarowanie przestrzenne	71003 Biura planowania przestrzennego 71004 Plany zagospodarowania przestrzennego 92502 Parki krajobrazowe
	Działania na rzecz ochrony środowiska	01010 Infrastruktura wodociągowa i sanitacyjna wsi 63003 Zadania w zakresie upowszechniania turystyki 90005 Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu 92109 Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby 92502 Parki krajobrazowe
	Technologie cyfrowe służące sprawnemu zarządzaniu	92106 Teatry 92110 Galerie i biura wystaw artystycznych 92113 Centra kultury i sztuki 92116 Biblioteki 92118 Muzea 92120 Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami
	Administracja samorządu województwa jako instrument sprawnego zarządzania	71003 Biura planowania przestrzennego 75018 Urzędy marszałkowskie 80102 Szkoły podstawowe specjalne 80111 Gimnazja specjalne 80140 Placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego i ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego 80146 Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli 80147 Biblioteki pedagogiczne 80149 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego 85148 Medycyna pracy 85311 Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych 85332 Wojewódzkie urzędy pracy 85403 Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze 85509 Działalność ośrodków adopcyjnych 92106 Teatry 92108 Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele 92110 Galerie i biura wystaw artystycznych

		92113 Centra kultury i sztuki 92116 Biblioteki 92118 Muzea 92120 Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami
Tożsamość i dziedzictwo	Tożsamość regionalna	63003 Zadania w zakresie upowszechniania turystyki 75075 Promocja jednostek samorządu terytorialnego 92108 Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele
	Kultura i dziedzictwo narodowe	63003 Zadania w zakresie upowszechniania turystyki 92106 Teatry 92108 Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele 92109 Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby 92110 Galerie i biura wystaw artystycznych 92113 Centra kultury i sztuki 92116 Biblioteki 92118 Muzea 92120 Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami
	Promocja dziedzictwa poprzez turystykę	Brak powiązania na poziomie rozdziału klasyfikacji budżetowej